

SADRŽAJ:

1. POVIJESNO – KULTURNI RAZVOJ GRADA UMAGA.....	3
2. ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE.....	7
3. POVIJESNI, MEMORIJALNI I ETNOLOŠKI LOKALITETI.....	86
4. SAKRALNI OBJEKTI.....	94
5. ZAVJETNE KAPELICE (POKLONCI).....	125
6. STANCIJE I MANJI GRAĐEVINSKI SKLOPOVI.....	136
7. URBANE SREDINE.....	199
8. RURALNE SREDINE.....	207
9. CIVILNE GRAĐEVINE.....	224
10. INDUSTRIJSKE GRAĐEVINE.....	239
11. VIZURE / POGLEDI.....	241
12. BIBLIOGRAFIJA I IZVORI.....	242

1. POVIJESNO – KULTURNI RAZVOJ GRADA UMAGA

Tragovi ljudskoga prisustva, koji se manifestiraju kroz ostatke oruđa, oružja, nakita, keramičkih posuda, naseobina, na području Grada Umaga zabilježeni su već u ranim prapovijesnim vremenima. Promjena obalne linije djelovanjem transgresije mora očituje se u naglom izdizanju razine mora kao i spuštanju kopna što se dogodilo krajem wurma 3 kada more prodire do današnje obale tršćanskog zaljeva. Uz poniranje kopna i izdizanje morske površine, usporedno se odvija i zatrpavanje sjevernog Jadrana velikim nanosima riječnih tokova, pa je tako oko 6 000 god. pr. Kr., cijeli bazen sjevernog Jadrana bio niska močvarna dolina, a obalna se linija mora nalazila na geografskoj visini današnjeg Poreča. Ostatci paleolitičkoga i mezolitičkoga čovjeka, kremenno oruđe (strugala, nožići, jezgre) pronađeni su na području Savudrije, na samoj panti u Staroj Savudriji i upućuje na postojanje naselja na otvorenome kada se čovjek bavio lovom, ribolovom te prikupljanjem raznih plodova. Iz vremena neolitika, za sada pronađeni tek sporadični ostatci što ne upućuje na to da neolitički čovjek nije obitavao na ovim prostorima, naročito ako se poznata neolitička staništa u pećinama na području tršćanskoga Krasa kao i na južnome dijelu istarskoga poluotoka, već samo da neolitički arheološki lokaliteti do sada još nisu istraženi. Jedinstven na prostoru Istre prapovijesni, jednim dijelom neolitički, arheološki lokalitet pronađen je 2008. god. u uvali Zambratija. Na sjevernome dijelu uvale, istraživanjem podmorja, ustanovljeno je postojanje prapovijesnoga sojeničkoga naselja za kojega se, na osnovu keramičkoga materijala, za sada, pretpostavlja da je egzistiralo u periodu od kasnoga neolitika do ranog brončanoga doba kada se stanovnici naselja, uslijed, Indoeuropskom seobom, dolaska novih naroda, seli na nedaleku gradinu Romaniju.

Brončano doba svugdje u Europi, pa tako i na istarskom poluotoku karakterizira velika Indoeuropske seoba naroda koja se odvijala u 1 polovini 2 tisućljeća s istoka prema zapadu te koju, u prvome redu, karakterizira uvođenje novog načina sahranjivanja pokojnika pod tumulima kao i prelazak s neolitičkoga zemljoradničkog života na veći udio bavljenja stočarstvom te najkarakterističnija pojava brončanoga doba koja se očituje u građenju utvrđenih naselja na uzvisinama. Druga velika seoba naroda koja se dogodila početkom 1 tisućljeća označila je početak prapovijesnoga željeznoga doba. Izmjenom stanovništva opet se mijenja i način sahranjivanja pokojnika a to je sada sahranjivanje spaljenih pokojnika u velikim nekropolama. Narod koji je potisnuo brončanodobne starosjedioce zvao se Histri. Oni su nastavili obitavati na istim gradinskim naseljima fomiranim u brončanome dobu koje su sada postajale veće i bolje utvrđene. Na sjevernome dijelu uvale Zambratija, nedaleko od ustanovljenoga sojeničkoga naselja istraživanjem podmorja pronađeni su i ostatci broda kojega se na osnovu rimskih opisa (Marko Verije Flak, 1. st.) histarskih i liburnskih brodova može atribuirati Histrima.

Kašteljeri (gradine) po kojima je kultura koja se proteže kroz ova dva perioda (brončano i željezno doba) i nazvana kašteljerska kultura, tipična su utvrđena naselja smještena na uzvisinama što im daje strateški dobro obranjiv položaj koji se u vrijeme ranog brončanog doba, kad su nastajali, pokazalo iznimno dobrodošlim načinom osiguravanja zajednica koje su tada bile ugrožene pomicanjima etničkih grupa do kojih je došlo zbog posljednjih indoeuropskih seoba. Na području Grada Umaga kao značajna gradinska naselja ističe se gradina Sv. Petar (kota 78) na Crvenom Vrh, gradina Romanija (kota 46) u Romaniji, gradina Kaštelir (kota 54) u Ungariji, gradina u Kolumbaniji i pretpostavljena gradina nedaleko Korenika te dvije obalne prapovijesne gradine koje danas izgledaju kao niski sprud ili greben i

plicina, gradina na Punti Finida u Sv. Ivanu Kornetskom i gradina na Rtu Kaštel u Sipru. Ovih sedam gradina funkcionira kroz cijelo brončano i, pojedine, željezno doba do pada istarskog poluotoka pod Rimljane 177 god. pr. Kr. Zadnje dvije gradine su zbog uobičajne ugroženosti djelovanjem čovjeka, izloženi djelovanju prirodnih sila, postupnoj i jakoj eroziji djelovanjem valova, plime i oseke i činjenicom djelovanja transgresije mora te se samim time nepovratno gube ionako vrlo tanko sačuvani kulturni arheološki slojevi te ih je nužno detaljno dokumentirati i ako je to moguće pokusno istražiti.

Rimskim osvajanjem istarskog poluotoka 177 god. pr. Kr., a nakon pada jednog od najvećih histarskih uporišta, Nezakcija, starosjedilačko stanovništvo većim dijelom i dalje zadržava svoja dotadašnja staništa u unutrašnjosti poluotoka, dok se u skoro pa svim uvale zapadne obale Istre postupno počinju graditi veliki rimski ladanjski objekti (*villae rusticae*) koji zajedno s, obavezno pratećim, gospodarsko – proizvodnim dijelom postaju, a zbog nedostatka većih urbanih naselja, nositelji cijeloga rimskoga urbaniteta na području SZ Istre i to kroz cijelo vrijeme rimskoga vladanja istarskim poluotokom. Osim rimskih vila rustika, rimsko vladanje u Istri obilježila je i gradnja ili, što je vjerojatno češće, revitalizacija prapovijesnih lučkih pristaništa bilo da su ona funkcionirala u okviru postojećih vila rustika za utovar ili istovar njihovih proizvoda i proizvoda sa susjednih vila (npr. Sv. Ivan Kornetski) ili su služila kao jedna od važnijih morskih skloništa prilikom plovidbe uz istočnu obalu Jadranskog mora (npr. antička luka u Staroj Savudriji koja je predstavljala zadnju sigurnu luku prije pristajanja broda u Akvileju, a koja je vjerojatno bila u funkciji još od prapovijesnih vremena kada je služila kao luka stanovništva dviju gradina u neposrednoj blizini, onoj na Sv. Petru i onoj u Romaniji). Ostatke rimskih vila rustika nalazimo u Zambratiji, na rtu Tiola, na rtu Katoro, na rtu Pegolota, na Kravljem rtu, u Sv. Ivanu Kornetskom te i u Lovrečici i na Punti Molin. Moguće da je jedna rimska vila rustika vila i u Jecima kraj Petrovije kao i na području nedaleko od Makale blizu Segeta. Jedno od važnijih antičkih pristaništa definirano je u Sv. Ivanu Kornetskom, a riječ je o pristaništu koje je bilo na korist cijelome okolnome području, mada je svaka od pronađenih vila rustika, u sklopu vile, imala i manje pristanište (vila na poluotoku Katoro).

Već od 4. st., kada dolazi do upada barbara s istoka, vile rustike manjim dijelom prestaju funkcionirati (potkrijepljeno arheološkim istraživanjima u vili na rtu Tiola) ili, što je i češći slučaj, dolazi do grupiranja stanovnika oko manjega dijela vile, onoga bolje zaštićenoga dok preostali dio propada. U tom nemirnome kasnoantičkome vremenu formira se i današnji grad Umag što je i potvrđeno pronalaskom vile rustike, odnosno njenoga gospodarskoga dijela – velike uljare datirane u 3/4. st. Grad Umag (*Humagum*) se prvi put spominje u pisanome itineraru Kozmografiji Anonimnog Ravenjanina (7. st. a po nekima 6. st.) što bi značilo da je tek tada dobio na važnosti, dok se već na Tabuli Peutingeriani nastaloj u periodu od 1. do 4. st. javlja javlja današnja Stara Savudrija u obliku *Silvo* kao i naziv *Insule Sepomaie* što bi prema nekim pretpostavkama bio termin kojim se označavao širi naseljeni prostor, a ne samo prostor sprudi Sipar. Terminom *Insule Sepomaie*, prema tome, bile bi obuhvaćene vile rustike u današnjoj Zambratiji, na rtu Tiola, na poluotoku Katoro te područje današnjeg rta Muntarol.

Propašću nedalekog Sipra u 9. st., važnost Umaga kao jedinoga boljega utvrđenoga naselja u neposrednoj okolini raste. Stanovništvo Sipra kao i ono što je nastavalo preostale vile rustike uokolo, jednim se, vjerojatno većim, dijelom preseljava u, moguće već tada, utvrđeni *Humagum* gdje formira veću civilnu, ali i crkvenu zajednicu, koja od svoga osnutka funkcionira kao crkvena zajednica ruralnoga oblika, odnosno crkvena zajednica nižega ranga s korepiskopom na čelu. Središnji dio crkvene zajednice tadašnjeg Umaga bio je okupljen oko ranosrednjovjekovne crkve s tri upisane apside smještena na današnjem Trgu Slobode u Umagu. Crkva, koja je po svojoj tipologiji datirana u 8. st. predstavlja važanu činjenicu u kulturno povijesnom razvoju grada, a njena veličina govori u prilog tome da crkvena zajednica

okupljena oko nje nije bila zanemariva. Tijekom ranoga srednjega vijeka, nakon što se kršćanstvo ustalilo kao religija i nakon što se počelo neometano razvijati, započinje i gradnja većine crkava na cijelome području Grada Umaga pa se tako grade crkve u Staroj Savudriji, u Valfontane, na Sv. Petru te crkve u Sv. Ivanu i u Lovrećici koje se grade nad ostatcima nekoć vrlo bogatih antičkih vila rustika. Neke od njih moguće da imaju i svoje ranokršćanske prethodnike, odnosno građene su na ostatcima starijih sakralnih objekata (Sv. Pelegrin), dok su neke od njih još uvijek tlocrtno zadržale ranokršćanske oblike koji bi mogli upućivati i na njihovu određenu starost (Sv. Marija Magdalena u Zambratiji).

Nemogućnost samostalnog opstajanja, dovodi do predaje umaške srednjovjekovne komune Veneciji 1269. god. Umag u to vrijeme spada u urbana središta nižeg tipa opasana zidinama, ali s ograničenim pravima. Na čelu grada je venecijanski načelnik – podestat, koji je protezao svoja prava i na okolna seoska područja. Granice Umaga detaljno su razrađene *in loco* kada su se obilježile međašne granice, pa se teritorij Umaga pružao oko seoskih crkava u Segetu, Petroviji, Zambratiji i Fratrićima. U komunu Umag bili su uključeni i feudi u Sipru (prvo u valasništvu koparskih plemića Bratti, a potom grofova Rota iz Momjana), u Sv. Ivanu Kornetskom (vlaništvu koparske obitelji Verzi) te dva feuda pod izravnom vlašću umaške komune, feudi u Materadi i Krasici (Sveta Marija na Krasu). Krajem 14. st. dolazi do sukoba između Genove i Venecije, nakon čega Đenovljani dva puta osvajaju, pale i pljačkaju Umag. Iako prolazi kroz burna razdoblja, grad se brzo oporavlja od krize jer postaje važnija luka koja služi kao sigurna luka brodovima na putu prema Veneciji. Kuga, malarija te nestašica hrane uzrokovali su migracije iz urbanih središta na seoska područja. Kolonizacija koju potom provodi Venecija, od polovine 16. st. do kraja 17. st., utjecala je na život Umaga kao samoga grada, a još više je utjecala na okolicu grada. U tim periodima provodi se i obnova pojedinih crkava, a neke se i grade nanovo (crkve u Petroviji, u Materadi).

Krajem 18. st. Austrija preuzima mletačke posjede u Istri da bi ih potom, 1805. god., prepustila Napoleonovoj Francuskoj. Tada su stvorene Ilirske provincije po uzoru na francuske departmane, no ova je epizoda bila kratkog trajanja, do 1814. g., čime definitivno u Istri započinje stogodišnja vladavina Austrije, odnosno Austro-Ugarske. Modernizacijom plovidbe, ukidanjem starih feudalnih institucija, industrijalizacijom i poljoprivrednim reformama konačno započinje novo doba. Godine 1818. izgrađen je svjetionik u Savudriji, najstariji živući svjetionik na Jadranu. Sagrađen po nacrtu P. Nobila, bio je prvi u Europi koji je upotrebljavao plinsku rasvjetu.

Nakon Prvog svjetskog rata Istra je pripojena Italiji, a nakon Drugog svjetskog rata na ovome je području je uspostavljena tzv. Zona B Slobodnog Teritorija Trsta, pod upravom Jugoslavije. Godine 1954., Zona B uklopljena je u civilnu jugoslavensku upravu. Od 1991. Istra je dio Republike Hrvatske.

Podjela Grada Umaga po katastarskim općinama

2. ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE

Sve navedene arheološke kao i hidroarheološke zone utvrđene ovim Planom potrebno je detaljno istražiti te utvrditi način korištenja zona. Unutar izgrađenih područja preporuča se detaljno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja te sukladno dobivenim rezultatima, to isto valorizirati uz otvorenu mogućnost prezenatacije nalaza in situ. To isto može utjecati i na promjenu izvedbenih projekta planiranih građevina.

Van izgrađenih područja, kao i u podmorju, preporuča se detaljno istraživanje i konzervacija nalaza uz mogućnost korištenja metode anastilozne, a u izvanrednim i temeljito dokumentiranim slučajevima otvara se mogućnost i parcijalnog premještanja.

U područjima unutar kojih se predviđa izgradnja objekata, a prostor do sada nije bio izgrađen i priveden namjeni, investitor izgradnje na takvom prostoru ima obavezu napraviti arheološka istraživanja ili, eventualna pokusna sondiranja, prema uvjetima koje propisuje nadležna služba Ministarstva kulture, Konzervatorski odjel u Puli, a što može dovesti, u slučaju vrlo važnog arheološkog nalaza, do izmjene projekta ili njegove prilagodbe radi prezentacije pronađenoga.

Istraženi i potencijalni arheološki lokaliteti predstavljaju važan element kulturne baštine te su neophodni za stvaranje povijesnog i kulturnog identiteta prostora. Označeni su približnom lokacijom na karti kulturne baštine (karta 1:25 000), a samo im je manjem broju dat točan opseg njihova rasprostiranja (prostorno precizno definirani arheološki lokaliteti i zone i složeni sklopovi, naznačeno u k.č.) te ih je isto tako manji broj istražen, dokumentiran, a vrlo mali broj od njih je i prezentiran. Upravo zbog visokog stupnja neistraženosti, svrstavaju se u grupu ugroženih i najmanje zaštićenih kulturnih dobara. Većina lokaliteta indicirana je na temelju slučajnih nalaza (bilo skupljenih površinski ili pronađenih prilikom izoravanja oranica ili ronjenja), no najveći broj čini skupina potencijalnih nalazišta pretpostavljenih na temelju toponima, geomorfološkog položaja, povijesnih podataka i kontinuiteta naseljavanja te brojna područja smještena uz materijalne ostatke povijesnih građevina (groblja uz srednjovjekovne crkve, urbana arheologija naselja s dugim povijesnim kontinuitetom naseljavanja).

Na do sada neprecizno ubiciranima arheološkim lokalitetima ili onim lokalitetima s površinskim nalazima preporuča se provesti reambuliranja ili rekognosciranja terena kao i pokusna arheološka sondiranja kako bi se točnije mogle odrediti granice zaštite istih. Prioritetna istraživanja treba provoditi na područjima koja se namjenjuju intezivnom razvoju infrastrukturnih sustava.

U postupku izvođenja dozvola za gradnju objekta potrebno je, za sva u tekstu navedena područja, naglasiti potrebu izvođenja arheološkog nadzora, koji ovisno o mogućim nalazima može prerasti i u arheološka zaštitna istraživanja. Bilo koja fizička ili pravna osoba, koja prilikom izvođenja zemljanih radova naiđe na predmete ili nalaze od arheološkog značaja, dužna je prekinuti radove, a o nalazu obavijestiti nadležni Muzej ili službu Ministarstva kulture, Konzervatorski odjel u Puli. Daljnji postupak se odvija prema uvjetima koja propisuje Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Puli.

◆ Prostorno precizno definirani arheološki lokaliteti i zone (KARTA 1.)

A/ KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 1. Crveni Vrh / Monterosso – Višeslojni arheološki lokalitet

- ❖ *Arheološki lokalitet s ostacima prapovijesne keramike i antičkog građevinskog materijala na padinama prapovijesne brončanodobne gradine sv. Petar kod naselja Crveni Vrh na k.č. 218/1, do donošenja rješenja o utvrđivanju kulturnog dobra sukladno čl. 12 Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, a najduže na 6 godina od dana donošenja rješenja, stavlja se pod preventivnu zaštitu (Klasa UPI-612-08/11-05/0052, Urbr. 532-04-13/9-11/01, Pula 04. travnja 2011.). Predmetni arheološki lokalite upisan je u Registar dobara R Hrvatske na Listu preventivno zaštićenih arheoloških lokaliteta.*

Na osnovu mnoštvo pronađenih ulomaka antičke građevinske i ostale keramike, na prostoru između naselja Crveni Vrh i Sv. Petra (Glavica, kota 50,4) pretpostavlja se antički arheološki lokalitet, dok se na osnovu dviju vidljivih kamenih gromača pretpostavlja i smještaj prapovijesne nekropole pod tumulima, a koja bi bila u sastavu gradine na Sv. Petru (uvid stručnih djelatnika Muzeja grada Umaga na terenu, obavljen je na osnovu dojave stanovnika naselja Crveni Vrh u siječnju 2011.). Na istome prostoru u tijeku je priprema zemljišta za gradnju maslinika.

Arheološki lokalitet na k.č. 218/1, pogled na Valkadin

Pronađeni ulomci antičke građevinske keramike na k.č. 218/1

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Na padinama prapovijesne brončanodobne gradine Sv. Petar, istočno od naselja Crveni Vrh, na k.č. 218/1 k.o. Savudrija, otkriveni ulomci prapovijesne i keramike i antičkog građevinskog materijala upućuju na postojanje višeslojnog arheološkog lokaliteta s kontinuitetom naseljavanja kroz prapovijest i antiku. Lokalitet nije arheološki istražen. U cilju sprječavanja daljnje devastacije prilikom građevinskih ili poljoprivrednih radova, kao i neovlaštenoga iskopavanja i istraživanja, predmetni arheološki lokalitet je preventivno zaštićen i upisan u Registar kulturnih dobara RH.

U slučaju provedbe bilo kakvih građevinskih ili poljoprivrednih radova, predlaže se arheološki istražiti one dijelove lokaliteta koji su direktno ugroženi i na kojima je koncentracija pronađenih prapovijesnih i antičkih ulomaka najgušća, dok se za preostali dio arheološkoga lokaliteta predlaže probno arheološko sondiranje u svrhu stvaranja zaključka opsega rasprostiranja navedenoga lokaliteta.

Obzirom da je Crveni Vrh – Višeslojni arheološki lokalitet upisan u Registar kulturnih dobara R Hrvatske kao preventivno zaštićeni arh. lokalitet, prije početka bilo kakvih radova unutar zaštićene zone, a za provedbu istih, potrebno je ishodovati posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ **2. Stara Savudrija / Salvore – Arheološki lokalitet**

- ❖ *Ostatci antičke arhitekture na kopnu, antičke luke i pokretnih arheoloških nalaza, koji se nalaze na poziciji N45°30'01'' i E 13°30'24'' u uvali Stara Savudrija uz naselje Savudrija, s prostornim međama u radijusu od 300 metara od pozicije, upisani su u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, ur. br. 532-10-1/8(JB)-02-2, klasa: UP-I^o-612-08/02-01/67 od 17.travnja. 2002. Broj registra Z-70.*

Stara Savudrija svrstava se među značajna antička naselja i luka Istre. Smještena je u uvali Pian koju omeđuje sjeverno rt Savudrija a južno sve do Uvale Ravno (nekoć Dom Crvenog križa). Danas to područje uključuje, osim naselja Stara Savudrija i cijelo područje kampa Veli Jože koji se proteže na površini od 330 000m². Činjenica da se na cijelom području kampa za djecu i mladež nalazilo nekadašnje antičko naselje *Silbio*, iskorištena je i u turističkoj propagandi samoga kampa.

Arheološki pisani podatci:

Prvo spominjanje ovog područja nalazimo na Peutingerovoj karti iz antoninskog doba 1-4.st. gdje se bilježi ime *SILVO* te u Kozmografiji Anonimnog Ravenjanina pod nazivom *SILBIO* i *SILBONIS*. Kroničar Ivan Đakon, mletački ljetopisac u 9. st. bilježi sukob Hrvata (*Sclavi*) i Mlečana u portu *SILVOCLIS*. Nadalje se Savudrija spominje kod piranskog notara i u statutu piranske komune od 13. do 17. st. kao *SALUOR*, *SALUORIS*, *PUNCTO SALUORIS*, dok se na pojedinim kartama iz 1596., 1589. i 1649. spominje kao *PORTO DI SALUORI RUINADO*, što znači da već tada luka nije bila u upotrebi.

O ostacima podvodnih antičkih gradnji u uvali Stara Savudrija pisao je već 1540 g. Pietro Coppo u svom djelu *Del sito dell'Istria*, kasnije ove ostatke spominju P. Kandler i A. Gnirs, ali najviše se o arhitekturi antičke luke pozabavio A. Degrassi u svom radu „I porti romani dell'Istria“, gdje daje dimenzije lukobrana koji zatvaraju uvalu Pian sa sjevera i juga, te spominje malu brončanu figuru *Iside Fortune*, u rimskom svijetu štovane kao zaštitnice moreplovaca. Pored lukobrana postojala je i operativna antička obala.

Š. Mlakar, 60ih godina 20. st., u svome neobjavljenome članku *Savudrije – crtice o njejoj prošlosti i znamenitostima* piše: *Sa sigurnošću možemo danas, usprkos nalazimona sjevernoj obali savudrijskog zaljeva, pretpostaviti da se antičko – rimsko- naselje Silbo/Savudrija nije nalazilo na mjestu današnjeg naselja Savudrija oko crkve Sv. Ivana, već na ovom prostranom arealu* misleći pri tome na područje koje se proteže južno od sačuvane cisterne u duljinu oko 5 km te u širinu oko 1 km, pri čemu se misli na područje današnjeg kampa Veli Jože. Na cijelom tom području pronalazeno je mnoštvo površinskih antičkih nalaza: tegula, imbreksa, ulomaka fine *terre sigillate*, standardne kuhinjske keramike, stakla, mozaičnih tesera i ostalih materijala koji svjedoče o bogatstvu, raznolikosti i uređenju unutrašnjosti građevina koje su se prostirale na spomenutom području (preuzeto iz M. Uhač, Brodolom na rtu Savudrija, diplomski rad, Zadar, 2003., str. 11.).

Arheološki istraživanja:

Od 1993. do 1997. u luci Savudrija obavljeno je zaštitno hidroarheološko istraživanje zbog gradnje sjevernog lukobrana i obale. (Konzervatorski odjel iz Rijeke N. Novak i Z. Brusić Arheološki muzej u Zadru). Sjeverni lukobran je izgrađen na novo na ostacima antičkog lukobrana, dok su antički kameni blokovi, koji čine sjevernu zidanu obalu u uvali, označeni i podignuti s morskog dna na visinu današnje hodne površine obale u dužini 12,5 m u smjeru istok- zapad te je ponovo uspostavljena linija antičke obale. Arheološki ostaci arhitekture, podnica, kanala, mozaičnih podnica vidljivi su u profilu obale koja s jugoistoka zatvara uvalu Pian, gdje se nalazi veća masivna antička građevina koju stanovnici zovu Cisterna (Sterna) također upućuje na postojanje obale i na istočnoj strani uvale širine 17 m te duljine 32 m. Taj dio obale, nekoć u sklopu stare antičke luke, a vjerojatno i kasnije srednjovjekovne luke u Staroj Savudriji, danas potpada pod naselje Borozijska. Brojni pokretni nalazi od keramike i stakla koji su vremenskog raspona od 3.do 9. st. te kasnosrednjovjekovna keramika 15.-17. st., govore o dugoj upotrebi luke u Savudriji. Antička luka u Savudriji (*PORTUS SALVORIS*) ili ranosrednjovjekovna (*PORTUS SILVOCLIS*) najveći je lučki prostor do sada utvrđen na istočnoj obali Jadrana te predstavlja jedinstven spomenik antičkog pomorskog graditeljstva na našoj obali (Z. Brusić i S. Gluščević; Arheološki muzej Zadar; Izvještaj o hidroarheološkim radovima u uvali Pijan u Savudriji, 1995).

Antička obala izdignuta na površinu

antička bitva

Ranokršćanska uljanica

„cisterna“

Ostali arheološke lokacije na prostoru Stare Savudrije:

- Arheološki lokalitet ispod i uokolo crkve Sv. Ivana Evanđelista (vidi u tekstu: Sakralne građevine, K.O. Savudrija, Crkva Sv. Ivana Evanđelista) s kulturnim slojevima od antike do kasnog srednjeg vijeka. Nalazište je evidentirano 1846. god.

- Ostatci antičke arhitekture pronađeni prilikom izgradnje ceste prema novom mulu u Staroj Savudriji. Nalazište je evidentirano 1920. god., a slučajni nalaz je brončana statua božice Izide Fortune (danas u Arheološkom muzeju Istre u Puli).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Ostatci antičke arhitekture na kopnu, antičke luke i pokretnih arheoloških nalaza u uvali Stara Savudrija s prostornim međama u promjeru od 300m od pozicije N45°30'01" i E 13°30'24" upisani su u Registar kulturnih dobara RH pod brojem Z-70. Dijelovi antičke luke, lukobran, koji je zatvarao luke sa sjeverne strane, i antička obala na koju se nadovezivao, istraženi su i dokumentirani 90ih godina 20. st. Međutim, na cijelom pojasu, koji luku zatvara s južne strane evidentirani su ostali ostatci kako podmorskih (južni lukobran i obala) tako i kopnenih struktura. Nekolicina tih struktura, obzirom da se uslijed abrazije, razina mora podigla za oko 1,70m, nastavlja se iz mora na kopno. Isto tako, površinski nalazi, pronalazeni na cijelome pojasu južne obale savudrijskog zaljeva (na području današnjeg kampa Veli Jože) upućuju na postojanje antičkoga naselja Silbio upravo na tome mjestu.

*Obzirom da je antička luka u Staroj Savudriji jedna od najznačajnijih luka na zapadnoj obali Istre te spada i među značajnije luke kako na istočnoj tako i na zapadnoj obali Jadrana, u svrhu njenoga očuvanja i moguće prezentacije, prvenstveno se preporuča izrada tehničke i ostale dokumentacije onih struktura koje su još uvijek sačuvane (cisterna, lukobran). Muzej grada Umaga uključen je, od 2011. god., u projekat *Storie dal Mare - Archeologia Subaquea in Alto Adriatico* zajedno s Sveučilištem u Trstu (nositelji projekta) i Arheološkim muzejem Istre koji za cilj upravo i ima upoznavanje, brigu i valorizaciju obalne i podvodne baštine gornjeg Jadrana kroz dokumentiranje i probno arheološko sondiranje ostataka antičke luke. Ostatke od velike povijesno-arheološke i geo-arheološke važnosti, nužno je potrebno primjereno i stručno dokumentirati. Arheološko dokumentiranje, do sada ne dokumentiranih dijelova luke, odnosi se na snimanje svih podvodnih ostataka multibeam sonarom kojemu je krajnji cilj stvaranje 3D prikaza snimljenih struktura.*

Za dijelove naselja Silbio, a koji se prostiru na području današnjega kampa Veli Jože preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kao i izrada probnih arheoloških sondi u kombinaciji sa snimanjem terena georadarom pomoću kojega bi se utvrdila površina protezanja antičkih struktura ispod površine zemlje, a sve u svrhu stvaranja što točnijeg opsega rasprostiranja navedenog lokaliteta (po katastarskim česticama). Arheološka reambulacija terena, probno sondiranje i snimanje terena georadarom uvelike može pridonijeti kulturno-turističkoj valorizaciji područja Stare Savudrije koju karakterizira kontinuitet lučkog naselja od prapovijesti do danas. U slučaju provedbe građevinskih ili poljoprivrednih radova na nekoj od dijelova navedene lokacije, a koji ne ulaze unutar gabarita zaštićene površine, predlaže se provođenje zaštitnoga arheološkog istraživanja kao i ishodovanje mišljena nadležne konzervatorske službe prije početka radova, a sve u cilju sprječavanja daljnje devastacije jednog od najznačajnijih arheoloških lokaliteta na području Grada Umaga.

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja ne može se provesti ako prije toga nije ishodovano odobrenje i posebni uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 3. Valfontane – Arheološki lokalitet Crkva Sv. Lovre (vidi: Sakralni objekti, K.O. Savudrija, Valfontane, Crkva Sv. Lovre)

crkva Sv. Lovre

- ❖ *Arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre obuhvaća k.č. 178, 176, 194/3, 194/2, 175, zgr.12, k. o. Savudrija. Na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske sklop je upisan, pod rednim brojem P-1461 i P-2445 od 07.listopada 2005. god. Preventivna zaštita traje do 07.10.2011. nakon čega je nužno pristupiti valorizaciji navedenog kulturnoga dobra u cilju sprječavanja bilo kakve devastacije crkvenoga objekta kao i okolnoga prirodnoga krajolika, koji je već dobrim dijelom nepovratno uništen gradnjom golf terena u neposrednoj blizini.*

Arheološki istraživanja:

Arheološka probna sondiranja ukolo crkve provedena 2007. god. potvrdila su postojanje starije građevine nad čijim je ostacima jednim dijelom crkva i izgrađena. Otvorena je pretpostavka da je riječ o rimskoj *villi rustici*, ili, obzirom na potpuni nedostatak keramičkih ulomaka kao i ulomaka građevinske keramike (*tegulae*), o ranosrednjovjekovnoj profanoj, a moguće i starijoj sakralnoj građevini. Za potvrđivanje takvih pretpostavki potrebna su opsežnija arheološka istraživanja (L. Bekić, Zaštitno iskapanje i probno sondiranje na području Crvenog vrha, *Hrvatski arheološki godišnjak 4/2007*. Zagreb 2008., 243-245.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre upisan je u Registar kulturnih dobara RH i jedan je od, obzirom na smještaj i sadržaj, najdilečnijih lokaliteta u Savudriji te se predlaže njegova prezentacija u kulturno turističke svrhe. Na području cijeloga opsega arheološkog lokaliteta i crkve, zabranjuju se bilo kakvi radovi koji bi mogli dovesti do narušavanja integriteta lokaliteta bez prethodno ishodovanog odobrenja Konzervatorskog odjela u Puli. Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja ne može se provesti ako prije toga nije ishodovano odobrenje i posebni uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli. Preporuča se održavanje lokaliteta u smislu košenja trave. Za potrebe stvaranja potpunije i točnije valorizacije lokaliteta, predlaže se arheološki lokalitet detaljno istražiti.

◆ 4. Valkadin – arheološko nalazište prapovijesne vrtače i estavela

Gomila zemlje, promjera 10m, a visine 1,5m, ističe se u JZ dijelu prostrane vrtače Valkadin. Mogući je prapovijesni objekat (Gauss- Kruegerova projekcija x 5386063 ; y 5038757 ; z 44 m). U središnjem dijelu Z ruba vrtače nalazi se estavela ili povremeni ponor. Mogući speleološki objekat, Gauss- Kruegerova projekcija x 5386063 ; y 5038862 ; z 42 m (K. Mihovilić, T, Barada, D, Komšo, *Arheološka reambulacija područja Crvenog vrha*, AMI Pula, 2004.).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološko nalazište prapovijesne vrtače evidentirano je reambulacijom terena 2004. god. U slučaju bilo kakvih radova koji bi se odvijali na navedenoj lokaciji, preporuča se napraviti pokusna arheološka sondiranja kojima bi dobio točniji opseg rasprostiranja objekta unutar same vrtače. U slučaju pozitivnih arheoloških nalaza na određenim dijelovima, preporuča se provesti zaštitna arheološka istraživanja. Lokalitet se preporučuje štititi odredbama prostorno planske dokumentacije. O svim navedenim radovima preporuča se obavijestiti Konzervatorski odjel u Puli te potražiti njihove uvjete i mišljenje.

U slučaju zaštite estavele preporuča se, prije bilo kakvih planiranih radova, obraćanje Upravi za zaštitu prirodne baštine.

B/ KATASTARSKA OPĆINA UMAG

◆ 5. Đuba / Giubba – Rožac / Rosazzo– Arheološki lokalitet Antička vila rustika na Kravljem rtu / Punta delle Vacche

- ❖ *Arheološki lokalitet Antička vila rustika na Kravljem rtu, prema dosadašnjemu uvidu na terenu, rasprostire se preko k.č. 3539/2, 3970/1, 3423 i 3422 k.o Umag, mada dolaze u obzir sve susjedne katatarske čestice (3420, 3421, 3418/1, 3970/2, 3418/2, 3969 i 3419) na kojima je obavezno napraviti rekognosciranje terena. Sve navedene čestice bile su u sastavu Tvornice cementa Umag.*

Antička vila na Kravljem rtu spada među bolje sačuvane vile rustike na području grada Umaga. Smještena je u na prostoru između crkve Sv. Pelegrina i Kravljeg rta, odnosno najvećim dijelom je grupirana uokolo manje uvale Draga na južnome dijelu Kravljeg rta gdje su vidljivi, u profilu obale duž cijele uvale, zidovi sačuvani i preko 2 m te cisterna jednim dijelom uklesana u kamen živac kao i veća nekropola koja se proteže nešto južnije u pravcu Sv. Pelegrina. Vila je vjerojatno bila u funkciji od 1. do 4. st. U sklopu vile se nalazi i nekropola kao i veći gospodarski objekat (metalurška peć) jednim dijelom istražen početkom 80ih godina 20. st.

Arheološki podatci:

- Nekoliko antičkih grobova i antičkih kamenih natpisa otkriveno je na području zaselka Đuba 1886. god. Podaci o samom mjestu nalaza su neprecizni (R. Matijašić, *Topografija.... HAD 2/1987.*, Pula).
- Godine 1966. more je u nevremenu otkrilo pročelje antičke vile rustike s prozorskim otvorima i donjim prozorskim pragom in situ. Južno od pročelja vile, s južne strane uvale otkriven je antički zid od velikih zidnih opeka, dok su u samoj vili nađeni ostaci mozaika. Tad je iskopana u crvenoj zemlji amforica, a na prevlaci između južnog i sjevernog trakta vile nalaze se

tragovi grobova (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 1966, Izvještaj 451) što upućuje na postojanje nekropole.

- Na istome je položaju, 1980. god., pronađena baza nosača (stipites) preše za ulje.
- Ranosrednjovjekovne naušnice s tri jagode pronađene slučajnim nalazom 1980. god. na Kravljem rtu (B. Marušić, Materijalna kultura Istre od 9 do 12. st., Izdanja HADa, 1/1987.)
- Ostatci arhitekture antičke peći četvrtastog tlocrta s kružnom unutarnjom komorom, evidentirani su nešto južnije od otkrivene antičke nekropole arheološkim iskopavanjem i istraživanjem god 1981. Tada je nalazište evidentirano pod zaselak Rožac 1981. god. (R. Matijašić, Topografija...)

Ostatci vile rustike

Ostatci vile rustike

Ostatci vile rustike

Ostatci vile rustike

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Antičku vilu, koja spada među bolje očuvane vile kako na području Grada Umaga, tako i na području cijele Istre, preporučava se zakonski zaštititi pokretanjem postupka zakonske zaštite odnosno upisivanjem u Registar kulturnih dobara R Hrvatske.

Predlaže se izrada arheološke reambulacije na cijelome području rasprostiranja vile, kao i na okolnome području, zatim se preporučuje izrada pokusnih arheoloških sondi te snimanje cijeloga područja georadarom (radi utvrđivanja protezanja antičkih i ostalih struktura ispod površine zemlje) a sve u svrhu stvaranja što točnijega opsega rasprostiranja navedenog lokaliteta.

U slučaju provedbe građevinskih, poljoprivrednih i ostalih radova na navedenoj lokaciji predlaže se provođenje zaštitnoga arheološkog istraživanja kao i ishodovanje mišljenja nadležne konzervatorske službe prije početka radova, a sve u cilju sprječavanja daljnje devastacije jednog od najznačajnijih arheoloških lokaliteta na području Grada Umaga. Arheološki lokalitet je najvećim dijelom uništen neovlaštenim iskapanjem od strane pojedinaca te zanemarivanjem lokaliteta kao takvoga. Predlaže se prezentacija lokaliteta.

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području predloženo za upis u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja ne može se provesti ako prije toga nisu ishodovani uvjeti i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 6. Katoro / Catoro – Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola

- ❖ *Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola, obuhvaćen k.č. 1228 (stara izmjera 263/3 i 263/4), 1227, 1225, dio 1218/1 (stara izmjera (263/4, te djelomično 263/3, 263/15 i 265/4 , dio 1218/2 (stara izmjera 263/4), 1218/7, 1221 (stara izmjera 263/4 i 264), 1224 (stara izmjera djelomično 263/4) i 1223 k.o. Umag, upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj registra Z-2899.*

Antička vila rustika u Katoru proteže se na prostoru poluotoka Katoro (rt Katoro) i rt Tiola. Sklop arheoloških ostataka čini arhitektonska cjelina s rezidencijalnim, rekreacijskim i gospodarskim dijelovima, koji su funkcionirali u periodu od 1. do 5. st. a koji su danas unutar turističkog naselja Katoro.

Prvi spomen današnjeg Katora nalazimo na Tabuli Peutingeriani (1.–4. st.) pod nazivom *INSULE SEPOMAIE*, jer se, prema pojedinim naznakama, pod pojmom Sepomaia krije veće naselje koje je unutar sebe uključivalo niz, nama danas, poznatih arheoloških lokaliteta s ostatcima antičkih vila rustika smještenih na samoj obali mora (vila u uvali u Zambratiji, Sipar, vila na rtu Tiola i na poluotoku Katoro, vila u Montarolu).

Arheološki istraživanja:

Prvo arheološko istraživanje na poluotoku Katoro započeli su, 1875. godine, de Venier i Silvestri, te, 1888. godine, Crismarich kada su i otkriveni ostatci velike rimske vile rustike. Arheolog Š. Mlakar, iz Arheološkog muzeja Istre u Puli je od 1965.- 1970. godine, a u sklopu izgradnje turističkog naselja Katoro, provodio arheološka istraživanja na poluotoku Katoro i na rtu Tiola. Na rtu Tiola, tada je otkriveno nekoliko prostorija s ulomcima mozaika te prostorija s apsidom i suspenzurama hipokausta što upućuje na to da su u sklopu vile postojale terme. Rezultati istraživanja nisu nikada sustavno objavljena, ali je danas na lokalitetima moguće vidjeti ostatke rezidencijalne vile rustike djelomično konzervirani. Aktom o zaštiti spomenika kulture već je 1967. godine ovo je područje registrirano kao zaštićeni arheološki lokalitet, jednako kao Sipar i Zambratija te sav akvatorij od Savudrije do Novigrada.

Suvremeni zahtjevi prezentacije arheološkog lokaliteta *in situ* i potrebe kulturnog turizma bili su poticaj da na rtu Tiola započnu revizijska arheološka istraživanja i to na kopnu 2003. godine, i traju do danas te hidroarheološka istraživanja oko poluotoka Katoro, dvije kampanje su bile 2001. i 2002., te treća 2009. godine.

Hidroarheološka istraživanja potvrdila su postojanje *vivaria*- ribnjaka s južne strane te antičke luke sa sjeverne strane poluotoka Katoro o čemu svjedoče nalazi ostataka kamenog i drvenog mula. Različiti predmeti koji su završili u moru, obuhvaćaju vremenski raspon od kraja 1. do početka 3. stoljeća. Najvažniji rezultat dosadašnjih revizijskih kopnenih istraživanja na rtu Tiola otkriće je bogate nekropole na istočnom dijelu vile rustike.

Rt Tiola, ostatci termalnog kompleksa

Nalazi iz groba s rta Tirole (3-4. st.)

- Prema Albertu Puschiju ostatci antičke ceste (*strada romana*) nalaze se nešto sjevernije od antičkih ostataka u Katoru.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola upisan je u Registar kulturnih dobara RH (Z-2899). Na području cijeloga opsega arheološkog lokaliteta zabranjuju se bilo kakvi radovi, bez prethodnog odobrenja i uvjeta Konzervatorskog odjela u Puli, a koji bi mogli dovesti do narušavanja integriteta lokaliteta

Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja ne može se provesti ako prije toga nije ishodovano odobrenje i posebni uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli. Preporuča se održavanje lokaliteta u smislu košenja trave i prikupljanja otpada naročito na dijelu lokaliteta koji se prostire na rtu Tiola.

Za potrebe stvaranja potpunije i točnije kulturne valorizacije i opsega rasprostiranja lokaliteta, predlaže se snimanje lokaliteta georadarom, pomoću kojega bi se utvrdila površina protezanja antičkih struktura, kao i njihov smjer pružanja što može dovesti do širenja zone zaštite istog.

Predlaže se i detaljno arheološko istraživanje lokaliteta te njegova prezentacija.

Obzirom da lokalitet, zajedno s lokalitetima u Zambratiji, Sipru i na Montarolu čini dio antičke Sepomaie, predlaže se izrada arheološko edukativne staze koja bi međusobno povezivala navedene lokalitete te postavljanje info panoa kao jednog od načina prezentacije lokaliteta u kulturno-turističke svrhe te načina revitalizacije cijele obalne šetnice od Lovrečice do Savudrije.

VIZURA - Katoro – Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola (br. 7., karta 9)

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Pogled na arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola koji dominira cijelim prostorom turističkoga naselja Katoro preporučava se očuvati od izgradnji koje bi dovele do zatvaranja pogleda na isti od strane kopna. Ujedno se preporučava i daljnje očuvanje morske vizure na cijeli lokalitet. Preporučava se izbjegavanje pošumljavanja naročito na poluotoku Katoro.

Arheološki lokalitet Katoro – RT Tiola zaštićen je kao kulturno dobro i upisan je u Registar kulturnih dobara RH pa se tako treba odnositi i prema navedenoj vizuri.

◆ **7. Umag/ Umago / Povijesna – urbanistička cjelina grada Umaga**

- ◆ *Povijesna urbanistička cjelina grada Umaga, obuhvaćena Novom Obalom (ex Obala J. B. Tita) i morem sa sjeverne strane, Trgom Marije i Line, obalom sa sjeverne strane do k.č. 2290, početkom Trgovačke ulice, uz Sv. Roka, prolazom kod tržnice na k.č. i k.č. 2475 do Ulice D. Alighierija, Ulicom 6. Ožujka do mora uz k.č. 88 i Obalom Sv. Pelegrina i morem s južne strane, upisana je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, Z-2680.*

Umag se prvi put spominje u Kozmografiji Anonimnog Ravenjanina u 7. st. (po nekima u 6. st.) kao jedno od naselja nastalih na prelasku antike u rani srednji vijek. Prvotna gradska jezgra razvila se na malenom otočiću (danas poluotok) gdje je u kasnoj antici funkcionirala vila rustika s velikim pogonom, uljarom, za proizvodnju maslinova ulja. Nad uljarom, u srednjem vijeku izrasta manje naselje koje se vremenom utvrđuje. Današnja povijesna jezgra naslijedila je urbanizam od srednjeg vijeka prateći longitudinalno pružanje otočića. Osnovna karakteristika arhitekture je u dekorativnim ostacima stila cvijetne gotike (*goticò fiorito*) nastalo u vrijeme vladanja Venecije koja je ovdje vladala preko svojih podestata od 1269. do 1796.g.

O srednjovjekovnim fortifikacijama Umaga postoje vrlo oskudni podaci. Do danas se sačuvao samo kratki potez zidina na južnoj strani naselja te nekoliko kula (polukružna i pačetvorinasta na krajnjem jugozapadnom dijelu poluotoka). U dokumentima iz 14. st. spominje se dvostruki pojas obrambenih zidina koje su opkoljavale čak i predgrađe naselja, te se naselje od tada sastoji od starijega Kaštela i novijega predgrađa, Borga.

Arheološki lokaliteti unutar zaštićene povijesno urbanističke cjeline grada Umaga:

- ◆ *Gradske kule i zidine*
- ◆ *Trg Slobode*

Arheološkim istraživanjem ustanovljeno je, na prostoru ispod današnje župne crkve, postojanje najstarijeg povijesnog sloja, kasnoantičke uljare nad ostacima koje je, u ranome srednjem vijeku, izgrađena crkva datirana u 8. st. Crkva se longitudinalno pružala u smjeru istok-zapad, a svetište joj je bilo formirano od tri upisane apside. Pronađeno je i istraženo ranosrednjovjekovno i novovjekovno groblje jednim dijelom uništeno kasnijom gradnjom javne cisterne, zvonika te današnjom župnom crkvom, zatim sistem fortifikacija datiran od 12. do 14. st. te nekoliko profanih novovjekovnih objekata (gradska loža, gradska plača) građenih od 18. do poč. 20. st. (N.Bolšec- Ferri, Zaštitna arheološka istraživanja na Trgu Slobode 2004/2005).

Ranosrednjovjekovna crkva (8. st.)

Kasnoantička uljara (3/4 st.)

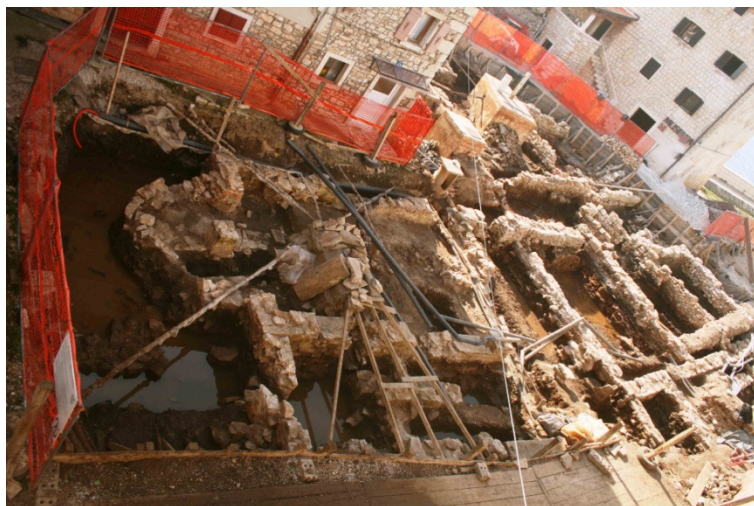

Umaška ranosrednjovjekovna naušnica

◆ *Trg Sv. Martina (bivši Trg A. Muggia)*

Godine 1966., prilikom postavljanja infrastrukture pronađeni su grobovi te jednim manjim dijelom srednjovjekovna crkva Sv. Martina, koja se 1693. godine spominje na području župe Umag (B. Marušić, *Varia archaeologica prima...*)

U periodu od 2007. do 2011. istražena je cijela površina Trga Sv. Martina. Potvrđeno je postojanje kulturnih slojeva od kasne antike do 20. st. (ostatci srednjovjekovnih i novovjekovnih fortifikacija) među kojima se naročito ističe pronalazak srednjovjekovne crkve Sv. Martina s vrlo kvalitetnim srednjovjekovnim zidnim oslikom nastalim pod utjecajem sjevernotalijanskih radionica, a koji predstavlja veliki raritet u primorskim gradovima zapadne obale Istre. Uokolo crkve prostiralo se groblje. (B. Markežić, *Zaštitna arheološka istraživanja na Trgu Sv. Martina 2009-2011.*). Crkva Sv. Martina nalazi se ucrtana na akvarelu Umaga iz 19. st. kao i na prvome katastru Umaga iz 1818. god.

Otkrivena crkva Sv. Martina na Trgu Sv. Martina

Ulomci srednjovjekovnih fresaka s figuralnim prikazima pronađeni unutar crkve Sv. Martina

◆ Riječka ulica

Prilikom pregledavanja iskopa za kanalizaciju, 1964. god., u Riječkoj ulici, na dubini od 1,00 m ispod današnje hodne površine pronađen je pločnik iz ranog srednjeg vijeka (B.Bačić i B. Marušić, AMI Izvještaji 1964, br. 399).

◆ Ulica Sv. Mihovila

U ulici Sv. Mihovila (bivša ulica I. Mrava) gdje je pronađeno je 5 kosturnih grobova (B.Bačić i B. Marušić, AMI Izvještaji 1964, br. 399) pretpostavlja se i smještaj crkve posvećene sv. Mihovilu Arkandelu, a koju nalazimo ucrtanu na akvareliranom prikazu Umaga iz 19. st. Je li to znači da je ona još u 19. st. postojala ne znamo, međutim njeno postojanje spominje se kako 1693. tako i 1783. god.

◆ Ulica Marina Bemba (bivša ulica A. Negrija)

Godine 1990. postavljanjem infrastrukture pronađeni su grobovi na kč. br. 5. kao i ostatci zidova koji su se protezali ispod današnjih kuća u istoimenoj ulici.

◆ Slijepa ulica/Ulica Epifanio

Godine 2011., prilikom postavljanja infrastrukture, u profilu ispod objekta sa sjeverne strane ulice pronađeni su stariji zidovi, grob te dva nivoa hodne površine, jedan ranosrednjovjekovni i kasnosrednjovjekovni, oba na dubini oko 1,00 m ispod današnje hodne površine. Pronađene strukture se protežu ispod objekata građenih tijekom 18. st. Prednja strana ranokršćanskog sarkofaga ukrašena stupovima s nadsvođenim lukom, natpisnim poljem i latinskim križem, ugrađena je kao spolij u kuću br. 3 u Slijepoj ulici (Epifania). Položaj sarkofaga evidentiran je 1973. god. (B. Marušić, Varia secunda...)

ranokršćanski sarkofag uzidan kao spolij u Slijepoj ulici

◆ *Ulica G. Garibaldija*

Godine 1996. prilikom postavljanja novoga popločanja ulice, pronađena je srednjovjekovna gradska ulazna kula s pokretnim mostom, koji je povezivao stariji s novim dijelom naselja, odnosno Kaštel s pregrađem, Borgom.

◆ *Trg Marije i Line, lokalitet crkva Sv. Roka (vidi poglavlje u tekstu Sakralni objekti, K.O Umag, crkva sv. Roka)*

Arheološki lokalitet crkva Sv. Roka. Prilikom obnove crkva je istražena 2003. god. Građena je početkom 16. st. u pregrađu, Borgu. Zaključeno je da ispod crkve nema starijih kulturnih slojeva.

Nadgrobna ploča sa spomenom Barbare (Muzej grada Umaga)

◆ *Lokalitet današnjeg Hotela Kristal*

Prilikom gradnje hotela Kristal, 1969 god. evidentirani su kosturni grobovi te gotički kapitel kojeg je preuzeo AMI Pula, a danas se čuva u Muzeju Grada Umaga (B. Marušić i J. Mladineo; AMI Pula, 1969; Izvještaj 530) kao i antička kamena arhitektonska greda veličine 2,00x1,70x0,50m s jednostavnom ukrasnom profilacijom (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 1969; Izvještaj 531). Već prilikom gradnje hotela, krajem 60ih godina 20. st., nepovratno je uništen dio fortifikacija kako srednjovjekovnog tako i novovjekovnog Umaga, do tada

sačuvan uz cijelu zapadnu stranu umaškog poluotoka kao i groblje koje se od Trga Sv. Martina protezalo prema toj sjevernoj strani. Slična devastacija nastavila se i početkom 90ih godina 20. st. kada se građevinski sklop hotela počeo širiti i kada su se svi građevinski radovi odvijali bez savjetovanja s arheološkom strukom, odnosno bez ikakvog stručnoga arheološkoga nadzora, pa je grad Umag opet ostao bez značajnih povijesnih podataka nužno potrebnih u stvaranju povijesno –kulturnog identiteta samoga grada.

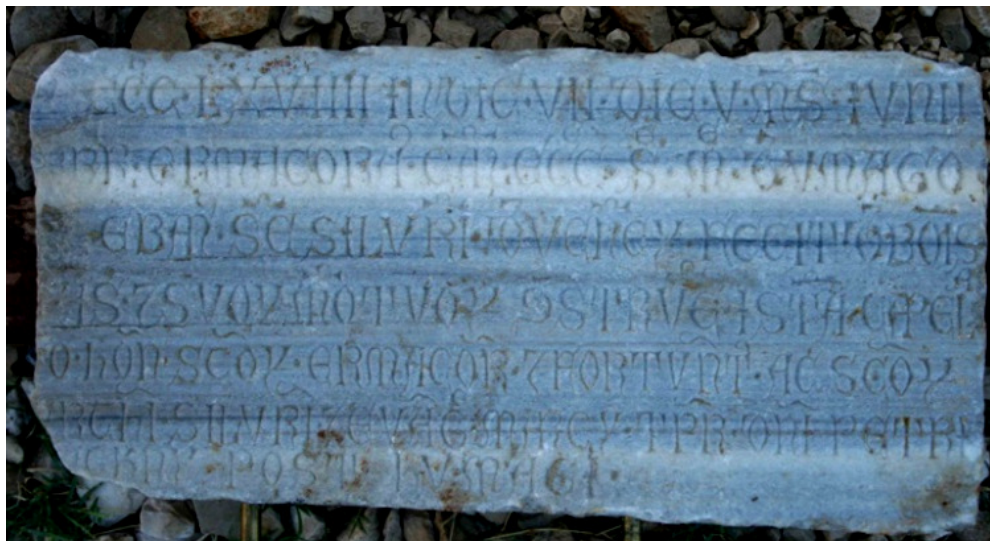

Umag, 1969. god., pogled na kulu (danas zgradu Muzeja) nakon rušenja građevina, prilikom gradnje hotela Kristal, s njene desne strane

Arhivski podatci o smještaju nekoć postojećih pojedinih sakralnih objekata unutar zaštićene povijesne jezgre grada Umaga:

◆ Umag / Umago – Kapela Sv. Hermagore i Fortunata

Prema arhivskim podatcima, u neposrednoj blizini današnje župne crkve, postojala je 1371. god. crkva (misli se vjerojatno na drugu crkvu po redu na današnjem Trgu Slobode, crkvu koja je prethodila današnjoj župnoj crkvi) s bočnom kapelom posvećena Sv. Hermagori i Fortunatu. U Muzeju Grada Umaga čuva se mramorni kameni ulomak s natpisom pisanim srednjovjekovnom goticom iz kojega se dâ pročitati kako je „svećenik Silvester iz Venecije, 1368. god., dao sagraditi kapelu Sv. Hermagore i Fortunata u Umagu“. O njenoj važnosti govori i činjenica da se ona spominje u umaškome Statutu gdje se izričito navodi da je dužnost svakoga novoga venecijanskog načelnika u Umagu da se brine za inventar kapele. Točan položaj spominjane kapele nije poznat, a vjerojatno je izvorno bila smještena uokolo današnjeg Trga Slobode.

Natpis pisan goticom sa spomenom kapele Sv. Hermagore i Fortunata u Umagu

◆ Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Benedikta Opata

Crkva, koja se nalazi ucrtana na akvarelu Umaga iz 19. st. u blizini crkve Sv. Roka, spominje se da je posvećena 1243. god.

◆ Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Mihovila

Crkvu posvećenu sv. Mihovilu Arkandelu nalazimo ucrtanu na akvareliranom prikazu Umaga iz 19. st.

⇒ *Pretpostavljeni položaji crkve Sv. Mihovila, crkve Sv. Benedikta Opata i kapele Sv. Hermagora i Fortunata nalaze se unutar zaštićene povijesno-urbanističke cjeline grada Umaga.*

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Cijela povijesno-urbanistička jezgra grada Umaga, potencijalni je arheološki lokalitet s kulturnim slojevima od antike do danas. Mada je urbanistička cjelina grada zaštićena upisom u Registar kulturnih dobara RH još 1963. god., to, međutim, nije spriječilo njegovo daljnje sustavno uništavanje i u periodu nakon provedene zaštite.

Na području cijeloga opsega grada Umaga zabranjuju se provedba bilo kakvih radova bez prethodno ishodovanog odobrenja Konzervatorskog odjela u Puli, a koji bi mogli dovesti do narušavanja integriteta cjeline.

U postupku izvođenja dozvola za gradnju objekata, postavljanja novih ili zamjene starih infrastrukture, naglašava se potreba izvođenja arheološkog nadzora ili probnog arheološkog sondiranja koji ovisno o nalazima, može prerasti i u arheološka istraživanja. Sve ovo treba se provoditi prema uvjetima i odobrenjima koje propisuje Konzervatorski odjel u Puli.

Arheološki nadzor, sondiranje, istraživanje i iskapanje kao i dokumentiranje nalaza ne može se provesti ako prije toga nije ishodovano odobrenje i posebni uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli.

Obzirom da je riječ o izgrađenome području, preporuča se provesti detaljno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja te sukladno dobivenim rezultatima, to isto valorizirati uz otvorenu mogućnost prezentacije nalaza in situ (što se preporuča za nedavno istraženu

srednjovjekovnu crkvu Sv. Martina na Trgu Sv. Martina iz koje su na svijetlu dana izašle vrlo vrijedne srednjovjekovne freske kao i za kasnoantičku uljaru smještenu iza apside župne crkve) što može dovesti i do promjene izvedbenih projekta planiranih građevina.

Arheološki lokaliteti izvan zaštićene povijesno urbanističke cjeline grada Umaga:

◆ 8. Umag / Umago - Danteova ulica, arheološki lokalitet s ostacima crkve Sv. Katarine

Prilikom gradnje novoga stambenoga objekta, 2008. god. pronađena je crkva Sv. Katarine s grobljem uokolo (k.č. 2781). Kada je građena, crkva je bila smještena u pregrađu naselja, u *Borgu*. Crkva se, u povijesnim izvorima, spominje smještena u Vrtovima obitelji De Franceschi, a nalazimo je i ucrtanu na jednom akvarelu Umaga iz 19. st. Ne zna se kada je niti zašto srušena. Ostatci crkve biti će konzervirani i prezentirani.

Arheološki lokalitet s ostacima crkve Sv. Katarine upisan je na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske (Rješenje o preventivnoj registraciji Klasa: UPI-612-08/10-05/0005, Ur. br. 532-04-13/8-10-03 od 06. rujna 2010. god.).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet s ostacima crkve Sv. Katarine upisan je u Registar kulturnih dobara RH. Na području cijeloga opsega lokaliteta zabranjuju se provedba bilo kakvih radova bez prethodno ishodovanog odobrenja i posebnih uvjeta Konzervatorskog odjela u Puli, a koji bi mogli dovesti do narušavanja integriteta cjeline. Preporuča se prezentacija lokaliteta in situ te njegovo stalno održavanje.

◆ 9. Umag / Umago - Trgovačka ulica, lokalitet Crkva i samostan Majke Božje Žalosne (vidi poglavlje u tekstu Sakralni objekti, K.O. Umag, Murine, Crkva Majke Božje Žalosne))

Na kraju Trgovačke ulice smještena je crkva i samostan Majke Božje Žalosne (Adolorata) srušena 1954. god. Crkva i samostan su srednjovjekovni (14. st.), a pretpostavlja se da je crkva imala i fresko oslike. Nakon rušenja, samo je crkva tlocrtno prikazana u parteru ulice dok se samostan nigdje ne očituje. U sklopu samostana postojao je hospicij Sv. Jakova (crkva je prvotno bila posvećena sv. Jakovu i Bartolomeju). U trenutku građenja crkva je bila smještena u pregrađu naselja, između dvaju gradskih zidina, u *Borgu*.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Nakon rušenja 1954., tlocrtni prikaz srednjovjekovne crkve, sačuvan je u parteru današnje Trgovačke ulice, za razliku od samostana koji je ostao u potpunosti zanemaren. Crkva kao niti samostan nikada nisu arheološki istraženi niti je, prilikom rušenja sklopa, proveden arheološki nadzor. Preporuča se zaštita cijeloga arheološkoga lokaliteta te njegovo upisivanje u Registar kulturnih dobara RH. U slučaju provedbe bilo kakvih radova na području rasprostiranja crkve i samostana preporučava se ne izvođenje istih bez prethodnog ishodovanog mišljenja i uvjeta Konzervatorskog odjela u Puli, a koji bi mogli dovesti do narušavanja integriteta samostana i crkve. Preporuča se lokalitet arheološki istražiti do kraja kulturnoga sloja, kulturno ga valorizirati te ga prezentirati putem postavljanja info panoa ili tabla čime bi se upotpunila kulturno povijesna slika grada Umaga.

◆ 10. Umag / Umago – Lokalitet nekadašnje vinarije (PIK Umag) s Benediktinskim samostanom i crkvom Sv. Stjepana

Benediktinski samostan s crkvom Sv. Stjepana sagrađen u 14. st., bio je smješten u umaškoj luci te se njegovo postojanje spominje 1770. god. Prema sjećanju lokalnoga stanovništva, crkva i samostan ubicirani su ispod današnje vinarije izgrađene poč. 50ih godina 20. st., a smještene na Novoj Obali uz današnju zgradu policije. Pretpostavlja se da je samostan s crkvom izgrađen na ostatcima antičke građevine (vila rustika?) čiji se ostatci nalaze i ispod morske površine. Prilikom gradnje vinarije, nikakvi arheološki nadzor nije proveden.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Srednjovjekovni benediktinski samostan s crkvom Sv. Stjepana izgrađen nad ostatcima antičke građevine, nalazi se ispod današnjeg sklopa vinarije (van funkcije).

Crkva, kao niti samostan, nikada nisu arheološki istraženi niti je, prilikom gradnje sklopa vinarije, proveden arheološki nadzor. Preporuča se zaštita cijeloga arheološkoga lokaliteta te njegovo upisivanje u Registar kulturnih dobara RH.

U slučaju provedbe bilo kakvih radova na području rasprostiranja arheološkog lokaliteta, ne preporučuje se izvođenje istih bez prethodnih ishodenih uvjeta i mišljenja Konzervatorskog odjela u Puli.

Preporuča se lokalitet arheološki istražiti do kraja kulturnoga sloja, kulturno ga valorizirati, ustanoviti kronološke faze lokaliteta, te ga prezentirati in situ ili putem postavljanja info panoa ili tabla čime bi se upotpunila kulturno povijesna slika grada Umaga.

Arhivski podatci o smještaju nekoć postojećih pojedinih sakralnih objekata van zaštićene povijesne jezgre grada Umaga:

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Za one arheološke lokalitete, poznate nam jedino prema arhivskim podacima, preporuča se zaštita na nivou Prostornoga plana, odnosno preporuča se provođenje arheološkog nadzora na onim lokacijama za koje se pretpostavlja da se na njima nalazi određena građevina od kulturno povijesne važnosti za grad Umag. Ovo se odnosi na lokalitete Crkva Sv. Marije Magdalene u Tribju, Umag i Lokalitet Crkva Sv. Petra, Umag.

◆ 11. Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Marije Magdalene u Tribju

Crkva Sv. Marije Magdalene nalazi se ucrtana na akvarelu Umaga iz 19. st. s položajem u umaškom predjelu Tribje. Izvorno se nalazila van gradskih zidina te se spominje 1693. i 1783.

◆ 12. Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Petra

Crkva, koja se nalazi ucrtana na akvarelu Umaga iz 19. st. na prostoru današnje zgrade IKB Umag, spominje se da postoji 1693. i 1783. god. van gradskih zidina naselja što bi i odgovaralo njenome prikazu na navedenome akvarelu. Poznato je da se i cijeli taj dio Umaga nekoć, vjerojatno u spomen na titulara crkve, nazivao San Pietro.

⇒ Pretpostavljeni položaji crkve i samostana Sv. Stjepana, crkve Sv. Marije Magdalene i crkve Sv. Petra ne nalaze se unutar zaštićene povijesno-urbanističke cjeline grada Umaga.

Umag, akvarel, 19. St., Archivio Diplomatico, Trst – smještaj crkava

▪ Popis sakralnih objekata koje S. Jelinić spominje u knjizi Sakralno blago Umaga. Umag 1996.

◆ Godine 1693. u Umagu se spominju navedene crkve i kapele:

- unutar gradskih zidina
 - ⇒ Sv. Martin
 - ⇒ Sv. Nikola (propala 1689.)
 - ⇒ Sv. Mihael Arkandeo

- ⇒ Sv. Rok (sagrađena 1514.)
- ⇒ Sv. Benedikt opat (posvećena 1243.)
- ⇒ Sv. Katarina
- ⇒ Majka Božja od Sedam Žalosti
- van gradskih zidina
 - ⇒ Sv. Kristofor
 - ⇒ Sv. Marija Magdalena
 - ⇒ Sv. Lovro
 - ⇒ Sv. Filip i Jakov, apostoli
 - ⇒ Sv. Pelegrin - Rožac
 - ⇒ Sv. Antun Opat
 - ⇒ Sv. Andrija – staro groblje
 - ⇒ Sv. Petar
 - ⇒ Sv. Vid – Sv. Vid
 - ⇒ Sv. Nikola – Klija
 - ⇒ Sv. Felicita – Polezina
 - ⇒ Sv. Just – Komunela
 - ⇒ Sv. Stjepan Prvomučnik (smještena u luci, bila je u sastavu benediktinskoga samostana koji je 1770. god. još uvijek postojao)
- kapele
 - ⇒ Kapela Presvetoga Trojstva (posvećena 1370.)
 - ⇒ Kapela Sv. Hermagore i Fortunata (1368.)
- Godine 1783. u Umagu se spominju navedene crkve i kapele:
 - unutar gradskih zidina
 - ⇒ Sv. Mihovil Arkandeo
 - ⇒ Sv. Rok
 - ⇒ Sv. Benedikt
 - ⇒ Sv. Katarina
 - ⇒ Crkva Majke Božje od Sedam Žalosti
 - van gradskih zidina
 - ⇒ Sv. Andrija
 - ⇒ Sv. Petar
 - ⇒ Sv. Nikola/Sv. Marko – Klija
 - ⇒ Sv. Stjepan
 - ⇒ Sv. Pelegrin
 - ⇒ Sv. Marija Magdalena
 - ⇒ Dvorska kapela u Segetu – Sv. Katarina
- Godine 1930. u Umagu su postojale sljedeće crkve:
 - ⇒ Crkva Majke Božje od Sedam Žalosti
 - ⇒ Sv. Rok
 - ⇒ Sv. Pelegrin
 - ⇒ Sv. Nikola / Sv. Marko – Klija
 - ⇒ Sv. Marija Magdalena
 - ⇒ Sv. Andrija
 - ⇒ Dvorska kapela u Segetu – Sv. Katarina
 - ⇒ Sv. Petar Damijani (sagrađena 1890.)

- Godine 1996. u Umagu su postojale sljedeće crkve:
 - ⇒ Sv. Rok
 - ⇒ Sv. Pelegrin
 - ⇒ Crkva Majke Božje Žalosne u Murinama
 - ⇒ Sv. Nikola / Sv. Marko – Klija
 - ⇒ Sv. Marija Magdalena – Zambratija
 - ⇒ Dvorska kapela u Segetu – Sv. Katarina
 - ⇒ Sv. Petar Damijani (sagrađena 1890.)
 - ⇒ Sv. Andrija

◆ 13. Sipar – Višeslojni arheološki lokalitet

Arheološki lokalitet Sipar, obuhvaćen k.č. 1132, 1123, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1133, 1134, 1135 k.o. Umag, upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, Z-2900. (prijašnji broj Registra je Z-72)

Prvi spomen Sipra nalazimo na Tabuli Peutingeriani (1. – 4. st.) pod nazivom *INSULE SEPOMAIE*, mada se tada terminom *Sepomaia* vjerojatno pokušalo naznačiti puno veće područje nego li je to sam Sipar bio u onome obliku u kojemu ga nalazimo danas kao uski greben i pličinu iz koje izviruju ostatci antičkih građevina i ostatci kaštela srušenoga u 9. st. Drugi spomen Sipra pod nazivom *Sapparis* ili *Siparis* nalazimo u pisanom kasnoantičkom itineraru, Kozmografiji, Anonimnog Ravenjanina (7. st., a po nekim 6. st.). Međutim, Sipar kao obalno prapovijesno naselje egzistira već od mlađeg željeznoga doba (4.-1. st. pr. Kr.) što potvrđuju i pronađeni nalazi keramike. Opsežnija gradnja se događa u rimsko doba, kada Sipar ima nekakvu funkciju pristaništa. Krajem 4. st., gospodarski objekti su jednim dijelom porušeni, a ostatak adaptiran prilikom podizanja kasnoantičke utvrde. Ulazna kula iz toga vremena vidljiva je i danas u visini od 2-3 m. Unutarnji dio naselja bio je organiziran u obliku slova U a sastojao se od više prostorija s ulazima smještenima na morskoj strani. Naselju je pripadala i višebrodna građevina koja je definirana kao moguća žitnica (*horreum*). Sipar se uspješno razvija tijekom ranoga srednjega vijeka (7., 8., 9. st.) do 876. god. kada ga pljačkaju i uništavaju Neretljani nakon čega se više nikada nije oporavio. U 10. st. Sipar, zajedno s Umagom, postaje vlasništvo tršćanskog biskupa. Početkom 14. st., kao srednjovjekovni feud, u vlasništvu je Zanina di Rebecca, nakon čega ga njegov sin ostavlja u nasljedstvo djeci Almeriga Brattija. U nekoliko navrata oko njega se vode sporovi između tršćanskog biskupa, obitelji Bratti i piranske općine da bi 1333. god. bio povjeren tršćanskom načelniku i budućem duždu Andrei Dandolu. U posjed Brattijevima vraća se 1409., a oni ga prodaju piranskom gospodaru Simonu Roti 1552 god. Od XVI. do XVIII. stoljeća bit će predmet sporenja između obitelji Bratti i Rota.

Arheološka znatiželja dovodi do toga da su već davne 1888. god. na Sipru vršena prva istraživanja, koja se u današnjem shvaćanju arheologije nikako ne mogu nazvati istraživanjima u pravom smislu riječi. U sljedećim istraživanjima 1964. i 1965. god., koja provodi Arheološki muzej Istre u Puli, Š. Mlakar i B. Marušić evidentiraju ostatke oko 5 m visoke kule na ulazu u siparski kaštel, koje datiraju u kasnoantički period te ostatke višebrodne građevine moguće žitnice (*horreum*). Po cijelom lokalitetu nalazimo antičke spolije ugrađene u preostale zidove.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Arheološki lokalitet Sipar je bez sumnje jedno od ključnih polazišta za proučavanje istarskog ranosrednjovjekovlja. Dokumenti ljudskog postojanja, sačuvani su u vrlo tankim slojevima

zemlje koji pokrivaju stijene obale. Poniranjem obale i djelovanjem drugih prirodnih sila, nastavlja se nezaustivo brisanje tih tankih tragova, koje se još više ubrzava djelovanjem čovjeka i potrebama načina života današnjice. Lokalitet Sipar vremenom je postao dio urbaniziranoga pejzaža, smješten je u neposrednoj blizini turističkog naselja i plaže. Takvi uvjeti vrlo su nepogodni za provedbu zaštite. Arheološki lokalitet Sipar ugrožen je i zbog nesavjesnoga ponašanja raznih turista, koji tijekom ljetnih mjeseci rone po siparskoj pličini te se penju po, ionako, jedva stojećim ostatcima zidova.

Arheološki lokalitet Sipar upisan je u Registar kulturnih dobara RH te se, samim time, na području rasprostiranja cijeloga arheološkoga lokalita zabranjuju bilo kakvi radovi bez prethodno ishodovanog odobrenja i posebnih uvjeta Konzervatorskog odjela u Puli.

Za potrebe stvaranja potpunije i točnije kulturne valorizacije lokaliteta, predlaže se primjena nedestruktivnih arheoloških metoda prvenstveno kroz detaljnu izradu dokumentacije lokaliteta i to snimanjem lokaliteta 3D laserskim skenerom kao i snimanjem lokaliteta georadarom. Arheološka probna sondiranja kao niti istraživanja na lokalitetu Sipar nije moguće provesti prije negoli se poduzmu mjere zaštite samoga lokalitet, nekom vrstom lukobrana, od djelovanja mora i vjetra jer bi takvi radovi lokalitet više ugrozili negoli zaštitili. Obzirom da lokalitet, zajedno s lokalitetima u Zambratiji, Katoru i na Montarolu čini dio antičke Sepomaie, predlaže se izrada arheološko edukativne staze koja bi međusobno povezivala navedene lokalitete te postavljanje info panoa kao jednog od načina prezentacije lokaliteta u kulturno-turističke svrhe te načina revitalizacije cijele obalne šetnice od Lovrečice do Savudrije.

Ostatci kasnoantičke kule danas

antički spolij

ostatci kule poč. 20. St.

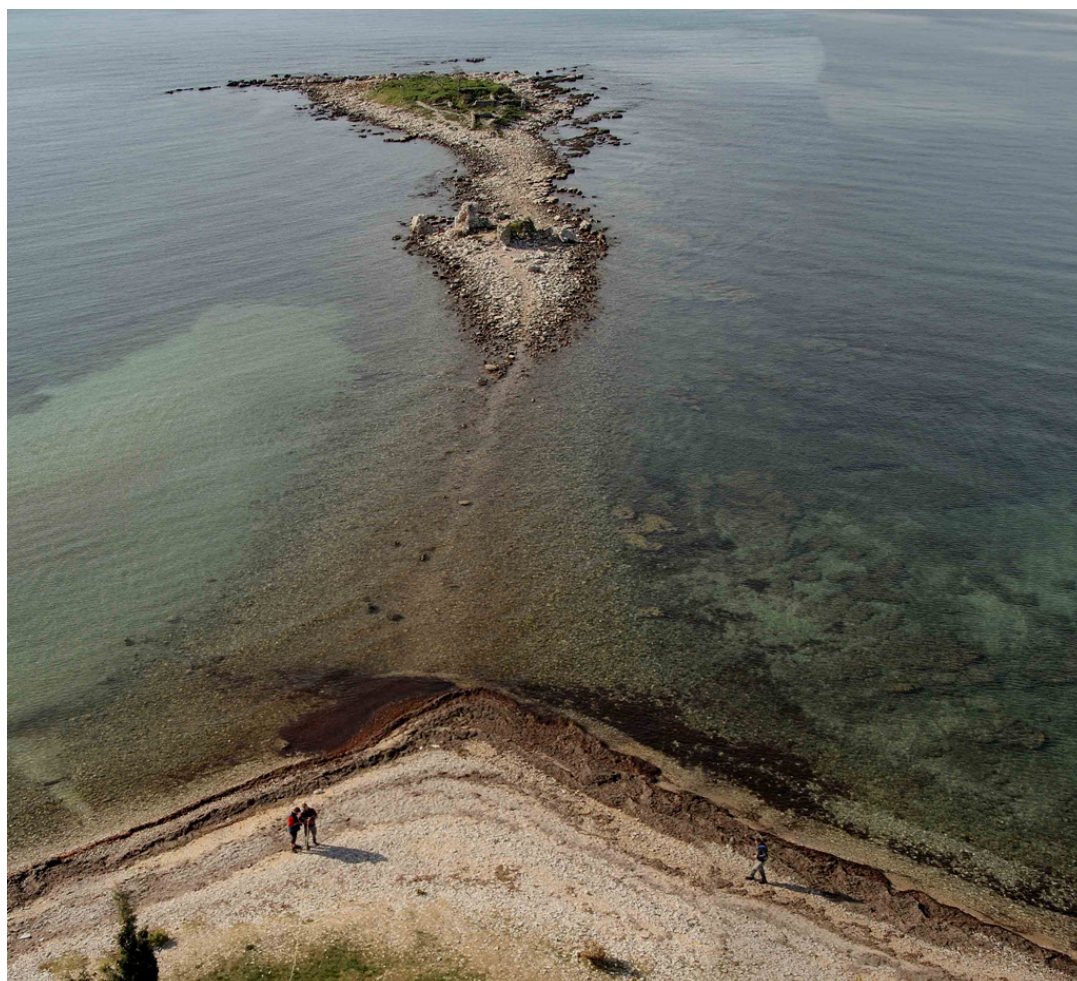

Foto dokumentiranje arheološkog lokaliteta Sipar pomoću balona 2007. god.

VIZURA – Sipar (br. 6, karta 9)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Povijesna vizura Sipara, s karakterom spomeničke vrijednosti, dominira kako kopnenim tako i morskim područjem savudrijske rivijere. Ne preporučava se zatvaranje povijesne vizure Sipra koja bi dovela do poremećaja te iste, te se ne preporuča gradnja nikakvih objekta kojima bi se vizura zatvorila kako sa kopnene strane naselja u Zambratiji tako i na području cijeloga turističkoga naselja Katoro.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Sipar je zaštićen kao kulturno dobro i upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

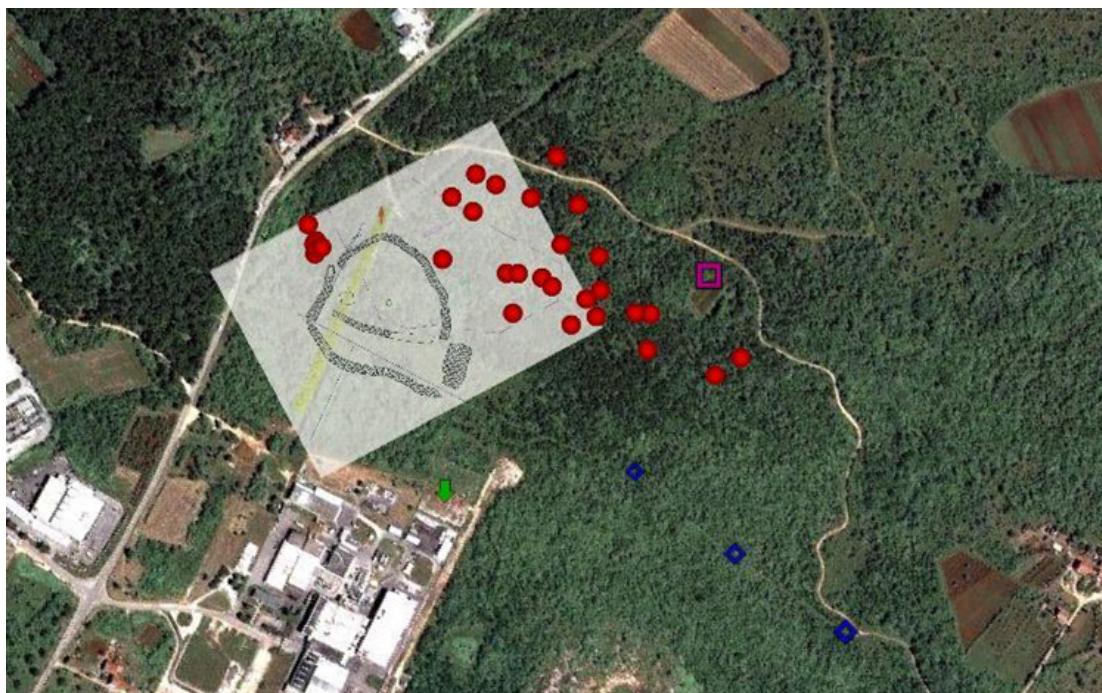
◆ 14. *Ungarija / Ungherija– Arheološki lokalitet Prapovijesna brončanodobna gradina Kaštelir / Monte Castellier*

Prapovijesna brončanodobna gradina Kaštelir prvi puta se spominje u stručnoj arheološkoj literaturi krajem 19. st. Smještena je s desne strane ceste Umag – Sv. Marija na Krasu na povišenom platou (kota 54) u odnosu na okolno područje. Ovalnog je oblika veličine 170x190 m. te zauzima površinu od oko 32 300 m². Izvorno je bila opasana s dva obrambena prstenasta kamena suhozidna bedema. U sklopu gradine evidentirana je i pripadajuća joj nekropola koju karakterizira sahranjivanje pod tumulima, mada gradina po nekim pokazateljima, kao što je sahranjivanje ritualom spaljivanja, očito egzistira i u željeznom dobu, nakon naseljavanja Istre Histrima. Debljina obrambenih bedema je 10x13 m. Unutar bedema, već krajem 19. st., evidentirano je 6 tumula međusobno udaljenih 12 do 14 m. Alberto Puschi, nekadašnji ravnatelj *Museo civico di storia ed arte* u Trstu, istražio je jedan on njih te pronašao ulomke keramike, pepela i gara (*Atti e Memorie della Societa Istriana di Archeologia e Storia Patria, 1888, vol. IV. 3-4, str. 505-507*). Carlo Marchesetti, 1903., prvi ucrtava smještaj gradine na karti. (*C. Marchesetti, I casttelieri preistorici di Trieste e della regione Giulia, Trieste, pretisak 1981, str 92*). Od tada se gradina Kaštelir redovito javlja u stručnoj arheološkoj literaturi. Gradinu spominju Alberto Puschi, Bernardo Benussi, B. Bačić, Lonza, Š. Batović, K. Mihovilič, S. Grabrovec, K.B. Matijašić.

Arheološka reambulacija terena:

Arheološkim rekognosciranjem terena 2007. i 2009./10, osim što je gradina snimljena GPSom te dokumentirana, ustanovljen je opseg njenoga rasprostiranja kao i opseg rasprostiranja pripadajuće joj nekropole, te je ustanovljeno i moguće postojanje naselja na južnim padinama gradine jer kod većine gradinskih naselja padine uzvisina, redovito južne padine, predstavljaju donje, neutvrđeno naselje i podgrađe u sklopu same gradine.

- ◆ Gradina Kaštelir smještena je, na zapadnom dijelu k.č. 5159/3 te manjim dijelom na sjevernim dijelovima k.č. 5158/2 i 5158/1.
- ◆ Nekropola je smještena na zapadnome dijelu k.č. 5159/3, prostire se južno, zapadno, ali i sjeveroistočno od gradine Kaštelir.
- ◆ Vrtača, kao plodno tlo u blizini gradine, smještena u kraškoj udolini i proteže se kroz k.č. 5160 i 5161.
- ◆ Južne padine bi bile obuhvaćene s k.č. 5149/5 i 5149/4 na kojima je pronađeno mnoštvo ulomaka brončanodobne prapovijesne keramike te k.č. 5158/1, 5158/2, 5149/2 koje se prirodno nadovezuju na gore navedene gradinu i nekropolu.

Smještaj gradine Kaštelir u Ungeriji

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet Prapovijesna brončanodobna gradina Kaštelir s pripadajućom nekropolom pod tumulima spada među značajne prapovijesne lokalitete na području Grada Umaga te se stoga preporuča zaštita cijeloga opsega rasprostiranja lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara R Hrvatske.

U slučaju provedbe bilo kakvih planiranih radova na području rasprostiranja arheološkog lokaliteta, zabranjuju se isti ako prethodno nije ishodovano mišljenje i uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli. Bilo kakvo narušavanje integriteta gradine i nekropole, dovodi do njihove devastacije.

Preporuča se lokalitet arheološki istražiti do kraja kulturnoga sloja, kulturno ga valorizirati, ustanoviti kronološke faze lokaliteta (brončano doba, željezno doba na osnovu načina

pokapanja u određenom periodu), te ga prezentirati in situ ili putem postavljanja info panoa ili tabla čime bi se upotpunila kulturno povijesna slika grada Umaga.

VIZURA - Ungerija – Prapovijesna gradina (br. 8, karta 9.)

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Kultivirani krajolik uokolo prapovijesne brončanodobne gradine preporuča se očuvati od bilo kakve daljnje gradnje u svrhu očuvanja povijesne vizure oblikovane kroz dulji vremenski period. Povijesna vizura gradinskog naselja ne bi smjela biti poremećena novijim gradnjama kojima bi se izgubio razlog strateškoga smještaja na jednoj od najviših točaka na prostoru Umaga. Ne preporuča se zatvaranje pogleda na cijelo okolno područje kroz što se i očituje i razlog smještaja gradine na ovoj točki.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ **15. Zambratija / Zambrattia– Arheološki lokalitet Antička vila**

- ❖ *Arheološki lokalitet Antička vila u Zambratiji, obuhvaćena k.č. 1121/1, 1122 i 1121/5 k.o. Umag, upisana je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj registra Z-605.*

Antička vila rustika u Zambratiji smještena na JI dijelu uvale Zambratija, te je kao i većina vila na zapadnoj obali Istre, funkcionirala u periodu od 1.–4. st., kada, uslijed nemirnih kasnoantičkih vremena, dolazi do napuštanja vile ili do, što je čest slučaj, do skoncentriranja stanovnika vile uokolo manjeg prostora unutar same vile, a koji je, samim time, bio i bolje branjiv.

Rimska vila rustika i stela uzidana u crkvu Sv. Marije Magdalene u Zambratiji

Arheološka evidentiranja i istraživanja:

- Godine 1966., duž obale u uvali Zambratija na čijem se profilu javljaju zidovi rimske vile s mozaičnim podovima, evidentiran je arheološki lokalitet vile (B. Marušić i Š. Mlakar, AMI Pula, 1966, Izvještaj 451)
- Godine 1969., unutar prostorija antičke vile evidentiran je kosturni grob s kamenim obložnicama, postavljen direktno na pod antičke prostorije. Grob, datiran u period kasne antike, nalazio se na rubu obale u visini jugozapadnog ugla gromače, koja predstavlja središnji objekt vile. (B. Marušić; AMI Pula, 1969, Izvještaj 559), (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 1970, Izvještaj 562).
- Godine 1996., manjim zaštitnim istraživanjima, koja su provedena unutar opsega vile, a u svrhu izgradnje novijeg objekta, potvrđeni su dobro očuvani ostatci antičke maritimne vile s gospodarskim dijelom za proizvodnju tangarske purpurne boje što je zaključeno na osnovu pronađenih velikih količina školjka volaka koji su inače služili, u antičkom periodu, za dobivanje purpurne boje. Vila se protezala prema morskoj obali, tako da se pojedini zidovi nalaze i ispod mora. Sklop vile nije nikada istražen u pravome smislu riječi, a nalazi se u izrazito atraktivnoj i aktivnoj građevinskoj zoni te su arheološka istraživanja neophodna.
- Evidentirano je također da lokalitet ima kontinuitet i u kasnijim razdobljima na što upućuje i ustanovljeno ranosrednjovjekovno groblje koje se proteže preko zemljane gromače koja danas unutar sebe štiti objekt vile.

Arheološka pokretni nalazi:

- Godine 1986., prilikom postavljanja infrastrukture u Zambratiji, u neposrednoj blizini vile (na dijelu od vile prema Sipru) pronađen je rimski nadgrobni spomenik danas uzidan u južni zid crkve Marije Magdalene u Zambratiji. Stela, s tri portreta u edikuli, datira se u sredinu 1. st. Devedesetih godina 20. st., na lokaciji vile od daljnjeg

uništavanja, spašena je još jedna rimska stela, datirana u 1. st. Pronalazak ovih dviju stela, upućuje na postojanje antičke nekropole u neposrednoj blizini vile u Zambratiji. (R. Matijašić, *Dva nova nalaza antičkih epigrafskih spomenika u Istri*, Jadranski zbornik 13, 1986-1989., str. 53.73.)

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Arheološki lokalitet Antička vila u Zambratiji zaštićena je kao arheološki lokalitet od kulturne važnosti za RH upisom u Registar kulturnih dobara RH te predstavlja jednu od bolje očuvanih vila rustika na području Grada Umaga. Unutar opsega rasprostiranja lokaliteta zabranjeni su bilo kakvi radovi bez prethodno ishodovanih posebnih uvjeta i odobrenja nadležne službe Konzervatorskog odjela u Puli. Preporuča se arheološki istražiti cijeli lokalitet (do kraja kulturnog sloja), kulturno ga valorizirati te prezentirati in situ. Arheološko istraživanje vile dovelo bi do novih saznanja po pitanju kulturne povijesti naselja Zambratija, odnosno dobila bi se nova saznanja usko vezana uz sam nastanak i razvoj naselja (od prapovijesti, preko antike, ranoga kršćanstva do srednjovjekovnog i novovjekovnog feuda).

Obzirom da lokalitet, zajedno s lokalitetima u Sipru, Katoru i na Montarolu čini dio antičke Sepomaie, predlaže se izrada arheološko edukativne staze koja bi međusobno povezivala navedene lokalitete te postavljanje info panoa kao jednog od načina prezentacije lokaliteta u kulturno-turističke svrhe te načina revitalizacije cijele obalne šetnice od Lovrečice do Savudrije.

C/ KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

◆ 16. Zakinji / Zacchigni – Arheološki lokalitet na lokalitetu Veli Lug

- ❖ *Arheološki lokalitet, vl. Ivan Lakota k.č. 1602/40 (stara izmjera) k.o. Lovrečica upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem RRI 114, broj rješenja 269/2 od 16. kolovoza 1967.*

Na lokalitetu su evidentirani ostatci antičke građevine iz rimskog carskog doba. Prilikom obrada tla nailazilo se na fragmente antičkih građevina i grobova. Na jednoj privatnoj kući, na Punti u Umagu, nalaze se ugrađeni ulomci antičkih arhitrava, kamenih krovnih vijenaca, koji najvjerojatnije potječu s navedene lokacije.

Arheološka evidentiranja i istraživanja

- Na arheološkome lokalitetu, vl. Ivan Lakota evidentirani su ostatci antičke građevine datirane u rimsko carsko doba. Godine 1966. na oranici zvanoj Veli Lug, smještenoj istočno od Segeta i neposredno uz položaj Kanal, slučajno je nađen ulomak antičkoga kamenoga reljefa s prikazom Meduze. Riječ je o ulomku kasetiranoga stropa nadgrobne edikule ili zida maloga kružnog saceluma na kojemu je ukomponiran lik Meduze u jednom polju i lik dupina u dnu drugog polja. Meduza je likovno i ikonografski tretirana na tradicionalan helenistički način te se ulomak datira u 1.–2. st. (Girardi Jurkić, *Duhovna kultura antičke Istre*, str. 80., *Meduze na reljefima AMI u Puli*, HA I/2 1970, str. 35, tab. I.).

Kameni ulomak s prikazom Meduze iz Velog Luga spada među najljepše prikaze Meduze u Istri (AMI Pula)

- U kući Lakote, Ante Ivana pohranjen je reljef Meduze s lokaliteta Kanal zvanom „Veli Bošak“/Grande Bosco. Isti vlasnik je, 1938 g., izorao na tom lokalitetu i malu glavu koja je prodana Muzeju u Puli (B. Bačić., B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, Izvještaj 437)
- Godine 1966. prilikom sistemacije cesta, blizu terena gdje je pronađen reljef Meduze, naišlo se i na skeletne grobove prekrivene tegulama. (Š. Mlakar; AMI Pula, 1966, Izvještaj 448)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet Zakinji – Veli Lug zaštićen je kao arheološki lokalitet od kulturne važnosti za RH upisom u Registar kulturnih dobara RH. Unutar opsega rasprostiranja lokaliteta zabranjeni su bilo kakvi radovi bez prethodno ishodovanih posebnih uvjeta i odobrenja Konzervatorskog odjela u Puli. Arheološki lokalitet, koji nije nikada istraživan jer su pronađeni nalazi proizašli iz slučajnih nalaza, preporuča se arheološki istražiti do kraja kulturnoga sloja, kulturno ga valorizirati i po mogućnosti prezentirati in situ.

◆ 17. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta – Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana

- ❖ *Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana u naselju Sv. Ivan Kornetski kraj Umaga, smješten na k.č.24/2, 24/3, 25/2, 28/2, 210/1, 210/2, 6/3, 21/18, 2/8, 24/4, 28/1, 39/13, 39/53, 2/1, 2/6, 2/7, 5/7, 39/3, 39/4, 39/20, 39/28, 25/3, 39/23, 21/6, 23/5, 6/2, 21/43, 6/6, 23/8, 44/12, 23/9, 21/33, 21/36, 21/38, 21/31, 21/30, 21/39, 21/52, 21/53, 21/22, 21/37, 44/13, 39/2, 21/25, 23/6, 23/7, 42/7, 21/19, 21/41, 21/20, 21/44, 21/34, 28/1, 6/4, 21/17, 22/6, 23/11, 2/5, 21/1, 21/2, 21/4, 21/11, 21/12, 21/13, 21/26, 21/29, 21/35, 22/2, 22/4, 22/3, 23/4, 24/6, 24/15, 24/16, 25/1, 27, 39/9, 39/25, 39/26, 25/4, 4, 269, 5/5, 39/51, 21/47, 39/11, 39/12, 39/16, 39/27, 218/1, 218/2, 21/7, 21/14, 21/15, 21/16, 6/7, 23/2, 21/45, 24/12, 24/18, 24/19, 22/7, 21/33, 21/24, 255, 189, 190/1, 2/4, 6/5, 21/3, 21/10, 24/1, 6/1, 5/8, 45/3, 21/46, 21/5, 5/1, 39/1, 39/5, 39/6, 39/7, 38/8, 39/10, 39/14, 39/15, 39/24, 39/22, 2/3, 39/50, 2/2, 2/9, 24/5, 21/32, 21/40, 21/42, 21/48, 38, 24/14, 24/22, 23/10, 44/9, 21/9, 3/1, 42/8, 42/9, 44/26, 22/3, 23/1, 24/8, 24/17, 24/21, 21/21, 24/13, 5/3, 24/20, 5/6, 39/17, 39/29, 39/30, 39/49, 40/3, 42/4, 39/47, 42/6, 39/18, 445, 44/15, 39/39, 38/44, 44/16, 39/34, 44/17, 44/7, 44/8, 39/43, 39/45, 39/38, 39/52, 39/46, 39/48, 44/24, 40/1, 44/20, 44/23, 44/18, 44/4, 44/19, 39/37, 38/41, 39/42,*

39/40, 44/2, 44/11, 44/25, 44/22, 39/31, 39/32, 42/5, 39/33, 44/1, 44/6, 39/19, 39/21, 39/35, 40/2, 42/1, 42/2, 42/3, 1704, 44/10, 44/21, 44/3, 44/14 sve k.o Lovrečica, do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, stavlja se pod preventivnu zaštitu, odnosno upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem P-3573 (Klasa: UPI612-08/10-05/0006, urbr: 532-04-14/8-10-03, Pula 02. 02. 2010.)

Sv. Ivan Kornetski smješten je na sjeverozapadnoj obali Istre, oko 4,5 km južnije od grada Umaga. Naselje je rasprostranjeno oko duboke i dobro zaštićene uvale Kocište (Kacište) na dijelu zvanom Karigador te uokolo rta Finida. Najstariji prapovijesni arheološki nalazi zabilježeni su na rtu Finida i predjelu Gromače, gdje se nalazilo brončanodobno gradinsko naselje opasano bedemom. Cijelo današnje naselje Sv. Ivan leži na antičkim i srednjovjekovnim ostacima.

U antičko je vrijeme Sv. Ivan Kornetski bio značajno naselje što potvrđuju ostatci antičkog pristaništa koji se protežu duž čitave uvale. Sahranjivanje u Sv. Ivanu potvrđeno je nadgrobnom stelom Gaja Plocija iz obitelji Pupinija s datacijom oko polovine 1. st. te otkrićem dva groba s garniturama zlatnog nakita. Garnitura zlatnog nakita koja je pronađena početkom 20.st., danas se nalazi u muzeju *Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste* pod inv. br. 1356. Čestica na kojoj je pronađen nakit danas je označena u katastru pod brojem 21/9.

U srednjem vijeku u Sv. Ivanu bio je feud u kojemu je u 11. st. sagrađen kaštel, na predjelu Gromače, koji je srušen početkom 12. st. Posjed. 1106. g., postaje vlasništvo Francesca de Guercie (Verzi), koji je dobio dozvolu za izgradnju novog dvorca na ruševinama starog Sv. Ivan ostaje u posjedu Verzijevih sve do 1869. g. kada se zakonom ukidaju feudalna prava. Srednjovjekovni nalazi u Sv. Ivanu uglavnom su pronađeni u moru. Brojni ulomci kasnosrednjovjekovne keramike i keramičkog otpada pronađeni u moru ukazuju na mogućnost postojanja keramičarske radionice u Sv. Ivanu kroz 16. i 17. st.

Rimska obala i luka

Antički objekti istraživani 2008. i 2009. g. nalaze se uz južnu obalu uvale Kocišće. Uvala je duboka i zaklonjena od bure, a otvorena prema jugu zbog čega je u antičko vrijeme bila zaštićena velikim molom. O vidljivim dijelovima antičke obale i luke u stručnoj literaturi pisalo se od polovine 19. st. Prvi nacrt antičke obale i pristaništa s većim molom na južnoj strani uvale i manjim na sjevernoj objavio je Degrassi 1926. g. Vrlo je vjerojatno da je veliko i dobro uređeno pristanište služilo kao luka za širu okolicu u kojoj su pronađeni značajni rimski nalazi, a ne samo za istraženu vilu rustiku. U tijeku je izrada geodetskog snimka antičke obale, luke te objekata i zidova koji se nalaze uz samu obalu mora.

Položaj antičke luke i obale označen crvenom linijom (prema Degraassiju)

Vila rustika / kat. čest. 24/17 i 24/21

U zaštitnim arheološkim istraživanjima 2008. god. istražio se dio antičke rimske vile rustike koji se nalazi na navedenim k.č. Arheološki lokalitet antička vila u Sv. Ivanu upisana je na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske pod rednim brojem P-1295 (Klasa: UPI-612-08/05-05/358, ur. br. 532-04-11/6-05-02 od 30. svibnja 2005. s godinom isteka 2011.)

Središte antičkog života uvale bila je prostrana vila rustika, smještena uz morsku obalu. Na istraženom području vile otkrivena je vodosprema, vodovodni kanali te petnaest prostorija i dva otvorena prostora. Većina prostorija pripadala je termalnom dijelu vile. Na dnu bazena kaldarija nalazio se mozaik koji se urušio još u antičko vrijeme. Početak izgradnje istraženog dijela vile datira se u vrijeme Augustovog principata. U to vrijeme proizvodnja purpurne boje, posvjedočena iznimno velikom količinom ljuštura volaka *murex trunculus* u slojevima, bila je osnovna privredna djelatnost na području vile.

U kasno antičko doba na sjeveru istraženog dijela vile sagrađena je manja uljara. Istovremeno je južni dio vile izgubio stambenu funkciju pa se među njenim zidovima smjestila nekropola s dječjim ukopima u amforama i jednom zidanom skupnom grobnicom.

Neznatna količina srednjovjekovnog materijala ukazuje da je istražen parcela na kojoj je u antičko vrijeme bila smještena vila rustika, u srednjem vijeku postala oranica i kako takva se koristila sve do izgradnje suvremenih kuća (T. Katunarić, Izvješće o istraživanjima 2008.).

Vila

Termalni dio vile s mozaicima

Rimska vapnenica / kat. čest. 21/53, 21/39, 21/52

Sačuvani donji dio vapnenice ukopan je u kamen živac. Donji dio građen je od većih nepravilno obrađenih blokova vapnenca, pažljivo sazidan od većih ulomaka tegula i imbreksa. Vapnenica ima jedan otvor za ložište sa zapadne strane. Uokolo vanjskog plašta vapnenice nalaze se pravilni kvadratni otvori u kamenu živcu koji su mogli biti u službi konstrukcije objekta ili su mogli služiti kao zračnice. Zanimljiv je kontinuitet korištenja rimske vapnenice ili samo njenog donjeg dijela za proizvodnju vapna sve do polovine prošlog stoljeća. Zapadno od vapnenice pronađena su dva groba. Stariji je datiran brončanim Augustovim novcem, a mlađi novcem Faustine Mlađe. Uz mlađeg pokojnika u grob je priloženo klesarsko dijetlo od kovanog čelika. Područje grobova rubni je istočni dio nekropole koja se protezala do mora prema zapadu (T. Katunarić, Izvješće o istraživanjima 2009.).

Vapnenica

Grob sa zlatnim nakitom / k.č. zgr. 255

Postojanje organizirane nekropole na predjelu Kocišta nanovo je potvrđeno otkrićem limitacijskih zidova obiteljske grobne parcele s kamenom grobnom konstrukcijom unutar tih zidova. U grobu su pronađene kosti spaljene pokojnice i ostatci izgorjelih drvenih greda. Od grobnih priloga nađene su tri keramičke šalice, tri keramičke firma-svjetiljke s reljefnim pečatom majstora radionice te tri staklena balzamarija. Pronađeno je i brončano posrebrano neukrašeno ogledalo, željezni ključić, brončana drška i malena brončana kutija s vidljivim zakovicama po rubovima. Među pronađenim priložima posebno se izdvajaju dva zlatna bobičasta privjeska ornamentalno ukrašena te zlatni prsten s elipsoidnom glavom unutar koje je umetnuta gema od poludragog plavog kamena (ahat) s prikazom raka. Na osnovi pronalaska dva brončana asa, Domicijana (81-96) i Hadrijana (117-138), grob se datira oko sredine 2. stoljeća (B. Markežić, Izvješće o istraživanjima 2009.)

Zlatni nakit

Nekropola sa spaljenim pokojnicima / k.č. 21/33 i 21/36

Godine 2009. na 2010. istražena je veća nekropola sa spaljenim pokojnicima. (T. Katunarić, Izvješće o istraživanjima 2010.)

Arheološki podatci o naselju Sv. Ivan do 2008. god.:

- antička kamena stela na području zaselka Sv. Ivan pronađena je slučajnim nalazom 1926. (odnesena je u Trst) – *Gaius Plotius*
- ostatci antičke arhitekture i ostatci antičke cisterne u samom zaselku Sv. Ivan slučajno su otkriveni prilikom kopanja kanala za vodovod 1957. god.
- antički grob s nalazom ogrlice od gema i zlatni prsten nađeni su u Sv. Ivanu poč. 20. st. (Trst)
- ostatci antičke arhitekture, dijelovi mozaika i ulomci keramike nađeni su na koti 13 istočno od zaselka Sv. Ivan 1926. god. (lokalitet Monte Casai)

- ostatci arhitekture manjeg antičkog naselja s lukom na rtu Sv. Ivan oko istoimene crkvice evidentirani su 1908. god.
- Na ruševinama kule, koja se u izvorima spominje 1090. i 1106. g. namjerava M. Apih iz Ljubljane izgraditi vikend kuću i garažu. (Marušić. B. AMI 1962, Izvještaj 274)
- Na obali pri ulazu u sv. Ivan Kornetski more je otkrilo veći broj zidova antičkih objekata, a bili su prekriveni prilaznom cestom uz more. (B. Marušić i Š. Mlakar, AMI Pula 1966, Izvještaj 451)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Veći dio naselja Sv. Ivan Kornetski je zbog iznimno bogate kulturne povijesti, naročito u antičkome periodu, upisan je u Registar kulturnih dobara na Listu preventivno zaštićenih kult. dobara RH. Unutar opsega rasprostiranja lokaliteta zabranjeno je izvođenje bilo kakvih radova bez prethodno ishodovanih posebnih uvjeta i odobrenja Konzervatorskog odjela u Puli. Kod pojedinih arheoloških struktura (prapovijesna gradina na rtu Finida, antička luka u uvali Kocište) preporuča se izrada detaljnije arheološke dokumentacije kao i izrada pokusnih arheoloških sondi (naročito kod gradine). Za antičku vilu preporuča se, zbog iznimnoga bogatstva nalaza, prezentacija in situ što bi obogatilo kulturno-turističku ponudu naselja. Arheološki lokalitet kojega karakterizira dugi kontinuitet od prapovijesti (Rt Finida) preko antike (vila, vapnenica, nekropola, luka) do srednjovjekovnoga kaštela i novovjekovnoga feuda obitelji Verzi, preporuča se uvrstiti među značajne kulturno-povijesno-turističke lokacije Grada Umaga kao i na trasu arheološko edukativne staze umaške obale od Savudrije do Lovrečice(kroz postavljanje info panoa) kao jedan od vidova revitalizacije obalne šetnice.

◆ 18. Lovrečica / San Lorenzo – Višeslojni arheološki lokalitet

- ❖ *Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre u naselju Lovrečica kraj Umaga nemaju nikakvu zaštitu niti su im, do sada, utvrđena svojstva kulturnoga dobra iz razloga velike nesređenosti cijeloga naselja u zemljišnim knjigama što predstavlja veliki problem nadležnim službama.*

Naselje Lovrečica je smješteno između rta Lovrečica (Punta Saltarella) te rta Malin južno od grada Umaga. Područje je bilo naseljeno već u antičko doba o čemu svjedoče brojni nalazi kako na kopnu tako i u moru. Godine 1028. car Konrad Drugi dodjeljuje Lovrečicu akvilejskom patrijarhu koji posjed vraća nazad sa željom da ga se dodjeli novigradskoj biskupiji. Od tada Lovrečica postaje imanje novigradskih biskupa koji su imali punu jurisdikciju do 1519. godine, kada civilnu vlast prepuštaju venecijanskom načelniku u Umagu. Lovrečica potpada pod Mletačku vlast, zajedno s Umagom, mirovnim ugovorom iz Trevisa 1291. godine. Cijelo današnje naselje Lovrečica sagrađeno je nad ostacima antičkih i srednjovjekovnih građevina, kao što je današnja luka sagrađena nad antičkim ostacima luke

Arheološki podatci:

- Na vrhu zaljeva, u profilu obale, vidljivi su ostaci dvostruke antičke cisterne (cisterne s dvije komore) od „opus signinum“. Cisterna je pripadala aglomeraciji koja je nastala na području prvobitne ranocarske građevine (A. Degrassi, *Scriti vari di antichita*, 1962.g., Matijašić, *Topografija antičke ruralne...*,HAD, vol. 2, 1987.

Ostatci antičke cisterne

- Kuća na k.č. 162 izgrađena je na ostacima antičke cisterne, zidovi se pružaju preko k.č. 1648/3 i 1648/4. Prilikom kopanja kanala za vodovod na cesti uz parcelu pronađena amforica, ulomci drugih amfora, dalje u iskopu kanala na k.č. 1646/3 pronađen ulomak ranokršćanske uljanice IV/V st. kartažanskog tipa i jedan keramički žeton s reljefom šahovskog piona. Nalazište je evidentirano 1965. g. Ostatci antičke cisterne i danas su vidljivi s vanjske strane kuće (B. Bačić, B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, izvještaj 437).
- Antička cisterna, koja je adaptirana i još uvijek u upotrebi nalazi se ispod kuće obitelji Bonivento, na k.č.154. Nalazište je evidentirano 1966. god. (B. Bačić, B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, izvještaj 437)
- Cisterna ispred današnjeg župnog dvora na k.č. 149 također je adaptirana na antičkoj cisterni (B. Bačić, B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, izvještaj 437).
- U kanalu za vodovod na k.č. 1645/1, ispod zvonika župne crkve na k.č. 151 te na k.č.152, 153, i 1529/1 nalaze se tragovi antičkih zidova. Od k.č. 153 ka 154 i preko ceste na k.č. 154 vodi podzemni kanal- vodovod tj. kloaka do mora. (B. Bačić, B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, izvještaj 437)
- Na poziciji uz istočnu fasadu župnog dvora, evidentirani su tragovi antičke građevine s podnim mozaicima, te kanal. Na prostoru između cisterne župnog dvora i ogradnog zida sa strane ceste evidentirani su mozaici s bordurama. (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 17.5. 1969; Izvještaj)
- Kod kuće br. 18 evidentirane antičke strukture prilikom kopanja septičke jame. (B. Bačić i B. Marušić; AMI Pula; 1971; Izvještaj 639)
- Kod kuće br. 12, obitelji Černeka, prilikom kopanja septičke jame evidentirane antičke strukture i mozaik crno bijeli s ukrasnim motivom križića. (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula; 1973; Izvještaj 724)
- Na parceli k.č. 148/1 pri gradnji prostorija za kupatilo evidentirani antički mozaik, na dubini od 0,75 m od hodne površine. (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula; 1973, Izvještaj 729a)
- Po A. Puschiju, Lovrečica se nalazila na cesti velike važnosti koja je tekla od umaške luke do Sv. Ivana Kornetskog te je uz Lovrečicu nastavljala dalje do Novigrada (Klara Buršić Matijašić, Prapovijesne i antičke komunikacije 31-48, Histri Antiqua 17/2009.)

Arheološka istraživanja:

- Zaštitnim arheološkim istraživanjima, 2006.god., pri postavljanju kanalizacijske mreže ispred župne crkve sv. Lovre na k.č.1521/5 evidentiran je višeslojni antički lokalitet. Najstarija

faza zbog tehnike gradnje zidova pripada 1. st. U toj fazi vila je imala proizvodni proces s bazenima nepoznate namjene. Utvrđeno je da se antička vila rustika kaskadno spuštala prema moru. Istražena su dva bazena, čvrste strukture zidova, završno obrađene višeslojnom žbukom. Manji je bazen unutrašnjih dimenzija 3,85 x 3,85 m popločan tehnikom *opus spicatum*, odlično sačuvan. Veliki bazen bio je obložen glinom. U drugoj fazi vile bazeni se zatrpavaju i pregađuju. Na rubnim djelovima vile utvrđeni su skeletni grobovi, ukopani u zemlju s krovnim kamenim škripljama ili tegulama. Neposredno ispred župne crkve ukopani su grobovi koji datiraju po priložima iz 17. i 18. st. (N- Bolšec.Ferri, *Izveštaj zaštitni arheološki nadzor pri postavljanju kanalizacijske mreže u Lovrečici 2006*; str. 244, HAG 3/2006, Ministarstvo kulture).

Ostatci vile rustike s podom izvedenim u tehnici *opus spicatum*

- 2008. god. dojavom nalaznika - turista, istražen je grob smješten uza samu obalu na izlazu iz Lovrečice prema Dajli. U grobu su se uz pokojnika nalazili i prilozi, koje je nalaznik – turist zanijekao.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Za višeslojni arheološki lokalitet u Lovrečici preporuča se pokretanje postupka zakonske zaštite te njegovo upisivanje u Registar kulturnih dobara RH u svrhu zaustavljanja daljnjih devastacija kojima je, zbog porasta izgradnje, svakodnevno izložen. Unutar opsega rasprostiranja lokaliteta zabranjeno je izvođenje bilo kakvih radova bez prethodno ishodovanih posebnih uvjeta i mišljenja Konzervatorskog odjela u Puli.

Za pojedine arheološke strukture vidljive uz samo obalu preporuča se izrada detaljnije arheološke dokumentacije kroz upotrebu nedestruktivnih arheoloških metoda, odnosno predlaže se snimanje terena georadarom čime bi se utvrdio opseg rasprostranjenosti rimske vile u Lovrečici.

Arheološki lokalitet kojega karakterizira bogatstvo antičkih i ranokršćanskih nalaza preporuča se uvrstiti među značajne kulturno-povijesno-turističke lokacije Grada Umaga kao i na trasu arheološko edukativne staze umaške obale od Savudrije do Lovrečice (kroz postavljanje info panoa) kao jedan od vidova revitalizacije obalne šetnice.

◆ Složeni arhitektonsko - arheološki lokaliteti (KARTA 1.)

A/ KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 19. Crveni vrh / Monterosso - Složeni arhitektonsko - arheološki lokalitet
Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra

- ❖ *Složeni arhitektonsko - arheološki lokalitet Sv. Petar smješten na k.č. zgr. 35/1, zgr. 35/2, 537, 539/1, 539/2, 539/4, 539/5, 539/6, 539/7, 539/8, 539/9, 539/10, 539/11, 539/12, 539/14, 539/15, 540, 541, 542, 543, 460/68 upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj registra Z-3664 (Klasa: UPI-612-08/08-06/0091, ur. br. 532-04-01-01/4-08-2 od 14. svibnja 2008. god).*

Prapovijesna brončanodobna gradina i crkva Sv. Petra smješteni su na uzvisini (kota 78) koja je kontinuirano nastanjena kroz razdoblje prapovijesti, antike, kasne antike i ranog srednjeg vijeka. Prostorno nenarušen ranosrednjovjekovni sklop romaničke crkve Sv. Petra sagrađen je na masivnoj prapovijesnoj gradini s vidljivim ostatcima trostrukih obrambenih zidina i to na strateški izvanrednoj (za današnje vrijeme izrazito atraktivnoj) poziciji.

Hydroarheološka zona obuhvaćena Rješenjem RRI-NEP br. 107 od 22. 12. 1966. god. zaštićuje priobalnu zonu od rta Savudrije do JI završetka kamenoloma Kanegra . Područje ove zone se nalazi na bogatom arheološkom terenu s pojedninačnim i grupnim nalazima arheoloških predmeta iz rimskog doba.

Arheološki podatci

- Prapovijesna brončanodobna gradina Sv. Petar ima trostruki obrambeni pojas zidina. Smještena je na povišenom platou SZ od zaselka Mazurija odnosno na sjevernom rubu uzvisine iznad Piranskog zaljeva. Na izrazitom je strateškom položaju s izvanrednim vidikom na sve četiri strane svijeta. Velikih je dimenzija, a obrambeni zid sačuvan je djelomično na SI strani. Teren je obrastao u podivljalu vegetaciju koju bi svakako trebalo ukloniti.
- Na istom lokalitetu nađeno je dosta ostataka rimskih struktura te skeletnih i žarnih grobova.
- Na južnim padinama gradine vjerojatno se nalazilo neutvrđeno podgrađe.
- Iz ranog srednjeg vijeka sačuvani su ulomci pleternog reljefnog ukrasa koji su pripadali vjerojatno jednom sakralnom objektu - Crkva Sv. Petra. Riječ je o dijelu okvira prozora predromaničke kapele, ali tek treba utvrditi je li to dio sakralnog objekta čiji su ostatci sačuvani na centralnom platou gradine. Nalazište je evidentirano 1930. god.

Crkva Sv. Petra

Sakralni spomenici:

(vidi u tekstu: Sakralni objekti, K.O. Savudrija, Crkva Sv. Petra):

- Crkva Sv. Petra smještena je na centralnom platou prapovijesne brončanodobne gradine. Mali objekt produžen je prema zapadu u vrijeme baroka. Ima romaničku apsidu s kamenim pokrovom. Crkva je danas bez krova. Ruševina bez zapadnog ulaza, obrasla u vegetaciju. U blizini kapele sačuvan je djelomično prerađen srednjovjekovni fortifikacijski objekat, a istočno na rubu platoa nalazi se stancija Sv. Petar.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Složeni arhitektonsko – arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske jedan je od lokaliteta na prostoru Grada Umaga na kojemu je kontinuitet mjesta vrlo dobro sačuvan. S prapovijesne gradine s trostrukim bedemom smještene na strateški povišenome platou vidljiv je cijeli prostor Savudrije. Benediktinski sklop Sv. Petar izgrađen nad središnjim dijelom gradine jedan je od najznačajnijih srednjovjekovnih lokaliteta Grada Umaga.

I prapovijesni i srednjovjekovni lokalitet nikada nije istraživan pa se na cijelome području lokaliteta predlažu se zaštitna arheološka istraživanja te izrada cjelokupne tehničke dokumentacije čime bi prostor samostana i crkve kao i ostatci prapovijesne gradine bili kulturno-povijesno valorizirani.

Obavezna je izrada plana nižega reda cijele zone za koji je potrebna izrada konzervatorske podloge s definiranim zonama arheološkog lokaliteta (potrebno je definirati opseg rasprostiranja prapovijesne gradine) te točno definiranim i vremenski determiniranim gradnjama uz crkvu kao i same crkve i samostana.

Cijelo područje na kojima su smještene gradina, crkva i samostan je arheološki lokalitet pa se preporuča zabrana bilo kakve gradnje na prostoru rasprostiranja samostana i crkve kao i na prostoru gdje bi bili ugroženi obrambeni bedemi prapovijesne gradine, dok je u slučaju planirane gradnje na prostoru novovjekovnoga stambenoga objekta „stancija“ svu planiranu gradnju potrebno usmjeriti na već postojeće objekte. Prije bilo kakvih građevinskih radova potrebno je izvršiti arheološko sondiranje koje može prerasti, u slučaju pozitivnih nalaza, u zaštitno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja.

Uz crkvu i samostan se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i okolni prirodni krajolik.

Složeni arheološko-arhitektonski lokalitet prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra zaštićen je kao kulturno dobro R Hrvatske upisom u Registar kulturnih dobara, pa je prema tome, prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru gradine, crkve i samostana, tako i samome zidu objekata, potrebno za isto ishodovati prethodno odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ **VIZURE: Crveni Vrh – Prapovijesna gradina sa sklopom samostana i crkve Sv. Petra (br.4., karta 9)**

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Kultivirani krajolik uokolo prapovijesne brončanodobne gradine i samostanskog sklopa s crkvom sv. Petra preporuča se očuvati od bilo kakve daljnje gradnje u svrhu očuvanja povijesne vizure oblikovane kroz dulji vremenski period. Povijesna vizura gradinskog naselja sa srednjovjekovnim samostanskim sklopom ne bi smjela biti poremećena novijim gradnjama kojma bi se izgubio razlog strateškoga smještaja na jednoj od najviših točaka na prostoru Savudrije.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Arhitektonsko – arheološki lokalitet Sv. Petar zaštićen je kao kulturno dobro i upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

◆ Prostorno neprecizno ubicirani arheološki lokaliteti i arheološke zone s površinskim nalazima (KARTA 2.)

A/KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 1. Barafito - Gradinsko naselje između naselja Alberi i Crveni vrh

Na predjelu Barafito, na koti 46, na mjestu nedavno sagrađenog sakralnog objekta, sakupljeni su ulomci prapovijesne keramike. Vjerojatno se radi o položaju prapovijesnog gradinskog naselja devastiranog recentnim građevinama (Gauss- Kruegerova projekcija x 5385683; y 5040089; z 42 m) (K. Mihovilić, T. Barada, D. Komšo; *Arheološka reambulacija područja Crvenog vrha*; AMI Pula, 2004.).

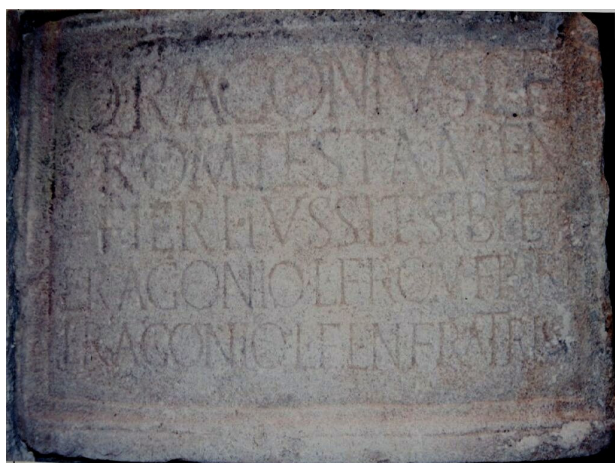
⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Na arheološkom lokalitetu Barafito – gradinsko naselje arheološka reambulacija je obavljena 2005. od strane Arheološkog muzeja iz Pule kojom prigodom je i ustanovljeno postojanje navedenoga gradinskoga naselja. U slučaju bilo kakvih radova koji bi se odvijali na navedenoj lokaciji, preporuča se napraviti pokusna arheološka sondiranja kojima bi dobio točniji opseg rasprostiranja same gradine. U slučaju pozitivnih arheoloških nalaza na određenim dijelovima, preporuča se provesti zaštitna arheološka istraživanja.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, gradinsko naselje na lokaciji Barafito, predlaže se štiti upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 2. Frančeskija / Franceschia – arheološko nalazište

U Frančeskiji je pronađena rimska nadgrobna stela iz 1. st. (0,70x0,42m), s natpisom koji svjedoči o pripadnicima obitelji Ragonija iz roda Romilija. U srednjem je vijeku na stražnji dio ploče uklesan grb obitelji Pasqualigo, obitelji iz koje su potječu dva umaška podestata. Rimska stela smještena je u Muzeju grada Umaga u Umagu.

Rimska nadgrobna stela sa sekundarno isklesanim grbom obitelji Pasqualigo

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Pronalazak rimske stele u naselju Frančeskija govori u prilog pozitivnim arheološkim nalazima na tom području. Obzirom da točno mjesto pronalaska nije poznato, za sve planirane radove u slučaju pronalaska pojedinih arheoloških nalaza treba vrijediti članak 45. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara R Hrvatske (NN 69/99) – Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla, na kopnu, u vodi ili moru nađe na arheološko nalazište ili nalaze, a osoba koja izvodi radove dužna je prekinutu radove i o nalazu, bez odgađanja, obavijestiti nadležno tijelo (op. a. Konzervatorski odjel u Puli).

Potrebno je utvrditi granice rasprostiranja lokaliteta nakon čega se predlaže zaštita istog upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

3. Ravna dolina – Uvala Ravno

Iznad uvale Ravno, kraj mora 1967. god., evidentirani su ostatci antičke vile rustike obrasli u veliku gromaču. Evidentiran je mozaik od 1m² te mozaik veličine 2x 3m, koji je bio 0,5m ispod zemlje u gomili. Navedene gromače bi predstavljale najgornju terasu antičke vile rustike (B. Bačić, AMI Pula, 1967, Izvještaj 478). Uvala Ravno podijeljena je između k.o. Savudrija i k.o. Umag.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Za arheološki lokalitet u uvali Ravno, antička vila rustika, predlaže se napraviti arheološku reambulaciju terena kao i pokusno arheološko sondiranje čime bi se točnije mogle utvrditi granice rasprostiranja navedenoga lokaliteta te kulturno povijesna valorizacija istog. Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

4. Savudrija / Salvore – Prapovijesno arheološko nalazište I

Prapovijesno kameno oruđe i oružje pronađeno je zapadno od svjetionika na rtu Savudrija, na prostoru gdje se vadi lapor. Nalazište je evidentirano sustavnim arheološkim iskopavanjima i istraživanjem 1976. god. (M. Malez «Paleontološke, paleolitičke i arheološke osobitosti zapadne Istre; Zbornik Poreštine 2/1987. Poreč»). Riječ je o lokaciji na južnoj obali Piranskog zaljeva.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Prapovijesno arheološko nalazište I u Savudriji evidentirano je i djelomično istraženo, međutim sam opseg nalazišta nije utvrđen. U slučaju izvođenja bilo kakvih radova, predlaže se, prije početka istih, napraviti arheološku reambulaciju cijeloga područja te pokusna arheološka sondiranja čime bi se pokušalo utvrditi opseg rasprostiranja lokaliteta. U slučaju pozitivnih nalaza treba sondiranje može prijeći u zaštitno arheološko istraživanje. Paleolitički i mezolitički lokaliteti na području Grada Umaga, kao i na području cijele Istre su dosta rijetki pa je ovaj lokalitet od iznimne važnosti pa ga se, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže štiti upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 5. Stara Savudrija / Salvore Prapovijesno arheološko nalazište II

U Staroj Savudriji, na prostoru današnjega manjega privatnoga kampa sjeverno od savudrijskog lukobrana pretpostavlja se, na osnovu pronađenih kremenih ulomaka, prapovijesno nalazište. Unutar kampa, ispred privatne kuće, smještena je rimska stela.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Prapovijesno arheološko nalazište II u Savudriji evidentirano je na prostoru manjeg privatnoga kampa. U slučaju bilo kakvih radova, preporuča se izrada arheološke reambulacije terena te pokusno arheološko sondiranje koje ovisno o pozitivnim arh. strukturama može prijeći u zaštitno arh. istraživanje.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 6. Valica / Valizza – arheološko nalazište

Na brdu Sluznica (?smješteno uz naselje) navodno je ubicirano gradinsko utvrđeno prapovijesno naselje. Nalazište je evidentirao Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Rijeci 1974. god. Brdo Sluznica nije označeno na zemljopisnoj karti 1:25 000.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Točna lokacija arheološkog gradinskog nalazišta kao ni samoga brda Sluznica nije poznata, poznata je jedino činjenica da se nalazi u blizini naselja Valica. Za sve planirane radove, a koji bi se provodili u blizini naselja Valica, u slučaju pronalaska pojedinih arheoloških nalaza treba vrijediti članak 45. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara R Hrvatske (NN 69/99) – Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla, na kopnu, u vodi ili moru naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, a osoba koja izvodi radove dužna je prekinutu radove i o nalazu, bez odgađanja, obavijestiti Konzervatorski odjel u Puli.

Preporuča se zaštita odredbama prostorno planske dokumentacije, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

B/KATASTARSKA OPĆINA KAŠTEL

◆ 7. Kolumbanija / Columbanija – Prapovijesna brončanodobna gradina

Prapovijesna brončanodobna gradina Kolumbanija (kota 134) smještena je istočno od stancije Kolumbanija. Srednjih je dimenzija, 190x90 m. Uočljiv je jedan obrambeni zid, koji opasava unutrašnjost gradine, a duljine je 410 m. Osim njega, postoji još jedan zid okrenut moru, a udaljen je od prvog oko 20 m. Sačuvani zidovi gradine široki su oko 3–7 m, a visine su od 1–1,5 m. Na samoj gradini nailazi se i na dosta površinskih ulomaka keramike, mada je sloj keramike dobro ispran.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradina je dobrim dijelom uništena odvozom kamena, pa se prije svega predlaže izrada arheološke reambulacije radi dobivanja što točnijeg opsega rasprostiranja naselja te radi ustanovljavanja postojanja nekropole u sklopu gradine kao i postojanja eventualnog gradinskog podgrađa. Iz istoga razloga se predlaže i izrada pokusnih arheoloških sondi.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, za prapovijesnu brončanodobnu gradinu u Kolumbaniji predlaže pokrenutu postupak zakonske zaštite upisivanjem lokaliteta u Registar kulturnih dobara RH. Arheološki lokalitet nije istraživani.

Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na samoj gradini, ili na njenim padinama, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

C/KATASTRASKA OPĆINA UMAG

◆ 8. Bašanija / Bassania – Mandalor – arheološko nalazište

Arheološko nalazište na uzvisini zvanj Mandalor s nalazom rimskih grobova s grobnim prilozima datiranim u 2. st. Ujedno su nađeni su i ostatci prostranih rimskih građevina te grobne urne sa spaljenim kostima. Za kuće u okolici koristi se toponim *grobiera*.

Površinski nalazi s ulomcima antičke keramike, na kamenoj gromači na prostoru između ceste Savudrija – Umag, evidentirani su južno od naselja Bašanija. Teren je rekognoscirao arheolog R. Matijašić 1973. god.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Nalazi grobova evidentirani na nalazište upućuju na postojanje antičke nekropole kao i na postojanje ostatka profane antičke arhitekture. Na navedenom području se preporuča izrada arheološke reambulacije kao i izrada pokusnih arheoloških sondi. U slučaju planirane gradnje na istome području preporuča se arheološki nadzor, koji ovisno o pozitivnim arheološkim nalazima može prerasti u zaštitno arheološko istraživanje.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 9. Đuba / Giubba – Arheološki lokalite Sv. Pelegrin (vidi: Sakralni objekti, K.O. Umag, Đuba, Crkva Sv. Pelegrina)

Godine 1970. „nakon jačeg nevremena, u profilu obale sjeverno od crkvice izašli su na vidjelo antički zidovi. Današnji zaštitni zid obale kod crkvice u sjeverozapadnom svom uglu počiva na starijim zidovima, koji zavijaju prema jugu. Evidentiran je napola devastirani grob orijentiran u smjeru istok- zapad. (Š. Mlakar; AMI Pula, 1970, Izvještaj 599)

Ostatci antičke arhitekture, baza preše za ulje i ulomak glatkog antičkog stupa nađeni su rekognosciranjem nalazišta 1846. god. Nalaze se neposredno uz crkvu Sv. Pelegrina, južno od zaselka Đube (R. Matijašić, Topografija...).

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Srednjovjekova crkva očito je podignuta nad starijom profanom antičkom građevinom. Za očekivati je pozitivne arheološke nalaze (antičke i srednjovjekovne) u blizini crkve Sv. Pelegrina, pa se preporuča prije planiranih građevinskih ili nekih drugih radova u neposrednoj blizini crkve, ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli. Ista preporuka se odnosi i na moguću sanaciju zida koji okružuje crkvu s morske strane. Arheološki se lokalitet Sv. Pelegrin preporuča staviti pod zakonsku zaštitu upisom lokaliteta u Registar kulturnih dobara R Hrvatske.

◆ 10. Rt Kaldanija – arheološko nalazište

Godine 1966., na sjeverozapadnom kraju rta Kaldanija, evidentirani su ostatci antičke vile rustike s ostacima mozaika, koji su jednim dijelom uništeni djelovanjem mora (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula 1966, Izvještaj 451).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Za evidentirano arheološko nalazište na rtu Kaldanija preporuča se izrada arheološke reambulacije te izrada pokusnih arheoloških sondi kao i snimanje terena georadarom. U slučaju planiranih građevinskih radova preporuča se provedba arheološkoga nadzora pri planiranim radovima koji ovisno o pozitivnim arheološkim nalazima može prerasti u zaštitno arheološko istraživanje do kraja kulturnoga sloja.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se potražiti uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 11. Katoro / Catoro – Crkva Sv. Margarite

Na rt sv. Margarite, južno od Sipra, prema tradiciji i nazivu nalazila se crkvice sv. Margarite sagrađene na ostacima antičke vile rustike. Nalazište je evidentirano 1966 god. Nekoć je, uvidom na terenu, bila vidljiva gromača ispod koje su bili ostaci crkve, a na terenu je bilo razasut veliki broj ulomaka antičke keramike (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula 1966, Izvještaj 451).

Godine 1969., nevjrijeme je otkrilo ostatke antičkih zidova, koje je krila gomila na području rta Margerita (B. Marušić, AMI Pula, 1969, Izvještaj 559).

Lokacija na kojoj se nalazila crkva Sv. Margarite

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

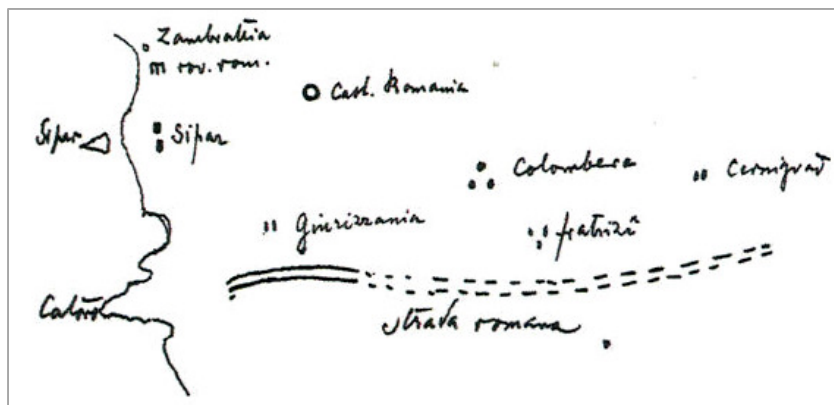
Od arheoloških nalaza na lokalitetu crkva Sv. Margarite evidentiranih 60ih godina 20. st., danas ništa nije vidljivo. Teren je jednim dijelom nasut, a nekoć postojeća gromača je uništena. Na lokalitetu se predlaže izrada arheološke reambulacije, izrada pokusnih arheoloških sondi kao i snimanje terena georadarom, a u slučaju građevinskih ili nekih drugih radova planiranih na samoj lokaciji, predlaže se arheološki nadzor nad istima, koji

ovisno o pozitivnim arheološkim nalazima može prerasti u zaštitno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 12. Katoro – Juricanija – Rimska cesta (strada romana)

Prema Albertu Puschiju (ravnatelj *Museo Civico Storia ed Arte* u Trstu poč. 20. st.), ostatci antičke prilično duge ceste nalaze se nešto sjevernije od antičkih ostataka u Katoru, u polju kojemu je nekada vlasnik bio Nicolo Venier iz Pirana. Prema njemu, cesta je širine više od 8 m.

Protezanje *strade romane* od Katora prema unutrašnjosti koju je A. Puschi dokumentirao poč. 20. st.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Za arheološki lokalitet „strada romana“ predlaže se izrada arheološke reambulacije uz obavezno korištenje ortofotografija i topografskih karata, kao i moguća izrada zračnog arheološkog snimaka navedenoga dijela rasprostiranja ceste. Obzirom da je antička centurijacija u potpunosti nepoznata na cijelom području Grada Umaga, ova cesta bi mogla poslužiti kao ishodišna točka praćenja centurijacije. Moguća je revitalizacija stare rimske ceste kao biciklističke staze.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 13. Monteneto – arheološko nalazište

Prilikom građevinskih radova naišlo se na rimske grobove, a na iste se nailazilo i prilikom poljoprivrednih radova. Kod svih daljnjih građevinskih zahvata može se očekivati nove nalaze. Čitavo je područje jaki antički areal jer je i cijelo susjedno područje Zambratije arheološki lokalitet s nalazima grobova i arhitekture iz rimskog razdoblja.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Pronalazak antičkih grobova upućuje na postojanje antičke nekropole na navedenoj lokaciji, a obzirom da je riječ o arheološki osjetljivom području, preporuča se izrada arheološke reambulacije. U slučaju planirane gradnje na istome području preporuča se arheološki

nadzor, koji ovisno o pozitivnim arheološkim nalazima može prerasti u zaštitno arheološko istraživanje.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 14. Romanija / Romania – Arheološki lokalitet Prapovijesna gradina Romanija

Prapovijesna brončanodobna gradina (kota 46) Romanija, danas je većim dijelom uništena građenjem bunkera, iskapanjem jama i sl. Prapovijesna gradina, poznata u stručnoj literaturi, imala je trostruki obrambeni bedem u koncentričnim krugovima. Nađena su samo dva, gotovo nepristupačna, obrasla u vrlo gustu vegetaciju. Visina zidova mjestimično je sačuvana do 1 m visine.

Na vrhu brežuljka Romanija, na prostoru gdje je izgrađena vodosprema, evidentirani su i skeletni grobovi (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula; 1973; Izvještaj 724).

Vrh brežuljka Romanija s evidentiranim kosturnim grobovima, vidljiva vodosprema u desnom uglu

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet nije istraživani. Njen centralni dio uništen je gradnjom vodospreme tijekom 2. pol. 20. st. kojom prigodom su pronađeni i skeletni grobovi što upućuje na postojanje nekropole. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena radi dobivanja što točnijeg opsega rasprostiranja gradinskoga naselja te ustanovljavanja postojanja nekropole pod tumulima u sklopu gradine kao i postojanja eventualnog gradinskog podgrađa. Iz istoga razloga se predlaže i izrada pokusnih arheoloških sondi. Gradina Romanija, smještena na strateški važnom položaju, govori u prilog kulturno povijesnom kontinuitetu naseljavanja prostora Zambratije i njene okolice od prapovijesti do danas.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, za prapovijesnu brončanodobnu gradinu Romaniji predlaže se pokrenuti postupak zakonske zaštite upisivanjem lokaliteta u Registar kulturnih dobara R Hrvatske.

Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na samoj gradini, ili na njenim padinama, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

VIZURA - Romanija – Prapovijesna gradina (br. 5., karta 9)

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Kultivirani krajolik uokolo prapovijesne brončanodobne gradine preporuča se očuvati od bilo kakve daljnje gradnje u svrhu očuvanja povijesne vizure oblikovane kroz dulji vremenski period. Povijesna vizura gradinskog naselja ne bi smjela biti poremećena novijim gradnjama kojima bi se izgubio razlog strateškoga smještaja na jednoj od najviših točaka na prostoru Zambratija. Ne preporuča se zatvaranje pogleda na cijelu morsku uvalu u Zambratiji kroz što se i očituje i razlog smještaja gradine na ovoj točki.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ 15. Seget – Makale – Arheološko nalazište

Makale je zaselak i lokalite jugoistočno od Umaga na pola puta između stаницije Seget i naselja Petrovija.

- Godine 1966., prilikom izoravanja zemljišta, uz zaselak Makale otkriveni su ostatci antičke arhitekture i jedan ulomak antičke kamene stele.
- Godine 1966. evidentirani su ostatci arhitekture ranosrednjovjekovne crkvice (?) te nalazi ulomaka antičke keramike u kamenim gromačama, koje se nalaze jugozapadno od zaselka Makale. Titular crkvice nije poznat.
- Godine 1975., uz zaselak Makale (nešto južnije od nalaza antičke stele) evidentirani su površinski nalazi veće količine ulomaka antičke građevinske keramike (*tegulae*) sa žigom radionice, zatim ulomci dolija, amfora te jedna monumentalna baza preše za ulje.
- Donji dio rimske nadgrobne stele iz Segeta datiran u 1. st. s natpisom koji svjedoči o veličini grobnog prostora kojeg je *FLAVIA* kupila za svoje kćeri i rodbinu.

Sustavnim terenskim pregledom širega područja grada Umaga provedenim tijekom 2007. god. na području između Segeta i Makale zabilježene su sljedeće arheološke lokacije (Z. Čučković, Sustavni terenski pregleda šireg područja grada Umaga 2007, HAG 4/2007, Ministarstvo kulture):

- Na lokaciji je uočen veći antički lokalitet u blizini stаницije Seget, rasprostiranja cca 5,3 ha. Lokalitet je položen na blagu padinu (X: 5386608; Y: 5030500). Nalazište oko 150 m južno od zaseoka Makala poznato je među stanovništvom kao Ciglana. Procijenjena površina rasprostiranja iznosi 1,3 ha. Prilikom terenskog pregleda pronađeno je mnogo građevne keramike, lončarija i jedna kovanica. Vjerojatno je razlog tome nedavno duboko oranje radi sadnje maslinika (Matijašić 1987: 84). (X: 5387132; Y: 5030730). Nalazište rimskog objekta čiji se dijelovi uništavaju oranjem. Prilikom pregleda pronađeni su krupniji ulomci žbuke, moguće od podova, te dosta građevne keramike i nešto lončarije, uglavnom ulomaka posuda većeg promjera. Površina na kojoj je uočena povišena gustoća sitnih nalaza razmjerno je jasno omeđena, što govori u prilog manjem

stupnju devastacije poljoprivrednim radovima. Pretpostavljena površina rasprostiranja lokaliteta iznosi 1,1 ha. Lokacija: (X: 5387430; Y: 5030222)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet nije istraživan, ali je napravljena arheološka reambulacija terena čime je donekle ustanovljen opseg rasprostiranja jednoga dijela lokaliteta pa se predlaže reambulacije širega opsega. Lokalitet karakterizira kontinuitet kroz antiku i srednji vijek. Predlaže se i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje terena georadarom. Za arheološko nalazište Seget – Makale predlaže se, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, pokrenuti postupak zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH.

Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 16. Seget – Vela Boška / Bosco Grande - arheološko nalazište

- Godine 2009. na položaju JI od Segeta, na položaju poznatom pod nazivom Bosco Grande (Gauss- Kruegerova projekcija- x 5387303, y 5030226) pronađena je velika količina antičkih tegula, ulomaka amfora i komada velikih kamenih testera od mozaičnog poda. Najvjerojatnije je riječi o ostacima rimskog objekta stambenoga i gospodarskog karaktera (Maja Čuka, *Izvješće, AMI 2009*; Arheološko rekognoscirane izmijenjenoga dijela terase magistralnoga plinovodna Vodnjan- Umag)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Arheološki lokalitet nije istraživan, ali je napravljena arheološka reambulacija terena čime je donekle ustanovljen opseg rasprostiranja jednoga dijela lokaliteta pa se predlaže reambulacije širega opsega. Predlaže se i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje terena georadarom.

Za arheološko nalazište Seget – Vela Boška preporuča se, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, pokrenuti postupak zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH.

Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 17. Umag / Umago - Rt Paklena- Punta Pegolotta – arheološko nalazište

Rt se nalazi na sjevernom dijelu umaške luke. Na obali između Punte Pegolotte i Umaga, Degrassi 1935 god., te pod morem nalazi zid dug 20-ak, koji se pod pravim kutem spaja s zidovima koji se pružaju u smjeru kopna. Degrassi smatra da su ti zidovi nastavak antičkog objekta, a nailazio je i na bijele tessere mozaika. (A.Degrassi; *Scritti vari di antichita*, Rimske luke, 1962.)

U moru kod bivšeg doma JNA u Umagu (ispred kuće Manzuzo) pronađena je 50-tih god. kamenica za ulje, koja je izvorno bila nadgrobni antički spomenik, a u 9. st. preklesana te ukrašena s ranoromaničkim ukrasima i natpisom (B. Marušić; AMI Pula; 1974, Izvještaj 775).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Na arheološkom nalazištu na rtu Paklena/Punta Pegolotta očito je bila smještena antička vila rustika. Obzirom da je nivoa mora danas viši za oko 1,50-1,60 m, zidane strukture vile se nalaze i na kopnu i pod morem. Predlaže se izrada arheološke reambulacije i mora i kopna kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta.

Preporuča se izrada pokusnih arheoloških sondi, snimanje terena georadarom kao i, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, cjelokupna zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 18. Zambratija / Zambrattia – arheološko nalazište u uvali Crvena

U uvali Crvena, 1964. god., evidentirane su gromače, koje skrivaju ostatke antičkih zidova s mozaicima (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula; 1973; Izvještaj 724).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Evidentirane gromače s ostacima antičkih zidova s mozaicima upućuju na postojanje vile rustike u navedenoj uvali. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta.

Preporuča se izrada pokusnih arheoloških sondi, snimanje terena georadarom kao i, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, cjelokupna zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

D/KATASTARSKA OPĆINA PETROVIJA

◆ 19. Petrovija – Jeci – Arheološki lokalitet na predjelu Tornina

Na arheološkom lokalitetu smješteno na predjelu Tornina, između Petrovije i Jeci, na osnovu pronađenih značajnih nalaza, pretpostavlja se smještaj većega antičkoga arheološkoga lokaliteta, moguća vila rustika u vlasništvu veterana rimske vojske, koji je nakon odsluženoga vojnoga roka, prema zaslugama, dobio u vlasništvo veći poljoprivredni posjed na što upućuje pronalazak antičke vojne diplome.

Arheološki podatci:

- Ostatci antičke ceste kao i antičke arhitekture otkriveni su u polju zvanom Tornina. Polje je smješteno između Jeci/Jezzi i Petrovije, posjed udaljen 800 m od Jezzi, sjeverno od Petrovije. Nalazište je evidentirano 1907. god. kada je pronađena i antička brončana vojna diploma. Na Tornini je pronađen i antički sarkofag, čiji prilozi su izgubljeni
 - Nalaz antičkog sarkofaga, a u okolnim međama, zidovima, obrađenih antičkih kamenih blokova u polju zvanom Tornina (ex vlasništvo PIKa Umag. Slučajni nalazi, evidentirano 1908. god.
 - Antička vojnička diploma napisana na brončanoj pločici, pronađena oko 800 m istočno od zaselka Jeci. Pronašao je Paolo de Ben 1907. god. Točno mjesto pronalaska se ne zna.
- Prilikom izoravanja tla, 1966. god., na parceli kod sela Jeci pronađena je žara s novcima (Š. Mlakar; AMI Pula, 1966, Izvještaj 448).
- Godine 1966., s polja Margadin, između Petrovije i Jeci (vl. Ivan Verbić), doneseni su ostatci mozaika od kojih je izrađen geometrijski ukras na kući Lozarić br. 59 u Petroviji, nekoć kuća obitelji Comisso ((B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 1966, Izvještaj 451).

Arheološka rekognosciranja na području Petrovije:

Sustavnim terenskim pregledom Umaga 2007g., na poljima istočno od Petrovije pronađeni su ulomci antičke keramike na lokaciji X: 5388261; Y: 5031639. Veći antički lokalitet procijenjene površine rasprostiranja 2,2 ha, nalazi se u blizini kuće obitelji Delben (Del Ben), na zapadnom kraju sela Petrovije. Pronađeno je mnogo ulomaka rimske građevne keramike i lončarije, a na sjeverozapadu pregledane površine zabilježeno je dosta nalaza recentne i novovjekovne glazirane keramike (X: 5387141; Y: 5032090). Antičko nalazište pronađeno je u zapuštenom vinogradu sa slabom vidljivošću tla (do 10%). To bi bilo jedno od nalazišta s vrlo velikom gustoćom površinskih artefakata. Vjerojatno je riječ o nalazištu koje R. Matijašić donosi kao Makale I, lokacija X: 5387510; Y: 5031383 (Matijašić 1987: 84, Z. Čučković, sustavni terenski pregleda šireg područja grada Umaga 2007, HAG 4/2007.)

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Arheološki nalaz antičke vojničke diplome kao i ostatci antičke arhitekture na predjelu zvanom Tornina upućuju na postojanje antičke vila rustika u vlasništvu rimskog vojnika veterana i predstavljaju jedinstven primjer kako na području Grada Umaga tako i na području cijele Istre pa se, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže zaštita lokaliteta smještenoga na prostoru između Petrovije i Jeci upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Preporuča se izrada arheološke reambulacije navedenoga područja kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjene nedestruktivne arheološke metode – snimanje terena georadarom radi utvrđivanja smjera protezanja zidanih struktura. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Na području koje se prostire istočno od Petrovije, arh. reambulacijom je evidentirano postojanje antičkoga arheološkoga lokaliteta. Preporuča se izrada pokusnih arheoloških sondi, snimanje terena georadarom kao i, nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, cjelokupna zaštita upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ **20. Vilanija / Villania – arheološko nalazište**

Na području današnjeg naselja Vilanija, svojevremenom su otkriveni antički grobovi. Nalazište je evidentirano 1886. god., ali podaci o mjestu nalaza nisu precizni.

- Rimska nadgrobna stela (0,96x0,61m) pronađena je u Vilaniji te je datirana u 2. st. Iz natpisa se da iščitati da stelu podiže Kalpurnija Liberta za Kaja Kalpurnija, njegovu majku i sebe. Stela je smještena u Muzeju grada Umaga u Umagu.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Na osnovu pronađenih antičkih grobova, kao i nalaza rimskog nadgrobnog spomenika, pretpostavlja se postojanje rimske nekropole na području naselja Vilanija. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Rimska nadgrobna stela iz Vilanije, 2. st. (Muzej grada Umaga)

E/KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

◆ 21. Koreniki / Coronichi – prapovijesna gradina

Pored naselja Koreniki evidentirana prapovijesna brončanodobna gradina na koti 76. Potrebno je arheološko rekognosciranje terena.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Na osnovu evidentirane prapovijesne gradine pretpostavlja se postojanje brončanodobnog arh. lokaliteta. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta. Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 22. Ladin Gaj – arheološko nalazište

Na cijelome prostoru današnjeg kampa (toponim Kanal) za moto-utrke, nalaze se međaši kojima su se nekoć odjeljivali susjedni posjedi, dok je u središtu kampa vidljiv i zid koji se proteže u smjeru istok-zapad (uvid Muzeja grada Umaga u siječnju 2011. na osnovu dojave vlasnika kampa).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Na osnovu pronađenih međaša, pretpostavlja se postojanje novovjekovnog lokaliteta. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje georadarom. Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

zid vidljiv na površini

graničnik/međaš

◆ 23. Rt Mulin / Punta Molin – Antička vila rustika

- Na rtu su evidentirani ostatci antičke vile rustike, Kandler na tom rtu vidi antičku luku, zatvorenu s dvije strane, te ostatke cistrene. Degrassi se ne slaže s Kandlerovim ostacima luke. Benedetti spominje fragmente tegula iz akvilejskih radionica (A. Benedetti; *Umago d'Istria nei secoli*, A. Degrassi; *Scriti vari di antichità, I porti romani*, 1962.g., R. Matijašić; *Topografija antičke ruralne...*, HAD, knj 2, 1987.).
- U izvještajima Arheološkog muzeja Istre iz 1970 g. spominje se rt Mlin „Punta Molino“, teren je rasparceliran za privatnu izgradnju, na kojoj se nalaze prostrane ruševine antičke vile rustike te se napominje, zbog toga, potrebna potpuna zaštita tog lokaliteta (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula; 1970, Izvještaj 588).
- Površinski nalazi ulomaka antičke arhitekture, a u profilu obale ostatci antičkih zidova na samom vrhu rta Malin južno od Lovrečice evidentirani su 1908. god. (Podaci o arheološkim nalazištima iz R. Matijašić, Topografija.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Evidentirani nalazi na rtu Mulin/Punta Molin označavaju postojanje antičkoga arheološkoga lokaliteta – vila rustika. Preporuča se izrada arheološke reambulacije cijeloga rta kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje georadarom. Primjećeno je i daljnje sustavno uništavanje lokaliteta površinskim raščišćavanjem samoga krajnjega dijela rta, naročito u zadnjih 10 godina.

Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 24. Saltarel – Uvala Potočina

Između rta Lovrečica i uvala Potočina, uz samu obalu nalazi se antički ruralni lokalitet. Vidljiva je gromača koja skriva dio podnica i kamene strukture. Uz cijelu uvalu nalaze se ulomci antičke građevinske i ostale keramike. A i sama uvala potencijalni je arheološki podvodni lokalitet. Lokalitet je konstantno ugrožen djelovanjem mora.

Smještaj antičkih zidanih struktura (označene brojevima)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Evidentirani nalazi u uvali Potočina označavaju postojanje antičkoga arheološkoga lokaliteta. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje georadarom. Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 25. Zakinji / Zacchigni- Kanal

Godine 1966. kod sela Zakinji nađen je antički grob s priložima među kojima je uljanica s pečatom *Vibiani*. Od velike količine antičkih tegula, koje je zemljoradnik Ivan Zakinja uzorao na svojoj njivi na lokalitetu Kanal, isti je u svojem dvorištu od njih sagradio krušnu peć (B. Bačić., B. Marušić, Š. Mlakar: AMI Pula, 1966, izvještaj 437).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Pronalazak groba mogao bi upućivati na postojanje antičke nekropole dok veliki količine tegula označavaju prisustvo antičke građevine. Preporuča se izrada arheološke reambulacije terena kako bi se poznati podatci provjerili na terenu te kako bi se utvrdilo postojanje kao i opseg rasprostiranja lokaliteta. Nakon utvrđivanja granica rasprostiranja lokaliteta, predlaže se zaštita lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije

bilo kakvih radova koji bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ Podvodni arheološki lokaliteti (KARTA 3.)

❖ *Od granice Slovenije do Umaga utvrđene su tri hidroarheološke zone koje imaju svojstvo kulturnog dobra, te su upisane u Registar nepokretnih spomenika Republike Hrvatske, pod rednim brojem 107, broj 313/1-1966; iz 1966 g.*

▪ Priobalna zona od rta Savudrije do jugoistočnog završetka kamenoloma „Kanegra“. Na području ove zone nalazi se zbijeno arheološko nalazište kao i rastresiti pojedinačni i grupni arheološki predmeti iz rimskog doba

▪ Hidroarheološka zona uvala i pristaništa Savudrije na prostoru od rta Savudrija na sjeveru do rta Far na jugu, a obuhvaća prilazne vode uvala i pristaništa Savudrija, kao i prelazne vode između plićaka Fra Jakobo, Gobo i Piranor.

▪ Hidroarheološka zona od uvala Rosa na sjeveru do uvala Karpan na jugu, a obuhvaća prilazne vode plićaka Zanestra, hrid Sipar, plićaka Sipar, te rta Katoro. Na poluotoku Sipar nalaze se površinski ostaci naselja Sipar, dok se na rtu Katoro, na cijelom poluotoku kao i obalnom potezu prema sjeveru nalaze se mnogobrojni ostaci prostrane antičke i kasnoantičke vile rustike, sjeverno od rta antički mol, a južno *vivarium*.

❖ *Od Umaga do ušća rijeke Mirne utvrđene su četiri hidroarheološke zone koje imaju svojstvo kulturnog dobra, te su upisane u Registar nepokretnih spomenika kulture Republike Hrvatske pod rednim brojem 108, broj 314/1-1966; iz 1966 g.*

Dvije hidroarheološke zone obuhvaćaju područje Grada Umaga:

▪ Područje priobalnih voda današnjoj luci Umag od plićaka i rta Pegolota na sjeveru do rta Mujela južno od Umaga.

▪ Područje uvala sv. Pelegrina na sjeveru do rta sv. Ivana na jugu. Na ulazu u uvalu sv. Ivana (Kornetskog) sa sjeverne i južne strane nalaze se podmorski ostaci antičkog pristaništa mola i valobrana i tragovi drugih podmorskih pristanišnih uređaja.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Svi arheološki lokaliteti kao i pojedinačni nalazi koji se nalaze unutar zaštićenih hidroarheoloških zona upisani su u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih građevinskih i ostalih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

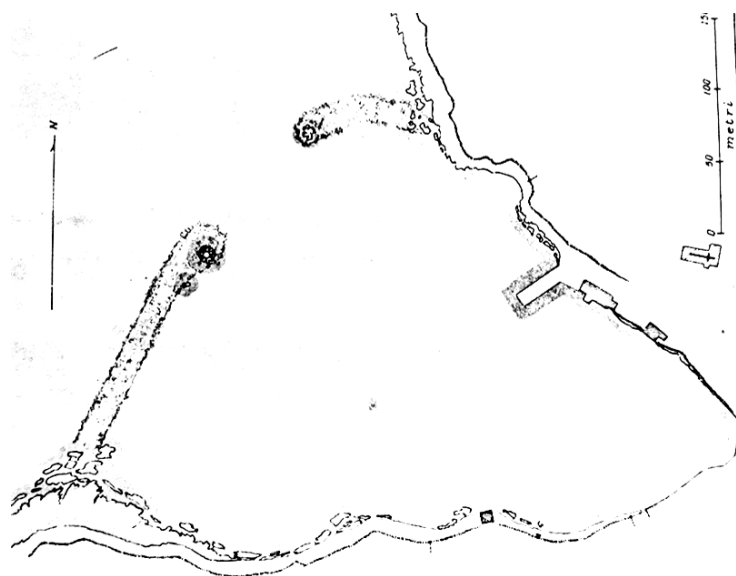
A/ KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 1. Stara Savudrija / Salvore – antička luka

Arheološki lokalitet, antička luka u Staroj Savudriji jednim dijelom se nalazi u moru, a jednim dijelom na kopnu (vidi: Prostorno precizno definirani arheološki lokaliteti i zone, K.O. Savudrija, Stara Savudrija / Salvore – Arheološki lokalitet).

U dnu savudrijske uvale, kraj današnjeg utoka kanala, arheolog Mlakar 1963. god. u Izvješću Republičkom sekretarijatu za kulturu SR Hrvatske, spominje postojanje antičkog (rimskoga) drvenog broda s nalazom većeg broja ulomaka amfora u sloju iznad njega.

- ❖ *Ostatci antičke arhitekture na kopnu, antičke luke i pokretnih arheoloških nalaza, koji se nalaze na poziciji N45°30'01" i E 13°30'24" u uvali Stara Savudrija uz naselje Savudrija, s prostornim međama u radijusu od 300 metara od pozicije, upisani su u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, ur. br. 532-10-1/8(JB)-02-2, klasa: UP-I^o-612-08/02-01/67 od 17.travnja. 2002. Broj registra Z-70.*

Antička luka u Staroj Savudriji prema Degrassijevom nacrtu

Antička obala u Staroj Savudriji prije izdizanja na današnju hodnu površinu

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja ne može se provesti ako prije toga nije ishodovano odobrenje i uvjeti Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 2. 3. Antički brodolomi na području K.O Savudrija

▪ 2. Rt Savudrija

Početakom 60ih godina Š. Mlakar vrši podmorska istraživanja na ostatku potonulog antičkog trgovačkoga broda datacije 2.- 1. st. pr. Kr. Potonuo je s teretom od dvjestotinjak amfora namjenjenih prijevozu vina, na poziciji sjevernog dijela rta Savudrije (koordinate 45° 30' 19" s.g.š. i 13°30'50" i.g.d.). Podmorsko nalazište proteže se u dužini od 250 m., na dubini od 15 do 21 m.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Potonuli antički brod nalazi se unutar zaštićene hidroarheološke zone. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

▪ 3. Pličina Buje

Na pličini Buje evidentiran je antički brod iz 2 st.pr. Kr. s grčko- italskim amforama kao teret. (M.Jurišić; *Izveštaj s istraživanja antičkog brodoloma kod pličine Buje*, Arhiv Hrvatskog restauratorskoga zavoda, Zagreb, 2006) Glavna koncentracija nalaza rasprostire se na području 22x14m, na površini je vidljivo 120 trbuha amfora. Nalazište veoma atraktivno, postoji mogućnost samofinanciranja istraživanja školom podvodne arheologije i uključivanja nalazišta u kulturno- turističku ponudu grada Umaga. (M. Jurišić; *Izveštaj o podvodnom istraživanju na pličini Buje* 2006; str 259, HAD 3/2006; Ministarstvo kulture 2007).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Potonuli antički brod nalazi se unutar zaštićene hidroarheološke zone. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Godine 2006. preko antičkoga broda je postavljen zaštitni kavez. Važnost ovakve zaštite in situ, koja je u skladu s konvencijom UNESCOa, je u očuvanju kulturnih dobara i korištenju hidroarheoloških lokaliteta u prezentacijske i kulturno-turističke svrhe.

B/ KATASTARSKA OPĆINA UMAG

◆ 4. Đuba / Giubba – Rožac / Rosazzo– Arheološki lokalitet Antička vila rustika na Kravljem rtu / Punta delle Vacche

- ❖ *Arheološki lokalitet Antička vila rustika na Kravljem rtu, prema dosadašnjemu uvidu na terenu rasprostire se preko k.č. 3539/2, 3970/1, 3423 i 3422 k.o Umag, mada dolaze u obzir i njeno rasprostiranje i preko susjednih katatarskih čestica (3420, 3421, 3418/1, 3970/2, 3418/2, 3969 i 3419) na kojima se preporuča napraviti rekognosciranje terena.*

Ustanovljene arheološke strukture najvećim dijelom se pružaju i ispod morske površine. Sve gore navedene čestice bile su u sastavu Tvornice cementa Umag.

Antička vila na Kravljemu rtu spada među bolje sačuvane vile rustike na području grada Umaga. Smještena je u na prostoru između crkve Sv. Pelegrina i Kravljeg rta, odnosno najvećim dijelom je grupirana uokolo manje uvale Draga na južnome dijelu Kravljeg rta gdje su vidljivi, u profilu obale duž cijele uvale, zidovi sačuvani i preko 2 m te cisterna, jednim dijelom uklesana u kamen živac, kao i veća nekropola koja se proteže nešto južnije u pravcu Sv. Pelegrina. Sve navedene strukture pružaju se i ispod morske površine. Vila je vjerojatno bila u funkciji od 1. do 4. st.

Arheološki podatci:

- Nekoliko antičkih grobova i antičkih kamenih natpisa otkriveno je na području zaselka Đuba 1886. god. Podaci o samom mjestu nalaza su neprecizni (R. Matijašić, Topografija.... HAD 2/1987., Pula).
- Godine 1966. more je u nevremenu otkrilo pročelje antičke vile rustike s prozorskim otvorima i donjim prozorskim pragom in situ. Južno od pročelja vile, s južne strane uvale otkriven je antički zid od velikih zidnih opeka, dok su u samoj vili nađeni ostaci mozaika. Tad je iskopana u crvenoj zemlji amforica, a na prevlaci između južnog i sjevernog trakta vile nalaze se tragovi grobova (B. Marušić i Š. Mlakar; AMI Pula, 1966, Izvještaj 451) što upućuje na postojanje nekropole.
- Na istome je položaju, 1980. god., pronađena baza nosača (stipites) preše za ulje.
- Ranosrednjovjekovne naušnice s tri jagode pronađene slučajnim nalazom 1980. god. na Kravljem rtu (B. Marušić, Materijalna kultura Istre od 9 do 12. st., Izdanja HADa, 1/1987.)
- Ostatci arhitekture antičke peći četvrtastog tlocrta s kružnom unutarnjom komorom, evidentirani su nešto južnije od otkrivene antičke nekropole arheološkim iskopavanjem i istraživanjem god 1981. Tada je nalazište evidentirano pod zaselak Rožac 1981. god. (R. Matijašić, Topografija....)

Ostatci vile rustike

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Hidroarheološki lokalitet nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području

upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Antičku vilu, ostatci vidljivi na kopnenom dijelu, koja spada među bolje očuvane vile kako na području Grada Umaga, tako i na području cijele Istre, preporučava se zakonski zaštititi pokretanjem postupka zakonske zaštite odnosno upisivanjem u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Uslijed izdizanja obale za oko 1,50-1,60 m veći dio arheoloških struktura vile proteže se i ispod mora.

Predlaže se izrada hidroarheološke reambulacije na cijelome području, kao i na okolnome području, zatim se preporučuje izrada pokusnih arheoloških sondi a sve u svrhu stvaranja što točnijega opsega rasprostiranja navedenog lokaliteta i pronalaska eventualnih do sada nepoznatih struktura pod morem (pristanište, ribnjak...).

U slučaju provedbe građevinskih i ostalih radova na navedenoj lokaciji predlaže se provođenje zaštitnoga arheološkog istraživanja kao i ishodovanje mišljenja nadležne konzervatorske službe prije početka radova, a sve u cilju sprječavanja daljnje devastacije jednog od najznačajnijih arheoloških lokaliteta na području Grada Umaga. Arheološki lokalitet je najvećim dijelom uništen neovlaštenim iskapanjem od strane pojedinaca te zanemarivanjem lokaliteta kao takvoga. Predlaže se prezentacija lokaliteta.

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na kopnenom području vile predloženom za upis u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Arheološko sondiranje, istraživanje i iskapanje nalaza kao i rekognosciranje i dokumentiranje područja kopna i mora ne može se provesti ako prije toga nisu ishodovani uvjeti i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

5. Katoro / Catoro

Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola, obuhvaćen k.č. 1228 (stara izmjera 263/3 i 263/4), 1227, 1225, dio 1218/1 (stara izmjera (263/4, te djelomično 263/3, 263/15 i 265/4 , dio 1218/2 (stara izmjera 263/4), 1218/7, 1221 (stara izmjera 263/4 i 264), 1224 (stara izmjera djelomično 263/4) i 1223 k.o. Umag, upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj registra Z-2899. od 30. listopada 2006. (klasa UPI -612-08/06-06/0413, ur.br. 532-04-01-1/4-06-2).

▪ *Katoro – antička luka*

Hidroarheološka istraživanja iz 2001 i 2002 g. potvrdila su navode povjesničara P. Kandlera o postojanju antičke luke u uvali sjeverno od rta Katoro, o čemu svjedoče nalazi ostataka kamenog i drvenog mula. Različiti predmeti koji su završili u moru, obuhvaćajući vremenski raspon od kraja I. do početka III. stoljeća. Od nalaza treba istaknuti veliki broj keramike istočnomediterranskog, grčkog porijekla, u što se ubrajaju – uljanica s reljefnim prikazom Lede i labuda na disku iz korintskih radionica, te *oinophora* (amforisk), kulturna posuda za vino proizvedena u knidskim radionicama, s reljefno izvedenim prikazom scena iz Dioniziova kulta. *Oinophora* je iznimno rijedak arheološki nalaz, i u svijetu ih je poznato samo dvadesetak. (Smiljan Glušćević, *Izveštaj o podmorskim radovima u Katoru kod Umaga 2001/2002.* Arheološki muzej Zadar)

Antička luka uz sjevernu stranu rta

▪ *Katoro – ribnjak (vivarium)*

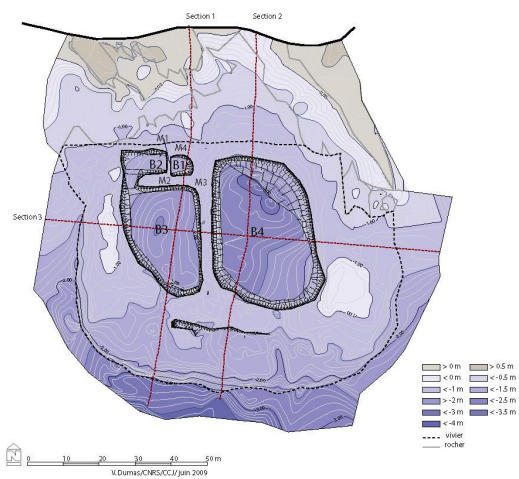
Ovo područje u prošlosti su istraživali Gnirs i Degrassi (Matijašić 1998, 128-129). U svom istraživanju dvadesetih godina 20. st. A. Degrassi je opisao južno od rta veliki *vivari* koji je podijeljen u dva dijela zidom dugim 55m, dok je na sjevernoj strani gat dug 27 m i širok 6 m. Šezdesetih godina 20. st. Š. Mlakar, direktor Muzeja Istre u Puli, intervenirao je prilikom izgradnje hotelskog kompleksa, ali nije objavio rezultate istraživanja. N. Bolšec Ferri od 2003. g. istražuje dio vile na sjevernom dijelu (Rt Tiola). Otkrivene su prostorije *termi* s mozaicima, kao i dva aristokratska ukopa (Bolšec 2006).

Vivarium uz južnu poziciju rta Katoro, antički ribnjak. Ribnjak je građen prema jednakom principu kao ribnjak uz rt Kupanja. Na četvrtastoj stopnoj bazi (od kamena lomljenca) građeni su zidovi, četvrtaste osnove, koji izlaze iznad nivoa mora. Sagrađen je i jedan unutrašnji zid, koji ovaj ribnjak dijeli na dva dijela. (V. Kovačić; Antički ribnjaci uzduž zapadne istarske obale; Jurišićev zbornik; 2009; Hrvatski restauratorski zavod; Zagreb 2007).

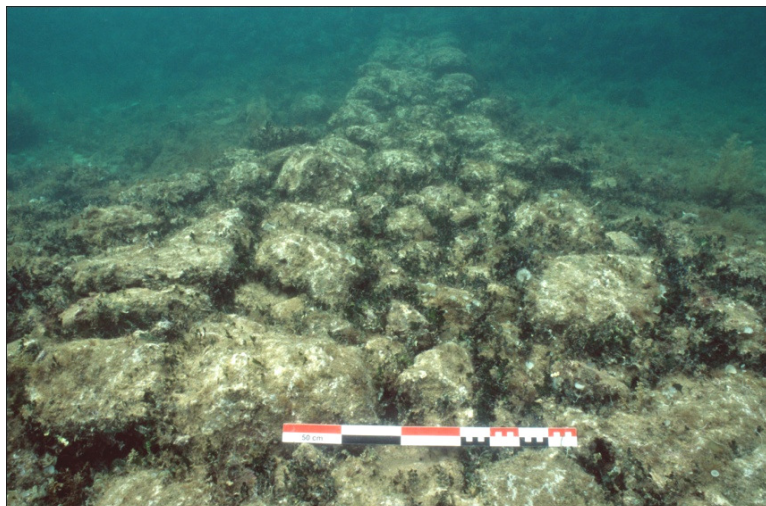
Istraživanjima 2009. snimljen je vivarij –načinjene su tri vrste snimanja digitalnim teodolitom. Očišćeni su zidovi i uočeno je da su zidovi zidani različitim tehnikama. *Vivari* u Katoru se sastoji od četiri bazena, dva veća i dva manja, orijentirana su sjever- jug. (Izvješće o Prvoj kampanji iskopavanja vivaria u Katoru- podvodni pregled terena 2009; Tea Katunatić i Marie Brigitte Carre; Muzej grada Umaga i Centra Camille Jullian (Aix-en-Provence), Centar Ausonius (Bordeaux).

Smještaj ribnjaka u odnosu na vilu i luku

Planimetrijski snimak *vivariuma*

Zid vivariuma

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Hidroarheološki lokaliteti, antička luka i antički ribnjak, nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Isto tako cijeli kopneni dio poluotoka (rta) Katoro upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

6. Sipar – Rt Kaštel

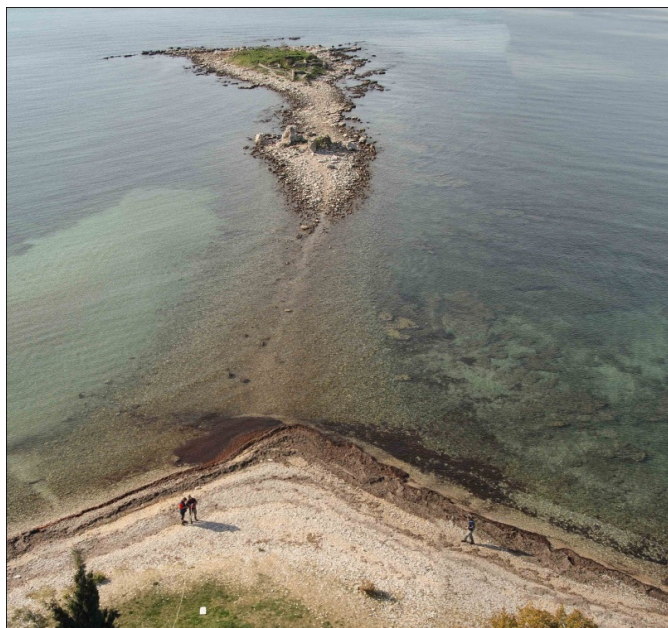
Arheološki lokalitet Sipar, obuhvaćen k.č. 1132, 1123, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1133, 1134, 1135 k.o. Umag, upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, Z-2900 30. listopada 2006. god. (Klasa UPI-612-08/06-06/0412, ur.br. 532-04-01-1/4-06-2). Stari broj Registra bio je Z-72.

U južnoj uvali nalazi se kameni plato na kojemu je položena četvrtasta arhitektonska struktura s zidom debljine 1m, moguće da je riječ o strukturi svjetionika.(Vladimir Kovačić, Izvještaj o hidroarheološkom rekognosciranju umaškog podmorskog akvatorija, 1995.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Sve arheološke strukture i pojedinačni nalazi uokolo spruda Sipar, nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Isto je tako i cijeli sprud, obuhvaćen navedenim k.č., zaštićen upisom u Registar kulturnih dobara RH. Preporuča se izrada hidroarheološke remabulacije cijeloga morskoga područja uokolo spruda, te dokumentiranje svih struktura kako pod morem, tako i na sprudu. Sam lokalitet se sustavno uništava kako djelovanjem mora, tako i od strane čovjeka (nedozvoljeno ronjenje uokolo spruda te izvlačenje, iz podmorja, keramičkih i ostalih ulomaka zaštićenih zakonom RH).

Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Sipar, ortofoto

◆ 7. 8,9 Zambratija / Zambrattia

■ 7. Rimska vila rustika

U uvali Zambratija u blizini lučice dokumentirani su ostaci rimske vile koja se proteže i na kopnu i na moru.

Arheološki lokalitet Antička vila u Zambratiji, obuhvaćena k.č. 1121/1, 1122 i 1121/5 k.o. Umag, upisana je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, broj registra Z-605.

Uvala u Zambratiji, u daljini se vidi Sipar

8. Prapovijesno sojeničko naselje

U uvali Zambratija otkriveno je jedinstveno nalazište u Istri. Riječi je o prapovijesnome naselju, građenu na drvenim pilotima, koje se datira u razdoblje 4000- 3000 god. pr. Kr. (I. Koncani-Uhač; *Historijat istraživanja antičkih podmorskih nalazišta u Istri*, Jurišićev izbornik, 2009; Hrvatski restauratorski zavoda, Zagreb; *Podvodna arheološka istraživanja u uvali Zambratija*, *Histria Antiqua* 17/2009, 267).

9. Ostatci prapovijesnog (histarskog) broda

Na sjevernome dijelu uvale Zambratija, nedaleko od ustanovljenoga sojeničkoga naselja istraživanjem podmorja pronađeni su i ostatci broda kojega se na osnovu rimskih opisa (Marko Verije Flak, 1. st.) histarskih i liburnskih brodova može atribuirati Histrima (Koncani-Uhač, *Podvodna arheološka istraživanja u uvali Zambratija*, *Histria Antiqua* 17/2009, 267). Zadnje obavljene analize na uzorcima drva, pokazuju i puno dublju starost samoga broda (usmeno: Ida Koncani Uhač).

Brod je za sada zaštićen postavljenjem kaveza.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE – vila rustika (br.7), sojeničko naselje (br.8), brod (br.9)*
Sve arheološke strukture (prapovijesno sojeničko naselje, antička vila) i pojedinačni nalazi (prapovijesni brod) smješteni u uvali Zambratija nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Isto je tako i vila, obuhvaćen navedenim k.č., zaštićena upisom u Registar kulturnih dobara RH. Uslijed poniranja obale za oko 1,50-1,60m, pojedine antičke zidane strukture vile rustike protežu se kako na kopnu tako i pod morem. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

F/KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

◆ 10. Lovrečica/San Lorenzo

Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre u naselju Lovrečica kraj Umaga nemaju nikakvu zaštitu niti su im, do sada, utvrđena svojstva kulturnoga dobra iz razloga velike nesređenosti cijeloga naselja u zemljišnim knjigama što predstavlja veliki problem nadležnim službama.

Na vrhu zaljeva, u profilu obale, vidljivi su ostaci dvostruke antičke cisterne (cisterne s dvije komore) građene tehnikom „opus signinum“. Cisterna je pripadala aglomeraciji koja je nastala na području prvobitne ranocarske građevine (A. Degrassi, *Scriti vari di antichita*, 1962.g., Matijašić, *Topografija antičke ruralne...*, HAD, vol. 2, 1987.). U blizini cisterne, vidljive su i još neke zidane strukture koje su činile dio iste anglomeracije. Sve strukture se nastavljaju u smjeru mora.

Antička cisterna na samoj obali u Lovrečici

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Sve arheološke strukture kao i pojedinačni nalazi smješteni u moru uokolo naselja Lovrečica nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Usljed poniranja obale, odnosno dizanja mora pojedine arheološke strukture, protežu se kako na kopnu tako i na moru. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Cijelo naselje Lovrečica, bogato arheološkim nalazima, preporuča se zakonski zaštititi upisom u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, preporuča se ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ **11. Rt Malin / Punta Molin**

Na sjevernoj strani rta pronađena polukružno nabacana koncentraciju kamenja koja u sebi ima i arhitekturu ziđa, vjerojatno služilo kao valobran. Paralelno s antičkom obalnom linijom nalazi se dosta široki kameni jezičac koji tvori prirodnu luku (Vladimir Kovačić, *Izveštaj o hidroarheološkom rekognosciranju umaškog podmorskog akvatorija*, 1995.). Uz obalu se može pronaći mnoštvo ulomaka građevinske i druge antičke keramike (amfore etc.).

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Sve arheološke strukture kao i pojedinačni nalazi smješteni u moru uokolo rta Malin nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Usljed poniranja obale, odnosno dizanja mora za oko 1,50-1,60m, pojedine arheološke strukture, protežu se kako na kopnu tako i na moru. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete nadležne službe Konzervatorskog odjela u Puli.

Evidentirani nalazi na kopnenom dijelu rtu Mulin/Punta Molin označavaju postojanje antičkoga arheološkoga lokaliteta – vila rustika. Preporuča se izrada arheološke reambulacije kopna i mora terena kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje georadarom na kopnu. Preporuča se zaštita kopnenog lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji

bi se provodili na navedenoj lokaciji, preporuča se ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 12. Saltarel – Uvala Potočina

Između rta Lovrečica i uvale Potočina, uz samu obalu nalazi se antički ruralni lokalitet. Vidljiva je gromača koja skriva dio podnica i kamene strukture. Uz cijelu uvalu nalaze se ulomci antičke građevinske i ostale keramike. A i sama uvala arheološki je podvodni lokalitet. Lokalitet je konstantno ugrožen djelovanjem mora.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Sve arheološke strukture kao i pojedinačni nalazi smješteni u moru u uvali Potočina nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Usljed poniranja obale, odnosno dizanja mora za oko 1,50-1,60m, pojedine arheološke strukture, protežu se kako na kopnu tako i na moru. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Evidentirani nalazi na kopnu u uvali Potočina označavaju postojanje antičkoga arheološkoga lokaliteta, vjerojatno antičke luke s lukobranima i pristaništem. Preporuča se izrada arheološke reambulacije kopna i mora kako bi se utvrdio opseg rasprostiranja lokaliteta kao i primjena nedestruktivne arheološke metode – snimanje georadarom na kopnu kao i digitalnim teodolitom u moru. Preporuča se zaštita kopnenog dijela lokaliteta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. Prije bilo kakvih radova koji bi se provodili na kopnenom dijelu navedene lokacije, preporuča se ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Smještaj antičkih zidanih struktura koji se protežu i na kopnu i pod morem (označene brojevima). Vidljive antičke strukture pod morem.

◆ 13. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta

Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana u naselju Sv. Ivan Kornetski kraj Umaga, smješten na k.č.24/2, 24/3, 25/2, 28/2, 210/1, 210/2, 6/3, 21/18, 2/8, 24/4, 28/1, 39/13, 39/53, 2/1, 2/6, 2/7, 5/7, 39/3, 39/4, 39/20, 39/28, 25/3, 39/23, 21/6, 23/5, 6/2, 21/43, 6/6, 23/8, 44/12, 23/9, 21/33, 21/36, 21/38, 21/31, 21/30, 21/39, 21/52, 21/53, 21/22, 21/37, 44/13, 39/2, 21/25, 23/6, 23/7, 42/7, 21/19, 21/41, 21/20, 21/44, 21/34, 28/1, 6/4, 21/17, 22/6, 23/11, 2/5, 21/1, 21/2,

21/4, 21/11, 21/12, 21/13, 21/26, 21/29, 21/35, 22/2, 22/4, 22/3, 23/4, 24/6, 24/15, 24/16, 25/1, 27, 39/9, 39/25, 39/26, 25/4, 4, 269, 5/5, 39/51, 21/47, 39/11, 39/12, 39/16, 39/27, 218/1, 218/2, 21/7, 21/14, 21/15, 21/16, 6/7, 23/2, 21/45, 24/12, 24/18, 24/19, 22/7, 21/33, 21/24, 255, 189, 190/1, 2/4, 6/5, 21/3, 21/10, 24/1, 6/1, 5/8, 45/3, 21/46, 21/5, 5/1, 39/1, 39/5, 39/6, 39/7, 38/8, 39/10, 39/14, 39/15, 39/24, 39/22, 2/3, 39/50, 2/2, 2/9, 24/5, 21/32, 21/40, 21/42, 21/48, 38, 24/14, 24/22, 23/10, 44/9, 21/9, 3/1, 42/8, 42/9, 44/26, 22/3, 23/1, 24/8, 24/17, 24/21, 21/21, 24/13, 5/3, 24/20, 5/6, 39/17, 39/29, 39/30, 39/49, 40/3, 42/4, 39/47, 42/6, 39/18, 445, 44/15, 39/39, 38/44, 44/16, 39/34, 44/17, 44/7, 44/8, 39/43, 39/45, 39/38, 39/52, 39/46, 39/48, 44/24, 40/1, 44/20, 44/23, 44/18, 44/4, 44/19, 39/37, 38/41, 39/42, 39/40, 44/2, 44/11, 44/25, 44/22, 39/31, 39/32, 42/5, 39/33, 44/1, 44/6, 39/19, 39/21, 39/35, 40/2, 42/1, 42/2, 42/3, 1704, 44/10, 44/21, 44/3, 44/14 sve k.o Lovrečica, do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, stavlja se pod preventivnu zaštitu, odnosno upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem P-3573 (Klasa: UPI612-08/10-05/0006, urbr: 532-04-14/8-10-03, Pula 02. 02. 2010.)

Uvala Kocište je duboka i zaklonjena od bure, a otvorena prema jugu zbog čega je u antičko vrijeme bila zaštićena velikim molom. O vidljivim dijelovima antičke obale i luke u stručnoj literaturi pisalo se od polovine 19. st. Prvi nacrt antičke obale i pristaništa s većim molom na južnoj strani uvale i manjim na sjevernoj objavio je Degrassi 1926. g. Vrlo je vjerojatno da je veliko i dobro uređeno pristanište služilo kao luka za širu okolicu u kojoj su pronađeni značajni rimski nalazi, a ne samo za istraženu vilu rustiku. Luka i obala su najvjerojatnije funkcionirali i u srednjem kao i kasnije u ranijem novome vijeku. U tijeku je izrada geodetskog snimka antičke obale, luke te objekata i zidova koji se nalaze uz samu obalu mora.

Sv. Ivan; pogled na rt Finida

Položaj antičke luke i obale označen crvenom linijom

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Sve arheološke strukture kao i pojedinačni nalazi smješteni u moru uokolo naselja Sv. Ivan nalaze se unutar zaštićene hidroarheološke zone upisane u Registar kulturnih dobara RH. Uslijed poniranja obale, odnosno dizanja mora za oko 1,50-1,60m, pojedine arheološke strukture, protežu se kako na kopnu tako i na moru. Prije bilo kakvih radova, koji se namjeravaju provoditi na području upisanom u Registar kulturnih dobara RH, potrebno je ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli. Kopneni dio naselja Sv. Ivan upisano je u Registar kulturnih dobara RH.

◆ Paleontološki lokalitet (KARTA 3.)

◆ 14. Savudrija/ K.O. Savudrija – kostur dinosaura na obali Piranskog zaljeva

Lokacija otkrivena, Muzeju grada Umaga, dojavom lokalnog stanovnika. Ustanovljen kostur dinosaura (fosil) uz samu morskou obalu između morskih sika. Lokalitet je konstantno ugrožen djelovanjem mora i čovjeka.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Fosili su dijelovi geološke baštine, i vlasništvo su R Hrvatske te ih je zabranjeno uništavati i oštećivati njihova nalazišta. Značajni su zbog svoje rijetkosti, izgleda, edukativnog i znanstvenog značenja te predstavljaju zaštićene prirodne vrijednosti. Fosil dinosaura pronađen na području Savudrije je rijetkost i predstavlja izuzetnu prirodnu vrijednost u smislu Zakona o zaštiti prirode. Predlaže se izrada reambulacije okolnoga područja kojim bi se ustanovio opseg rasprostiranja lokaliteta te pokretanje postupka zakonske zaštite (Ministarstvo kulture, Uprava za prirodnu baštinu) kojim se zabranjuje uzimanje fosila iz prirode ili se nalaze na zaštićenom području. Uzimanje iz prirode iznimno se dopušta samo u svrhu znanstvenog i stručnog istraživanja, edukacije, izlaganja na izložbama etc. uz prethodno dopuštenje Ministarstva kulture.

Okamenjeni ostatci dinosaura (?)

◆ Novootkriveni lokaliteti

Odnos prema novootkrivenima arheološkim lokalitetima definiran je člankom 45. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara R Hrvatske (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09 i 88/10) kojim se određuje da „Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla, na kopnu, u vodi ili moru naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, osoba koja izvodi radove dužna je prekinuti radove i o nalazu bez odgađanja obavijestiti nadležno tijelo“.

ARHEOLOŠKI LOKALITETI I ZONE – POPIS LOKALITETA

(broj lokaliteta istoznačan je broju lokaliteta u tekstu po određenim poglavljima)

❖ Prostorno precizno definirani arheološki lokaliteti i zone

PRAPOVIJEST

1. Crveni Vrh / Monterosso – višeslojni arheološki lokaliteta

4. Valkadin – arheološko nalazište prapovijesne vrtače i estavela

13. Sipar

14. Ungarija / Ungherija– Arheološki lokalitet Prapovijesna brončanodobna gradina Kaštelir / Monte Castellier

17. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta – Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana

19. Crveni vrh / Monterosso – Složeni arhitektonsko – arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra

ANTIKA

1. Crveni Vrh / Monterosso – Višeslojni arheološki lokalitet

2. Stara Savudrija / Salvore – Arheološki lokalitet

5. Đuba / Giubba – Rožac / Rosazzo– Arheološki lokalitet Antička vila rustika na Kravljem rtu / Punta delle Vacche

6. Katoro / Catoro – Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola

7. Umag/ Umago / Povijesna – urbanistička cjelina grada Umaga

10. Umag / Umago – Lokalitet današnje vinarije (PIK Umag) s Benediktinskim samostanom i crkvom Sv. Stjepana

13. Sipar

15. Zambratija / Zambrattia– Arheološki lokalitet Antička vila

16. Zakinji / Zacchigni – Arheološki lokalitet na lokalitetu Veli Lug

17. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta – Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana

18. Lovrečica / San Lorenzo – Višeslojni arheološki lokalitet

19. Crveni vrh / Monterosso – Složeni arhitektonsko – arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra

SREDNJI VIJEK

2. Stara Savudrija / Salvore – Arheološki lokalitet

3. Valfontane – Arheološki lokalitet Crkva Sv. Lovre Savudrija,

7. Umag/ Umago / Povijesna – urbanistička cjelina grada Umaga

8. Umag / Umago - Danteova ulica, lokalitet crkva Sv. Katarine

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA UMAGA IZMJENE I DOPUNE

9. Umag / Umago - Trgovačka ulica, lokalitet crkve i samostana majke Božje Žalosne
10. Umag / Umago – Lokalitet nekadašnje vinarije (PIK Umag) s Benediktinskim samostanom i crkvom Sv. Stjepana
11. Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Marije Magdalene u Tribju
12. Umag / Umago – Lokalitet Crkva Sv. Petra
13. Sipar
15. Zambratija / Zambrattia– Arheološki lokalitet Antička vila
17. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta – Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana
18. Lovrečica / San Lorenzo – Višeslojni arheološki lokalitet
19. Crveni vrh / Monterosso – Složeni arhitektonsko – arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra

❖ Prostorno neprecizno ubicirani arheološki lokaliteti i arheološke zone s površinskim nalazima

PRAPOVIJEST

1. Barafito - Gradinsko naselje između naselja Alberi i Crveni vrh
4. Savudrija / Salvore – Prapovijesno nalazište I
5. Stara Savudrija / Salvore – Prapovijesno nalazište II
6. Valica / Valizza – arheološko nalazište
7. Kolumbanija / Columbanija – Prapovijesna brončanodobna gradina
14. Romanija / Romania – Arheološki lokalitet Prapovijesna gradina Romanija
21. Koreniki / Coronichi – prapovijesna gradina

ANTIKA

2. Frančeskija / Franceschia – arheološko nalazište
3. Ravna dolina – Uvala Ravno
8. Bašanija / Bassania - Mandalor
9. Đuba / Giubba – Arheološki lokalite Sv. Pelegrin (vidi: Sakralni objekti, K.O. Umag, Đuba, Crkva Sv. Pelegrina)
10. Rt Kaldanija – arheološko nalazište
11. Katoro / Catoro – Crkva Sv. Margarite
12. Katoro – Juricanija – Rimska cesta
13. Monteneto – arheološko nalazište
15. Seget – Makale – Arheološko nalazište
16. Seget – Vela Boška / Bosco Grande - arheološko nalazište

17. Umag / Umago - Rt Paklena- Punta Pegolotte – arheološko nalazište

18. Zambratija / Zambrattia – arheološko nalazište uvala Crvena

19. Petrovija – Jeci – Arheološki lokalitet na predjelu Tornina

20. Vilanija / Villania – arheološko nalazište

22. Ladin Gaj – arheološko nalazište

23. Rt Mulin / Punta Molin – Antička vila rustika

24. Saltarel – Uvala Potočina

25. Zakinji / Zacchigni - Kanal

SREDNJI VIJEK

9. Đuba / Giubba – Arheološki lokalite Sv. Pelegrin (vidi: Sakralni objekti, K.O. Umag, Đuba, Crkva Sv. Pelegrina)

11. Katoro / Catoro – Crkva Sv. Margarite

22. Ladin Gaj – arheološko nalazište

❖ Podvodni arheološki lokaliteti

PRAPOVIJEST

7. Zambratija / Zambrattia- Prapovijesno sojeničko naselje

8. Zambratija / Zambrattia- Ostatci prapovijesnog (histarskog) broda

ANTIKA

1. Stara Savudrija / Salvore – antička luka

2. Rt Savudrija - Antički brodolom

3. Pličina Buje- Antički brodolom

4. Katoro / Catoro Katoro – antička luka

— Katoro / Catoro Katoro – ribnjak (vivarium)

5. Sipar – Rt Kaštel

6. Zambratija / Zambrattia -Rimska vila rustika

9. Rt Malin / Punta Molin

❖ Paleontološki lokalitet

PRAPOVIJEST

10. Savudrija/ K.o. Savudrija – kostur dinosaura na južnoj obali Piranskog zaljeva

Arheološki lokaliteti na prostoru Grada Umaga upisani u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Crveni Vrh – Višeslojni arheološki lokalitet
2. Stara Savudrija – Arheološki lokalitet
3. Valfontane – Arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre
4. Katoro – Arheološki lokalitet Katoro – rt Tiola
5. Umag – Povijesno urbanistička cjelina grada Umaga
6. Umag, Danteova ulica – Lokalitet Crkva Sv. Katarine
7. Sipar – Višeslojni arheološki lokalitet
8. Zakinji – Arheološki lokalitet na lokalitetu Veli Lug
9. Sv. Ivan Kornetski – Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana
10. Crveni Vrh – Složeno arhitektonsko – arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra
11. Podvodni arheološki lokaliteti nalaze se unutar zaštićenoga područja:
 - ❖ Od Umaga do ušća rijeke Mirne utvrđene su četiri hidroarheološke zone koje imaju svojstvo kulturnog dobra, te su upisane u Registar nepokretnih spomenika kulture Republike Hrvatske pod rednim brojem 108, broj 314/1-1966; iz 1966 g.
 - ❖ Od granice Slovenije do Umaga utvrđene su tri hidroarheološke zone koje imaju svojstvo kulturnog dobra, te su upisane u Registar nepokretnih spomenika Republike Hrvatske, pod rednim brojem 107, broj 313/1-1966; iz 1966 g.

Arheološki lokaliteti na prostoru Grada Umaga predloženi za upis u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Đuba – Rožac – Arheološki lokalitet Antička vila na Kravljem rtu
2. Umag, Trgovačka ulica – Lokalitet Crkva i samostan Majke Božje Žalosne
3. Umag, Lokalitet nekadašnje vinarije (PIK Umag) – Benediktinski samostan i crkva Sv. Stjepana
4. Ungarija – Arheološki lokalitet Prapovijesna brončanodobna gradina Kaštelir
5. Lovrečica – Višeslojni arheološki lokalitet
6. Barafito – Gradinsko naselje
7. Frančeskija – Arheološko nalazište
8. Ravna dolina – Uvala Ravno
9. Savudrija – Prapovijesno nalazište br. I
10. Savudrija – Prapovijesno nalazište br. II
11. Valkadin – Arheološko nalazište prapovijesne vrtače i estavela
12. Kolumbanija – Prapovijesna brončanodobna gradina
13. Bašanija, Mandalor – Arheološko nalazište
14. Đuba – Arheološki lokalitet Sv. pelegrin
15. Rt Kaldanija – Arheološko nalazište
16. Katoro – Crkva Sv. Margarite
17. Katoro – Juricanija – Rimska cesta
18. Monteneto – Arheološko nalazište

19. Romanija – Arheološki lokalitet prapovijesne brončanodobne gradine
20. Seget – Makale – Arheološko nalazište
21. Seget, Velika Boška (Bosco Grande) – Arheološko nalazište
22. Umag, Rt Paklena (Punta Pegolotta)- Arheološko nalazište
23. Zambratija – Uvala Crvena – Arheološko nalazište
24. Petrovija – Jeci – Arheološko nalazište na predjelu Tornina
25. Vilanija – Arheološko nalazište
26. Koreniki – Prapovijesna gradina
27. Ladin Gaj – Arheološko nalazište
28. Rt Mulin (Punta Molino) Arheološki lokalitet antička vila
29. Saltarel -, Uvala Potočina – Arheološko nalazište
30. Zaklinji, Kanal – Arheološko nalazište

Arheološki lokaliteti na prostoru Grada Umaga od lokalnoga značenja predloženi za zaštitu kroz odredbe prostorno planske dokumentacije Grada Umaga:

1. Umag, Tribje – Lokalitet Crkva Sv. Marije Magdalene u Tribju
2. Umag, Lokalitet Crkva Sv. Petra
3. Valica – Arheološko nalazište na brdu Sluznica

3. POVIJESNI, MEMORIJALNI I ETNOLOŠKI LOKALITETI (KARTA 4.)

POVIJESNI LOKALITETI

◆ 1. Savudrija /Salvore – Postolja za protuavionske topove iz II. svj. rata

Dva postolja za postavljanje protuavionskih topova iz II. svj. rata smještena na potezu od Stancije Grande prema morskoj obali koja gleda na Piranski zaljev. Izvorno ukopani u okolnu zemlju crvenicu, međutim eksploatacijom zemlje sada strše nad površinom. Na istome području postoji još nekoliko postolja za protuavionske topove, koji nisu vidljivi zbog obraslosti terena.

◆ 2. Bašanija / Bassania- Bunker pored svjetionika

Manji bunker, promatračnica, iz II. svj. rata smještena ispred svjetionika.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Povijesne lokalitete (postolja i bunker iz II. svj. rata) preporuča se održavati te se u mogućim postupcima njihove revitalizacije, preporuča pronaći odgovarajuća rješenja kojima bi se istaknula njihova prisutnost u prostoru. Moguća je njihova prezentacija u kulturno turističke svrhe. Njihovu zaštitu, preporuča se ostvariti odredbama prostorno planske dokumentacije tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

MEMORIJALNI LOKALITETI

◆ 3. Brutija / Bruttia- Spomenik Marije i Line

Spomenik podignut 50 ih godina 20. st. u znak sijećanja na smrt dviju mladih antifašistkinja Marije Medica i Line Zakinja, koje su 1944. god. streljane u Brutiji.

◆ 4. Marija na Krasu / Madonna del Carso- antifašistički spomenik

Spomenik u obliku peterokrake sa središnjom istaknutom pločom s imenima poginulih tijekom NOBa podignut 1951. god. u znak sijećanja na njihovu žrtvu.

◆ 5. Murine /Morno – antifašistički spomenik

Spomenik s imenima poginulih u znak sijećanja na njihovu žrtvu.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Memorijalne objekte predložene kroz spomen obilježja i ploče preporuča se održavati i u postupcima revitalizacije javnih površina, preporuča se pronaći odgovarajuća rješenja kojima bi se istaknula njihova prisutnost u prostoru. Njihovu zaštitu, preporuča se ostvariti kroz odredbe prostornoga plana tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Osim ovdje nabrojani spomenika palim žrtvama iz II. svj. rata, u ovu grupu se ubraja i djelo A. Rukavine u Juricanima obrađeno pod poglavljem Civilne građevine – Skulpture u prostoru.

◆ *6. Petrovija / Petrovia - Staro groblje*

Staro groblje u samom naselju Petrovija smješteno je s desne strane ceste kojom se iz Petrovije ide za Juricane. Vrijeme nastanka groblja je svakako nakon 1818. god. jer ga ne nalazimo ucrtanoga na prvome austrijskom katastru, Katastru Franje I. To je maleno groblje veličine oko 20 m u širinu i u duljinu. Ogradni zid groblja, djelomično uništen, obnovljen je 1998. god. prigodom stogodišnjice prestanka funkcioniranja groblja. Nakon toga pojedini kameni nadgrobni spomenici su postali vidljivi. Nadgrobni su spomenici 2008. god. prebačeni na novo groblje gdje su položeni s prednje strane ogradnoga zida.

◆ *7. Petrovija / Petrovia- Novo groblje*

Smješteno pred ulazom u naselje Petrovija. Okruženo visokim zidom. Počinje funkcionirati nakon prestanka funkcioniranja staroga groblja.

◆ *8. Lovrečica / San Lorenzo- Novo groblje*

Groblje smješteno prema naselju Babići a počinje funkcionirati od 1881. kada je staro groblje, smješteno uz crkvu sv. Lovre, premješteno na novu lokaciju. Okruženo je visokim zidom.

ploča na ulazu u groblje

◆ 9. Stara Savudrija / Salvore – Novo groblje

Nakon prestanka pokapanja uokolo crkve, formira se novo groblje stotinjak metara dalje od crkve sv. Ivana. Groblje je okruženo zidom.

◆ 10. Marija na Krasu / Madonna del Carso – Groblje

Groblje smješteno iza stаницe Sossa. Okruženo zidom. Ističe se grobnica obitelji Sossa.

◆ 11. Umag / Umago – Novo groblje

Groblje počinje funkcionirati od kraja 19. St. Okruženo je visokim zidom. Zanimljive su grobnice obitelji de Franceschi i Marcovich.

Grobnice obitelji de Franceschi i obitelji Marcovich

◆ 12. Umag / Umago- Staro groblje

Groblje je opasano kružnim kamenim zidom. veličine je 30x40 m. Najstariji spomenik na groblju je nadgrobni spomenik obitelji Smergo iz 1613. god. Groblje je raspoređeno uokolo crkve Sv. Andrije od koje su danas sačuvani perimetralni zidovi te dijelovi oltara i preslica. Crkva je izgubila svoju funkciju krajem 19. st. U istom periodu prestaje se i s pokapanjem uokolo crkve jer se gradi novo gradsko groblje. Crkva i groblje imaju memorijalni karakter.

- *Staro gradsko groblje s ostacima crkve Sv. Andrije (k.č. 2508, k.o. Umag) ima svojstvo kulturnoga dobra te je upisano u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem Z-4473.*

◆ 13. Materada / Matterada- Groblje

Groblje smješteno uz crkvu u Materadi. Okruženo visokim zidom. U funkciji je od kraja 19. st. Nekoć su se u ogradnome zidu groblja znali pronaći kameni ulomci s glagoljskim natpisima.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Memorijalne lokalitete, predstavljene kroz vrijedne ambijentalne cjeline groblja, okružene visokim kamenim zidovima s očuvanim starim nadgrobnim spomenicima te pratećim zelenilom, preporuča se održavati i čuvati u okviru prostorne organizacije i nadgrobne kamene plastike. Potrebe za širenjem groblja, treba rješavati u predjelima manje vizualne izloženosti groblja, uz obavezno očuvanje intaktnosti postojećeg. U slučaju preuređivanja ili eventualnog zamjenjivanja starih nadgrobnih spomeničkih obilježja, potrebno je te stare pohraniti u zasebnom dijelu groblja koji se može urediti kao manji lapidarij. Njihovu zaštitu, preporuča se ostvariti kroz odredbe prostornoga plana tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Staro gradsko groblje s ostacima crkve Sv. Andrije u Umagu zaštićeno je kao kulturno dobro R Hrvatske. Preporučava se stare nadgrobne spomenike pohraniti u zasebnom dijelu groblja koji se može urediti kao mali lapidarij, te se ujedno predlaže održavanje groblja kroz prikupljanje otpadnoga materijala te kosidbu narasle trave. Sve zahvati, koji se odnose na održavanje, obnovu i rekonstrukciju istoga, preporuča se rješavati uz ishodovane posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

ETNOLOŠKI LOKALITET

◆ 14. Lokve

Lokve su malo i zatvoreno vodeno stanište prirodnog, poluprirodnog ili umjetnog porijekla koje više ili manje pokriva močvarna ili vodena vegetacija. Nestašica je vode, prije svega za stoku, ponukala ljude da koriste prirodne ili stvore i održavaju poluprirodne i umjetne lokve nasipavajući nepropustan sloj gline u prirodna krška udubljenja kako kišnica ne bi otjecala. Tako su nastajale ponekad jedine zalihe slatke vode u istarskom kršu. Ta je voda služila za navodnjavanje polja, napajanje stoke, gašenje požara, a isto tako i kao stanište ili izvor pitke vode za mnoge divlje biljke i životinje, ali i ljude koju bi tu vodu prije pijenja prokuhivali. Lokve su najčešće bile okružene zidom koji, danas u najvećoj mjeri, kod većine lokava, nije sačuvan.

Osim toga danas kad je većina prirodnih vodenih staništa onečišćena, lokve mogu biti i posljednje utočište nekih autohtonih vodenih životinja. Nestajanje zbog zatrpavanja i isušivanja

bilo uslijed prirodnih razloga bilo uslijed ljudskog djelovanja, te njihovo onečišćenje predstavlja nenadoknadiv gubitak za prirodu i čovjeka.

Na području Grada Umaga lokve su redovito prateći element kolonatskih stancija. Većina njih je zapuštena i neodržavana, dok se nekima od njih izgubio svaki trag. S druge pak strane, lokva u Sošima je u vrlo dobrom stanju.

Lokve danas pronalazimo na lokalitetu Sv. Lovre(č) u Valfontane, u neposrednoj blizini crkve sv. Lovre te u Boroziji, Koroni, Mazuriji, Cakniciji, Romaniji, u Rožacu i u Sošima. Jedan izvor vode još uvijek je djelomično sačuvan u Matelićima, mada je prilično zapušten te devastiran novijom gradnjom stupa (infrastruktura).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Lokve kao vrlo vrijedni etnološki lokaliteti, na području Grada Umaga, redovito su prateći element kolonatskih stancija ili manjih građevinskih sklopova. Za lokve, koje su nekoć služile kao nepresušni izvor vode, kako za životinje tako i za ljude preporuča se redovito održavanje te raščišćavanje od velikih količina smeća ili nanosa zemlje što dovodi do njihova neminovnoga zatrpavanja koje potom dovodi do nenadoknadivog gubitka za prirodu i čovjeka. Osim toga, danas kada je većina prirodnih vodenih staništa onečišćena, lokve predstavljaju posljednje utočišće nekih autohtonih vodenih životinja a njihov nestanak redovito dovodi do poremećaja u biosferi. U slučaju kada dolazi do gradnje prometnica koje prelaze preko pojedinih lokvi, te iste potrebno je rekonstruirati na nekom drugom mjestu, nedaleko od izvorne lokve. Kod onih lokava, koje su flankirane zidom, taj isti preporuča se održavati, a u slučaju njihove obnove ili rekonstrukcije preporuča se pridržavanje tradicionalnog načina gradnje.

Preporuča se zaštitu lokava na prostoru Grada Umaga zaštititi kroz odredbe Prostornog plana tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Matelići

Matelići

◆ 15. Lokvini / Loquini

U naselju Lokvini smještenom uz cestu Umag - Sveta Marija na Krasu ističe se manji kameni objekat od lokalnoga kamena prekriven kamenim pločama – škrilama. U privatnome je vlasništvu. To je jedini objekat sa škrilama na prostoru Grada Umaga. Samo ime Lokvini čuva sjećanje na to da su tu nekada postojale lokve s vodom za napajanje stoke ili one za ljude.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Kameni objekat od lokalnog kamena prekriven škrilama u Lokvinima jedini je objekat takve vrste na području Grada Umaga. Karakterizira ga ambijentalna vrijednost te se preporuča njegovo obnavljanje i očuvanje tradicionalnim načinom gradnje. Preporuča se njegova zaštita kroz odredbe Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 16. Đuba / Giubba - Ogradni zid od posjeda obitelji de Franceschi

Djelomično sačuvan ogradni zid od posjeda obitelji de Franceschi na izlazu iz Đube.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Ogradni zid posjeda obitelji de Franceschi karakterizira ambijentalna vrijednost te se preporuča njegovo obnavljanje i odražavanje tradicionalnim načinom gradnje. Preporuča se njegova zaštita kao kulturno-povijesnog spomenika od lokalnoga značenja kroz odredbe Prostornog plana.

◆ *17. Murine / Morino – Vapnenice (japlenice)*

Dvije vapnenice na pola puta između Murina i Fratrice, sa zapadne strane ceste. Smještene su na kraju bijeloga, makadamskoga, puta u šumi u neposrednoj blizini najvećega vrha (n/v 51,5 m) Rotarije na tome području. Uokolo vapnionica nalazi se mnogo suhozida, međutim cijelo je područje neprohodno zbog guste vegetacije.

Ostatci vapnenice

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Na području Grada Umaga nalazimo očuvane samo dvije vapnenice. Još jedna vapnenica je do nedavno bila sačuvana u Koršiji kraj Svete Marije na Krasu, međutim nepovratno je uništena gradnjom golf terena. Preostale dvije vapnenice, smještene u šumovitom dijelu područja Rotarije, potrebno je raščistiti od obraslosti vegetacijom te ih, nakon toga, sačuvati u zatečenom obliku. Preporuča se i njihovo primjereno obilježavanje. Preporuča se njihova zaštita kroz odredbe Prostornog plana, odnosno stupnjem zaštite od lokalnoga značenja.

4. SAKRALNI OBJEKTI (KARTA 5.)

Sakralni objekti na području Grada Umaga većinom su izrasli nad ranijim profanim antičkim (npr. Sv. Ivan u Sv. Ivanu Kornetskom, Sv. Lovre u Lovrećici, Sv. Lovre u Valfontane, ili prethodnim sakralnim ranokršćanskim (npr. Sv. Pelegrin), odnosno srednjovjekovnim objektima (npr. župna crkva u Umagu, Sv. Stjepan u Petroviji, crkva u Materadi). Neke su od njih još uvijek zadržale moguću ranokršćansku tlocrtnu osnovu (Sv. Marija Magdalena u Zambratiji), dok su neke tek sagrađene tijekom 18. st. (crkvice Sv. Jerolima u Valici). Međutim, većinu od njih krasi glavna karakteristika, a to je da su tijekom stoljeća svoga funkcioniranja doživjele (Sv. Ivan u Staroj Savudriji), a još uvijek i doživljavaju razne preinake, bilo da je u pitanju jednostavna obnova vanjskih ploha bilo da su u pitanju razne prigradnje.

Sve sakralne objekte na području Grada Umaga karakterizira spomenička vrijednost i od velikoga su kulturno povijesnoga značaja za prostor na kojemu su podignuti i velikim dijelom služe kao djelić sačuvane povijesti iz kojega se da mnoštvo toga isčitati. Predložene mjere zaštite prvenstveno se odnose na očuvanje povijesne i prirodne vizure sakralnih objekata kroz dobro planiranju gradnju u neposrednoj blizini objekta ili u pojedinim slučajevima i do potpune zabrane gradnje u neposrednoj blizini (npr. Sv. Lovre u Valfontane, Sv. Pelegrin u Đubi) te na obavezu čuvanja izvornog stanja sakralnog objekta uslijed građevinskih intervencija. Također se predlaže, da se prije bilo kakvih građevinskih intervencija, izvrše arheološka sondiranja, koja mogu ovisno o nalazima prerasti i u zaštitna arh. istraživanja, na prostoru unutar i uokolo većine sakralnih objekata (osim kod Sv. Petra Damjanija u Umagu, Majke Božje Žalosne u Murinama, Sv. Jerolima u Valici) jer se jedino tim načinom mogu dobiti nove spoznaje o arhitektonskom razvoju istih te o kontinuitetu upotrebe prostora. Isto tako kod većine objekata (osim kod Sv. Petra Damjanija u Umagu, Majke Božje Žalosne u Murinama, Sv. Jerolima u Valici), preporučavaju se konzervatorsko restauratorski radovi prije bilo kakvih intervencija kako na unutarnjim (kod većine sakralnih objekata na prostoru Grada Umaga, osim kod župne crkve u Umagu, Sv. Petra Damjanija u Umagu, Majke Božje Žalosne u Murinama, Sv. Jerolima u Valici) tako i na vanjskim ploham zida (župne crkve u Umagu, Sv. Petra Damjanija u Umagu, Majke Božje Žalosne u Murinama, Sv. Jerolima u Valici te kod Sv. Pelegrina u Đubi kojemu su vanjske plohe nisu ožbukane).

Sakralne građevine nositelji su identiteta sredine pa im je pri rekonstrukciji i obnovi potrebno pristupiti s posebnom pažnjom. Potrebno je izbjegavati materijale koji nisu primjereni lokalnoj tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonske crjepove, kupu mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementnu žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Prilikom uređenja vanjskih ploha objekata kao mjera zaštite preporuča se, na onim ožbukanim sakralnim objektima, prilagodba boja na vanjskim ploham koja ne bi odudarala od karaktera objekta. Preporuča se izbjegavati uklanjanja povijesne žbuke i fugiranje zida cementnim mortom (npr. kod Sv. Pelegrina u Đubi). Sačuvane detalje na pročeljima, koji sadržavaju određenu povijesnu vrijednost, potrebno je čuvati i sanirati.

Nekolicina sakralnih objekata je zaštićena kao kulturno dobro R Hrvatske te podliježe Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Sv. Petar na Crvenom Vrh, Sv. Lovre u Valfontane), dok se za preostali veći dio predlaže pokretanje postupka zakonske zaštite, odnosno njihovo upisivanje na Listu kulturnih dobara R Hrvatske (Sv. Pelegrin u Đubi, Sv. Ivan Evanđelist u Staroj Savudriji). Nekolicini njih se predlaže zaštita odredbama prostorno planske dokumentacije, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja.

Jedan od najvažnijih sakralnih sklopova s područja Savudrije je srednjovjekovni sklop Sv. Petra koji je u prilično ruševnom stanju te se za njega predlaže izrada potpune foto i arhitektonske dokumentacije (arhitektonsko snimanje) kojoj naravno treba prethoditi raščišćavanje prostora od obraslosti vegetacijom, a koja bi za cilj imala potpunu prezentaciju

lokacije. Isto tako predlaže se izrada dokumentacije svih sakralnih objekata s područja Grada Umaga, a koja bi za cilj imala njihovu valorizaciju te moguću prezentaciju u kulturno - turističke svrhe.

Za sve intervencije koje se namjeravaju poduzeti na onim sakralnim objektima zaštićenim kao kulturno dobro R Hrvatske ili koji su smješteni unutar zaštićene zone povijesne jezgre grada Umaga, potrebno se obratiti Konzervatorskom odjelu u Puli kod kojih treba ishodovati posebne uvjete i Rješenja za planirane radove. Isto tako, prilikom obnove i onih sakralnih objekata za koje se ovim Prostornim planom preporuča upis u Registar kulturnih dobara, prije bilo kakvih radova, preporuča se ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli. Ostali objekti se štite kroz odredbe Prostornog plana Grada Umaga.

AI KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 1. Stara Savudrija / Salvore - Crkva Sv. Ivana Evanđeliste

Župna crkva Sv. Ivana Evanđeliste smještena je sjeverno od luke na uzvisini od oko 20 m od morske obale. Danas jednostavnoga pačetvorinastog tlocrta, izvorno je građena kao trobrodna crkva, najvjerojatnije u 11. st. Pravilne je orijentacije. Bila je u vlasništvu samostana Sv. Nikole iz Lida u Veneciji, a moguće da je i građena po uzoru na samostansku crkvu Sv. Nikole. Njena izvorna trobrodnost dobro se vidi u gornjem lijevom uglu na slici „Savudrijska bitka“ D. Tintoretta. Tijekom 14./15. st., crkva je prvi put obnovljena kada zadobiva gotički izgled, da bi se obnovom početkom 19. st., točnije 1826. god., srušile bočne lađe nakon čega crkva poprima klasicistička obilježja s istaknutim zabatom na pročelju te masivnim kornišem koji teče uokolo cijele građevine. Pročelje krasi jednostavni portal kojega flankira po jedan prozorski otvor, a isti takvi otvori su i na vanjskim bočnim zidovima. Na pročelju, iznad prozorskih otvora smještene su dvije polukružne niše sa skulpturama Sv. Ivana Evanđelista i Sv. Andrije. Rozeta na pročelju napravljena je 1946. god. Iste godine, u unutrašnjosti crkve, izrađena je propovijedaonica i trijumfalni luk prema svetišnom dijelu crkve.

Crkva sv. Ivana Evanđeliste

Rušenjem južne lađe, na nastalom praznom prostoru između crkvene građevine i današnjeg župnoga dvora, a uz novi južni perimetralni zid gradi se zvonik 1869. god. visok 20 m. Posljednja obnova crkve 1984. god. iznijela je na svjetlo dana polukružne lukove oslonjene na zidane pilone nekoć glavne lađe crkve.

Arkatura trobrodne crkve iz XI. st. prezentirana na današnjem južnome zidu crkve

Lukovi i piloni prezentirani su na južnome zidu građevine. Sjeverno od crkve, u zidu koji odjeljuje prostor današnje crkvene građevine od okolnih livada, uočavaju se ostatci zida u kojemu se može prepoznati sjeverni perimetralni zid prvobitne crkve iz 11. st.

Danas su u crkvi vidljiva tri oltara, na glavnom oltaru je prikaz *Bl. Dj. Marije sa Sv. Ivanom i Sv. Petrom*, dok su na bočnim oltaru kipovi Bezgrješne Djevice i Srca Isusovog. Oba kipa se datiraju u 2/četvrtinu 20. st., dok je slika na glavnome oltaru djelo 18. st. Na lijevom i desnom zidu crkve smještene su i dvije slike, ulja na platnu *Raspeće* i *Oplakivanje Krista i sveci*, nastale krajem 16. i početkom 17. st. Pripisuju se sljedbeniku slikara Zorzija Venture. Također se unutar crkve nalazi slika nepoznatog slikara *Krist i preljubnica* s kraja 17. St., kao i ulje na platnu s prikazom *Sv. Lucije* nepoznatog slikara s kraja 17. st. (restaurirana 1892. god.). Slike su u lošem stanju.

Gradnja velike trobrodne crkve u savudrijskoj luci govori u prilog tomu da je u prošlosti naselje imalo veliki značaj.

Osim redovitog svećenstva, za duše ovoga područja brinuli su se franjevci trećoredci iz Dalmacije (od 1469.), a i područje Savudrije je bilo prvo područje na koje je Venecija doseljavala stanovništvo iz Dalmacije (od 1463.). Pod crkvu u Savudriji, potpadala je i crkvića Sv. Lovre u Valfontane kao i kapela Furegoni u Valici posvećena Sv. Jerolimu. Uokolo crkve je bilo smješteno groblje sve do izgradnje novoga, u 19. st., nedaleko od crkve.

Tintoretto, Savudrijska bitka 1177. god. (Venecija, Palazzo Ducale) – u gornjem lijevom uglu naslikana crkva za koju se pretpostavlja da bi mogla biti crkva Sv. Ivana iz Stare Savudrije

Savudrijska bitka iz 1177. god., glasovita je pomorska bitka u kojoj je venecijanski dužd Sebastiano Ziani, sakrivši se u Piranskom zaljevu, nadvladao cara Fridrika Barbarosse kojemu se priklonilo pizansko i genoveško brodovlje. Papa Aleksandar III nakon te bitke udjeljuje opći oprost savudrijskoj crkvi. Kamena ploča sa spomenom oprosta u natpisu nalazila se nekoć na pročelju crkve Sv. Ivana Evanđelista, a skinuta je krajem 18. St. Opći oprost grijeha potvrđen je bulom pape Pia II, dok je ispod niše desno od crkvenoga portala, 1877. god., postavljena ploča povodom 700 godina od savudrijske bitke.

- Nedaleko od crkve smješteno je groblje.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Crkva Sv. Ivana Evanđeliste od velikoga je kulturno povijesnog značaja kako za prostor Savudrije tako i za cijeli prostor Grada Umaga. Od spomeničke je važnosti. Građena tijekom srednjeg vijeka kao trobrodna crkva, tijekom 19. st. klasicističkom obnovom, poprima jednostavan izgled dvoranskog tipa.

Crkva je sigurni arheološki lokalitet imajući u vidu ostatke sjevernog perimetralnoga zida sačuvanog do visine od oko 0,50m, kao i nalaze keramike i mozaičnih tesera na polju sjeverno od crkve, pa se preporuča, prilikom svih zemljanih radova uz samu građevinu, a i eventualnih radova u podu crkve, osigurati arheološki nadzor, koji ovisno o pozitivnim arheološkim nalazima može prerasti u zaštitno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja. Uz crkvu se nalazilo i groblje do gradnje novoga u 19 st. Arheološkim istraživanjem groblja dobila bi se nova saznanja o populaciji koja je naseljavala područje Savudrije.

Predložene mjere zaštite odnose se na obavezu čuvanja izvornoga stanja sakralnog objekta uslijed građevinskih intervencija što bi značilo izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi u skladu s sakralnim karakterom građevine.

Predlažu se konzervatorsko restauratorski radovi, prije bilo kakvih intervencija, na zidu objektu, kako na unutarnjim tako i na vanjskim plohamo jer nije poznato u kolikoj su mjeri isti poduzeti prilikom zadnje obnove objekta 1984. god.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva, zvonik i župni ured smješteni južno od crkve.

Predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite sakralnoga objekta upisivanjem istog u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome crkvenome objektu preporučava se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

❖ 2. Valfontane - Crkva Sv. Lovre

Crkva Sv. Lovre nalazi se istočno od naselja Valfontane, u polju, neposredno uz lokvu, izvor vode koji je služio za napajanje po kojemu je samo naselje dobilo i ime. Crkva se prvi put spominje u izvorima od 800-te godine. Orjentirana je istok – zapad i ima tlocrt koji se sastoji od pravokutne, jednobrodne lađe i niske polukružne apside na začelju. U osi apside nalazi se uski prozorčić. Trijumfalni luk jednostavno je profiliran i jedinstveno se proteže cijelom visinom istočnog zida, bez naglašavanja prijelaza u polukrug impostima ili na drugi način. Rješenje pročelja crkve je osebujno i jedinstveno za istarsku srednjovjekovnu sakralnu arhitekturu. Uglovi pročelja su lezenirani, a pod krovnom strehom te lezene završavaju visećim arkadicama. Obzirom da konstrukcija visećih lukova nije vidljiva jer je crkva recentno ožbukana, ne može se sa sigurnošću tvrditi da su izvorni, odnosno da su nastali istovremeno s gradnjom crkve. Smatra se da se arhitektonski motiv visećih arkadica na crkvi Sv. Lovre može povezati sa srodnim primjerima koji se javljaju u sjevernotalijanskoj srednjovjekovnoj sakralnoj arhitekturi. Taj motiv omogućava i precizniju dataciju crkve u 12. st. Crkva ima na pročelju preslicu izvedenu s jednim lukom. Zvono na preslici je iz 1579. god. Lijevo i desno od portala dvije su kamene zidane klupe. Unutrašnjost crkve krase maleni jednostavni kameni oltar.

S južne strane crkve nalazila se srednjovjekovna cisterna, danas uništena.

Crkva Sv. Lovre tijekom vremena je bila napuštena, međutim na zahtjev stanovnika naselja Valfontane (koji se i danas brinu o njoj) obnovljena je 1988. god. Krov apside pokriven je kamenim škrlama, a krov crkve kupama kanalicama.

Arheološka probna sondiranja ukolo crkve provedena 2007. god. potvrdila su postojanje starije građevine nad čijim je ostacima jednim dijelom crkva i izgrađena. Otvorena je pretpostavka da je riječ o rimskoj *villi rustici*, ili, obzirom na potpuni nedostatak keramičkih ulomaka kao i ulomaka građevinske keramike (*tegulae*), o ranosrednjovjekovnoj profanoj, a moguće i starijoj sakralnoj građevini. Za potvrđivanje takvih pretpostavki potrebna su opsežnija arheološka istraživanja.

❖ *Arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre obuhvaća k.č. 178, 176, 194/3, 194/2, 175, zgr.12, k. o. Savudrija.*

• *Na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske sklop je upisan, pod rednim brojem P-1461 i P-2445, od 07.listopada 2005. god. Preventivna zaštita traje do 07.10.2011. nakon čega je nužno pristupiti valorizaciji navedenog kulturnoga dobra u cilju sprječavanja bilo kakve devastacije crkvenoga objekta kao i okolnoga prirodnoga krajolika, koji je već dobrim dijelom nepovratno uništen gradnjom golf terena u neposrednoj blizini.*

Crkva sv. Lovre, pročelje

Crkva sv. Lovre, apsida prekrivena škrilama

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Crkva je, uz crkvu Sv. Ivana u Staroj Savudriji i Sv. Petra na Crvenome Vrhu, objekt od iznimno velikog kulturno povijesnoga značaja spomeničke važnosti kako za prostor Savudrije tako i za područje cijeloga Grada Umaga. Preporučene mjere zaštite odnose se prvenstveno na zabranu bilo kakve gradnje u njevoj neposrednoj blizini jer bi se time narušio sklad koji objekt, zajedno s lokvom, čini u prirodnom krajoliku. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj (srednjovjekovnoj) determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi u skladu s sakralnim karakterom građevine te obavezno zadržavanje pokrova apsida škrilama.

Prije bilo kakvih intervencija na objektu predlažu se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi kako na unutarnjem tako i na vanjskom zidu objekta kojima bi se došlo do novih saznanja o arhitektonskom razvoju objekta (eventualno postojanje fresko oslika na

unutarnjim stijenkama zida). Obzirom da je crkva kao i sami prostor uokolo arheološki lokalitet, prije bilo kakvih radova na objektu, predlaže se provedba zaštitnih arheoloških istraživanja naročito na prostoru unutar crkve čime bi se razriješilo pitanje karaktera starijih građevina nad kojima je crkva građena.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i okolni prirodni krajolik.

Crkva Sv. Lovre u Valfontane zaštićena je kao kulturno dobro R Hrvatske upisom u Registar kulturnih dobara, pa je prema tome, prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome zidu objekta, potrebno za isto ishodovati prethodno odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

VIZURA – Valfontane – prirodni krajolik s crkvom Sv. Lovre (br. 2., karta 9)

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Kultivirani krajolik uokolo crkve Sv. Lovre, zajedno s lokvom u pozadini, jedan je od rijetkih krajolika s karakterom očuvanosti kroz dulja razdoblja, pa ga se kao takvoga preporuča i dalje očuvati od bilo kakve gradnje u neposrednoj blizini ali i na onim dijelovima okolnoga područja koji bi doveli do poremećaja te iste vizure. Pogled na crkvu i lokvu preporuča se i dalje da ostane vidljiv s ceste Savudrija – Markovac.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Arheološki lokalitet i crkva Sv. Lovre zaštićeni su kao kulturno dobro i upisani su u Registar kulturnih dobara RH.

◆ 3. Crveni vrh / Monterosso- Crkva Sv. Petra

Romanička crkva sv. Petra nalazi se na brežuljku, na središnjem dijelu prapovijesne brončanodobne gradine, na lokalitetu Sveti Petar na Krasu (Savudrija). Bila je u sastavu istoimenoga samostana, koji se kao *monasterio sancti Petri et sancti Michaelis* spominje u

darovnicama s početka 12. st. (1113. god.) kada ga akvilejski patrijarski predaju u vlasništvo samostana Sv. Nikole u Lidu u Veneciji, koji ga potom obnavlja i reformira. Premda vremenom pregrađivana i produljivana, crkva danas sačuvana do visine krova i izvan funkcije, pokazuje tlocrtnu shemu jednobrodnog, pregradnjama vrlo izduljenog, pravokutnog prostora s jednom istaknutom polukružnom apsidom na istočnoj strani. Apsida ima jedan prozor smješten u osi. Prekrivena je kamenim škrlama. Prijelaz apsida u istočni zid lađe naglašen je profiliranim trijumfalnim lukom koji leži na plitkim impostima. Način gradnje crkve je različit što potvrđuje intervencije tijekom vremena, no prevladava upotreba priklesanog kamena vezanog žbukom. Obzirom na način zidanja, naglašenu longitudinalnost, istočni završetak s jednom istaknutom polukružnom apsidom i rješenje trijumfalnog luka kojima analogiju nalazimo u crkvi sv. Mihovila benediktinskog samostana u Kloštru, pretpostavlja se datacija crkve sv. Petra u 11. st. Lj. Karaman piše da je B. Fučić u selu Kršete kraj Materade pronašao dvije skulpture za koje misli da pretstavljaju ostatke plastičnog ukrasa koji su pripadali samostanu sv. Petra. Riječ je o pilastrima s prikazima dvaju svetaca, odnosno o prikazu sveca (sv. Petar?) i anđela (arkandela Mihovila) prikazanim u plitkom reljefu u strogo frontalnom stavu i s dominantnim linerizmom u medelaciji, karakterističnim za vrijeme rane romanike 10.-11. st. Ako su te skulpture doista pripadale benediktinskom samostanu sv. Petra, tada bi one usmjerile dataciju crkve u isto razdoblje, dakle u 10.-11. st. Ostojić spominje da se u zidovima crkve sv. Petra nalazilo uzidanih fragmenata pleterne dekoracije koje on datira u 9. – 10. st. i smatra da su tu dospjeli kao spolij. Kandler donosi podatak da je Urlih II, sin markgrofa Vodalrika i Adelaida, njegova žena, 1102. god. akvilejskoj crkvi, uz druge posjede u Istri, darovali i selo Sv. Petra sa samostanom Sv. Petra i Sv. Mihovila (*cum monasterio sancti Petri et sancti Michaelis*). Također Kandler navodi da je 1125. god. akvilejski partijarh Gerard darovao mlin kod Buzeta samostanu Sv. Petra Apostola na Krasu (*monasterio sancti Petri Apostoli in Carso*), te je na tom mjestu u Kandlerovom djelu jasnije određen smještaj te arhitektonske cjeline. Za isti arhitektonski kompleks benediktinskog samostana u literaturi postoje i nazivi *San Pietro del Carso*, *il Carso* i *di Montrino di Buie*.

Sv. Petar

Romanička crkva Sv. Petra jednobrodna je građevina pravokutnog tlocrta s polukružnom istaknutom apsidom malo užom od širine broda. Apsida je gotovo jednaka visini broda. Uski prozorski otvori na apsidi i na bočnim brodovima, uništeni su kasnijim pregradnjama i adaptacijama jer je, nakon što je desakralizirana početkom 19. st., crkva jedan period funkcionirala kao štala. Prigrađeni prostor na zapadnoj strani upotpunosti je iznegirao crkveno pročelje, koje se tom prilikom i uklonilo. Na platou uokolo crkve razaznaju se arhitektonske strukture razrušenih gospodarsko-stambenih objekata, najvjerojatnije podignutih na mjestu

nekadašnjeg samostana ili ranije crkve čije postojanje jednim dijelom potvrđuju i nalazi ranosrednjovjekovne pleterne skulpture. Uokolo samostana se najvjerojatnije prostiralo groblje. Na prostoru JI od crkve nalazi se kula vidikovac ranobaroknih odlika sa širim prigradenim prizemnim prostorom (19. st.), pri čemu je cijeli sklop prilagođen stanovanju. Građevina je zasigurno služila kao izvidno mjesto, budući da se s brda Crveni vrh jasno vidi cjelokupna savudrijska uvala. Tu je stratešku poziciju, iskoristila i austrougarska vojska koja, sudeći po stilskim odlikama gradnje, podiže navedne prizemne prostorije.

◆ *Arhitektonski sklop Sv. Petar obuhvaća k.č. zgr. 35/1, zgr. 35/2, 537, 539/1, 539/2, 539/4, 539/5, 539/6, 539/7, 539/8, 539/9, 539/10, 539/11, 539/12, 539/14, 539/15, 540, 541, 542, 543, 460/68.*

⇒ *Na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara sklop je bio upisan pod rednim brojem P-1052, od 15. prosinca 2004. god. do 14. 12. 2007. god. Nakon isteka preventivne zaštite sklop je, 14. svibnja 2008. god., upisan na Listu zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske pod rednim brojem Z-3664 (Klasa UPI 612-08/08-06/0091, ur.br. 532-04-01-01/4-08-2).*

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

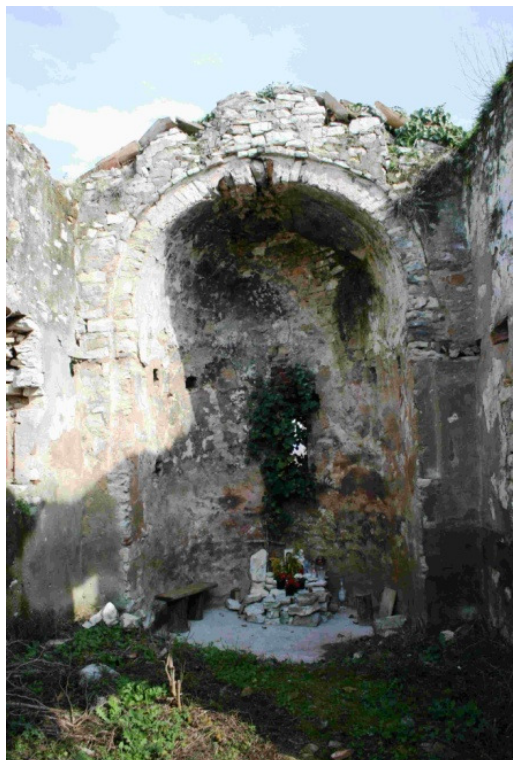
Arhitektonski sklop Sv. Petar na Crvenom vrhu od iznimnog je značaja za istraživanje sakralne kao i stambene arhitekture SZ Istre. Obzirom da je ujedno riječ i o u potpunosti neistraženom benediktinskom samostanu čiji je utjecaj uvelike određivao povijest ovoga dijela regije, s razvojnim fazama od 9. do početka 19. st., na cijelom području rasprostiranja samostana predlažu se zaštitna arheološka istraživanja te izrada cjelokupne tehničke dokumentacije čime bi prostor samostana i crkve bio svrhovito valoriziran. Obavezna je izrada plana nižega reda za koji je potrebna izrada konzervatorske podloge s definiranim zonama arheološkog lokaliteta (potrebno je definirati opseg rasprostiranja prapovijesne gradine) te točno definiranim i vremenski determiniranim gradnjama uz crkvu kao i same crkve i samostana.

Cijelo područje na kojima je smještena crkva i samostan je arheološki lokalitet pa se preporuča zabrana bilo kakve gradnje na prostoru rasprostiranja samostana i crkve kao i na prostoru gdje bi bili ugroženi obrambeni bedemi prapovijesne gradine, dok je u slučaju planirane gradnje na prostoru novovjekovnoga stambenoga objekta „stancija“ svu planiranu gradnju potrebno usmjeriti na već postojeće objekte. Prije bilo kakvih građevinskih radova potrebno je izvršiti arheološko sondiranje koje može prerasti, u slučaju pozitivnih nalaza, u zaštitno arheološko istraživanje do kraja kulturnog sloja.

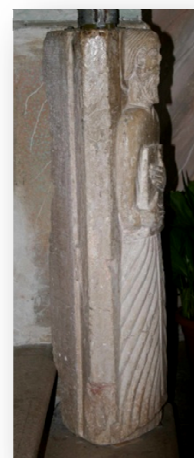
Predlaže se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi na unutarnjim djelomično sačuvanim ožbukanim zidovima (npr. u apsidi crkve) kojima bi se dobila potvrda o nekoć postojećim fresko oslicima.

Uz crkvu i samostan se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i okolni prirodni krajolik.

Crkva Sv. Petra zajedno s njoj pripadajućim samostanom na Crvenom Vrh u zaštićena je kao kulturno dobro R Hrvatske upisom u Registar kulturnih dobara, pa je prema tome, prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve i samostana, tako i samome zidu objekata, potrebno za isto ishodovati prethodno odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Sv. Petar, pogled prema apsidi

Romanički pilastri (arkandeo Mihovil i Sv. Petar) za koje se pretpostavlja da potječu iz crkve sv. Petra, sada smješteni pred glavnim oltarom crkve u Kršetama (k.o. Brtonigla).

B/ KATASTARSKA OPĆINA KAŠTEL

◆ *4. Sv. Marija na Krasu / Madonna del Carso - Crkva Sv. Marije od Milosti*

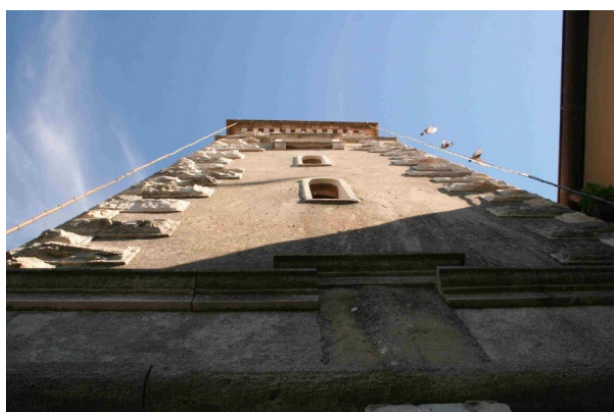
Župna crkva Blažene Djevice Marije od Milosti građena je u 16. st. i pripada grupi proštenjarskih crkava građenih u čast čudotvornih Madona. Jednobrodna je građevina sa svetištem i sakristijom. Izgrađena je na mjestu starije crkve. Zvonik, smješten uz sjeverni perimetralni zid, dograđen je 1930. god. i visok je 20 m. Godine 1942. crkva je obnovljena. Župa

Sv. Marija na Krasu osnovana je 1946 kada se odvojila od župe Kaštel nakon čega su joj pripojeni dijelovi župa Buje, Umag i Savudrija što se saznaje iz natpisa na pročelju crkve. Crkva je obnovljena i 1991.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradnja župne crkve Sv. Marije od Milosti iznad starijeg sakralnoga objekta govori u prilog kontinuitetu sakralnog mjesta. Prije bilo kakvih građevinskih intervencija na objektu preporuča se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi kako na unutarnjem tako i na vanjskom zidu objekta ne bi li na taj način utvrdilo postojanje neke starije crkvene građevinske faze. Iz istoga razloga, predlaže se i arheološki nadzor prilikom zemljanih radova uokolo objekta i kao i prilikom eventualnih intervencija u podu objekta. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine.

Crkva Sv. Marije od Milosti sakralni je objekat od kulturno povijesne važnosti spomeničke vrijednosti kako za naselje Sv. Marija na Krasu tako i za cijelo područje Grada Umaga, pa se predlaže zaštita objekta odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 5. Sv. Marija na Krasu / Madonna del Carso– Groblje i grobljanska crkva (kapela) Sv. Antuna Padovanskog

Grobljanska crkva (kapela) posvećena sv. Antunu Padovanskom sagrađena je 1913. god.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine. Preporučava se zaštita objekta kroz odredbe prostorno planske dokumentacije, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ 6. Valica / Valizza- Crkva (kapela) Sv. Jeronima

Crkvica Sv. Jeronima sagrađena je 1746. god. u sklopu obližnje stancije u vlasništvu piranske obitelji Furegoni zbog čega se često i naziva kapela Furegoni. Njeno pročelje krasi grb ninskog, a potom trogirskog biskupa Jerolima Fonde (*Hieronymus Fonda*, Piran 1686. – Trogir 1754.), koji je crkvicu i dao sagrađiti pa otuda i sam titular crkvice. Osim što je dao sagrađiti crkvicu, naručitelj je i drvenoga kipa sv. Jerolima, koji u jednoj ruci drži križ, a u drugoj kamen kojim se udarao u prsa. Skulptura je odjek jedne skulpture iste teme Alessandra Vittorija. Crkva je obnovljena 1825. god. zahvaljujući tršćanskom biskupu Antoniju Leonardisu. Na pročelju crkve nalazi se grb biskupa Fonde te natpis sa spomenom njega kao donatora crkvice kao i natpis s godinom obnove (Nicolo Venier).

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Crkva Sv. Jerolima sakralni je objekt od kulturno povijesne važnosti za naselje Valica i za Grad Umag. Građena je u sklopu stancije obitelji Furegoni i nema kontinuiteta sakralnoga mjesta. Preporučene mjere zaštite odnose se na zabranu gradnje u njenoj neposrednoj blizini. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta. Preporučava se i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i stancija.

Predlaže se zaštita objekta upisom u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih intervencija na objektu preporučuje se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

C/ KATASTARSKA OPĆINA UMAG

◆ 7. Đuba / Giubba - Crkva Sv. Pelegrina

Crkva sv. Pelegrina (k.č. 3603) nalazi se na samoj obali u naselju Đuba. Smještena je na manjem platou obzidanom kamenim zidom na rtu naziva kao i crkva (često se naziva i rt Rožac zbog nedaleko naselja Rožac). Prvi put se spominje 1106. god., u ispravi kojom se obitelji Verzi iz Kopra ustupljuje feudalni posjed Sv. Ivan Kornetski uz obaveznu ovisnost o novigradskim biskupima. U ispravi se za crkvu Sv. Pelegrina navodi da su je izgradili stanovnici umaške komune (*Ecclesia qua est super mare noviter edificata ad honorem S. Pelegrini per illam comunitatem Humagi – Crkva, koja je iznad mora iznova podignuta u čast sv. Pelegrina od strane komune Umag*). Crkva je obnovljena 1401. god. te 1835. i 1982. god. Crkva je dokumentirana i prilikom vizitacije biskupa A. Valiera 1580. god., a o njoj se brinula Bratovština Sv. Pelegrina. Legenda kaže da su za velikih oseka uz današnju crkvicu u moru vidljive stope Sv. Pelegrina, koje je utisnuo kada je prvi put stupio na ovo tlo radi naveštenja Evandjelja. Pretpostavlja se da je to i mjesto mučeničke smrti sv. Pelegrina. Sv. Pelegrin je pomalo nepoznat svetac koji se slavi

kao zaštitnik od raka i kožnih bolesti, a riječ je o ranokršćanskom mučeniku stradalom za Dioklecijanovih progona. Prema predaji i dugogodišnjem štovanju najviše se spominje u Umagu. Vjeruje se da je riječ o svecu čiji je život dijelom bio vezan uz umaško područje, a njegovo je ime vrlo čest toponim pojedinih rtova i titular nekih crkava na našoj obali.

Za crkvu se, koja je smještena na području bogatom arheološkim, a posebno antičkim nalazima, pretpostavlja se da je sagrađena nad ostacima antičke *ville rusticae*. Naime, sjevero-zapadni ugao crkve počiva na starijim zidovima, a i sami ogradni zid crkve je na starijim temeljima.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkva Sv. Pelegrina od iznimne je kulturno povijesne i spomeničke važnosti za Grad Umag. Crkva kao i sami plato na kojem je smještena ujedno je i arheološki lokalitet. Njena gradnja nad ostacima starije profane antičke građevine mogla bi govoriti u prilog njenoj starijoj dataciji od poč. 12. st. kada se, u ispravama, prvi put i spominje.

Preporučene mjere zaštite odnose se prvenstveno na zabranu bilo kakve gradnje u njenoj neposrednoj blizini jer bi se time narušio sklad koji objekat čini u prirodnom krajoliku. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj (srednjovjekovnoj) determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom.

Obzirom da je crkva, kao i sami prostor uokolo, arheološki lokalitet, prije bilo kakvih radova na objektu, predlaže se provedba zaštitnih arheoloških istraživanja naročito na prostoru uokolo i unutar crkve čime bi se razriješilo pitanje odnosa crkve prema starijoj antičkoj profanoj građevini kao i pitanje postojanja eventualne starije ranokršćanske crkve građene nad grobom sv. Pelegrina.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i okolni prirodni krajolik.

Za crkvu Sv. Pelegrina kao jednu od najznačajnijih sakralnih objekata na području Grada Umaga predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite njenim upisom u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome zidu objekta kao i na obzidu uokolo crkve, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 8. Murine / Morino – Crkva Majke Božje Žalosne

Crkva Majke Božje Žalosne izgrađena je početkom 90ih godina 20. st. prema projektu Eligija Legovića, dia. Novo pastoralno središte s crkvom posvećeno je 1994. god. a u sklopu kojega se nalazi i zvonik visine 15 m. Crkva je sagrađena u spomen na nekoć postojeću srednjovjekovnu crkvu (14. st.) istoimenoga titulara smještenu u centru grada Umagu, današnja Trgovačka ulica. Srednjovjekovna crkva srušena je 1954. god. pod objašnjenjem nemogućnosti prolaska vojnih tenkova povodom demonstriranja moći tadašnje vlasti (kazivač g. Zacchigna, gradonačelnika Umaga 1954.).

- *Srednjovjekovna crkva Majke Božje Žalosne (Adolorata) u Umagu izvorno je bila posvećena Svetim apostolima Jakovu i Bartolomeju i bila je smještena u predgrađu - Borgu. Sagrađena je početkom 14. st., pravilne je orijentacije, a najvjerojatnije je imala i fresko oslike po zidovima. Obzirom da je u sklopu njenoga samostana bio i hospicij, bila je poznatija kao Hospicij Sv. Jakova. O crkvi se brinula Bratovština Sv. Jakova, koja već 1343. povjerava brigu o crkvi redovnicama Sluga Marijinih. Godine 1573. sagrađena je i posvećena kapela Majke Božje Žalosne koja je vremenom postala i titular crkve. Od kraja 18. st. brigu o crkvi preuzimaju biskupski svećenici koji upravljaju i dobrima crkve. Crkva obnovljena 1908., dobila je zvonik 1928. te je kao takva funkcionirala sve do 1954. Oltar Majke Božje Žalosne (18. st.), nakon rušenja crkve, prenesen je u umašku župnu crkvu*
- *U današnjoj Trgovačkoj ulici u Umagu, tlocrtni izgled srušene crkve vidljiv je u parteru pločnika.*

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkvu Majke Božje Žalosne građenu kao nadomjestak za istoimenu crkvu u Umagu srušenu 1954. god. karakterizira memorijalna vrijednost. Preporučene smjernice su zadržavanje postojećih gabarita te usklađivanje boje vanjskih ploha sa sakralnim karakterom građevine. Preporuča se zaštita kroz odredbe prostorno planske dokumentacije, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 9. Umag / Umago- Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Pelegrina

Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije i sv. Pelegrina smještena je na na južnome dijelu današnjeg Trga Slobode u povijesnoj jezgri grada Umagu. Orijentirana je sjever – jug. Građena je nad starijim sakralnim (srednjovjekovnim) i profanim (antičkim) građevinama. Ideja o njenoj gradnji javlja se nakon što je nekoć postojeća starija crkva, oštećena (strop i pročelje) u

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA UMAGA IZMJENE I DOPUNE

nevremenu 1651. god., srušena. Današnja crkva građena prema projektu piranskog arhitekta Filippa Dongettija, dovršena je 1757. god. te posvećena 1760. god. Njena glavna karakteristika je nedovršeno pročelju čime pokazuje sličnost s župnim crkvama u Buzetu i Bujama.

S njene zapadne strane nalazi se zvonik visine 33 m. Građen je u 15. st., znači još dok je u funkciji bila starija crkva. Obnovljen je 1691. god., jer je vjerojatno bio oštećen u velikom nevremenu koje je uništilo i stariju crkvu. Kameni reljef lava Sv. Marka (kasno 15. st.), koji se ranije nalazio na općinskoj zgradi, ugrađen je u zvonik 1929.

Unutrašnjost crkve obnovljena je 1981. god. Drveni kor crkve obnovljen je 1928. god. Godine 1994. obnovljen je pod prezbiteterija novim granitnim pločama. Tada je izrađen novi mramorni oltar i ambon po projektu Eligia Legovića.

▪ U slojevitoj strukturi crkve nalaze se ugrađeni ostatci ranokršćanskog, srednjovjekovnog i novovjekovnog supstrata. Arheološkim istraživanjima, provedenim na

Trgu Slobode 2005. god., ustanovljeno je, ispod današnje župne crkve, postojanje ranosrednjovjekovnog sakralnoga objekta kojemu je svetišni prostor bio formiran od tri upisane apside. Objekat datiran u 8. st., pravilne orijentacije istok – zapad, prva je sakralna građevina nastala pri samim počecima djelovanja kršćanstva na prostoru današnjeg grada Umaga. Uništena je krajem 9. st. (876.) nakon čega se nad njom gradi nova crkva, kojoj spomena nalazimo u kasnosrednjovjekovnim dokumentima, i to je vjerojatno ona crkva uništena u nevremenu 1651. Arheološkim istraživanjima 2005. god. nikakvi ostatci druge po redu sakralne građevine nisu ustanovljeni, pa je pitanje je li današnja župna crkva, svojim temeljima, zasjela na stariju građevinu, kojoj bi prema tome orijentacija također morala biti nepravilna. Krajem 14. st., u vrijeme dužda Antonia Veniera (dužd od 1382.-1400.), spominje se crkva u Umagu u blizini koje je podignuta kapela Sv. Hermagore i Fortunata za čiji se inventar venecijanski podestat na službi u Umagu trebao brinuti. Njeno postojanje spominje se i 1426. kada tršćanski biskup Marino de Cernotti, zbog neprilika u Trstu boravi u Umagu *ante portam et limine portae Ecclesiae Sanctae Marie sive sancti Peregrini de Humago*.

- U crkvi se nalazi glavni oltar i šest bočnih baroknih oltara. Na glavnom oltaru nalazi se slika Marijinog uznesenja te barokno mramorni kipovi svetog Pelegrina i svetog Nicefora (suzaštitnika župe). Visoko na zidovima crkve nalazi se dvanaest platna u ulju koja predstavljaju evanđelise, apostole i svece. Na bočnim oltarima su slike Krštenja Kristovog, Svete Obitelji, Sv. Nikole i Srca Isusovog. S južne je strane oltar Raspetog Isusa s drvenim raspelom iz 1600. god. S iste strane je i oltar Žalosne Gospe s kipom iz istoimene crkve srušene 1954. god. Kvalitetna su i platna Majke Božje od Ružarija iz 1650. god. te Silazak Duha Svatoga na apostole iz 1744. god.

- U župnoj crkvi u Umagu, na prvome desnome oltaru odozgo, čuvaju se kosti Sv. Nicefora, pićanskog biskupa s početka 7. st. koji je prema predaji umro baš u Umagu.

- U crkvi se nalaze orgulje iz 1776. god. rad Francesca Daccija.

- Inventar crkve je vrlo vrijedan i raznovrstan, većim je dijelom iz doba nastanka današnje crkve (18. st.), ali najkvalitetniji su predmeti iz ranijih razdoblja crkve.

- Na ulazu u crkvu, s desne unutarnje strane, ugrađen je gotički kameni reljef Sv. Pelegrina iz 14. st., a prenesen je s nekadašnjih gradskih vratiju.

- Mali srebreni pokretni ormarić iz 14. st. (vjerojatno venecijanski rad) s bogato dekoriranim okvirom, unutar kojega je sačuvan fragment živo oslikane pločice s prikazom simbola Sv. Ivana Evanđeliste, jedini je primjer ove vrste u Istri.

- Sačuvan je dio jednog drvenog poliptiha s uskim nišama koje završavaju šiljatim lukovima. U nišama su u visokom reljefu izvedeni likovi Sv. Petra, sv. Antuna Opata i sv. Martina. Visoka kvaliteta toga poliptiha upućuje na venecijanski rad 15. st. visoke umjetničke razine. To je bio dio starog drvenoga oltara koji je sada smješten vrlo visoko na desnom zidu crkvene lađe.
- Veliko raspelo na oltaru Sv. Križa iz 1600. god. ekspresivan je dvorezbarski rad. U crkvi se nalazi više slika, ulja na drvu i to radova majstora venecijanske škole 16. i 17. st.
- Ističe se u inventaru srebreno kandilo iz 1670. god. te nekoliko kaleža iz 18. st.
- Preostali dio inventara – oltari s palama, korska sjedala, kandelabri i svijećnjaci potječu iz razdoblja kraja 18. do 20. st. i izvedeni su u neogotičkim i neobaroknim oblicima.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Umaška župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije i Sv. Pelegrina smještena je unutar povijesne jezgre grada Umaga zaštićene kao kulturno dobro R Hrvatske. Prije bilo kakvih građevinskih i ostalih intervencija na objektu potrebno je ishodovati prethodno odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Prostor uokolo crkve arheološki je istražen. Potvrđen je kontinuitet sakralnoga mjesta od 8. st., a također je potvrđeno i postojanje starijih antičkih struktura iz 3/4. st.

Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Boja vanjskih ploha također mora biti u skladu sa sakralnim karakterom građevine.

◆ *10. Umag / Umago - Crkva Sv. Roka*

Crkva sv. Roka sagrađena je 1514. god. u čast sv. Roka zaštitnika oboljelih od kuge. Kada je građena bila je smještena *extra oppidum et in Burgo Umagi*, odnosno na prostoru između dvaju obrambenih gradskih zidina, u pregrađu, Borgu, pred samim ulazom u Kaštel. Godinu dana kasnije, 1515., posvetio ju je novigradski biskup Marc Antonio Foscarini. Crkva je pačetvorinastog oblika građena od pravilnih bijelih klesanaca. U unutrašnjosti oltar s trima nišama koji je krajem XIX. st. zamijenio stariji drveni "*finemente lavorato e lumeggiato a foglia d'oro*" (profinjeno obrađen i osvijetljen zlatnim listićima, *prev.*) U nišama su polikromirane skulpture sv. Roka Sv. Kristofora i sv. Sebastijana koje potječu iz XVII. st. Na podnožju sa svake strane oltara su kipovi sv. Antuna i sv. Pelegrina s modelom župne crkve u ruci, potonji iz XV. st. Oslíkani drveni strop s prikazom sv. Roka u molitvi djelo je venecijanske škole s početka 17. st. U podu crkve nalaze se grobnice, među kojima se ističu dvije kamene nadgrobne ploče s obrtničkim znacima – reljef s uklesanim Svečevim putnim štapom i šeširovom te natpis *Confraternitas S. Rochi MDXCIII T. D. M. B* - članova bratovštine Sv. Roka iz 1594. god. Upravo je pobožnost Sv. Roka utjecala na postanak bratovštine koja se spominje 1513. (Scola S. Rochi) sa sjedištem u istoimenoj crkvi.

Unutar crkve vršena su arheološka istraživanja pri čemu se došlo do rezultata da je crkva sagrađena na samoj obali (žalu) kao i da nema kontinuiteta sakralnoga mjesta. Potvrđeno je i postojanje masovne grobnice umrlih od kuge. Izvorni pod crkve je bio od cigle. Uz sjeverni ulaz otkrivena je grobnica s nadgrobnom pločom *Qve Barbara morte exvlavit, hic barbara iacet praeses huc marinus natam lacrymus posvit - 1738.* (u prijevodu: Ovdje leži Barbara koja je smrću odagnala ono barbarsko, kćer je ovdje u suzama položio načelnik Marin – 1783).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkva Sv. Roka je smještena uz sam rub povijesne jezgre grada Umaga zaštićene kao kulturno dobro R Hrvatske. Crkva je arheološki istražena. Predlaže se upotreba objekta u kulturno turističke svrhe kao neka vrste suvenirnice. Ujedno se predlaže postavljanje info panoa s navedenim tlocrtnim prikazom objekta te ostalim potrebnim informacijama o povijesti objekta, drvenom stropu - tabulatu i oltaru unutar crkve te o provedenim arheološkim istraživanjima te nalazima proizašlim iz njih. Predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite objekta upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH.

Prije bilo kakvih radova na objektu preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ *11. Umag / Umago - Staro gradsko groblje s ostatcima crkve sv. Andrije*

Crkva sv. Andrije smještena je istočnome dijelu grada Umaga. Nastala je vjerojatno na temeljima neke starije sakralne građevine na prijelazu iz 17. u 18. st. mada u starim maticama župe postoji zapis o postojanju župe već u 17. st. Crkva je izgubila svoju funkciju krajem 19. st. kao i staro groblje uokolo nje kada je sagrađeno današnje gradsko groblje sv. Damjana. Groblje je opasano kružnim kamenim zidom i veličine je 30 x 40 m. Od crkve su danas sačuvani njeni perimetralni zidovi te dijelovi oltara i preslica. Uokolo crkve se nalaze brojni kameni spomenici koji pripadaju članovima umaških obitelji. Najstariji spomenik je onaj od obitelji Smergo iz 1613. Crkva i groblje imaju povijesni memorijalni karakter.

⇒ 2006. god. vršen je arheološki nadzor nad radovima uređenja i priprema za sanaciju crkve i groblja te njegovo uklapanje nove urbanističke obrasce. Radovi su se odnosili na rasčišćavanje urešenja uokolo i unutar crkve te vađenje i pripremanje kamenih ulomaka nadgrobne i crkvene arhitekture za daljenje restauratorske radove. Kameni nadgrobni spomenici i ulomci kamenog crkvenog namještaja privremeno su pohranjeni na groblju Sv Andrije.,

⇒ *Staro gradsko groblje s ostatcima crkve sv. Andrije na k.č. 2508, k.o. Umag ima svojstvo kulturnog dobra te je upisano u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem Z-4473 (UPI-612-08/10-06/0034, ur. br. 532-04-01-01/4-10-2, 24. veljače 2010.)*

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkva Sv. Andrije zajedno sa umaškim starim gradskim grobljem zaštićena je kao kulturno dobro R Hrvatske te se tako i treba tretirati. Prije bilo kakvih građevinskih i ostalih intervencija na crkvi i na groblju potrebno je ishodovati posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Preporučava se stare nadgrobne spomenike pohraniti u zasebnom dijelu groblja koji se može urediti kao mali lapidarij, te se ujedno predlaže održavanje groblja kroz prikupljanje otpadnoga materijala i kosidbu narasle trave.

◆ 12. Umag / Umago- Gradsko groblje s crkvom sv. Petra Damjanija

Novo gradsko groblje započeto je s izgradnjom 80ih godina 19. st. nakon što je staro groblje s crkvom sv. Andrije postalo premaleno. Groblje je blagoslovljeno u prosincu 1887. god., a tri godine kasnije sagrađena je i crkva posvećena sv. Petru Damjaniju, biskupu i jednom od najpoznatijih pisaca XI. st. te jednom od najvećih sudionika tzv. predgrgurovske crkvene obnove. Rođen je 1007. u Raveni, a 1828. proglašen je crkvenim naučiteljem. Crkva je jednostavnog pačetvorinastog oblika s preslicom na pročelju. Unutrašnjost joj krasi kameni oltar s novijom slikom sv. Petra Damjanija.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkvu Sv. Petra Damjanija na umaškom gradskom groblju karakterizira memorijalni karakter. Preporučene smjernice su zadržavanje postojećih gabarita te usklađivanje boje vanjskih ploha sa sakralnim karakterom građevine. Preporučava se njena zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

13. Seget / Seghetto– Kapela Sv. Konstance

Plemićka kapela sv. Konstance izgrađena je tijekom 2. polovine 18. st. u sklopu palače obitelji de Franceschi. Krilo palače koje je sagrađeno u ovu svrhu ima prilaz izvana i jedan unutrašnji iz zgrade. Izvana se primjećuje jedino pravokutna apsida prekrivena krovom na tri vode s dva polukružna prozora za osvjetljenje; analogna konstrukcija na sjevernoj strani daje simetriju cijeloj zgradi. Unutrašnjost je malih dimenzija i ima elegantan oltar od crnog i sivog mramora u neoklasicističkom stilu sa stupovima i jednim retablom na kojem je prikazano Uznesenje Blažene Djevice Marije na nebo sa svecima Antonijem i Katarinom. Dragocjene je izrade, iako dijelom uništena, slika na platnu koja reproducira sv. Luciju, a vrijedan spomena i jedan sv. Juraj na drvu koji stražari na unutrašnjim vratima. Kapela je 1995. obnovljena od strane okolnoga stanovništva.

⇒ *Kapela Sv. Konstance je, obzirom da se nalazi u sklopu stancije u Segetu, kao i sama stancija zaštićena kao kulturno dobro R Hrvatske pod rednim brojem Z-610*

sv. Konstanca, smještaj

Sv. Konstanca, unutrašnjost

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Kapela Sv. Konstance građena je u sklopu stancije obitelji de Franceschi u Segetu, pa je se ne može promatrati odvojeno. Zaštićena je kao kulturno dobro R Hrvatske tako da je prije bilo kakvih radova na objektu potrebno ishodovati odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Preporučene smjernice zaštite se odnose na obavezu čuvanja izvornoga stanja objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Preporuča se izrada konzervatorsko restauratorskih sondi u unutrašnjosti kapele te ukljanjanje drvene lamperije prije toga.

14. Zambratija / Zambrattia- Crkva Sv. Marije Magdalene

Crkva sv. Marije Magdalene smještena je u središtu naselja Zambratija uz glavnu cestu Umag – Savudrija. Prvi put se spominje u 14. st. kada feud Sipar prelazi u vlasništvo koparske obitelji Bratti (otud i današnje ime Zambratija od imena Zuanne (Ivan) Bratti). Polovino 16. st. (1552.), cijeli posjed prelazi u vlasništvo obitelji Rota, grofova Momjana. O postojanju spomenutoga posjeda svjedoči i natpis na pročelju crkve gdje se Bl. Djevica Marija spominje kao *phoendi tutelarium* te godina 1752. kada je, srednjovjekovna kapela, crkva sv. Marije Magdalene, obnovljena. Dobiva preslicu nad začelnim zidom, barokno preuređen portal kao i piramidalne ukrase na prednjem dijelu krova. Tlocrtno je vrlo zanimljiva, a sastoji se manjeg izduljenog pačetvorinastog prostora za vjernike na koji se izravno, bez prijelaza preko *ramena*, nastavlja polukružno izbočena apsida. Slične tlocrte, kao i dimenzije, pronalazimo kod ranokršćanskih memorija (memorijalne kapele na ranokršćanskom groblju Cimareu u Poreču 4/5 st.) što bi moglo upućivati na određenu starost crkve sv. Marije Magdalene što nije zanemarivo ako se znade da se ovo područje (područje današnjeg Sipra i Zambartije) odlikuje bogatstvom antičkih i kasnoantičkih ostataka. Glavni ulaz u crkvu izvorno se nalazio na zapadnome pročelnome

zidu, međutim 60ih godina 19. st., taj ulaz se zazidava te se otvora novi na južnome zidu. Godine 1986. prilikom postavljanja infrastrukture na dijelu južno od crkve, od vile rustike prema Sipru, pronađen je rimski nadgrobni spomenik, edikula, iz sredine 1. st., koja je potom uzidana uz južni zid crkve, istočno od novo probijenoga ulaza.

Unutrašnji zidovi crkve recentno su obloženi drvenim oblogom (lamperija).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkva Sv. Marije Magdalene od iznimne je kulturno povijesne i spomeničke važnosti za cijelo područje Grada Umaga. Crkva, koja bi svojim tlocrtnim prikazom mogla upućivati i na veću starost od razvijenoga srednjega vijeka, onu ranokršćansku, nesumnjivo je vezana uz egzistiranja kaštela Sipar.

Predložene smjernice zaštite odnose se na zabranu gradnje u njenoj neposrednoj blizini, obavezu čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekata uslijed građevinskih intervencija, izbjegavanje upotrebe materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji objekta te usklađivanje boje vanjskih ploha sa sakralnim karakterom građevine. U unutrašnjosti crkve se preporuča uklanjanje neprikladne drvene lamperije kojom su obloženi zidovi.

Prije bilo kakvih radova na crkvi predlaže se izrada detaljnog konzervatorskog elaborata objekta.

Uokolo i unutar crkve predlažu se zaštitna arheološka istraživanja kao i konzervatorsko restauratorski radovi ziđa kao obavezni radovi na objektu, a koji moraju prethoditi građevinskim ili nekim drugim planiranim gradovima.

Ako bi se arheološkim radovima utvrdilo postojanje crkve još u periodu ranoga kršćanstva, tada bi crkva Sv. Marije Magdalene bila najstarija sačuvana crkva na području Grada Umaga. Crkva je ujedno i potencijalni arheološki lokalitet. Preporučuju se i konzervatorsko restauratorski radovi na unutarnjim i vanjskim zidovima kojima bi se riješilo pitanje postojanja fresko oslika na ziđu, dobio bi se uvid u način zidanja te bi se riješila neka pitanja o arhitektonskom razvoju objekta (pitanje gradnje preslice).

Predlaže se zadržavanje rimske nadgrobne stele uzidane u južni zid crkve koja je uz crkvu postala svojevrsni zaštitni znak naselja Zambratija.

Za crkvu Sv. Marije Magdalene u Zambratiji, kao jednu od najznačajnijih sakralnih objekata na području Grada Umaga, predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite njenim upisom u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome ziđu objekta preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Pročelje i južni zid crkve s uzidanom rimskom stelom

Unutrašnjost crkve s vidljivom bijelom lamperijom na zidovima

D/ KATASTARSKA OPĆINA PETROVIJA

◆ 15. Petrovija / Petrovia- Crkva Sv. Stjepana -

Župna crkva Sv. Stjepana Prvomučenika u Petroviji je jednobrodna građevina sagrađena 1647. god. nakon što se u Petroviju naselilo novopridošlo stanovništvo porijeklom iz Dalmacije u bijegu pred Turcima 1639. Nova je barokna crkva građena na mjestu nekoć postojećeg starijeg sakralnog objekta. Naselje Petrovija se prvi put spominje 1210. kao *Betantia*. Zemljovlasnici u 19. st. su bili grofovi Markovich, podrijetlom iz Bara u Crnoj Gori. Do osnutka župe Petrovija 1992. god., crkva je bila kapelanijska crkva. Današnja crkva je obnovljena s recentnim zvonikom uz JZ pročelje.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradnja župne crkve Sv. Stjepana Prvomučenika iznad starijeg sakralnoga objekta govori u prilog kontinuitetu sakralnog mjesta. Prije bilo kakvih građevinskih intervencija na objektu preporuča se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi kako na unutarnjem tako i na vanjskom zidu objekta ne bi li na taj način utvrdilo postojanje neke starije crkvene građevinske faze. Iz istoga razloga, predlaže se i arheološki nadzor prilikom zemljanih radova uokolo objekta i kao i prilikom eventualnih intervencija u podu objekta. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad crkve kao središnje točke naselja.

Crkva Sv. Stjepana Prvomučenika sakralni je objekat od kulturno povijesne važnosti kako za naselje Petrovija tako i za cijelo područje Grada Umaga, pa se predlaže zaštita objekta odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ *16. Klija / Clia- Crkva Sv. Nikole*

Crkva Sv. Nikole smještena je na području između Petrovije i Sv. Marije na Krasu, u zaselku Klija na uzvisini s pogledom na more. Jednostavnoga je pravilnoga oblika s preslicom na pročelju. Sagrađena je tijekom 18. st. i to vjerojatno nad ostacima prvotne crkve posvećene Sv. Marku Evanđelistu za koju se kaže da je bila sagrađena u čast predaje grada Umaga Veneciji 1269. god. Prema predaji 828. brod koji je prenosio relikvije – tijelo Sv. Marka iz Aleksandrije u Veneciju zbog jake bure morao se skloniti na nekoliko dana u Umag. Stanovnici Umaga su svečanom procesijom odali počast svetim relikvijama i od tada redovito se držala procesija o blagdanu Sv. Marka na spomen boravka njegovog tijela u Umagu. Svakoga 25. travnja u crkvi se i danas održava misa.

U crkvi se nalazi drveni retabl s početka 17. st. te drveni kipovi svetaca u nišama. Crkva je nedavno žbukana s vanjske strane.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradnja crkve Sv. Nikole iznad starijeg sakralnoga objekta govori u prilog kontinuitetu sakralnog mjesta. Prije bilo kakvih građevinskih intervencija na objektu preporuča se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi kako na unutarnjem tako i na vanjskom zidu objekta ne bi li na taj način utvrdilo postojanje neke starije crkvene građevinske faze. Iz istoga razloga, predlaže se i arheološki nadzor prilikom zemljanih radova uokolo objekta i kao i prilikom eventualnih intervencija u podu objekta. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i okolni prirodni krajolik.

Crkva Sv. Nikole sakralni je objekat od kulturno povijesne važnosti kako za naselje Klija tako i za cijelo područje Grada Umaga, pa se predlaže zaštita objekta odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

E/ KATASTARSKA OPĆINA MATERADA

◆ *17. Materada / Matterada - Crkva Blažene Djevice Marije od Snijega*

Župna crkva Blažene Djevice Marije od Snijega građena je na mjestu starijeg sakralnog objekta iz kojega potječu dva glagoljska natpisa iz 1531. i 1535. god. Obnovljena je i proširena 1664. god. Sadašnji izgled je dobila tijekom obnove 1941. kada je i produljena. Zvonik je sagrađen 1940. god. i još je uvijek nedovršen.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradnja župne crkve Bl. Dj. Marije od Snijega iznad starijeg sakralnoga objekta govori u prilog kontinuitetu sakralnog mjesta. Prije bilo kakvih građevinskih intervencija na objektu preporuča se izvedba konzervatorsko restauratorski radovi kako na unutarnjem tako i na vanjskom zidu objekta ne bi li na taj način utvrdilo postojanje neke starije crkvene

građevinske faze. Iz istoga razloga, predlaže se i arheološki nadzor prilikom zemljanih radova uokolo objekta i kao i prilikom eventualnih intervencija u podu objekta. Preporuča se obaveza čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekta uslijed građevinskih intervencija, odnosno izbjegavanje upotrebe onih materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji sakralnoga objekta kao što je npr. fugiranje cementnom žbukom. Ujedno se preporučava i prilagodba boje na vanjskoj plohi sakralnom karakteru građevine.

Uz crkvu se ne preporučava podizanje novih građevina jer bi se time narušio postojeći sklad koji čine crkva i groblje.

Crkva Bl. Dj. Marije od Snijega sakralni je objekat od kulturno povijesne važnosti kako za naselje Materada tako i za cijelo područje Grada Umaga, pa se predlaže zaštita objekta odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

F/ KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

❖ *18. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni del Corneto - Crkva Sv. Ivana Krstitelja*

Crkva Sv.- Ivana Krstitelja nalazi se u mjestu Sv. Ivan Kornetski južno od Umaga. Smještena je uz cestu koja prolazi kroz naselje, vrlo blizu obale. Okružena je i gotovo stiješnjena kućama. Pravilno je orjentirana. Pripada grupi jednobrodnih crkava s upisanom četverokutnom apsidom, koja u polukrug školjke prelazi konstrukcijom trompa. Crkva je recentno ožbukana (2006. god.), i na vanjštini i u unutrašnjosti, osim na pročelju pa se iz načina zidanja ne može izvući puno podataka. Samo je na južnom zidu sačuvan izvorni polukružni prozorčić bikoničnog presjeka romaničkih stilskih obilježja. Obzirom da nema elemenata za precizniju dataciju crkva, tipski najvjerojatnije pripada (rano?)romaničkom razdoblju, mada bez skidanja žbuke i temeljitih arheoloških istraživanja nije moguće dati njenu precizniju dataciju. Crkva je više puta obnovljena tijekom 18. i 19. st. Preuređena je i 1882. god. kada je proširena i kada joj je oslikan strop. Na pročelju ima preslicu sa zvonom. U unutrašnjosti, ispod žbuke, na sjevernom i južnome zidu naziru se oslici iz ranijeg vremena.

❖ *Crkva Sv. Ivana Krstitelja zaštićena je kao kulturno dobro RH u okviru zaštite kojom je obuhvaćeno cijelo naselje Sv. Ivan Kornetski a koje je upisano u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem P-3573.*

Crkva prije žbukanja vanjskih zidova

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Crkva Sv. Ivana Krstitelja smještena je u samoj jezgri naselja Sv. Ivan. Najvjerojatnije je izgrađena nad starijim ostatcima antičke vile rustike pronađene na prostoru SI od crkve.

Predložene smjernice zaštite odnose se na zabranu gradnje i naročito nadogradnje u njevoj neposrednoj blizini, obavezu čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekata uslijed građevinskih intervencija, izbjegavanje upotrebe materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji objekta te usklađivanje boje vanjskih ploha sa sakralnim karakterom građevine. Prije bilo kakvih radova na crkvi predlaže se izrada detaljnog konzervatorskog elaborata objekta.

Uokolo i unutar crkve predlažu se zaštitna arheološka istraživanja kao i konzervatorsko restauratorski radovi ziđa kao obavezni radovi na objektu koji moraju prethoditi građevinskim ili nekim drugim planiranim gradovima. Crkva je ujedno i potencijalni

arheološki lokalitet. Konzervatorsko restauratorskim radovima na unutarnjim i vanjskim zidovima riješilo bi se pitanje postojanja fresko oslika na zidu, u kolikoj su mjeri sačuvani i kada se mogu datirati, te bi se riješila neka pitanja o arhitektonskom razvoju objekta, odnosno pitanja koja su u potpunosti bila zanemarena prilikom zadnje obnove crkve 2006. god.

Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome zidu objekta potrebno je ishodovati posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 19. Lovrečica / San Lorenzo - Crkva Sv. Lovre

Župna crkva sv. Lovre nalazi se u samome središtu naselja ulazom okrenuta prema malenome mjesnome trgu. Današnja građevina izgrađena je nad ostacima starijih antičkih zidova (vila rustika s bogato ukrašenim mozicima i ciglenim podovima – *opus spicatum*) i, moguće, (rano)srednjovjekovnih u kojima se mogu prepoznati ostatci ranije, prvotne, sakralne građevine. Dijelom je građena i iznad staroga groblja, kojemu se 1200. god. navodi kao godina početka upotrebe. Groblje se protezalo uokolo cijele crkve i bilo je u funkciji do 1881. god. Danas je ograđeno kamenim zidom. Godina osnutka župe Lovrečica kao i godina gradnje crkve je napoznata. Crkva se i groblje spominju 1580. god. prilikom apostolske vizitacije biskupa Agostina Valiera kada on opisujući župu i crkvu zapisuje da se crkva samo formalno nalazi pod jurisdikcijom novigradske biskupije jer je zapravo pod upravom podstata u Umagu. Današnja izgled crkva dobiva 1879. god., a već je 1894. produljena. Jednobrodna je građevina, ravnoga začelja, bez istaknute apside, dok je svetište malo uzdignuto u odnosu na prostor za vjernike te odijeljeno trijumfalnim lukom. Obnovljena je 1931. god. te 60ih i 90ih godina 20. st. Gradnja zvonika, također nad ostacima antičkih zidova, započeta je 1883. te dovršena 1893. god. Zvonik je osim za crkvene potrebe služio i za lakšu orijentaciju brodovima koji su plovili u ovom kraju. Visina zvonika je 25 m.

Unutar crkve se nalaze orgulje iz 1733. god., rad Gaetana Amigiazija, zaštićene kao kulturno dobro R Hrvatske pod brojem Z-1807.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Crkva Sv. Lovre smještena je u samoj jezgri naselja Lovrečica. Izgrađena je nad starijim ostacima antičke vile rustike kao i mogućega starijega ranokršćanskog sakralnoga objekta, koji su pronađeni zaštitnim arheološkim istraživanjem 2006. god. prilikom postavljanja infrastrukture sjeverno od crkvenoga objekta.

Predložene mjere zaštite odnose se na zabranu gradnje i naročito nadogradnje u njejoj neposrednoj blizini, obavezu čuvanja izvornoga stanja sakralnoga objekata uslijed građevinskih intervencija, izbjegavanje upotrebe materijala neprimjerenih vremenskoj determinaciji objekta te usklađivanje boje vanjskih ploha sa sakralnim karakterom građevine. Prije bilo kakvih radova na crkvi predlaže se izrada detaljnog konzervatorskog elaborata objekta. Sve dosadašnje obnove crkve provedene su vrlo neprimjereni i površno.

Unutar, kao i uokolo crkve predlažu se zaštitna arheološka istraživanja kao i konzervatorsko restauratorski radovi zida kao obavezni radovi na objektu koji moraju prethoditi građevinskim ili nekim drugim planiranim gradovima. Crkva je ujedno i potencijalni arheološki lokalitet i zbog groblja koje se prostiralo oko nje. Konzervatorsko restauratorskim radovima na unutarnjim i vanjskim zidovima riješilo bi se pitanje postojanja fresko oslika na zidu, te bi se riješila neka pitanja o arhitektonskom razvoju objekta.

Za crkvu Sv. Lovre predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite te njeno upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske kao zaštićenoga kulturnog dobra.

Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome zidu objekta preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Sakralni objekti na prostoru Grada Umaga upisani u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Sv. Lovre, Valfontane – k.o. Savudrija
2. Crkva i samostanski sklop Sv. Petra, Crvenom Vrhcu – k.o. Savudrija
3. Crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije i Sv. Pelegrina, Umag – k.o. Umag (zaštita u sklopu zaštite povijesne jezgre grada Umaga)
4. Staro gradsko groblje s ostacima crkve Sv. Andrije, Umag – k.o. Umag
5. Sv. Konstanca, Seget – k.o. Umag (zaštita u sklopu zaštite cjelokupne stancije de Franceschi u Segetu)
6. Sv. Ivan Krstitelj, Sv. Ivan Kornetski – k.o. Lovrečica

Sakralni objekti na prostoru Grada Umaga predloženi za upis u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Sv. Ivan Evanđelist, Stara Savudrija – k.o. Savudrija
2. Sv. Jeronim, Valica – k.o. Kaštel
3. Sv. Pelegrin, Đuba – k.o. Umag
4. Sv. Rok, Umag – k.o. Umag
5. Sv. Marija Magdalena, Zambratija – k.o. Umag
6. Sv. Lovre, Lovrečica – k.o. Lovrečica

Sakralni objekti na prostoru Grada Umaga od lokalnoga značenja predloženi za zaštitu kroz odredbe prostorno planske dokumentacije Grada Umaga:

1. Sv. Marija od Milosti, Sveta Marija na Krasu – k.o. Kaštel
 2. Sv. Antun Padovanski na groblju, Sv. Marija na Krasu – k.o. Kaštel
 3. Majka Božja Žalosna, Murine – k.o. Umag
 4. Gradsko groblje s crkvom Sv. Petra Damjenija, Umag – k.o. Umag
 5. Sv. Stjepan, Petrovija – k.o. Petrovija
 6. Sv. Nikola, Klija – k.o. Petrovija
 7. Bl. Dj. Marija, Materada, k.o. Materada
-

5. ZAVJETNE KAPELICE (POKLONCI) (KARTA 5.)

Poklonci ili zavjetne kapelice javljaju se kao oblik iskazivanja pučke pobožnosti. Mogu biti jednostavne u obliku klesanoga stupca s nišom na pročelju, u obliku zidanoga stupca s nišom na pročelju (npr. zavjetne kapelice u Petroviji, Materadi *etc.*) ili s oblikovanim unutarnjim prostorom (zavjetna kapelica u Križinama). Većina je vrlo jednostavne koncepcije i grube izradbe, najčešće su rad mjesnih majstora, a vrlo ih je malo kvalitetno oblikovanih i izvedenih. Naručivali su ih i podizali pojedinci i obitelji, ali i manje seoske zajednice u znak zahvalnosti svecu zaštitniku. Smještene su uglavnom unutar naselja, uz putove (Materada), na raskrižjima (Križine) ili su uzidane u zidove kuća i dvorišta. Najčešći povodi zavjetovanju bila su životna iskušenja vojnika, bolesnika, pomoraca i iseljenika. Unutar kapelica, u niši, redovito se nalazi raspelo ili kip sveca kojemu je ona zavjetovana, u obliku reprodukcije svetačke slike ili (rjeđe) kamena skulptura. Najčešće se zavjetovalo sv. Antunu Pustinjaku i Majci Božjoj. Niša je ukrašena umjetnim cvijećem, a zatvorena je željeznim vratašcima u obliku rešetke. Nerijetko se može vidjeti i uklesani tekst, koji otkriva ime naručitelja, vjersku zavjetnu formulu i godinu gradnje. Veće kapelice imaju i dvoslivnu krovnu konstrukciju s crijepovima. Obzirom da su kapelice ponajprije izraz pučke kršćanske pobožnosti, službeno nisu bile uklopljene u liturgijske obrede, ali su neke od njih bile na putu procesija o velikim blagdanima, najčešće za Tijelovo i Uzašašće. Zavjetne kapelice ili krajputaši bili su sastavni dio ruralne svakidašnjice i neodvojivi su istarskog kulturnoga krajolika.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE (općenito)*

Zavjetne kapelice, krajputaše ili poklonce potrebno je održavati te u postupcima revitalizacije javnih površina nastojati pronaći odgovarajuća rješenja kojima će se istaknuti njihova prisutnost u prostoru. U slučaju širenja javnih cesta, obzirom da je većina zavjetnih kapelica smještena upravo na raskrižjima, njihovo pomjeranje treba se odvijati tako da se zadržava njihov smještaj. Za sve kapelice na prostoru Grada Umaga preporuča se zaštita odredbama Prostornoga plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

A) KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ *1. Volparija /Volparia - zavjetna kapelica*

Zavjetna kapelica izgrađena 1865. na raskrižju od strane obitelji Gabrielli iz Pirana. Posvećena Bogorodici. Glavna karakteristika joj je putokaz prikazan s dvije ruke u reljefu, i to tako da jedna pokazuje u smjeru svjetionika u Savudriji, a druga prema crkvi sv. Ivana Evanđeliste u staroj Savudriji.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Zavjetna kapelica u Volpariji jedna je od najstarijih kapelica na području Grada Umaga. Potrebno ju je stalno održavati a u slučaju bilo kakvih izmjena javne površine na kojoj je smještena, njeno pomjeranje treba se odvijati tako da se zadržava njen smještaj. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta.

Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

Volparija, prema Alberi

◆ 2. Bašanija / Bassania – zavjetna kapelica

Bašanija, prema Ravnoj Dolini

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

B) KATASTARSKA OPĆINA KAŠTEL

◆ 3. Sveta Marija na Krasu / Madonna del Carso – zavjetna kapela

Sveta Marija na Krasu

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohamama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

C) KATASTARSKA OPĆINA UMAG

◆ 4. Umag / Komunela / Umago/ Comunella – zavjetna kapela

Umag, Komunela, raskrižje prema Murinama

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje

boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 5. Umag / Komunela / Umago/Comunella- zavjetna kapela

Umag, Komunela prema Murinama

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 6. Umag / Umago Punta- zavjetna kapela

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 7. Zambratija / Zambrattia – zavjetna kapela

Zavjetna kapelica posvećena Sv. Antunu, izgrađena na raskrižju prama Romaniji i Montenetu.

Zambratija, raskrižje

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim ploham u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

D) KATASTARSKA OPĆINA PETROVIJA

◆ 8. Jeci / Gezzi– zavjetna kapela

Zavjetna kapela posvećena Bogorodici na raskrižju u Jecima. Nedavno neadekvatno obnovljena od strane lokalnog svećenika i stanovništva.

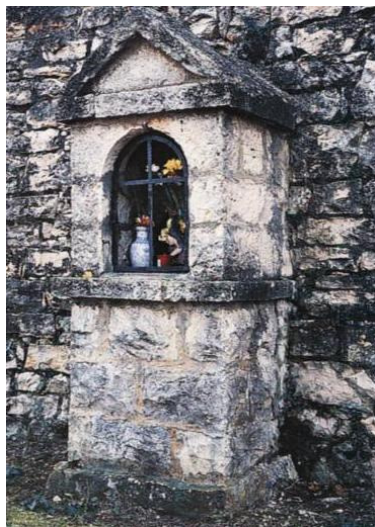
Jeci

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim ploham u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 9. Petrovija / Petrovia – zavjetna kapela

Zavjetna kapela izgrađena 1916. od strane stanovnika Petrovije uz vodospremu najvjerojatnije za zaštitu vode.

Petrovija

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim ploham u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 10. Petrovija / Petrovia– zavjetna kapela

Petrovija

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohamama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

E) KATASTARSKA OPĆINA MATERADA

◆ 11. Materada / Matterada – zavjetna kapela

Zavjetna kapela smještena nasuprot vodospreme u Materadi, predio zvan Monte Verde. Uz kapelu se nalazi natpis s godinom 1839. za koju nije sigurno da obilježava gradnju kapele, već je riječ o spoliju donesenom s okolnog područja.

Materada – natpis pored kapele

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohamama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

F) KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

◆ 12. Barići / Barici – zavjetna kapela

Zavjetna kapela koju je pobožno dao izraditi Giovanni Giugovac 1902.

Barići

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Zavjetna kapelica u Barićima spada među najstarije kapele na području Grada Umaga. Potrebno ju je stalno održavati a u slučaju bilo kakvih izmjena javne površine na kojoj je smještena, njeno pomjeranje treba se odvijati tako da se zadržava njen smještaj. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohamu u skladu s karakterom objekta.

Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 13. Križine / Cresine – zavjetna kapela

Zavjetna kapela posvećena Bogorodici izgrađena je 1897. od strane obitelji Doz i Zacchigna. Obnovljena je 1975. i nedavno, vrlo neprikladno.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Mjere zaštite navedene u općim smjernicama za zavjetne kapelice. Kapelica je prilikom zadnje obnove, najvećim dijelom nagrđena korištenjem neprikladne boje. Prilikom neke njene iduće obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohamu u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ *14. Kubertoni / Cubertoni – zavjetna kapela*

Najstarija zavjetna kapela na ovome području, izgrađena je 1867. radom braće Radin, Giovannija, Niccola i Zenona što se čita na natpisu urezanom u kamenu ispod niše. Posvećena je Svetoj Obitelji.

Kubertoni

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Zavjetna kapelica u Kubertonima jedna je od najstarijih kapelica na području Grada Umaga. Potrebno ju je stalno održavati a u slučaju bilo kakvih izmjena javne površine na kojoj je smještena, njeno pomjeranje treba se odvijati tako da se zadržava njen smještaj. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 15. Lovrečica / San Lorenzo – zavjetna kapela

Zavjetna kapelica izgrađena najvjerojatnije 1914. obnovljena je 1933., ali i nedavno.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 16. Zakinji / Zacchigni – zavjetna kapela na raskrižju prema Koreniki

Izgrađena oko 1933. od strane obitelji Trento. Obnovljena je 1996., njena glavna karakteristika su dvije niše.

Zakinji

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Zavjetna kapelica po svojoj formi se izdvaja od svih ostalih kapelica na području Grada Umaga. Potrebno ju je stalno održavati a u slučaju bilo kakvih izmjena javne površine na kojoj je smještena, njeno pomjeranje treba se odvijati tako da se zadržava njen smještaj. Prilikom njene obnove, preporuča se zadržavanje istih gabarita, korištenje tradicionalnih materijala te korištenje boje na vanjskim plohama u skladu s karakterom objekta. Predlaže se zaštita kapelice odredbama Prostornoga plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

6. STANCIJE I MANJI GRAĐEVINSKI SKLOPOVI (KARTA 6.)

Stancije su, kao karakterističan oblik stanovanja, bile ili sjedišta velikih poljoprivrednih posjeda, rezidencija vlasnika posjeda ili manje kolonatske stancije u vlasništvu kolona – seljaka, koji su obrađivali zemlju svoga gospodara o kojemu su i ovisili. Bilo da su velike ili male, sastojale su se od stambene zgrade uz koju su se nalazili i potrebni gospodarski objekti (žitnica, vinski podrum, štale, golubarnik, krušna peć, cisterna) raspoređeni oko dvorišta (korta) u koji se ulazilo preko portuna. U sklopu stancija, onih kolonatskih, većinom su se nalazile i lokve koje su služile za napajanje stoke, a ponekad i za ljude koji bi vodu, prije ispijanja, prokuhivali.

Na području Grada Umaga, kao velike stancije sa središnjom rezidencijalnom zgradom - palačom izvajaju se Velika Stančija obitelji Cesare, palača obitelji Gabrielli u Volpariji (ruševno stanje), palača Sossa u Mariji na Krasu, palača obitelji Furegoni u Valici (ruševno stanje), palača obitelji Marcovich u Petroviji i palača obitelji de Franceschi u Segetu. Od svih njih, samo su dvije stancije na području Grada Umaga zaštićene kao kulturno dobro i upisane su u Registar kulturnih dobara R Hrvatske, Velika Stančija i stančija obitelji De Franceschi u Segetu i na njih se primjenjuje Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih građevinskih i ostalih radova potrebno je zatražiti ishodovati odobrenje i posebne uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Kao stancije s većim rezidencijalnim objektom, izdvajaju se još i stancije u Kolumbaniji i Kapitaniji, obje s popratnim gospodarsko-stambenim objektima i obje nekoć u vlasništvu obitelji Furegoni (danas u prilično ruševnom stanju), i stančija u Frančeskiji.

Većina manjih kolonatskih stančija i građevinskih sklopova na području Grada Umaga u privatnome je vlasništvu s izričito stambenom funkcijom. Većinom predstavljaju jezgru danas većih naselja. Iako je intervencijama u u prostoru (izmjena izvornoga okoliša) i na samoj arhitekturi pojedinih manjih stančija i građevinskih sklova bitno izmijenjena čitava mikrolokacija, sve one imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru. Među njima se izdvaja stančija u Koroni s još uvijek održanom primarnom stočarsko-gospodarskom funkcijom. Stančija u Koroni ujedno je i najbolje sačuvana stančija toga tipa na prostoru Grada Umaga.

⇒ Za sve dolje poimenice navedene stancije, osim za Stančiju Grande¹, predlaže se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

Stancije upisane u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Stančija Grande u Savudriji
2. Stančija obitelji de Franceschi u Segetu

Rezidencijalni sklopovi/palače predloženi za upis u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Palača obitelji Gabrielli u Volpariji
2. Palača obitelji Sossa u Svetoj Mariji na Krasu
3. Palača obitelji Furegoni u Valici
4. Palača obitelji Marcovich u Petroviji

Rezidencijalni sklopovi s popratnim gospodarskim objektima predloženi za upis u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Stančija u Kolumbaniji

¹ Detaljni konzervatorski elaborat za Stančiju Grande je nedavno napravljen.

2. Stancija u Kapitaniji
3. Stancija u Frančeskiji

Kolonatska stancija sa stambenim i gospodarskim dijelom predložena za upis u Registar kulturnih dobara R Hrvatske:

1. Stancija u Koroni

Za sve ostale manje kolonatske stancije i pojedinačne građevinske sklopove, odnosno kod pojedinih za njihove karakteristične dijelove, predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, odnosno stupanj zaštite od lokalnoga značenja

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE (općenito)*

Za navedene sklopove: palača u Gabrielli u Volpariji, palača obitelji Sossa u Svetoj Mariji na Krasu, palača obitelji Furegoni u Valici, palača obitelji Marcovich u Petroviji², te stancije u Kolumbaniji, Kapitaniji i Frančeskiji predlaže se napraviti kulturno spomeničku valorizaciju i dokumentaciju (foto i arhitektonsku) kao osnovu za njihovu daljnju prezentaciju i revitalizaciju, odnosno predlaže se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata. Ujedno se predlaže, za sve njih pokretanje postupka zakonske zaštite, odnosno njihovo upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Samim time, u slučaju njihove obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Prije bilo kakvih planiranih radova, na gore navedenim rezidencijalnim i ostalim sklopovima, potrebno je, u tom slučaju, ishodovati mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli.

Stambeni rezidencijalni sklopovi u Volpariji, Kolumbaniji i u Kapitaniji trenutno su u prilično lošem stanju te se, zbog velike opasnosti od daljnjega propadanja, preporuča brže reagiranje u svrhu njihova očuvanja.

Većina manjih kolonatskih stancija i građevinskih sklopova u privatnome je vlasništvu s izričito stambenom funkcijom. Najbolje sačuvana manja kolonatska stancija na području Grada Umaga je stancija u Koroni te ju je kao takvu potrebno dokumentirati (foto i arhitektonski) i kulturno – povijesno valorizirati, odnosno predlaže se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata. Očuvanje postojećeg graditeljskog sklopa bez dogradnji kojima bi se narušio postojeći sklad osnovna je mjera zaštite za stanciju u Koroni. Preporuča se ujedno i njena obnova tradicionalnim tehnikama i materijalima prema izvornom stanju kako bi se očuvao skladan odnos arhitekture i kultiviranog krajolika. Ogradni zid stancije kao i lokvu kao popratni element sklopa, preporuča se zaštititi i prikladno obnoviti. Za stanciju u Koroni preporuča se i predlaže pokretanje postupka zakonske zaštite, odnosno njeno upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske kao jedine stancije tog tipa sačuvane na prostoru Grada Umaga. Prije bilo kakvih radova predlaže se ishodovati mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Za sve ostale manje kolonatske stancije i pojedinačne građevinske sklopove, koji su karakteristika prostora Grada Umaga, predlaže se zaštita na lokalnoj razini ili kroz odredbe Prostornog Plana jer sve njih karakterizira povijesna i dokumentarna vrijednost relevantna u širem prostoru pa je samim time potrebno omogućiti daljnja istraživanja kao i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

² Palača obitelji Markovich u Petroviji posebno je obrađena u poglavlju Ruralne sredine, Petrovija

Također se kod pojedinih manjih kolonatskih stancija i pojedinačnih građevinskih preporuča zaštita pojedinih stambenih gospodarskih sklopova ili samo njihovih pomoćnih dijelova na lokalnoj razini (npr. golubarnik u Grupiji, portun u Alberima, krušna peć u Crvenom Vrhu).

Sve stancije na prostoru Grada Umaga imaju ili spomeničku ili visoku ambijentalnu vrijednost te ih je potrebno očuvati kao svjedoke specifičnog načina stanovanja i gospodarenja karakterističnog za određeni period bilo da je riječ o kolonatskim stancijama ili stancijama s rezidencijalnim stambenim objektom. Mjere zaštite odnose se na očuvanje postojećeg graditeljskog sklopa, bez dogradnji kojima bi se narušio postojeći sklad. Preporuča se obnova tradicionalnim tehnikama i materijalima prema postojećem stanju kako bi se očuvao skladan odnos arhitekture i kultiviranoga krajolika te eventualno uklanjanje, gdje je to moguće, novijih pretencioznih dogradnji, nadogradnji i prigradnji. Isto tako, tamo gdje je sačuvan ogradni zid od stancije ili lokva kao popratni element sklopa, potrebno ih je zaštititi te prikladno obnoviti.

U slučaju planirane gradnje, preporuča se očuvati odnos koji stancije i pojedinačni građevinski sklopovi čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

Za njih se predlaže izrada detaljnog konzervatorskog elaborata koji bi sadržavao povijesni pregled stancije (promjene vlasništva, funkcije, svrhe etc.), detaljni opisa pojedinih gospodarskih pomoćnih objekata (je li sadržava krušnu peć, cisternu, kokošinjac, etc...) i u kojoj mjeri su ti isti sačuvani. Nakon toga bi se moglo pristupiti izradi studije sa sadržanim uvjetima i mjerama zaštite te načinom i metodama obnove kojima bi se pojedini tradicionalni arhitektonski sklopovi prilagodili suvremenim načinima življenja.

A/ KATASTARSKA OPĆINA SAVUDRIJA

◆ 1. Alberi / Alberi

Naselje Alberi izraslo je uokolo kolonatske stancije koja je, zajedno sa štalama i zemljištem uokolo, u 19. st., postala vlasništvo švicarskog državljanina grofa Antonija Caccia. Osim posjeda u Alberiju, pod njegovim su vlasništvom bili i posjedi Borosija, Valfontane, Crveni vrh, Medigija, Korona, Sv. Petar i jednim dijelom Mazurija sa svim zgradama i zemljištima. Prija Caccia svi posjedi su bili u vlasništvu nasljednika Apollonia Del Senno iz Pirana. Caccio nakon svoje smrti, u svojoj oporuci napisanoj 1891., a javno obznanjenoj 1893., sve svoje posjede ostavlja općini Piran. Da bi Piran uopće dobio nasljedstvo, morao je prihvatiti neke uvjete koje je Caccia postavio, a to se odnosilo na zabranu otuđivanja ili prodavanja posjeda, zatim da se 1/3 mora koristiti u dobrotvorne svrhe, 1/3 je služila za uljepšavanja zajednice Savudrija te 1/3 je bila namijenjena dobrobiti stanovnika Savudrije kao npr. gradnji cesta. U slučaju da Piran nije spreman prihvatiti navedene uvjete, sva Caccina posjedovanja prelaze u vlasništvo grada Lugana u kojemu je Caccia i preminuo.

Na katastarskoj karti iz 1873. god. u samome Alberiju vidljivo je postojanje samo dvije građevine koje su sačinjavale cjelokupno gospodarstvo Alberija. Jedna je stambeni objekat koji su nastavali doseljeni koloni, a u drugome objektu se može prepoznati duga izduljena prizemnica, odnosno staja. Oba objekta su, mada ne u svome izvornome obliku, prepoznatljiva i danas. Sve do kraja 70ih ili početka 80ih godina 20 st. to su ujedno bila i jedina dva objekta u Alberiju. U neposrednoj blizini staje i danas je vidljiva presušena lokva koja je služila za napajanje stoke. Prema gospodarskom dijelu stancije ulazilo se kroz portun od kojega su ostatci vidljivi i danas. Gospodarski dio stancije, staja svojim perimetralnim zidovima daje oblik izduljenoga pravokutnika koji je i danas tlocrtno dobro prepoznatljiv. Njena glavna namjena je bila smještaj stoke, a sam smještaj bio je uvjetovan vjerojatno neposrednom blizinom

prirodnog izvora, lokve. Na koliko je dijelova taj osnovni dio bio podijeljen ne može se reći. Vremenom sjeverni dio staje postaje stambeni čime dobiva niz unutarnjih pregradnji. I danas je prepoznatljiv izvorni prozor na sjevernome zidu kao i izvorni nagib krova. Na akvarelu iz 60ih godina 20. st. vidljivi su i isto oblikovani prozori i na istočnome zidu, pa je za pretpostaviti da su isti takvi bili i na zapadnome zidu. Također je vidljiva neka vrsta nadstrešnice uz sjeverni zid koja je štitila od svjetla a ujedno je imala i ukrasnu funkciju.

Stambeni prostor male stancije sastojao se od vjerojatno tri međusobno spojena dijela. Dok je u donjem dijelu uvijek bila kuhinja s ognjištem (*fogoler*), kat je bio namijenjen spavaonicama. Međusobna povezanost bila je izvedena unutarnjim stubištem.

Nastavanje više obitelji unutar stambenog objekta stancije, prvo je dovelo do toga da jedna od tih obitelji, sjeverni dio staje pretvori u stambeni objekat čime je odmah narušen integritet staje kao gospodarskog dijela. Nakon toga, daljnje širenje obitelji, dovodi i do pregrađivanja stambenoga dijela stancije, njenoga nadograđivanja i velikog oskrvljavanja izvornoga izgleda objekta.

Gospodarske zgrade 60ih godina 20. st.

Gospodarske zgrade danas

Portun kojim se ulazilo prema sklopu gospodarskih zgrada

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Nekoć stambeni dio stancije Alberi danas je većim dijelom nepovratno uništen raznim pregradnjama, dogradnjama i nadogradnjama. Njen izvorni jednostavni pačtvorinasti dio čistih linija u potpunosti je neprepoznatljiv. U funkciji je jednim dijelom kao restoran te kao stambeni privatni objekat. Nasuprot stambenome dijelu stancije, preko puta ceste, bio je smješten gospodarski objekat danas vidljiv u izduljenoj jednokatnici s prvobitno širokim ulaznim otvorima. Gospodarski objekat je funkciju štale zadržao sve do II svj. rata kada je gornja etaža pretvorena u stambeni dio, dok je prizemlje i dalje služilo za smještaj stoke. Danas je skoro cijeli gospodarski dio podijeljen na više zasebnih stanova te kao takav i funkcionira. Prema gospodarskome dijelu ulazilo se kroz kameni portun i danas vidljiv. Nedaleko od stancije nalazila se lokva kao redovno prateći element svake kolonatske stancije za napajanje stoke, koje se veličina danas samo može naslutiti jer je izgubila svoju funkciju.

Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

Za gospodarski dio stancije kao i za sačuvani kameni portun preporuča se zaštita odredbama Prostornoga plana. Predlaže se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad. Preporuča se obnova tradicionalnim tehnikama i materijalima (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). U slučaju bojanja vanjskih ploha preporuča se upotreba boja uklopljenih u prirodno okruženje.

◆ 2. Barboj / Barboi

Barboj je smješten na pola puta između naselja Soši i Valice. Ime potječe od prezimena obitelji Barboj iz Pirana, mada su u prošlosti ovdje živjeli koloni obitelji Fruregoni iz Pirana. Od kolonatske stancije naročito se ističe dobro sačuvan gospodarski objekat, štala, s izvrsno sačuvanim golubarnikom kao jednim od specifičnosti gospodarskih objekata na području Savudrije.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gospodarski dio stancije, štalu sa sačuvanim golubarnikom, predlaže se zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad. Preporuča se obnova tradicionalnim tehnikama i materijalima (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

◆ 3. Borozija / Borosia

Kolonatska stancija na području Borozije bila je u vlasništvu Antonia Caccie koji je opet taj isti, nakon svoje smrti ostavio u nasljedstvo općini Piran. Sačuvani izduljeni jednokatni objekat imao je dvostruku funkciju, naime dok su donje etaže služile kao štale, gornja etaža bila je stambena. Objekt je obnovljen i nastanjeni s više obitelji. Nekoć vidljiva godina uklesana u kamenu, 1901. god., danas je prežbukana. Jedan dio stancije koji je imao samo gospodarsku funkciju, izgorio je 70ih godina 20. st. i danas je u prilično ruševnome stanju. Nedaleko od stancije nalazi se lokva za napajanje stoke.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija se danas sastoji od više privatnih stanova. Prilikom obnove pojedini karakteristični dijelovi stancije se u potpunosti izgubljeni mada sami objekat nije u potpunosti izgubio svoj svojstveni izduljeni pačetrovinski tlocrt. Predlaže se evidentiranje stancije kao takve te u slučaju nekakvih daljnjih obnova se predlaže čuvanje izvornih nadvratnika i dovratnika od otvora kao uklanjanje žbuke s uklesane godine. Kod eventualne obnove gospodarskog dijela stancije predlaže se držanje zadanih gabarita te upotreba tradicionalnih materijala i tehnika pri samoj obnovi. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

◆ *4. Brutija / Bruttia*

Brutija je smještena uz cestu Umag – Markovac prema Kaštelu. Cesta je izgrađena početkom 19. st., a izgradili su je vlasnici zemljišnih posjednika na području Savudrije. Manja kolonatska stancija još uvijek je sačuvala svoju čistoću linija tradicijskog graditeljstva. U sklopu stancije se nalazi cisterna.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Predlaže se stanciju zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i, u slučaju obnove, korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta se ista mora planirati urbanistički smišljeno,

odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

◆ 5. Crnigrad /Cernigrad (Villanera)

Manja stanica vrlo dobro sačuvana i ne nagrđena novijim prigradnjama i nadogradnjama, sastoji se od stambenih i manjih gospodarskih objekata. Na stambenom objektu je uzidana kamena ploča s godinom 1889., godina kupnje posjeda od strane obitelji Denich. U prošlosti su ovdje živjele tri obitelji – Denich, Rota i Macovaz.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Predlaže se stanciju zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Stanica kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i, u slučaju obnove, korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Preporuča se očuvati odnos koji stanica čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta se ista mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

◆ 6. Crveni vrh / Monterosso

Crveni vrh danas je naselje koje je izraslo uokolo kolonatske stanice koja tijekom 19. st. nalazila u vlasništvu Antonia Caccia koji je posjed kupio od nasljednika Apollonia Del Senno iz Pirana. Komplex koji se sastoji od stambenih i gospodarskih zgrada vrlo je skladno

ukomponiran u pejzaž s objektima koji formiraju nizove. Stancija je zatvorenog tipa. Dobro je sačuvana, nastanjena je i u funkciji.

Kompleks se sastoji od dvije jednokatnice, stambene i gospodarske zgrade, ortogonalno položena jedna na drugu. Pred njima se prostiralo dvorište s još uvijek sačuvanom krušnom peći. Na gospodarskoj zgradi vidljivi su polukružni ulazi s kamenim lukovima kroz koje se nekoć uvodila i izvodila stoka. Danas zazidani, otvori su izgubili svoju izvornu funkciju. Stambena zgrada doživjela je razne preinaka otvaranjem novih otvora. S njene stražnje strane još uvijek je sačuvana cisterna kojom se pristupalo kamenim stubištem. Cisterna ukrašuje bunarsko grlo.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Predlaže se stanciju zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku) prilikom obnove. Preporuča se obnova krušne peći korištenjem tradicionalnih materijala uz tradicionalnu tehniku. Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta se ista mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

◆ **7. Cupilija / Zupellia**

Manja stancija, nedavno obnovljena. Stancija je u privatnome vlasništvu.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Predlaže se stanciju zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Stancija je nedavno obnovljena. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja

istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i, u slučaju obnove, korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Preporuča se obnova krušne peći korištenjem tradicionalnih materijala uz tradicionalnu tehniku.

Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja mikrolokacije.

◆ 8. Frančeskija / Franceschia

Dio posjeda na kojemu je sagrađena stancija Frančeskija, na najstarijem katastru od prije 120 godina, označen je kao obradivi vrt tada u vlasništvu tršćanskog građanina Mađara Liberala Hurzäka, koji je posjed dobio u vlasništvo najvjerojatnije od neke obitelji koja se našla u novčanim poteškoćama. Godine 1883. vlasnici posjeda su koparski grofovi de Toppo, a 1912. god. u vlasništvu je građevinskog poduzetnika Antonia Parmeggiana iz Trsta. U sklopu posjeda nekoć je funkcionirala i tvornica za preradu pluta gdje su se izrađivali čepovi, a koju su osnovali grofovi de Toppo.

Stancija Frančeskija pripada tipu stancija ograđenih zidom koji je jednim dijelom i danas sačuvan. Cijelim prostorom dominira visoka barokna stambena zgrada s, nekoć lijepo uređenim, parkom ispred. Sa stražnje strane barokne zgrade, smještena je gospodarska zgrada, jednokatnica. Unutarnja prostorna organizacija većim dijelom poremećena je interpolacijom novijih gospodarskih građevina. Stancija je nastanjena.

⇒ U Frančeskiji se nalazi stablo Cedar deodara starine oko 120 godina, visine 25 m i debljine stabla 1,15 m. Promjer krošnje se kreće oko 20 m. Treba ga vrednovati kao hortikulturalni spomenik.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Predlaže se stanciju kao sklop od spomeničke vrijednosti i od kulturno povijesnog značaja za prostor Grada Umaga zakonski zaštititi kao kulturno dobro RH upisom u Registar kulturnih dobara. Preporuča se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata. Prije bilo kakvih planiranih građevinskih radova predlaže se ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

Kao mjera zaštite preporuča se očuvanje postojećeg stanja cijeloga sklopa bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i, u slučaju obnove, korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 9. Grupija /Groppia

Stancija u Grupiji građena je početkom 19. st. kao stancija zatvorenoga tipa. Kasnijim pregradnjama njen prvobitni izgled je narušen. U sklopu stancije nalazile su se gospodarske zgrade od kojih je najbolje ostao sačuvan dugački prizemni napušteni gospodarski objekat (kokošinjac i golubarnik) koji zatvara unutarnji prostor sa sjeverne strane. Stancija je prilično zapuštena kao i park smješten malo sa strane unutar kompleksa. Stancija se djelomično koristi.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Predlaže se gospodarski dio stancije zaštititi odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad kao i, u slučaju obnove, korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe meditera, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Naročito se preporuča obnova golubarnika kao jedinoga, takve forme, očuvanog na području Grada Umaga.

Preporuča se očuvati odnos koji stancija čine s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 10. Kazabjanka / Casa Bianca

Manja stancija u ruševnome stanju u potpunosti obrasla vegetacijom. Glavna djelatnost kojom su se bavili stanovnici stancije je, obzirom da je teren u potpunosti neprikladan za poljoprivredu, stočarstvo (ovce).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Ruševne ostatke se preporuča obnoviti uz očuvanje postojećih gabarita te korištenje tradicionalnih tehnika kao i materijala koji odgovaraju tradicijskom načinu gradnje. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvati odnos koji stancija čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Predlaže se zaštita odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ *11. Korona / Corona*

Stancija u zaselku Korona jedna je od najbolje sačuvanih kolonatskih stancija na području Savudrije. Tijekom 19. st. cijeli posjed bio je u vlasništvu Antonia Caccia, a prije njega u vlasništvu obitelji De Sanno koji su je i izgradili što je ostalo zabilježeno na zaglavnome kamenu kamenoga portuna preko kojega se ulazilo u sami prostor stancije. Nakon Caccia, stancija postaje vlasništvo općine Piran.

Zaglavni kamen portuna s natpisom – 1824 – FDS (Fratelli de Sanno) – FF (fecit)

Stancija pripada tipu stancija zatvorenoga tipa s građevinskim objektima poredanim uokolo većega dvorišta kojemu se pristupalo na dvije nasuprotne strane, preko dva portuna. Na glavnom portunu na zaglavnom kamenu urezana je godina 1824 kada su braća del Sanno dali izgraditi portun. Stancija se sastoji od stambenoga izduljenoga jednokatnog objekta unutar

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA UMAGA IZMJENE I DOPUNE

kojega se nalazi kamena ploča s urezanom godinom 1532. za koju nije sigurno je li označava godinu gradnje objekta ili je naknadno uzidana. Gospodarski objekti, prizemni i jednokatni zatvaraju stanciju sa sjeverne strane. Glavna specifičnost stancije Korona je vrlo dobro očuvana šesterostrana krušna peć koja se nadovezuje na stambeni objekat sa stražnje strane. U neposrednoj blizini stancije nalazi se lokva za napajanje stoke kao prateći elemnt stancije. Stancija Korona je jedina stancija na području Grada Umaga koja je još uvijek zadržala svoju gospodarsku funkciju (ima oko 70 krava). U privatnome je vlasništvu.

kamena ploča u stambenom dijelu stancije

glavni portun prama lokvi

dvorište s godpodarskim objektima

šesterostrana krušna peć

lokva

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija Korona je jedina stancija na području Grada Umaga s još uvijek održanom primarnom stočarskom gospodarskom funkcijom te je ujedno i najbolje sačuvana manja kolonatska stancija na cijelome području. Mjere zaštite odnose se na očuvanje postojećeg građevinskog sklopa bez dogradnji kojima bi se narušio postojeći sklad. Preporučuje se obnova tradicionalnim tehnikama i materijalima kako bi se očuvao skladan odnos arhitekture i kultiviranoga krajolika te izbjegavanje novijih nadogradnji i prigradnji. Predlaže se i izrada njene dokumentacije koja bi doprinijela kulturnoj valorizaciji sklopa, odnosno predlaže se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

Ogradni zid stancije kao i lokvu kao popratni element sklopa, preporuča se zaštititi i prikladno obnoviti. Preporuča se očuvati odnos koji stancija čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati

urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Za stanciju u Koroni koja je od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se i predlaže pokretanje postupka zakonske zaštite, odnosno njeno upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske kao jedine stancije tog tipa sačuvane na prostoru Grada Umaga. Prije bilo kakvih radova predlaže se ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 12. Mazurija / Mazzuria

Vlasništvo nad posjedom u Mazuriji bilo je podijeljeno između Antonia Caccia, franjevaca iz Pirana te obitelji Venier. Posjed koji su nastavali njihovi koloni, čini više građevinskih objekata, od kojih su dva reprezentativnija služila za stanovanje, dok su manji objekti bili gospodarski. Gospodarski dio smješten je po sredini posjeda a pristupalo mu se preko portuna još uvijek sačuvanoga. Na jednoj od stambenih kuća vidljivi su, u žbuci, urezani crteži brodova koje su stanovnici stancije urezivali jer se sama stancija nalazi na uzvišenju odakle pogled dopire do mora. Nedaleko od ovoga sklopa zgrada nalaze se dvije ruševne građevine.

U sklopu stancije nalazi se i lokva.

lokva

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija u Mazuriji je stancija otvorenog tipa s lokvom u neposrednoj blizini. Stambeni građevinski kao i gospodarski dijelovi, još uvijek su sačuvali čistoću linije bez naknadnih dogradnji ili nadogradnji. Gospodarskom dijelu smještenom po sredini sklopa, pristupalo se preko kamenoga portuna.

Sklop od visoke ambijentalne vrijednosti predlaže se zaštitu odredbama Prostornoga plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja uz očuvanje postojećeg stanja bez dogradnji koje bi narušile postojeći sklad. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. U slučaju obnove preporuča se korištenje tradicionalnih tehnika i materijala (bez betonskih crjepova, kupe mediteran, plastičnih streha i pokrova, cementne žbuke i ostalih žbuka koje imitiraju tradicionalnu žbuku). Predlaže se očuvanje u žbuci urezanih brodova koji se nalaze na jednoj od stambenih objekata stancije. Portun, kojemu se pristupalo prema gospodarskom dijelu stancije, preporuča se obnoviti korištenjem tradicionalnih tehnika i materijala.

Preporuča se očuvati odnos koji stancija čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 13. Medigija /Medeghia

Posjed u Medigiji je bio u vlasništvu Antonia Caccia. Posjed su nastavali koloni. Manja stancija većim dijelom je uništena novijom izgradnjom. Pripada zatvorenom tipu stancija sa zatvorenim dvorištem kojem se pristupalo preko polukružnog portuna. Na većem gospodarskom objektu još uvijek je vidljiv polukružni ulaz danas zazida. Krušna peć je samostalna i nalazi se van objekta. Stancija je nastanjena i u funkciji je.

⇒ U Medigiji se nalazi stablo hrasta čija se starost procjenjuje na oko 280 godina. Hrast je iz vrste hrasta medunca, promjer krošnje mu je preko 35 m, a opseg debla 4,5 m. Treba ga vrednovati kao hortikulturalni spomenik.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija zatvorenog tipa većim dijelom uništena prilikom nekoliko zadnjih obnova. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje danas zazidanoga polukružnog ulaza na gospodarskom dijelu stancije kao i očuvanje krušne peći kroz odredbe Prostornog plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ *14. Sv. Petar / S. Pietro*

Samostalni građevinski sklop („stancija“) u Sv. Petru izgrađen je na platou prapovijesne brončanodobne gradine, istočno od crkve Sv. Petar. Posjed je nekoć bio u vlasništvu Antonia Caccia, te kasnije piranske općine. Sastoji se od stambenoga objekta jednim dijelom obnovljenog. Povremeno je nastanjena.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Predlaže se očuvanje postojećeg stanja. Građevinski sklop se nalazi unutar zone zaštićenoga kulturnog dobra RH Složeni arhitektonsko-arheološki lokalitet Prapovijesna gradina i crkva Sv. Petra, broj Registra Z-3664, te je u tom slučaju prilikom bilo kakvih radova uokolo sklopa potrebno zatražiti posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ *15. Valfontane /Valfontane*

Posjed u Valfontane bio je u vlasništvu Antonia Caccia, prije negoli je prešao u vlasništvo piranske općine. Manja stancija otvorenog tipa sastoji se od stambenog i, iza nje, gospodarskih objekata. Stambeni objekat još uvijek je zadržao jednostavnu čistoću linija, mada mu je sa stražnje strane prigradeno novije zdanje u potpunosti neprilagođeno tradicionalnom graditeljstvu. Stambeni objekat je u funkciji i u vlasništvu je obitelji Vižintin. U zidu objekta nailazi se na spolije (stup...) donesene najvjerojatnije s objekata ustanovljenih na lokalitetu Sv. Lovre koji se nalazi u neposrednoj blizini. Gospodarska zgrada uvelike je adaptirana i neprepoznatljiva je. Nastanjena je.

Stanovnici stancije za napajanje stoke su koristili lokvu, nekoć obzidanu, kraj crkve sv. Lovre te nekoć postojeću cisternu s južne strane iste crkve.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stambeni objekat jednostavnih i čistih linija od ambijentalne vrijednosti, narušen je novijom prigradnjom u potpunosti neprilagođenoj tradicionalnom graditeljstvu. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se očuvati odnos koji stancija čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Predlaže se zaštita objekta odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja uz korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove.

◆ **16. Valica / Valizza**

Posjed u Valici bio je u vlasništvu grofova Venier, koji je, kao i sve njihove sve ostale posjede, naslijedila obitelj Levrini. Godine 1923. posjedi su u vlasništvu Eleonore de Furegoni, rođene Levrini-Venier. Prisutnost grofova Venier zabilježena je na crkvisi sv. Jeronima gdje je naznačeno kako je grof Nicolo Veneir 1825. restaurirao crkvu, odnosno platio njenu obnovu. Budući da je crkvicu dao izgraditi biskup Jeronim Fonda 1746., kojega je obitelj bila iz Pirana, pretpostavlja se da su ove dvije obitelji bile i dobro povezane te je, sudeći po svemu, u trenutku građena crkvice, posjed bio u vlasništvu obitelji Fonda iz Pirana.

Osim Valice, u vlasništvu su grofova Furegoni bili posjedi u Kapitaniji, Kolombaniji, Kazabjanka, Salveta i Cupilija.

Stancija u Valici pripada većim bogatijim stancijama zatvorenog tipa (veći ogradni zid) kojim dominira reprezentativni stambeni objekat, cisterna za vodu, park te gospodarska zgrada iza. Jednokatna gospodarska zgrada izduljenoga oblika imala je nekoć žitnicu na gornjoj etaži dok je prizemlje imalo funkciju podruma. U sklopu stancije je i crkvice Sv. Jeronima (1746.). Prilaz prema stambenome objektu i crkvi izvorno je bio popločan kamenim pločama. Stambeni objekat propada jer pitanje vlasništva nije riješeno. Stancija nije u funkciji. Zadnji vlasnici stancije bili su grofovi Furegoni iz Pirana. Uokolo stancije razvilo se i današnje naselje Valica.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija u Valici, nekoć vlasništvo obitelji Furegoni u prilično je lošem stanju te se preporuča brže reagiranje u svrhu njenoga očuvanja. Od spomeničke je vrijednosti te se predlaže pokretanje zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim plohama ziđa predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Predlaže se i revitalizacija nekoć postojećeg parka u sklopu stancije. Prije bilo kakvih planiranih radova preporuča se ishodovati mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli. Ujedno se predlaže i izrada kulturno spomeničke valorizacije i dokumentacije (tehničke i foto) kao osnove za njenu daljnju prezentaciju i revitalizaciju, odnosno izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

◆ 17. Velika Stancija / Stanzia Grande

Posjed nekoć u vlasništvu obitelji Fabris, grofova iz Begliana u Furlaniji. Krajem 19. st. imanje je prodano obitelji Cesare koja je zadržala vlasništvo nad imanjem do polovice XX st.. Obitelj cesare imala je tekuću vodu u kući zahvaljujući vodotornju iz kojg je slobodno istjecala voda, te su imali i električni agregat za rasvjetu i slušanje radija i to davno prije 1936. kada je u Savudriji dovedena električna energija. Reprezentativni stambeni objekat svojim položajem dominira prostranim područjem sjeveroistočno od Savudrije. Konceptcija stancije, oblikovanje pojedinih arhitektonskih dijelova kao i organizacija prostora usklađeni zajedno čine cjelinu skladno ukomponiranu u pejzaž. Stancija Grande spada među najljepše stancije u Istri. Centralni barokni stambeni objekt kojemu je nadodan neoklasicistički vidikovac s jednokatnim gospodarskim objektima zatvara prostrano dvorište koje je jednom bilo uređeno kao kultivirani vrt i park. Prema naselju u Staroj Savudriji, od Stancije Grande vodio je drvored vidljiv i danas.

Obitelj Cesare u svome vlasništvu je imala i dvije vile, Vilu Lotte kraj Stare Savudrije i Vilu Ziani prema Valfontane.

Jedan od lavova koji su nekoć ukrašavali ulazni dio V. Stancije sada u Farnežinama

⇒ *Stancija Cesare ili Velika Stancija s pripadajućim okolišem (k.č. 9/1, 9/2, 9/3, 41, 83,85/1, 85/2, 98/1, 98/2, 98/3, 193, 104/1, 104/2, 104/3, 105/1, 108, 100/1, 100/2, 100 k.o Savudrija) ima svojstvo kulturnog dobra R Hrvatske te je upisana u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara dana pod rednim brojem Z-609.*

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija Cesare ili Stancija Grande zaštićena je kao kulturno dobro RH upisom u Registar kulturnih dobara (Z-609). Prije bilo kakvih radova obavezno je ishodovati posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim plohama ziđa predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Uz sami građevinsko stambeni objekat, nalze se i manji gospodarski djelovi sa stražnje strane koje je isto tako potrebno obnoviti (zadržavanje postojećih gabarita, izbjegavanje neprimjerenih materijala i tehnika).

Nekoć postojeći kultivirani vrt i park preporučava se revitalizirati, a to se isto odnosi na drvored prema naselju stara Savudrija.

Za Stanciju Grande napravljen je detaljni Konzervatorski elaborat izradi kojega su prethodili neki od gore navedenih prijedloga, a i sam elaborat uključuje smjernice zaštite za cijeli građevinski sklop.

Arhitektonsku skulpturu lava, koja se trenutno nalazi u privatnome vlasništvu u Farnežinama preporuča se prenijeti u Muzej grada Umaga.

VIZURA – Stancija Grande (br.3., karta 9)

Pogled na Stanciju Grande u pozadini

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija Grande sa svojim položajem još uvijek dominira skoro cijelim područjem Savudrije. Vidljiva sa svih strana, svojom monumentalnošću i grandioznošću dočarava prošla vremena. Ne preporučuje se nikakva gradnja u širem okolnome području stancije, a koja bi svojom pretencioznošću i visinom u izgledu dovela do gubljenja karaktera stancije kao zdanja koje dominira svojom okolinom.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Stancija Grande sa svojim kultiviranim krajolikom zaštićena je kao kulturno dobro i upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

◆ 18. Volparija / Volparia

Današnje naselje Volparija izraslo je uokolo posjeda u vlasništvu obitelji Gabrielli iz Pirana. Izvorno, posjed se sastojao od gospodarske zgrade, zgradâ za kolone koji su održavali posjed i ostalih popratnih zgrada za proizvodnju i održavanje polja i stoke. Posjed je sa svih strana bio okružen poljoprivrednim zemljištem ili livadama o kojima su brigu vodili naseljeni koloni. Impozantna gospodarska kuća sagrađena u neoklasicističkom stilu sredinom 19. st. u prednjem dijelu je imala prekrasan vrt.

Gospodarska zgrada, pročelje

Još uvijek se na zabatu glavne zgrade nalaze ostatci konstrukcije na kojoj se nalazilo zvono kojim su se pozivale obitelji kolona na okupljanje ili je služilo za oglašavanje kakve opasnosti npr. požara. Gospodarske zgrade su su promijenom funkcije postale stambena zdanja, dok je neoklasicistička stambena zgrada, nekoć u vlasništvu PIKa, a danas vlasništvo HVIDRe Vinkovci, u potpuno zapuštena i prepuštena propadanju.

Grb obitelji Gabrielli

Gospodarska zgrade, začelje

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Palača u Volpariji, nekoć vlasništvo obitelji Gabrielli u prilično je lošem stanju te se preporuča brže reagiranje u svrhu njenoga očuvanja. Od spomeničke je vrijednosti te se predlaže pokretanje zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim plohama ziđa predlaže se izrada konzervatorsko

restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Predlaže se i revitalizacija nekoć postojećeg parka u sklopu stancije. Prije bilo kakvih planiranih radova preporuča se ishoditi mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli. Ujedno se predlaže i izrada kulturno spomeničke valorizacije i dokumentacije (tehničke i foto) kao osnove za njenu daljnju prezentaciju i revitalizaciju, odnosno izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

Gospodarske zgrade, nekoć u sklopu stancije, danas funkcioniraju kao stambeni objekti te se za njih preporuča zaštita oderdbama Prostornog plana, odnosno stupanj zaštite od lokalnog značenja. Preporuča se zadržavanje postojećih gabarita te korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove. Ujedno se preporuča i zadržavanje postojećeg stanja polukružnih ulaznih otvora kojim se pristupalo u prizemni dio gospodarskih zgrada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Gospodarske zgrade

B/ KATASTARSKA OPĆINA KAŠTEL

◆ 19. *Fratrica (Fratriza) /Fratrizza*

Fratricu je u prošlosti nastavala samo jedna obitelj, obitelj Frank po kojoj je i naselje dobilo ime, a koja je posjed kupila od piranske obitelji Corsi. U početku se, naselje sastojalo od samo dva

objekta od kojih je ostao sačuvan jedan jednostavnih čistih linija s krušnom peći vezanom za glavni objekat.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Za objekat jednostavnih i čistih linija od visoke ambijentalne vrijednosti predlaže se zaštita objekta odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja uz korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove a sve u skladu s tradicionalni načinom gradnje. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporučava se izbjegavanje prigradnji ili nadogradnji čime bi bio narušen građevinski sklad. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 20. Kapitanija / Capitania

Kapitanija krajem 19. st.

Stancija Kapitanija smještena je južno od ceste Savudrija – Markovac. Pripada tipu većih bogatijih stancija s reprezentativnim stambenim objektom građenim vjerojatno krajem 18. / početkom 19. st., koji se nadovezao na postojeću stariju zgradu. Istočno od stambenoga dijela nalazile su se nekoć gospodarske zgrade, jednokatnice, danas u prilično ruševnome stanju kao i sami stambeni objekti. Gospodarske zgrade su vjerojatno u svojim gornjim etažama imale i stambenu funkciju. Na pročelju gospodarske zgrade sačuvan je grb zanatlija (motika i srp). Oko cijeloga sklopa stancije izvorno se nalazio ogradi zid. Na prostoru zapadno od stambenih objekata sagrađen je noviji stambeni objekat koji je narušio izvorni izgled kompleksa, a koji je danas jedini u funkciji i koji je nastanjen.

Nekoć reprezentativni stambeni objekat, danas u prilično ruševnom stanju

Posjed u Kapitaniji nekoć je bilo u vlasništvu grofova de Furegoni iz Pirana. Nedaleko od stancije nalazila se lokva za napajanje stoke.

gospodarske zgrade, danas u ruševnome stanju

Grb uzidan na pročelju gospodarske zgrade

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija u Kapitaniji, nekoć vlasništvo obitelji Furegoni u prilično je lošem stanju te se preporuča brže reagiranje u svrhu njenoga očuvanja. Od spomeničke je vrijednosti te se predlaže pokretanje zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim ploham zida predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Prije bilo kakvih planiranih radova preporuča se ishoditi mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli. Ujedno se

predlaže i izrada kulturno spomeničke valorizacije i dokumentacije (tehničke i foto) kao osnove za njenu daljnju prezentaciju i revitalizaciju.

Gospodarske zgrade, nekoć u sklopu stancije, danas su u ruševnom stanju te se i za njih kao i za reprezentativni stambeni objekat predlaže zakonska zaštita. Preporuča se zagražavanje postojećih gabarita te koruštenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove.

Noviji stambeni objekat, građen zapadno od reprezentativnog stambenog objekta preporuča se srušiti. Preporučava se održavanje lokve u sklopu stancije.

◆ 21. Kolombanija / Colombania

Stancija u Kolombaniji smještena je južno od ceste Savudrija – Markovac. Pripada tipu većih bogatih stancija zatvorenoga tipa. Izvorno je bila ograđena zidom kojega su ostatci i danas vidljivi. Kompleksom dominira reprezentativni stambeni objekat izgrađen 1784. god. na što upućuje u kamenu uklesana godina na pročelju, a iznad koje je i grb grofova Furegoni u čijem je vlasništvu stancija bila. Ovaj stambeni objekat nadovezao se na neki stariji objekat sa istočne strane na kojemu je nad arhitravom također sačuvan grb. Sa zapadne strane reprezentativnog stambenoga objekta veže se cisterna s bunarskim grlom kojemu se pristupalo preko kamenoga stubišta. Istočno od stambenoga objekta smješten je gospodarski sklop koji se sastoji od više jednokatnica i nekoliko prizemnih kamenih objekata međusobno povezanih ogradnim zidom. Na gospodarskim zgradama vidljivi su nekoć postojeći polukružni ulazi danas većinom zazidani kao i uklesana godina 1848.

Reprezentativna stambena zgrada s cisternom sa strane

Stambena zgrada, cisterna i krušna peć spojena sa zgradom

grb grofova Furegoni

stariji grb (?) nad ulazom u stariji
stambeni objekat

cisterna s bunarskim grlom

gospodarske zgrade

gospodarske zgrade

ostatci ogradnoga zida s ulazom

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija u Kolumbaniji, nekoć vlasništvo obitelji Furegoni u prilično je lošem stanju te se preporuča brže reagiranje u svrhu njenoga očuvanja. Od spomeničke je vrijednosti te se predlaže pokretanje zakonske zaštite upisivanjem u Registar kulturnih dobara RH. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim plohama ziđa predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Prije bilo kakvih planiranih radova preporuča se ishoditi mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli. Ujedno se

predlaže i izrada kulturno spomeničke valorizacije i dokumentacije (tehničke i foto) kao osnove za njenu daljnju prezentaciju i revitalizaciju, odnosno izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

Gospodarske zgrade, nekoć u sklopu stancije, danas su u ruševnom stanju te se i za njih kao i za reprezentativni stambeni objekat predlaže zakonska zaštita. Preporuča se zagražavanje postojećih gabarita te koruštenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove.

C/ KATASTARSKA OPĆINA UMAG

◆ 22. Bašanija / Bassania

Stancija (kuća Visintin) u Bašaniji prostrano je poljoprivredno imanje ograđeno zidom. Posjedom dominira reprezentativni stambeni objekat iz 17./18. st. Prilično veliki objekat (prizemlje, I kat, II kat i potkrovlje) jednostavnog pačetvorinastog oblika čistih linija, sačuvao je, osim manjih prigradnji, svoj izvorni izgled. Uokolo objekta prostire se park čempresa te manje gospodarske zgrade. Objekat je u funkciji, i u vlasništvu je obitelji Vižintin.

Prije gradnje dječjega odmarališta (*Ospizio marino di Salvore*) u Savudriji početkom 20. st., bolesna djeca i siročad bili su smješteni, tijekom ljetnih mjeseci, upravo u kući Visintin u Bašaniji.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Stancija – kuću Visintin od visoke je ambijentalne vrijednosti jednostavnih i čistih linija. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita objekta odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja uz korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove a sve u skladu s tradicionalni načinom gradnje. Preporučava se izbjegavanje prigradnji ili nadogradnji čime bi bio narušen građevinski sklad kao i očuvanje parka čempresa. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Kuća Visintin nekoć (kraj 19. – poč. 20.st.) i danas

◆ *23. Caknicija / Zacnizia*

Caknicija je smještena nedaleko od Murina, uz cestu Umag – Murine – Savudrija. Nekoć manja kolonatska stancija, danas je u funkciji i nastanjena je (obitelj Manin). Obitelj se bavi uzgojem ovaca. Nedaleko od objekta nalazi se lokva ali i etnografski vrlo zanimljive gospodarski objekti (spremište za sijeno) rađeni od šiblja.

Stambeni objekat

Lokva

Spremište za sijeno

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija je nedavno obnovljena i u privatnome je vlasništvu sa stambenom funkcijom. S prednje strane nadograđena joj je terasa. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje lokve u blizini stancije, a spremište rađeno od šiblja se preporuča zaštititi odredbama Prostornog plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ 24. Galići /Galici

Galići su smješteni uz cestu Umag – Sveta Marija na Krasu. Ime Galići je proizašlo iz prezimena obitelji u čijem je vlasništvu bilo okolno područje. Od manje kolonatske stancije je malo toga sačuvano gradnjom novijih objekata. Ističe se, međutim objekat s još uvijek lijepo sačuvanim kamenim lukovima kao i kamenim natpisom iz godine 1792. u znak sjećanja na doktora P. Centenarija koji je mnoge fodine svoga života posvetio skrbi za stanovnike općine Umag.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

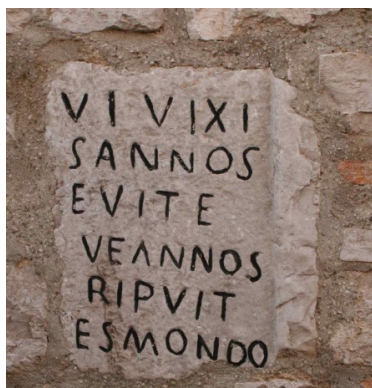
Objekt ambijentalne vrijednosti koji zajedno s izvornim okolišem ima povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Preporuča se zaštita objekta s kamenim lukovima kao i kameni natpis s uklesanom godinom zaštititi odredbama Prostornog plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ 25. Juricanija / Giurizzania

Stancija Juricanija smještena je istočno od ceste Umag – Savudrije. Sačuvane su gospodarske zgrade međusobno povezane te samostalna peć s piramidalnim završetkom dimnjaka. Stancija je u funkciji kao konjički centar.

U zidu zgrade nalaze se ugrađeni rimski reljef i ploča s latinskim natpisom koji potječu sa Sipra.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija Juricanija nedavno je obnovljena i koristi se u turističke svrhe kao konjički centar. Ima ambijentalnu vrijednost. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita cijeloga sklopa stancije odredbama prostornoga plana, odnosno stupnjem zaštite od lokalnoga značenja. Predlaže se obnova peći s piramidalnim završetkom uz upotrebu tradicionalnih materijala i tehnika. Uklesani rimski reljef, porijeklom s nedalekog Sipra, predlaže se prenijeti u Muzej grada Umaga.

Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ *26. Kagarot / Cagarotte*

Kagarot je smješten istočno od ceste kada se ide od Umaga prema Savudriji, preko Murina. Riječ je o manjoj kolonjskoj stanciji lijepo uklopljenoj u pejzaž. Sastoji se od dvije stambene jednokatne zgrade, od kojih je jedna u prilično ruševnom stanju. U okviru stancije nalaze se i manji gospodarski objekti (za kokoši, svinje *etc.*). Stancija je povremeno nastanjena. U sklopu stancije nalazi se i samostalna krušna peć.

svinjac i kokošinjac

krušna peć

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija u Kagarotu još je uvijek očuvana u svome izvornome stanju i karakterizira je visoka ambijentalna vrijednost. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. redlaže se zaštita stambenoga dijela kao i popratnih manjih gospodarskih dijelova odredbama Prostornoga plana uz očuvanje izvornih gabarita te korištenje tradicionalnih materijala i tehnika prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje eventualnih dogradnji, nadogradnji i prigradnji radi očuvanja postojećeg graditeljskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji

sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 27. Karpinjan / Carpignano

Karpinjan je smješten južno od ceste Umag – Sveta Marija na Krasu, a riječ je o manjoj kolonatskoj stanciji koja se sastoji od stambenoga objekta i popratnih manjih gospodarski zdanja.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Stancija u Karpinjanu još je uvijek velikim dijelom očuvana u svome izvornome stanju i karakterizira je ambijentalna vrijednost. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita stambenoga dijela kao i popratnih manjih gospodarskih dijelova odredbama Prostornoga plana uz očuvanje izvornih gabarita te korištenje tradicionalnih materijala i tehnika prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje eventualnih dogradnji, nadogradnji i prigradnji radi očuvanja postojećeg graditeljskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 28. Kortina /Cortina

Kortina je smještena s južne strane ceste Savudrija – Markovac. Odlikuje je manja dobro održavana kolonatska stancija. Stancija je nastanjena. Karakterizira je dobro sačuvan *fugerol*.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

*Stancija u Kortini još je uvijek velikim dijelom očuvana u svome izvornome stanju i karakterizira je ambijentalna vrijednost. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornoga plana uz očuvanje izvornih gabarita te korištenje tradicionalnih materijala i tehnika prilikom obnove. Predlaže se očuvanje dobro sačuvanog *fugerola*. Predlaže se izbjegavanje eventualnih dogradnji, nadogradnji i prigradnji radi očuvanja postojećeg graditeljskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.*

◆ 29. Makale / Macale

Manji građevinski sklop.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manji građevinski sklop s vrlo dobro sačuvanim stambenim dijelom. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se uklanjanje novijih prigradnji radi očuvanja građevinskog sklada te zaštita odredbama Prostornog plana, odnosno stupanj zaštite od lokalnog značaja. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 30. Oblog / Oblogo

Manja kolonatska stancija smještena zapadno do ceste Umag – Sveta Marija na Krasu, a koja se sastoji od stambenoga objekta kojemu se s bočne strane nadovezuje manji gospodarski objekti.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija jednostavnog pačetvorinastog tlocrta čistih linija s pomoćnim gospodarskim dijelovima od ambijentalne vrijednosti. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ *31. Polezina / Polesina*

Manja stancija smještena uz cestu Umag – Savudrija, nasuprot Punte nekoć, početkom 19. st., u vlasništvu umaške obitelji Alessandri.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija s pomoćnim gospodarskim dijelovima od ambijentalne vrijednosti. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 32. Romanija / Romania

Posjed u Romaniji bio je u vlasništvu obitelji grofova Rota iz Bergama u čijemu je vlasništvu bilo cijelo područje Zambratije i Bašanije, a koje su oni preuzeli od obitelji Bratti. U vlasništvu grofova Rota bio je i kaštel u Momjanu kao i kaštel u Sipru.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Kompleks stancije u Romaniji se sastoji od impozantnoga stambenoga objekta te gospodarskih zgrada povezanih u nizove. Gospodarske zgrade funkcioniraju odvojeno od reprezentativnoga stambenoga objekta, većinom su preuređene i služe za stanovanje. Još uvijek je djelomično vidljiv ogradni zid cijeloga kompleksa kao i polukružni lukovi kojima se pristupalo prema gospodarskom dijelu stancije. Reprezentativni stambeni objekt je izgorio prije I. svj. rata, međutim danas je obnovljen i služi za povremeno stanovanje. Ima uredno sređen vrt koji opasava ogradni zid. Iza stambenoga objekta nalazi se prilično razrušeni objekt obrastao vegetacijom. Cijeli prostor uokolo kompleksa stancije, nekoć je bio kultiviran tako da je i danas vidljiv ostatak drvoreda koji je osim što je uljepšavao okolinu služio i kao zaštita od bure. Nedaleko drvoreda, smještena je lokva koja je služila za napajanje stoke.

Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša.

Cijeli kompleks stancije Romanija nekoć lijepo ukomponiran u pejzaž, nepovratno je uništen pretencioznom pseudobaroknom gradnjom recentnog stambenoga objekta početkom 21. st. na prostoru između gospodarskoga i stambenoga dijela stancije. Predlaže se njegovo rušenje čime bi se povratio nekoć postojeći sklad.

Predlaže se zaštita cijeloga sklopa odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja uz korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove. Predlaže se i očuvanje lokve u neposrednoj blizini kao i drvoreda.

Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

drvored

lokva

◆ 33. Rotarija / Rotteria

Rotarija se sastoji od većeg stambenoga objekta dijelom u funkciji no većim dijelom je prilično zapuštena. Na objektu se nalazi u kamenu uklesana godina 1901. što označava vjerojatno godinu gradnje objekta.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija od ambijentalne vrijednosti. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ *34. Rožac / Rosazzo*

Manji građevinski sklop s lokvom s još uvijek sačuvanim ogradnim zidom u neposrednoj blizini. Na jednoj od građevina nalazi se kameni ploča s urezanom godino 1704., dok se uokolo objekta nalaze međeši/kunfini (2 kom.) obitelji de Franceschi kojima se označavalo granično područje među posjedima.

lokva

kunfin

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Stancija od ambijentalne vrijednosti. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Predlaže se očuvanje lokve u neposrednoj blizini. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

Za pronađene kunfine, zbog kulturno-povijesne vrijednosti predlaže se njihovo premještanje u Muzej grada Umaga u svrhu očuvanja istih.

◆ 35. Seget /Seget

Poljoprivredni kompleks, velika stancija smještena usred plodne ravnice crvene zemlje, sastavljena je od velike gospodske vile grofova de Franceschi, a sa strane, u obliku velikih četverostranih zgrada, podrumi, staje, skladišta i stanovi za seljake. Od nekadašnjeg cvatućeg imanja, ostala je zupčasta kula koja se uzdiže na jednom uglu zida koji opasava veličanstvenu središnju zgradu, sad preuređenu za privatne stanove. Neoklasicistička palača ima pročelje podijeljeno u tri dijela dvjema izlijebljenim lezenama (ožbukana sitna opeka) koje nadvisuje zabat na kojem se ponosno ističe grb iz XVIII. st. U sredini ove strukture koja podsjeća na grčki hram, otvara se veliki polukružni luk ulaznih vrata, a slijeva i zdesa su još dvojica pravokutna vrata. Atrij je popločen originalnim širokim kamenim pločama, koje se sjaje jer su ih vrijeme i korištenje izglacali, dok su stropovi ostali praktički isti, u drvu i s istim štukaturama kao ukrasima.

Palači je pripojena plemićka kapela, sagrađena u drugoj polovici XVIII. st. i posvećena sv. Kostanci. Gospodarski objekti smješteni su južno od palače. Zgrada uljare izgrađena je polovinom 19. St. u SI krilu kompleksa. Duž sjevernoga i južnoga ruba dvorišne parcele nižu se prateće građevine pretežno gospodarskog karaktera. Oni formiraju zasebno dvorište JZ od centralnog dijela kompleksa. Sačuvana je i karakteristična barokna organizacija prostora nekadašnjeg imanja s poljoprivrednim površinama i izvornim komunikacijama. Sačuvani su portali unutarnjeg, vanjskog i gospodarskog dvorišta, krunište bunara, kamenica za ulje *etc.*

- ⇒ De Franceschi su u svojoj velikoj gospodskoj palači imali veliku knjižnicu za koju neki znanstvenici drže da je bila među najbogatijima u Istri, arhiv i stari namještaj; osim toga, posjedovali su violinu G. B. Guadagninija iz 1746. godine.
- ⇒ Interesantan je vijenac bunara (XVII - XVIII. st?) s nečitljivim natpisom u isklesanom pravokutnom okviru.
- ⇒ Zona zaštite, osim arhitektonskog sklopa, obuhvaća i okolni kultivirani krajolik te zaštićuje i karakteristične vizure s ciljem očuvanja jednog od najmonumentalnijih i relativno dobro održavanih cjelina ladanjske arhitekture u Istri. Šira zona obuhvaća poljoprivredne površine, a omeđena je na zapadu dijelom magistralne ceste Umag – Novigrad između naselja Rožac i Đuba, a zatim teče južno odvojkom koji seže sve do

lokaliteta Bosco Grande do Makale te prema sjeveru do sjecišta magistralne ceste Umag – Novigrad s odvojkom koji vodi prema glavnome dvorišnom ulazu stancije Seget.

⇒ *Stancija u Segetu s pripadajućim okolišem (6512, 6513, 6514, 6515, 6516, 6517, 6518, 6519, 6520, 6521, 6522, 6523, 6524, 6526, 6527, 6528, 6529, 6530, 6531, 6532, 6534, 6535, 6536, 6537, 6538, 6539, 6540, 6541, 6542, 6543, 6544, 6545, 6546, 6547, 6548, 6549, 6550, 6552, 6555 k.o Umag) ima svojstvo kulturnog dobra R Hrvatske te je upisano u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara dana pod rednim brojem Z-610.*

Obitelj de Franceschi doselila se u Istru s Krete nakon Kandijskog rata 1645 – 1669., u kojemu je Venecija u ratu s Turcima izgubila Kretu. Posjed u Segetu, de Franceschijevi su kupili od obitelji Venier. Na području Umaga su bili vlasnici mnogih prostranih zemljišnih posjeda i kuća. Granice među imanjima tada su se označavale međašima od obrađenoga kamena s oznakom vlasništva, tako su De Franceschijevi imali oznaku F.F.U. u značenju *Fratelli de Franceschi di Umago*. Međaši s tom oznakom i danas se nalaze *in situ*. Obitelj de Franceschi posjedovala je i posjed Špinel kraj Umaga gdje su imali tvornicu cigle kao i posjede Đuba, Rožac, Makale...

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija obitelji De Franceschi u segetu zaštićena je kao kulturno dobro RH upisom u Registar kulturnih dobara (Z-610). Prije bilo kakvih radova obavezno je zatražiti posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u bilo kakve svrhe predlaže se zadržavanje postojećih gabarita te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutarnjim ploham zida predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Uz sami građevinsko stambeni objekat, nalaze se i gospodarski objekti koje je isto tako potrebno obnoviti (zadržavanje postojećih gabarita, izbjegavanje neprimjerenih materijala i tehnika). Kula u sklopu stancije nedavno je neprimjerenom obnovljena (boja vanjskih ploha nije u skladu s krajolikom).

⇒ *Nekoć postojeći kultivirani krajolik preporučava se održavati i revitalizirati, a to se isto odnosi na karakteristične vizure.*

⇒ *Predlaže se i arhivska obrada knjižnice obitelji de Franceschi kao jedne od najbogatijih knjižnica na području Istre.*

VIZURA - Seget – Stancija obitelji de Franceschi (br. 10, karta 9.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija obitelji de Franceschi svojom monumentalnošću i grandioznošću dominira područjem južno od grada Umaga. Smještena u centru velikoga posjeda s okolnim kultiviranim krajolikom spada među dobro očuvane cjeline ladanjske arhitekture u Istri. Preporučava se štiti okolni kultivirani krajolik kao i tokove povijesnih prilaza u smjeru Đube, Rožaca i prema Finidi zabranom bilo kakve gradnje kojom bi se narušila homogenost stancije i okolnoga krajolika.

Stancija obitelji de Franceschi zajedno s okolnim kultiviranim krajolikom je kulturno dobro RH te je upisana u Registar kulturnih dobara R Hrvatske.

◆ 36. Soši /Sossi

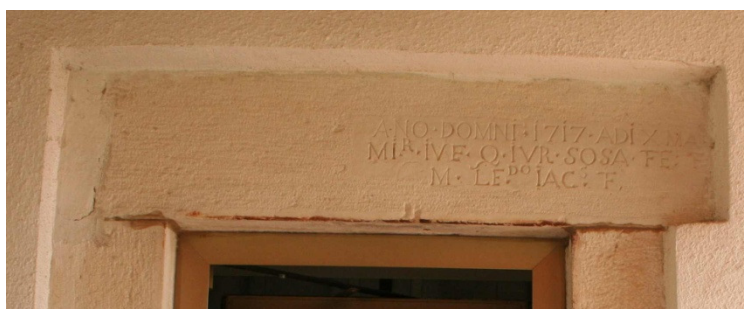
Stancija Soši je smještena uz cestu Umag – Sv. Marija na Krasu. Veća, dobro arganizirana stancija, zapravo je veći poljoprivredni sklop koji se sastoji od nekoliko impozantnih objekata nastajalih kroz dulje razdoblje. Godine 1659. sagrađen je prvi stambeni objekat, te se početkom 18. st. grade i veći gospodarski objekti koji se danas obnavljaju. Prizemlje im je bilo rastvoreno lijepim širokim lukovima. Dominantnom stambenom objekat, na gornje katove se pristupa preko baladura s vrlo lijepo klesanim stubištem. U prizemlju objekta se nalazi konoba / cantina, a sa stražne strane cisterna za vodu. Krušna peć se nalazi samostalno u dvorištu. Na objektu se nalaze dvije kamene ploče, na nadvratnicima, s urezanim godinama (1717. i 1659.). Južno i zapadno od glavnoga objekta nalaze se, u nizovima ostali gospodarski objekti, izgrađeni tijekom 19. st.

stambeni objekat

cisterna i WC

A.D. 1717.

baladur

gospodarski objekat sa širokim lukovima

Na samome krajnome dijelu naselja nalazi se jedna od najbolje sačuvanih lokvi s ogradnim zidom.

lokva

kućica za psa

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija Soši (Sossa) od spomeničke je vrijednosti te se predlaže pokretanje zakonske zaštite upisivanjem cijeloda sklopa u Registar kulturnih dobara RH. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. U slučaju obnove, prilikom postupka revitalizacije u turističke, privatne ili bilo kakve druge svrhe, predlaže se zadržavanje postojećih gabarita određene građevine te izbjegavanje materijala neprimjerenih tradiciji i vremenskoj determinaciji objekta (betonski crjepovi, kupa mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementna žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku). Na unutaršnjim ploham zida predlaže se izrada konzervatorsko restauratorskih radova zbog mogućeg postojanja zidnih oslika. Prije bilo kakvih planiranih radova preporuča se zatražiti mišljenje i uvjete od Konzervatorskog odjela u Puli. Ujedno se predlaže i izrada kulturno spomeničke valorizacije i dokumentacije (tehničke i foto) kao osnove za njenu daljnju prezentaciju i revitalizaciju, odnosno izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata.

Za gospodarske i manje pomoćne zgrade također se preporuča se zadržavanje postojećih gabarita te korištenje tradicionalnih tehnika i materijala prilikom eventualne obnove. Preporučava se održavanje lokve ograđene kamenim zidom.

◆ *37. Sv. Vid / S. Vito*

Sv. Vid je posjed koji je nekoć bio u vlasništvu obitelji Smergho pa se nekoć zvao i Smerghia. Hagionim Sv. Vid prvenstveno bi upućivao na postojanje nekakvoga sakralnoga objekta, međutim ne zna je li ikada tu postajala nekakva crkva, najbliža crkva je ona Sv. Nikole u Kliji. Manja kolonatska stancija lijepo je uklopljena u pejzaž. U selu još uvijek postoji sunčani sat s likom anđela iznad.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Stancija od ambijentalne vrijednosti. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se zaštita odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 38. Špekola / Specola

Manji građevinski sklop s novijim prigradenim objektima.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manji građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada.

◆ 39. Špinel / Spinel

U Špinelu smještenom uz cestu koja iz Umaga vodi prema Sv. Vidu nekoć je bio posjed u vlasništvu obitelji de Franceschi koji su tu otvorili tvornicu cigle (Italo de Francesco 1908.). Sve cigle proizvedene u toj tvornici nosile su žig „Franceschi – Umago“. I danas se u Špinelu može pronaći cigla s pečatom obitelji de Franceschi. Manji stambeni objekt u Špinelu jednostavnog je oblik te njegov izvorni izgled nije u većoj mjeri narušen. Nastanjen je.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manji građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada.

◆ 40. Tigor / Tigor

Tigor, termin kojim su se zvale štale za životinje, u prošlosti je služio za zbrinjavanje životinja u vlasništvu različitih posjednika s područja Savudrije. Vremenom je postao i stambeni objekat što je i danas.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manji građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ *41. Ungerija /Ungheria*

Kolonatska stancija Ungerija smještena je uz cestu Umag – Sv. Marija na Krasu. Sastoji se od jednokatnoga stambenoga objekta kojemu je sa istočne strane još uvijek ostala sačuvana krušna peć. Iza stambenoga objekta nalazile su se gospodarske zgrade. Stancija je bila u vlasništvu obitelji Ongarini, mada se u nekim zabilježkama spominje i to da je bila u vlasništvu obitelji Benedetti.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manja kolonatska stancija s karakterom tradicijskog graditeljstva. Stancija kao i njen izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

D/ KATASTARSKA OPĆINA PETROVIJA

◆ 42. Vilanija / Villania

Manji građevinski sklop.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Manji građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 43. Klia / Klija

Manji građevinski sklop s odvojenom krušnom peći.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Manji građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i očuvanje krušne peći. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

E/ KATASTARSKA OPĆINA MATERADA

◆ 44. Vardica

Više odvojenih građevinskih sklopova, a na jednom od njih ploča s upisanom godinom gradnje 1865.

Godina 1865.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Više odvojenih građevinskih objekata s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklopovi kao i njihov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje manjega sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i očuvanje natpisa s luskim portretom. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 45. Goli Vrh

Građevinski sklop u funkciji kao konjički klub.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 46. Vrh Benolić

Manji građevinski sklopovi.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno

omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 47. Kovilje

Manji građevinski sklop. Iznad portuna na nadvratniku urezana godina gradnje 1895.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 48. Martinčići – Villa Alessio

Građevinski sklop koji se sastoji od više objekata u nizu. Na jednom od objekata s baladurum, na arhitravu, urezana godina 1867. i slova F.F.M.F. (izgradio Matteo Fernetich).

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop od više objekata u nizu s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevina. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 49. Momikija / Momichia

Manji građevinski sklop, kuća F. Tomizze.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno

omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

F/ KATASTARSKA OPĆINA LOVREČICA

◆ 50. Babići Gornji / Babici Superiore

Manji građevinski sklop.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 51. Barići / Barici

Manji građevinski sklop narušen prigradnjom novijih objekata.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine.

◆ 52. Biribaci / Biribazzi

Manji građevinski sklop od više objekata u nizu.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju

gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 53. Dolinci / Dolinzi

Manji građevinski sklop sa sačuvanim gospodarskim objektima.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine.

◆ 54. Koreniki / Coronichi

Manji građevinski sklop. Sačuvana kamena ploča s godinom 1674. i imenom Martina Coroniche.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu

očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 55. Kubertoni / Cubertoni

Ime dobili po nadimku obitelji Delbello. Manji građevinski sklop.

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 56. Škrinjari / Scrigneri

Manji građevinski sklop od više objekata spojenih u nizu.

- Stotinjak metara južno od zaseoka Škrinjari raste hrast poluplutnjak, visine oko 17 m, debljine debla 0,85 m. Starosti je preko 120 m. Od kore hrasta su se radili čepovi od pluta. Hrast predstavlja raritet na ovim prostorima, obzirom da pripada cirkumediteranskoj vrsti i vjerojatno je donesen na ovaj prostor.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 57. Škavnice /Scaunize

Manji građevinski sklop.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 58. Tigori

Manji građevinski sklop nekoć u vlasništvu obitelji Coronika, kolona obitelji de Franceschi.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

◆ 59. Vižintini /Visintini

Manji građevinski sklop.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

60. Zakinji / Zacchigni

Manji građevinski sklop.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Građevinski sklop s karakterom tradicijskog graditeljstva. Sklop kao i njegov izvorni okoliš imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost relevantnu u širem prostoru, pa je potrebno omogućiti daljnja istraživanja i sačuvati prepoznatljivost izvornih elemenata arhitekture i okoliša. Predlaže se očuvanje sačuvanoga dijela odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značaja uz upotrebu tradicionalnih tehnika i materijala prilikom obnove. Predlaže se izbjegavanje daljnjih nadogradnji, prigradnji i dogradnji u svrhu očuvanja građevinskog sklada kao i izvornih gabarita građevine. Preporuča se očuvati odnos koji sklop čini s neposrednim poljoprivrednim okolišem te se isto tako, u slučaju gradnje, ta ista se mora planirati urbanistički smišljeno, odnosno buduću planiranu izgradnju preporuča se udaljiti od izvorne okućnice zbog očuvanja izvorne mikrolokacije.

7. URBANE SREDINE (KARTA 7.)

◆ 1. Umag / Umago

Prvi spomen grada Umaga nalazi se u Kozmografiji Anonimnog Ravenjanina iz 6. st. gdje se navodi više novih imena *civitates* koje ne nalazimo u ranijim rimskim itinerarima. Tako Anonim, između ostalih, nabraja i nekoliko gradova na zapadnoj obali Istre među kojima se nalazi i Humago (*Istrie sunt civitates Tregeste, Sapporis, Humago, Neapolis, Parentio, Ruigno, Pola*). Većina tih gradova formirana je tek u periodu kasne antike ili je u kasnoj antici dobila na većoj važnosti što je osobito karakteristično za grad Umag, koji je već u kasnoj antici bio naseljen čemu se potvrda nalazi u ostatcima velike uljare pronađene ispod današnje župne crkve Sv. Pelegrina. Uljara, koja se datira u 3./4. st., činila je gospodarski dio rimske *vile rustice* iznad i uokolo koje se, do spomena u Kozmografiji u 6. st., najvjerojatnije formiralo manje naselje sastavljeno od kasnoantičkoga stanovništva. Već tada moguće da je naselje bar dijelom bilo utvrđeno zbog povremenih upada barbara sa istoka. Propašću nedalekoga Sipra (antička *Sepomaia*), u 9. st., važnost Umaga, koji je predstavljao jedino bolje zaštićeno naselje u neposrednoj okolici, se pojačava. Stanovništvo Sipra kao i ono što je nastavalo preostale vile rustike uokolo Sipra, jednim se dijelom preseljava u Umag gdje formira veću civilnu, ali i crkvenu zajednicu, koja je od svoga osnutka, funkcionirala samo kao crkvena zajednica ruralnog oblika/n nižega ranga s korepiskopom na čelu. Početkom 10. st. (929.), nakon što kao feudalni posjed, postaje vlasništvo tršćanskih biskupa, srednjovjekovni se Umag, zatvara sada novijim masivnim zidinama i kulama pokretnim mostom povezanim s kopnom.

Nemogućnost opstajanja sada već formirane srednjovjekovne umaške komune kao samostalne zajednice, dovodi do njene predaje Veneciji 1269. god., koja odmah započinje s obnavljanjem zatečenih obrambenih gradskih zidina kao i njihovim dodatnim utvrđivanjem kulama. Tada je izgrađena, vjerojatno i kula (takozvana *Biskupska palača*) na najisturenijem, strateški vrlo povoljnome, jugozapadnome dijelu utvrđenoga kaštela. Gradnja kule bi se поблиže mogla odrediti i u period kraja 14. st./poč. 15. st. Srednjovjekovni Umag, koji je do dolaska Venecije, bio uglavnom smješten na malenome otočiću okruženom morem sa svih strana i koji se do tada, u raznim pisanim ispravama, nazivao *villa, civitas ili castrum*, s kopnom je, na istočnoj strani kaštela, bio povezan pokretnim mostom kojim se pristupalo k gradskoj luci. Ali, zbog zaštite plodne zemlje uokolo kaštela, već polovinom 14. st. (1333.), gradi se i drugi pojas obrambeni zidina koji se protezao od luke na zapadu do uvale Moela na istoku. Taj novi dio nazvan je predgrađe ili *borgo*. Crkvena jurisdikcija tršćanskog i novigradskog biskupa nad Umagom izmijenjuje se nad umaškom crkvenom zajednicom sve do 13. st. (1230.). Početkom 16. st. (nakon 1518.) Umag zasigurno pripada tršćanskoj biskupiji pod kojom i ostaje do 1784. god. od kada je u sklopu novigradske. Godine 1831. ponovo je u sklopu tršćanske. U međuvremenu, Venecija propada, a Umag dolazi pod vlast Austrije.

Maleni umaški otočić pogodovao je razvoju prave srednjovjekovne urbane matrice grada. Kaštel, okružen obrambenim zidinama i kulama s predgrađem (*borgo*) na istočnoj strani, svojim skućenim i krivudavim ulicama, zadržanim do danas, te višećelijskim visokim zgradama (*palačama*) još uvijek odražava *horror vacui* srednjovjekovlja. Od srednjovjekovnih zidina sačuvan je manji dio s južne strane uz obalu. Iako su mnogi objekti pregrađeni tijekom 18. st., ispod žbuke, naziru se raniji karakteristični elementi, pa se današnji grad odlikuje brojnim romaničkim, gotičkim, renesansnim i baroknim detaljima. Vrlo često nalaze se ispremiješani na

istome objektu, međutim dobro usklađeni pružaju doživljaj manjeg primorskog grada koji se kroz stoljeća borio za svoj opstanak prihvaćajući novine na način kojim je gospodarska moć njegovih građana dozvoljavala. Na nekolicini objekata nalaze se grbovi umaških plemenitaških obitelji te na jednom objektu u Slijepoj ulici ranokršćanski sarkofag iz 6. st.

- ◆ *Povijesna urbanistička cjelina grada Umaga, obuhvaćena Novom Obalom (ex Obala J. B. Tita) i morem sa sjeverne strane, Trgom Marije i Line, obalom sa sjeverne strane do k.č. 2290, početkom Trgovačke ulice, uz Sv. Roka, prolazom kod tržnice na k.č. i k.č. 2475 do Ulice D. Alighierija, Ulicom 6. Ožujka do mora uz k.č. 88 i Obalom Sv. Pelegrina i morem s južne strane, upisana je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, Z-2680.*

Objekti van prvotne jezgre poluotoka pripadaju većinom 18. i 19. st. te početku 20. st. s mnogim suvremenim, često neprilagođenim prigradnjama i nadogradnjama. Ističu se pojedini samostalni objekti i ulice:

1. *Kuća Manzutto* na početku današnje Novoj Obali, nasuprot crkve Sv. Roka koja je nekoć imala veliku cisternu s morske strane
2. *Kuća Latin „Lei“* na početku Školske ulice
3. *Kuća* na sjecištu ulice J. Rakovca i Novigradske ulice s popratnim objektima i visokim ogradnim zidom
4. *Ulica Tribje* s još uvijek sačuvanim izvornim izgledom ulice u kojoj se nekoć nalazila i tvornica bezalkoholnih pića (pasarete)
5. *Danteova ulica* s pojedinačnim građevinskim sklopovima
6. Drvene dizalice za čamce u predjelu Moela
7. Pojedini građevinski sklopovi u Moeli

ulica Tribje

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Jedina urbana sredina na području Grada Umaga je grad Umag. Smješten je na poluotoku, a karakterizira ga neprekinuti dugi razvojni kontinuitet od kasne antike do danas. Njegovo urbano tkivo na poluotoku još uvijek je zadržalo srednjovjekovnu urbanu matricu uskih krivudavih ulica s dugim jednočelijskim objektima stvarajući tako neizbježni horror vacui. Širenje grada od malene zatvorene cjeline opasane fortifikacijama s kulama, događa se tijekom kasnoga srednjega vijeka kada se grad zatvara drugim obrambenim zidom. Novovjekovni grad se dalje postupno razvija ovisno o bogatstvu njegovih stanovnika tako da se unutar prostora poluotoka grade plemićke palače, neke od njih na mjestu starijih građevina ili jednostavno adaptacijom starijih građevina u stilu venecijanske gotike. Slične adaptacije se događaju i tijekom 18. i 19. st. Većina od tih palača ukrašena je obiteljskim grbovima plemićkih obitelji (obitelj Donato, Delfin, de Franceschi...). U isto vrijeme, prostor predgrađa još uvijek nije izgrađen i vjerojatno i dalje ima funkciju obradivih površina i to traje sve do početka 20. st. kada se malo po malo grad u građevinskom pogledu počinje širiti. Već nešto ranije, tijekom 18. i 19. st., srednjovjekovni i, u manjoj mjeri, novovjekovni fortifikacijski objekti s kulama, koji su već od prije izgubili svoju funkciju sve više propadaju, a uz njih, na poluotoku grade novi stambeni objekti, koji jednim dijelom i koriste te stare fortifikacije za svoje vanjske zidove. Novovjekovni se grad, van poluotoka, širio lepezasto prateći izvorni oblik predgrađa nastalog u kasnome srednjem vijeku, a ta lepezasta matrica je zadržana i dandanas. Vremenom se unutar tog lepezastoga dijela, gradnjom pojedinih stambenih objekta, oblikuje grad početkom 20. st. Isto tako, 30ih godina 20. st., vizura na južnoj strani grada se mijenja dobivajući šetnicu uz cijelu navedenu stranu poluotoka, te nakon toga gradske zidine više ne oplakuje more. Šetnica je vodila prema lukobranu građenom poč. 18. st.

Razvoj turističkih djelatnosti, krajem 60ih godina, odrazio se na izgled umaškoga poluotoka kada se, zbog gradnje hotela Kristal, nepovratno uništava fortifikacijski obrambeni sklop na zapadnoj strani poluotoka. Promjene načina života i gospodarstva, uvjetuju i novi izgled naselja kroz modernizaciju uvjeta stanovanja, povećanje stambenog prostora i uvođenje novih arhitektonskih elemenata. Uz osnovnu stambenu jedinicu, obiteljsku kuću, grade se i prve stambene zgrade. Naselje se širi prema sjeveru, istoku i zapadu u odnosu na povijesnu jezgru grada koja istovremeno doživljava znatne promjene i devastacije. Krajem 20. i početkom 21. st., raste izgradnja građevina prvenstveno turističke namjene. Zamjetna je tendencija novogradnje na svim rubnim dijelovima grada kao i vrlo neprilagođene građevinske interpolacije unutar zaštićene povijesne jezgre grada koje postaju svakodnevnica grada.

Povijesna urbanistička cjelina grada Umaga upisana je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara, Z-2680 te je prema tome podloža Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara R Hrvatske.

Unutar prostora povijesne jezgre grada preporučava se obavezna zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove i zadržavanje postojećih gabarita izgradnje, pa je, samim time, gradnju interpoliranih građevina potrebno logično uključivati u postojeću sredinu kako ne bi došlo do narušavanja građevinskog sklada nastalog tijekom duljeg perioda. Predlaže se izrada Konzervatorske podloge s evidencijom i valorizacijom graditeljske baštine urbane povijesne jezgre te izrada što potpunije foto i ostale arhitektonske dokumentacije (arhitektonsko snimanje) nakon čega bi se moglo pristupiti izradi kvalitetne studije sa sadržanim uvjetima i mjerama zaštite te načinom i metodama obnove kojima bi se pojedini arhitektonski sklopovi unutar urbane sredine prilagodili suvremenim načinima življenja. Pri rekonstrukciji povijesnih građevina i prilagođavanju stambenih potreba današnjici neizbježno je praćenje zadanih mjerila kao i prilagođavanje arhitektonskim mjerilima zadane građevine. Prema tome, otvaranja terasa na krovu, dogradnje terasa na stupovima, vanjski konzolno istaknuti balkoni kao ni betonska vanjska stubišta nisu poželjna. Umjesto pretencioznih dogradnji na osnovni korpus građevine, preporučava se sagledavanje građevine u cjelini te prilagođavanje mogućnostima same građevine kao i izbjegavanje elemenata koji se pogrešno doživljavaju kao elementi tradicionalne arhitekture (lukovi, terase, nadstrešnice, balustrade). Ne preporučava se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi mogle dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina.

Povijesne građevine nositelji su identiteta sredine pa im je pri rekonstrukciji i obnovi potrebno pristupiti s posebnom pažnjom. Potrebno je izbjegavati materijale koji nisu primjereni lokalnoj tradiciji – betonske crjepove, kupu mediteran, metalne i plastične strehe i pokrove, cementnu žbuku kao i ostale žbuke koje samo imitiraju tradicionalnu žbuku. Prilikom uređenja vanjskih ploha objekata kao mjera zaštite preporuča se prilagodba boja na vanjskim plohamo koja ne bi odudarala od karaktera sredine, odnosno uređivanje vanjskih ploha mora se temeljiti na korištenju isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala. Kako su sve povijesne kuće izvorno bile ožbukane radi zaštite zida, preporuča se izbjegavati trend uklanjanja povijesne žbuke i fugiranje ziđa cementnim mortom. Sačuvane detalje na pročeljima koj sadržavaju određenu povijesnu vrijednost, kao npr. vanjska stubišta s masivnim kamenim stubama, potkrovnice vijence od tavelica ili kamene poklopnice punih parapeta potrebno je čuvati i sanirati. Na svim građevinama sa sačuvanim izvornim kamenim vijencem, isti treba sačuvati i sanirati sa savim povijesnim detaljima. Izgradnja betonskih nadstrešnica pokrivenih kupama kanalicama se ne preporuča.

Visoko ambijentalne detalje kojima se ponose pojedini građevni objekti, kao što su volti ispod baladura, oblici dimnjaka, konzole, saracene, kameni okviri otvora izvedeni od punih kamenih blokova, kamene stube od punih kamenih pragova, masivni kameni portali ili zidani dovratnici portala, potrebno je sačuvati ili eventualno faksimilno ponoviti. Prekrivanje krovništva potrebno je izvoditi kupom kanalicom. Preporuča se korištenje drvene stolarije, drvenih škura za zatvaranje prozorskih otvora te drvenih vrata za zatvaranje ulaznih otvora.

Veliku važnost u oblikovanju povijesnoga ambijenta nosi i oblikovanje okoliša uokolo pojedine građevine te se u takvim situacijama preporuča korištenje tradicionalnog lokalnog zelenila.

U slučajevima proširenja građevinskih područja grada, proširenja je potrebno planirati na način kojim bi se zadržala neporemećena homogena slika povijesne urbane sredine, što bi značilo da se ne preporuča širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Jednako tako važno je očuvanje kavalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina,

šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje.

Dijelovi srednjovjekovnih fortifikacija s obrambenim kulama unutar urbane sredine Umaga moraju se očuvati kao i održavati u naslijeđenom obliku. Pojedini dijelovi fortifikacija mogu se, u izuzetni slučajevima, rekonstruirati po načelu anastilozne (ako je istražen materijal in situ dovoljan za primjenu navedene metode) ili tipološke rekonstrukcije (ako se temeljem povijesno-prostornih istraživanja može zasigurno utvrditi oblik i detalji fortifikacija). Dijelovi fortifikacija ili njihovi objekti – kule ili bastioni, mogu se revitalizirati temeljem metode rekonstrukcije, ali na način da se novom namjenom ne utječe na svojstvo kulturnog dobra, odnosno da se ne oštećuju izvorni dijelovi strukture fortifikacija.

Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće i poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno graditi na načelima tipološke rekonstrukcije.

Unutar zaštićene povijesne jezgre grada Umaga, prilikom obnove pojedinih građevinskih objekata, mogućih novijih interpolacija ili bilo kakvih drugih radova, koji bi doveli do poremećaja graditeljske ravnoteže unutar sredine, potrebno je ishoditi posebne uvjete i prethodno odobrenje nadležne službe, odnosno Ministarstva kultura, Konzervatorskog odjela u Puli.

Istaknute objekte van povijesno zaštićene jezgre (kuća Manzutto, kuća Latin „Lei“, kuća na sjecištu ulice J. Rakovca i Novigradske ulice, Ulica Tribje, Danteova ulica), a koji većinom pripadaju periodu 18. i 19. st. te poč. 20. st., preporučava se štiti odredbama Prostornog plana, tj. stupnjem zaštite od lokalnoga značenja. Preporučene smjernice se prvenstveno odnose na zaštitu i očuvanje temeljne graditeljske osnove i zadržavanje postojećih gabarita izgradnje i nadogradnje kako ne bi došlo do narušavanja građevinskog sklada nastalog tijekom duljeg perioda. Prilikom uređenja vanjskih ploha objekata ili objekata u navedenim ulicama kao mjera zaštite preporuča se korištenje isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala te prilagodba boja na vanjskim plohama koja odgovaraju vremenskoj determinaciji objekta.

Drvene dizalice za čamce u predjelu Moela preporuča se zaštititi pokretanjem postupka zakonske zaštite te njihovim upisivanjem u Registar kulturnih dobara R Hrvatske, odnosno predlaže ih se povezati u istu grupu kao i dizalice za čamce sačuvane na području Savudrije / Bašanija te one u Lovrečici te ponovo, za sve njih, pokrenuti postupak zakonske zaštite. Dizalice za čamce jedna su od važnih karakteristika cijeloga područja Grada Umaga. Prije bilo kakvih planiranih radova vezanih uz dizalice za čamce (njihovo premještanje etc..) preporuča se ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Predlaže se osnivanje savjeta za zaštitu i očuvanje graditeljske i ostale kulturne baštine na području Grada Umaga.

VIZURA - Umag – Povijesna gradska jezgra (br. 9., karta 9.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Gradsku vizuru povijesne jezgre grada Umag preporučava se i dalje štititi jer je njena povijesna struktura i matrica, unatoč promjenama koje su se događale naročito u zadnjih 20 godina, još uvijek vidljiva i prepoznatljivih je karakteristika, a povijesnim specifičnostima prezentira dugu i slojevitou povijest i trajanje grada Umaga.

Grad, nekada smješten unutar obrambenih gradskih zidina od kojih je manji dio još uvijek sačuvan uzduž južne šetnice umaškog poluotoka kao i na krajnjem dijelu poluotoka preporuča se i štititi od katnosti građevina koje svojom visinom ne bi smjele narušavati vizuru nastalu kroz dulji period, kao i zaštita parcelizacije, odnosno očuvanje parcelizacije kroz povijest. Naknadne promjene izazvane adaptacijama i dogradnjama ipak još uvijek omogućuju prostornu čitljivost simbioze povijesnih slojeva.

Preporučava se uklanjanje svih onih elemenata neprimjerenih karakteru grada kao povijesne urbane sredine (plastični elementi koji se očituju kroz reklame i kroz otvore na građevinama). Preporučava se sanacija vanjskih ploha građevina usklađena s vremenskim nastankom iste. Preporučava se izrada plana nižega reda za koji je potrebna izrada konzervatorske podloge s točno definiranim i preporučenim smjernicama zaštite pojedinih objekata. Povijesna jezgra grada Umaga zaštićena je kao kulturno dobro RH i upisana je u Registar kulturnih dobara RH.

8. RURALNE SREDINE (KARTA 7.)

Kao ruralne sredine na području Grada Umaga označene su ruralne sredine Stara Savudrija, Sveta Marija na Krasu, Zambratija, Petrovija, Materada, Sv. Ivan Kornetski i Lovrečica. Dok je Stara Savudrija ruralna cjelina nastala na osnovama važne antičke, pa potom i srednjovjekovne luke, Sveta Marija na Krasu je naselje razvijeno uokolo novovjekovne stancije obitelji Sossa, a Zambratija, Sv. Ivan Kornetski i Lovrečica su ruralne cjeline s dugim kontinuiranim razvojem od prapovijesti do danas. Isto tako, sredine Petrovija i Materada su većinom koncentrirane uokolo baroknog crkvenoga objekta za koji se, pak, pretpostavlja da je izrastao nad nekim starijim sakralnim objektom.

◆ 1. Stara Savudrija / Salvore

Stara Savudrija početkom 20. st. s hotelom Alla posta i ljetnikovcem obitelji Rauber te crkvom u pozadini

Malo ribarsko mjesto smješteno na malome poluotoku predstavlja krajnju sjevernu točku Grada Umaga. Kroz povijest mjesto se nazivalo *Siluo* ili *Silbio* (*Tabula Peutingeriana*, 1.-4. st.) i *Silbonis* i *Silvium* (*Kozmografija Anonimnog Ravenjanina*, 6./7st.). Tragovi ljudske prisutnosti zabilježeni su već u prapovijesnim razdobljima, dok se u antičkom razdoblju ovdje nalazila važna luka koja je pružala utočište mnogim brodovima kao zadnja sigurna luka prije nastavka plovidbe prema Acquilei. Prirodnu uvalu zatvarala su dva lukobrana. Južni je bio dug 110

metara, a sjeverni vjerojatno nešto više od 50. Sjeverni je lukobran obnovljen 1996. i opremljen svjetionikom na vrhu. U srednjem vijeku, luka nije izgubila na svome značaju nego se i dalje koristiti. Krajem 9. stoljeća naselje je opljačkano od neretljanskih gusara (knez Domagoj). Godine 1177. došlo je do velika pomorske bitke, između mletačke i genovsko-pizanske mornarice, i ubrzo iza toga Savudrija dolazi pod vlast Venecije. Sredinom 15.stoljeća ovdje se doseljavaju hrvatske izbjeglice iz Dalmacije koje bježe pred Osmanlijama. Nakon Venecije, vlast preuzimaju Francuzi pa Austrija kada se na širem područje Savudrije događa pravi zamah, razvija se poljoprivreda, grade se brojne vile i ljetnikovci, te se razvija turistička i zdravstvena destinacija koja donosi brojne goste iz Austrije i ostatka Evrope. Nakon kraja 2.svjetskog rata do 1947.godine, područje Savudrije je pripadalo gradu Piranu (ostavština A. Caccia) a potom ulazi kao dio Slobodnog Teritorija Trsta u kojem ostaje sve do 1954.godine kada je priključeno ex Jugoslaviji te potom 1991. R Hrvatskoj.

Unutar maloga naselja sa svega par građevinskih objekata ističe se srednjovjekovna crkva sv. Ivana, do nje župna kuća, izvorno gotička građevina s grbom piranske obitelji Donato na pročelju te velikom lijepo oblikovanom cisternom ispred koju ukrašuje bunarsko grlo na kojemu je također uklesan grb obitelji Donato. Početkom 20. st. u naselju se nalazi hotel restoran *Alla posta* u vlasništvu obitelji Favretto iz Umaga do kojega potom, obitelj Rauber iz Trsta, gradi svoj ljetnikovac. Gradi se i Villa Lotta od obitelji Cesare na samome ulazu u mjesto. 70 ih godina 20. st. novi stambeni objekti koji se grade, svojim smještajem ne narušavaju prirodnu funkciju Stare Savudrije kao luke tako da se i danas ona odlikuje brojnim usidrenim ribarskim kočama.

Cisterna ispred župnog dvora

- ◆ *Ostatci antičke arhitekture na kopnu, antičke luke i pokretnih arheoloških nalaza koji se nalaze na poziciji N=45°30'01'' i E=13°30'24'' u uvali Stara Savudrija imaju svojstvo kulturnog dobra R Hrvatske - Z-70.*

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar povijesnoga prostora ruralne sredine stara Savudrija preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove te zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja kao ribarskog naselja. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Uređenja vanjskih ploha moraju se temeljiti isključivo na lokalnom arhitektonskom izrazu i građevinskim materijalima s prilagodbom boje na vanjskim ploham koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće

pejzažno okruženje, odnosno potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Predlaže se izrada konzervatorske podloge s kulturnom valorizacijom i inventarizacijom građevnih objekata te smjernicama zaštite. Reprezentativnu arhitekturu, kao i onu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici. Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Profane građevine građene krajem 19. – poč. 20. st. obnavljati u skladu s njihovom vremenskom determinacijom.

Župnu kuću kao i crkvu Sv. Ivana Evanđeliste, a smještenu južno od crkve Sv. Ivana predlaže se zaštititi zakonskom zaštitom te je kao građevinu od spomeničke vrijednosti upisati u Registar kulturnih dobara RH. Na obje te građevine preporuča se, prije bilo kakvih građevinskih i ostalih radova ishoditi uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Naselje stara Savudrija je i arheološki lokalitet, pa je prije bilo kakvih građevinskih i drugih planiranih radova (jaružanje potoka, kopanje kanala za postavljenje infrastrukture..) potrebno ishodovati prethodno odobrenje i uvjete nadležne službe, Konzervatorskog odjela u Puli.

Ruralnu sredinu stara Savudrija preporuča se štititi prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

VIZURA- Naselje Stara Savudrija (br.1, karta 9)

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Naselje Stara Savudrija svoj karakter ribarskoga naselja očuvalo je do danas, te bilo kakve izmjene u smislu stihijske gradnje novijih građevina, odnosno bez njihovog planskoga uključivanja u postojeću sredinu, dovele bi do narušavanja vizualnog sklada naselja nastalog tijekom duljega razdoblja. Ne preporuča se nikakva izgradnja koja bi svojim pretenciozним izgledom (npr. pseudobarokizirani objekti, apartmanizirani objekti) kao i svojom visinom

(zatvaranje pogleda na crkveni zvonik i manjim dijelom na crkvu, kao i na čemprese uokolo se ne preporučava) dovela do zatvaranja vizure naselja. Predlaže se, u slučaju gradnje novih građevina definirati njihove maksimalne gabarite i dispozicije vodeći računa o njihovom učinku na buduću kvalitetu naselja unutar kojega bi župna crkva sa svojim zvonikom i dalje trebala sačuvati svoju stoljetnu ulogu orijentira u prostoru.

Preporučava se zaštita vizure naselja Savudrija prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Arheološki lokalitet Antička luka Savudrija zaštićen je kao kulturno dobro i upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

◆ 2. Sveta Marija na Krasu / Madonna del Carso

Naselje Sveta Marija na Krasu formiralo se uokolo jezgre koju su činili crkveni sklop (1930. Crkva dobiva župni dvor i zvonik) i stancija obitelji Sossa. Posjed je prvotno bio u vlasništvu Bratovštine Sv. Marija na Krasu, da bi ga početkom 19. st. kupila obitelj Bruni iz Pirana. Stancija pripada zatvorenome tipu stancija omeđenih vrlo visokim zidom (oko 3 m) koji se dobrim dijelom sačuvao i do danas. Kompleksom stancije dominira reprezentativni stambeni objekat, palača Sossa sagrađena 1809. god. a kojoj se pristupalo preko popločanog puta flankiranog drvoredom. Iza i sa strane stambenoga objekta nalaze se gospodarski objekti koji više nisu u funkciji (golubarnik) i cisterna s bunarskim grlom. Objekat je podijeljen na više privatnih stanova te ga vlasnici obnavljaju sporadično i neprimjereno po svome ukusu. Osim palače Sossa, izvaja se također i niz građevinskih stambenih objekata uz crkvu.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar prostora ruralne sredine Marija na Krasu preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove te, ako je ikako moguće, zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja. Uređenja vanjskih ploha moraju se temeljiti isključivo na lokalnom arhitektonskom izrazu i građevinskim materijalima s prilagodbom boje na vanjskim plohama koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje, odnosno potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Preporuča izrada kulturne valorizacije kroz inventarizaciju građevnih objekata. Reprezentativnu arhitekturu, kao i onu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici. Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Profane građevine građene tijekom 19. ili poč. 20. st. obnavljati u skladu s njihovom vremenskom determinacijom.

Naseljem, uz župnu crkvu, dominira palača Sossa građena početkom 19. st. kao reprezentativan stambeni objekt flankiran visokom zidom te s organiziranim manjim gospodarskim dijelom iza. Preporuča se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata za za

cijeli građevni sklop. Samu palaču, kao i njoj pripadajuće prateće dijelove, preporuča se zaštititi zakonskom zaštitom te je kao građevinu, odnosno cijeli posjed, od velike spomeničke vrijednosti upisati u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Za sve radove koji se planiraju poduzeti unutar posjeda, preporuča se prije istih, ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Cijelo naselje Sveta Marija na Krasu preporuča se zaštititi odredbama Prostornoga plana odnosno stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

◆ 3. Zambratija / Zambrattia

Malena ruralna sredina s velikim značajem u antici i u srednjem vijeku. Naselje se u srednjem vijeku razvilo uokolo sjedišta feuda sa skupinom kolonatskih kuća. Feud je prvo bio vlasništvo koparske obitelji Bratti te kasnije momjanske obitelji Rota. U južnom dijelu uvale Zambratije nalaze se djelomično arheološki istraženi ostatci antičke vile rustike. i nekropole. Lokalitet se nadovezuje na obližnji kaštel Sipar, koji je također pripadao obitelji Bratti, a koji je već i u prapovijesnom brončanodobnom razdoblju bio naseljen.

Pogled na Sipar od crkve sv. Marije Magdalene

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Nekada pitoreskno naselje, danas je, naročito u zadnjih 15 godina, najvećim dijelom uništeno neprimjerenom gradnjom velikih stambenih objekata čime je narušena povijesna vizura naselja. U samome centralnom dijelu naselja, sjeveroistočno od crkve Sv. Marije Magdalene, međutim još uvijek je sačuvan manji građevinski stambeni sklop koji jednim dijelom dočarava nekadašnji izgled naselja. Da ne bi došlo do potpunoga uništavanja sklada, preporuča se isti zaštititi odredbama Prostornog plana, odnosno stupnjem zaštite od lokalnoga značenja. Kao mjera zaštite, prilikom uređenja vanjskih ploha, preporuča se korištenje lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala te prilagodba boje na vanjskim plohamo koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

Crkvu Sv. Marije Magdalene (naglašeno u dijelu o Sakralnim objektima na području Grada Umaga) preporučava se, kao objekat od izrazito spomeničke i kulturno povijesne vrijednosti, zakonski zaštititi kao kulturno dobro upisom u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Prije bilo kakvih radova na istoj, kao i radova u neposrednoj blizini iste, preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 4. Petrovija / Petrovia

Područje Petrovije bilo je naseljeno u rim. doba. U obližnjem zaseoku Jeci, pola kilometra sjeverno od Petrovije, pronađena je rim. vojnička brončana diploma s kraja 2. st. Naselje Petrovija prvi se put spominje 1210. kao *Betantia*, a 1639. doseljene su izbjeglice pred Osmanlijama iz Dalmacije. Zemljovlasnici su, u 19.st., bili grofovi Marcovich, podrijetlom iz Bara u Crnoj Gori koji su dali sagraditi rezidencijalnu zgradu na glavnome trgu u središtu mjesta. Na palači nalazimo i nekoliko kamenih ploča godinom, godina 1616 na jednom od arhitrava, godina 1806. s natpisom *C(onte) N(icolo) M(arcovich) F(ece) F(are)* i godina 1817. koja se nalazi na cisterni smještenoj sa stražnje strane palače. Palača je danas podijeljena u više privatnih stanova koji je obnavljaju sporadično i po svome ukusu. Obitelj Marcovich, koja je posjedovala većinu zemljišta u okolici Petrovije, obilježavala je svoje posjede međašima koji se i danas mogu vidjeti po poljima. Za vrijeme Austrije, u Petroviji se gradi javna cisterna smještena na današnjem glavnome trgu. Jednobrodna župna crkva sv. Stjepana izgrađena je 1647. za nove stanovnike.

Malo ruralno naselje, većinom skoncentrirano uokolo glavnoga trga odlikuje se nizom manjih građevinskih objekata s baladurima (kuća Tomizza, kuća Abrami). Glavni trg je nedavno obnovljen, uklonjen je asfalt te su postavljene kamene ploče, koje su, obzirom da trg većim dijelom služi kao parkiralište automobilima, prilično prljave. Neprimjerene su i zbog velikoga odsjaja koje sunce stvara čime je trg i dalje ostao prilično nefunkcionalan.

Trg s kućom/palačom Marcovich

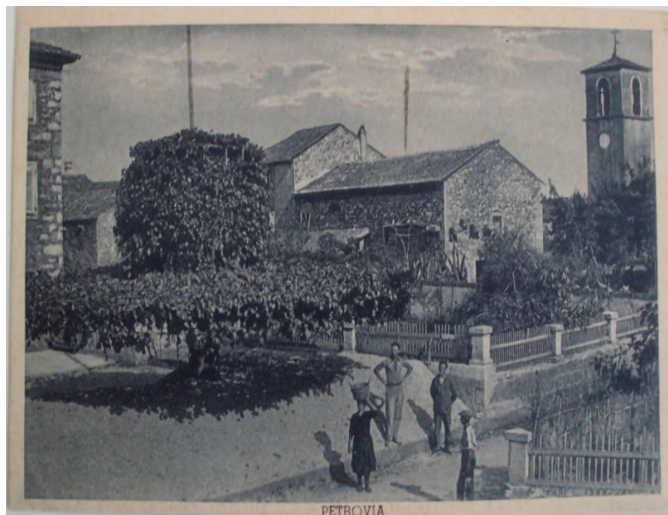
Cisterna iza palače

Bunarsko grlo nad cisternom

Petrovija poč. 20. St.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar prostora ruralne sredine Petrovije, odnosno njene središnje manje povijesne jezgre, preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove te, ako je ikako moguće, zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Kao mjera zaštite, prilikom uređenja vanjskih ploha, preporuča se korištenje arhitektonskih izraza i građevinskih materijala temeljenih isključivo na lokalnoj tradiciji te prilagodba boje na vanjskim plohama koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Preporuča se buduću gradnju izvoditi u zoni koja jasno naznačuje razliku od povijesne jezgre. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje, odnosno potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Središnju manju povijesnu jezgru naselja se preporuča kulturno valorizirati kroz inventarizaciju građevnih objekata. Reprezentativnu arhitekturu, kao i onu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici.

Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Profane građevine građene tijekom 19. ili poč. 20. st. obnavljati u skladu s njihovom vremenskom determinacijom.

Naseljem, uz župnu crkvu, dominira palača obitelji grofova Marcovich građena tijekom 17. st., 18. i 19. st. kao reprezentativan stambeni objekat s cisternom iza. Predlaže se izrada Detaljnog konzervatorskog elaborata za palaču Marcovich. Palaču se preporuča zaštititi zakonskom zaštitom te je kao građevinu od velike spomeničke vrijednosti upisati u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Za sve radove koji se planiraju poduzeti nad njom, preporuča se prije istih, ishoditi mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Župnu crkvu, kao i niz stambenih građevina (kuća Tomizza, kuća Abrami) i ostalih profanih objekata (javna cisterna), odnosno cijelu povijesnu jezgru naselja Petrovija predlaže se zaštititi odredbama Prostornoga plana odnosno stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Područje uokolo crkve potencijalni je arheološki lokalitet te se za eventualne zemljane radove uokolo iste, preporuča arheološki nadzor.

◆ 5. Materada / Matterada

Područje Materade bilo je naseljeno u prapovijesti, antici i ranom srednjem vijeku. Materada se prvi put spominje u 12.st. u putopisu Al Idrisija. Župna crkva Blažene Djevice Marije od Snijega izgrađena je na mjestu prijašnje. U 17.st. Venecija doseljava izbjeglice pred Osmanlijama iz Dalmacije. U današnjoj Materadi izdvaja se zgrada župnoga dvora u neposrednoj blizini crkve te stambeni objekat obitelji Kocijančić iz 18. st. s loggiom ispred ulaza.

Župni dvor

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar prostora ruralne sredine Materada preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove povijesne jezgre naselja te, ako je ikako moguće, zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja. Kao mjera zaštite, prilikom uređenja vanjskih ploha, preporuča se korištenje isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala te prilagodba boje na vanjskim plohama koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih

površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje, odnosno potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Naselje se preporuča kulturno valorizirati kroz inventarizaciju građevnih objekata. Reprezentativnu arhitekturu, kao i onu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici.

Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Profane građevine građene tijekom 19. ili poč. 20. st. obnavljati u skladu s njihovom vremenskom determinacijom.

Povijesni središnji dio naselja Materada preporuča se zaštititi odredbama Prostornoga plana odnosno stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Područje uokolo crkve potencijalni je arheološki lokalitet te se za eventualne zemljane radove uokolo iste, preporuča arheološki nadzor.

◆ 6. Sv. Ivan Kornetski / San Giovanni della Corneta

Višeslojni arheološki lokalitet i crkva Sv. Ivana u naselju Sv. Ivan Kornetski kraj Umaga, smješten na k.č.24/2, 24/3, 25/2, 28/2, 210/1, 210/2, 6/3, 21/18, 2/8, 24/4, 28/1, 39/13, 39/53, 2/1, 2/6, 2/7, 5/7, 39/3, 39/4, 39/20, 39/28, 25/3, 39/23, 21/6, 23/5, 6/2, 21/43, 6/6, 23/8, 44/12, 23/9, 21/33, 21/36, 21/38, 21/31, 21/30, 21/39, 21/52, 21/53, 21/22, 21/37, 44/13, 39/2, 21/25, 23/6, 23/7, 42/7, 21/19, 21/41, 21/20, 21/44, 21/34, 28/1, 6/4, 21/17, 22/6, 23/11, 2/5, 21/1, 21/2, 21/4, 21/11, 21/12, 21/13, 21/26, 21/29, 21/35, 22/2, 22/4, 22/3, 23/4, 24/6, 24/15, 24/16, 25/1, 27, 39/9, 39/25, 39/26, 25/4, 4, 269, 5/5, 39/51, 21/47, 39/11, 39/12, 39/16, 39/27, 218/1, 218/2, 21/7, 21/14, 21/15, 21/16, 6/7, 23/2, 21/45, 24/12, 24/18, 24/19, 22/7, 21/33, 21/24, 255, 189, 190/1, 2/4, 6/5, 21/3, 21/10, 24/1, 6/1, 5/8, 45/3, 21/46, 21/5, 5/1, 39/1, 39/5, 39/6, 39/7, 38/8, 39/10, 39/14, 39/15, 39/24, 39/22, 2/3, 39/50, 2/2, 2/9, 24/5, 21/32, 21/40, 21/42, 21/48, 38, 24/14, 24/22, 23/10, 44/9, 21/9, 3/1, 42/8, 42/9, 44/26, 22/3, 23/1, 24/8, 24/17, 24/21, 21/21, 24/13, 5/3, 24/20, 5/6, 39/17, 39/29, 39/30, 39/49, 40/3, 42/4, 39/47, 42/6, 39/18, 445, 44/15, 39/39, 38/44, 44/16, 39/34, 44/17, 44/7, 44/8, 39/43, 39/45, 39/38, 39/52, 39/46, 39/48, 44/24, 40/1, 44/20, 44/23, 44/18, 44/4, 44/19, 39/37, 38/41, 39/42, 39/40, 44/2, 44/11, 44/25, 44/22, 39/31, 39/32, 42/5, 39/33, 44/1, 44/6, 39/19, 39/21, 39/35, 40/2, 42/1, 42/2, 42/3, 1704, 44/10, 44/21, 44/3, 44/14 sve k.o Lovrečica, do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, stavlja se pod preventivnu zaštitu, odnosno upisan je u Registar kulturnih dobara R Hrvatske na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara pod rednim brojem P-3573 (Klasa: UPI612-08/10-05/0006, urbr: 532-04-14/8-10-03, Pula 02. 02. 2010.)

Sv. Ivan nalazi se na sjeverozapadnom obalnom dijelu Istre, 4,5 km južno od Umaga. Sv. Ivan pod imenom *S. Zuan dela Corneda* pojavljuje se na najstarijoj sačuvanoj karti Istre tiskanoj 1525. g. Godine 1620. prikazan je na karti Istre pod imenom *S. Giodella Corneda*. Od druge polovice 17. st. pojavljuje se na kartama sve češće pod nazivima *San Giovanni della Corneta*, *S. Giovanni di Corneto* ili *S. Govanni della Corsella*.

Još u prapovijesnim vremenima, na istaknutome rtu Finida, koje danas djeluje kao niski sprud, nalazilo se brončanodobno naselje sa strane kopna zaštićeno nasipom. U antičko vrijeme, u Sv. Ivanu, funkcionira veće pristanište za utovar i istovar robe koja se dovozila sa cijeloga okolnoga područja. Istodobno funkcionira i velika bogata antička vila (*villa maritima*) u blizini koje se nalazi i nekropola. U srednjem vijeku oko posjeda u Sv. Ivanu vodili su se sukobi moćnih feudalaca. U 11. st. na predjelu Gromače (vjerojatno je riječ o položaju uokolo crkve Sv. Ivana) gradi se kaštel koji je srušen početkom 12. st. Posjed 1106. g. postaje vlasništvo koparskog plemića Francesca de Guercie (Verzi) koji je dobio dozvolu za izgradnju novog dvorca na ruševinama starog. Sv. Ivan ostaje u posjedu Verzijevih sve do 1869. g. kada se zakonom ukidaju feudalna prava.

Sv. Ivan je maleno naselje tradicionalnih kamenih istarskih kuća i uglavnom, lijepo uklopljene novogradnje i vikendica. Dio današnjeg naselje grupirano je na južnoj obali uvale Kocišće ili Kacišće na dijelu zvanom Karigador, a drugi dio u blizini rta Finida. Uvala Kocišće duboka je i prirodno dobro zaštićena uvala od bure, a prema jugu je otvorena. Obala joj je kamenita, nisko položena i pristupačna.

Pretpostavljeni ostatci srednjovjekovnoga Kaštela

Natpis nad ulaznim vratima kuće Doz

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar manje središnje povijesne jezgre ruralne sredine Sv. Ivan, a koju karakterizira kontinuitet naseljavanja od prapovijesti do danas, preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove te zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja. Kao mjera zaštite, prilikom uređenja vanjskih ploha, preporuča se korištenje isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala te prilagodba boje na vanjskim plohamo koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje. Potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Za povijesnu jezgu naselja predlaže se izrada Detaljne konzervatorske podloge s kulturnom valorizacijom kroz inventarizaciju građevnih objekata te smjericama zaštite istih. Arhitekturu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici.

Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Najveći dio područja ruralnoga naselja Sv. Ivan zaštićen je kao višeslojni arheološki lokalitet i crkva i upisan je u Registar kulturnih dobara RH pod rednim brojem P-3573 te je samim time prije planiranih zemljanih, građevinskih i ostalih radova potrebno isdohovati posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

Cijelo naselje se preporuča zaštititi odredbama Prostornoga plana odnosno stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

VIZURA – Sv. Ivan Kornetski – naselje (br. 11., karta 9.)

⇒ *Preporučava se izbjegavanje svih radova koji bi doveli do poremećenosti vizure manje povijesne jezgre naselja, odnosno predlaže se, u slučaju interpolacije novih građevina definirati njihove maksimalne gabarite i dispozicije vodeći računa o njihovom učinku na buduću kvalitetu naselja. Prilikom bilo kakvih radova koji bi se odvijali u smjeru rta Finida, treba voditi računa o arheološkim zidanim strukturama koje su vidljive također i u profilu cijele obale.*

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Višeslojni arheološki lokalitet koji se prostire na cijelo području rasprostiranja naselja upisan je u Registar kulturnih dobara RH.

◆ **7. Lovrečica / San Lorenzo di Daila**

Lovrečica je obalno naselje smješteno južno od Umaga. Nalazi se na sjev. obali zaljeva Slanik, uz cestu Umag–Novigrad, a na kraju ceste iz Buja. Područje naselja bilo je naseljeno već u rimsko doba, o čemu svjedoče ostaci antičke vile (*villa rustica*)s ostacima zlatnih mozaika, natpisi, grobovi i antička cisterna. Franački car Konrad Drugije, 1028.godine, dodijelio Lovrečicu akvilejskom patrijarhu, a akvilejski patrijarh 1037. g. vratio je feud Lovrečicu caru sa željom da ga dodijeli siromašnoj Novigradskoj biskupiji. Mirovnim ugovorom iz Trevisa 1291.godine Lovrečica pada pod mletačku vlast, kojim su Veneciji priznata prava nad osvojenim područjima u Istri. Od tada je Lovrečica bila imanje novigradskih biskupa, koji su nad njom imali punu jurisdikciju do 1519., kada civilnu vlast prepuštaju umaškom podestatu.

Prema nekim dokazima, u Lovrečici je u 15.stoljeću postojala kula, koju je novigradski biskup koristio prilikom vođenja crkvenih i građanskih parnica a služila je i kao svjetionik. Crkva Sv.Lovre, sa starim grobljem, ukolo kojih je i formirano današnje naselje, spominje se u apostolskoj vizitaciji iz 1580. g. Tijekom povijesti, Lovrečica je opustošena kugom i malarijom, koja je uspješno iskorištena tek u 20. st.

Lovrečica poč. 20. St.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Ruralna sredina Lovrečica najvećim dijelom je narušena gradnjom prometnice kroz središnji dio naselja, uz župnu crkvu Sv. Lovre tako da se predložene mjere zaštite odnose samo na središnji manji dio povijesne jezgre, odnosno na prostor uokolo župne crkve.

Unutar prostora manje povijesne jezgre ruralne sredine Lovrečica, a koje karakterizira kontinuitet naseljavanja od antike do danas, preporučava se zaštita i očuvanje temeljne graditeljske osnove te zadržavanje postojećih gabarita izgradnje. Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata te njihovo spajanje u veće prostorne sklopove koje bi moglo dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Gradnju interpoliranih građevina preporuča se logično uključivati kako ne bi došlo do narušavanja sklada i funkcije naselja. Kao mjera zaštite, prilikom uređenja vanjskih ploha, preporuča se korištenje lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala te prilagodba boje na vanjskim plohama koja ne bi odudarala od karaktera ruralne sredine.

U slučajevima proširenja građevinskog područja, ista se preporuča planirati na način kojim bi se sačuvala neporemećena homogena slika povijesne sredine, odnosno ne preporuča se širenje na način koji bi doveo do zatvaranja tih istih vizura. Ako se analizom oblikovnih i povijesnih elemenata utvrdi da je moguće ili poželjno određene neizgrađene dijelove jezgre popuniti novom gradnjom, takve je interpolacije potrebno projektirati na načelima tipološke rekonstrukcije. Jednako je važno očuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljoprivrednih površina, šuma etc. jer osim građevnih struktura, cjelovitu sliku sredine čini i pripadajuće pejzažno okruženje. Potrebno je očuvati odnos izgrađenoga dijela povijesne ruralne sredine s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre.

Naselje se preporuča kulturno valorizirati kroz inventarizaciju građevnih objekata. Arhitekturu od visoke ambijentalne vrijednosti preporuča se arhitektonski snimiti i dokumentirati te joj potom odrediti stupanj i režim zaštite te metode obnove i načine prilagodbe današnjici.

Tradicionalnu arhitekturu s okućnicom treba obnavljati tradicionalnim tehnikama i materijalima (kamen, vapnena žbuka, kupe kanalice, drvena stolarija) uz izbjegavanje dogradnji suvremenim materijalima (armirani beton, cementna žbuka) koje mijenjaju izvorni sklad.

Za crkvu Sv. Lovre predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite te njeno upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske kao zaštićenoga kulturnog dobra. Prije bilo kakvih planiranih građevinskih i ostalih radova kako na prostoru uokolo i unutar crkve, tako i samome zidu objekta preporuča se ishodovati uvjete i mišljenje Konzervatorskog odjela u Puli. Najveći dio područja ruralnoga naselja Lovrečica vrlo vrijedni je arheološki je lokalitet i od kulturno povijesnoga je značaja za cijelo područje Grada Umaga te se predlaže zakonska zaštita kao kulturnoga dobra RH te upisivanje u Registar kulturnih dobara RH te je samim time prije planiranih zemljanih, građevinskih i ostalih radova na cijelome području naselja potrebno ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli. Zakonska zaštita nad naseljem Lovrečica do sada nije provedena samo zbog razloga nesređenosti u zemljišnim knjigam što predstavlja veliki problem nadležnim službama.

VIZURA - Lovrečica – naselje (br. 12., karta 9.)

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Vizura naselja Lovrečica odražava karakter naselja kao maloga primorskoga mjesta s još uvijek sačuvanim dizalicama za čamce vidljivim uz obalu naselja. Preporučava se izbjegavanje svih radova koji bi doveli do poremećenosti te iste vizure, odnosno predlaže se, u slučaju

gradnje novih građevina definirati njihove maksimalne gabarite i dispozicije vodeći računa o njihovom učinku na buduću kvalitetu naselja unutar kojega bi župna crkva Sv. Lovre sa svojim zvonikom i dalje trebala sačuvati svoju stoljetnu ulogu orijentira u prostoru. Prilikom bilo kakvih radova koji bi se odvijali uzduž južne obale u naselju, treba voditi računa o arheološkim zidanim strukturama koje su vidljive u profilu cijele obale.

Preporučava se zaštita vizure prostorno planskom dokumentacijom, tj. stupnjem zaštite od lokalnog značenja.

Višeslojni arheološki lokalitet koji se prostire na cijelo području rasprostiranja naselja Lovrečica predložen je za upis u Registar kulturnih dobara RH.

9. CIVILNE GRAĐEVINE (KARTA 8.)

Civilne građevine vile građene su, na prijelazu 19. u 20. st., najviše na području k.o. Savudrije. Većinom je riječ o privatnim ljetnikovcima građanim u turističke svrhe.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE (općenito)*

Preporuča se njihova kulturno građevinska valorizacija te njihovo uklapanje u turističku ponudu Savudrije. Prilikom njihove obnove nužno je držati se izvornog stanja i postojećih gabarita, a kod onih vila koje u sklopu imaju hortikulturalno uređen vrt, preporuča se i njihova revitalizacija. Nikakve nadogradnje niti dogradnje se ne preporučavaju jer bi se time narušila skladna cjelina građevine. Boja vanjskih ploha treba se uskladiti s vremenskim nastankom objekta. Preporuča se ih se zaštititi odredbama Prostornog plana, tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 1. Bašanija / Bassania- Vila Valdepian (nekoć Ospizio Marino di Salvore)

Nekoć dječje odmaralište (sirotište) na moru (*Ospizio Marino di Salvore*) sagrađeno pored svjetionika 1908. god. Nakon I. svj. rata, odmaralište je prodano G. Codigli, koji ga je potom prodao općini Graz. Općina ga obnavlja i povećava, širi, objekat. Objekat strogih i uniformiranih linija, danas je u privatnom vlasništvu (R Slovenija) i ima funkciju manjeg hotela.

◆ 2. Stara Savudrija / Salvore - Vila Anna (nekoć Villa Lotta ili Villa Rog)

Vila smještena u blizini luke u Staroj Savudriji. Bila je u vlasništvu obitelji Cesare koja ju je sagradila isključivo u turističke svrhe. Građena je krajem 19. / početkom 20. st. Ima uređen vrt s prednje strane. U privatnome je vlasništvu. Nedavno je obnovljena.

◆ 3. Villa Ziani - Vila Sebastiano Ziani

Vila smještena u dolini u neposrednoj blizini Stancije Grande. Bila je u vlasništvu obitelji Cesare (Alfredo Cesare) koja ju je sagradila isključivo u turističke svrhe krajem 19./poč. 20. st. Dobila je ime u spomen na dužda Sebastiana Zianija koji je pobijedio u savudrijskoj bitci. Građena u vrijeme historicizma, strogost i uniformiranost, ublažena je štukaturnom plastikom. Danas je vila u privatnom vlasništvu (R Slovenija) i ima funkciju omladinskog hostela.

◆ 4. Volparija – vila br. 1

Manja obiteljska rezidencijalna vila građena početkom 20. St. Danas je, većim dijelom, njen izvorni oblik narušen raznim prigradnjama i nadogradnjama.

◆ *5. Volparija – vila br. 2*

Obiteljska rezidencijalna vila građena na prijelazu iz 19. u 20. st. Obnovljena je.

◆ *6. Volparija – Vila Patrick*

Obiteljska rezidencijalna vila strogih linija građena na prijelazu iz 19. u 20. st. Njen izvorni izgled narušen je prigradnjom s lijeve strane. Vile je nekoć bila okružena visokim zidom od kojega je danas, djelomično, sačuvan ulazni dio. U privatnom je vlasništvu i ima funkciju pansiona. Nedavno je obnovljena.

◆ *7. Zambratija – vila (vl. obitelj Kezele)*

Obiteljska vila građena na prijelazu 19. u 20. st. Obnovljena i dobro održavana. U privatnome je vlasništvu (dvije obitelji). Njen izvorni izgled narušen je prigradnjom terasa.

◆ 8. Zambratija – Omladinski hostel (nekoć Villa Friendship)

Villa Friendship sagradila je obitelj Grunner poč. 20. st. u turističke svrhe. Imala je hortikulturalno uređen vrt s prednje strane. Vila je nedavno obnovljena, u privatnome je vlasništvu (R Slovenija) i ima funkciju dječjega odmarališta. Njen izvorni izgled jednim dijelom je narušen raznim prigradnjama.

◆ 9. Umag / Umago – Punta – Hotel Beograd (ex Roma, Umago, Stella Maris, Villa al Mare)

Hotel izgrađen 20ih godina 20. st. (po nekima 1920, a po nekima 1925.) u periodu zamaha gradnje novih turističkih smještajnih objekata. Izgrađen je pored mora u borovoj šumi, na Puntima poštujući novodoneseno pravilo (Vlada kraljevine Italije 1925.) o gradnji hotela na zdravom mjestu s prozračnim restoranima, kuhinjama s ventilacijama kao i obaveznom čuvanju hrane u hladnjacima. Do hotela je potom izgrađen i kolni put prema projektu Itala de Franceschija te je postavljena i javna rasvjeta. Hotel je imao lijepo uređenu pješčanu plažu, teniske terene, kabine za presvlačenje te hortikulturalno uređen park pred glavnim ulazom. Godine 1933. raspolagao

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA UMAGA IZMJENE I DOPUNE

je s 34 sobe sa 60 kreveta. Godine 1952, hotel je preimenovan u Hotel Beograd te je u funkciji do ranih 80ih od kada je prepušten zubu vremena i u prilično je ruševnome stanju. Hotel je u vlasništvu Istraturista.

⇒ SMJERNICE ZAŠTITE

Jedna od značajnijih civilnih građevina smještena na Punti u Umagu je Hotel Beograd. Građen 20ih godina 20. st. predstavlja jedan o najboljih građevinskih spomenika iz perioda između dva svjetska rata na području Grada Umaga. Građen u periodu širenja turizma, prema uvjetima koje je donijela tadašnja Vlada Kraljevine Italije, karakterizirale su ga prozračne sobe, kuhinje s ventilacijom i hladnjacima, a u sklopu njega funkcionirala je i plaža i teniski tereni te je, samo zbog njega, izgrađen i kolni put i javna rasvjeta. Za hotel, koji je danas u vlasništvu Istraturista, preporuča se temeljita obnova i revitalizacija zdanja prema izvornoj funkciji. Potrebno je napraviti njegovu valorizaciju te ga, ako će ga to spriječiti od rušenja ili daljnjih propadanja, zaštititi kao kulturno dobro R Hrvatske, odnosno predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite te njegovo upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. U slučaju obnove, potrebno se držati postojećih gabarita te je isto tako potrebno, u istom slučaju, ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

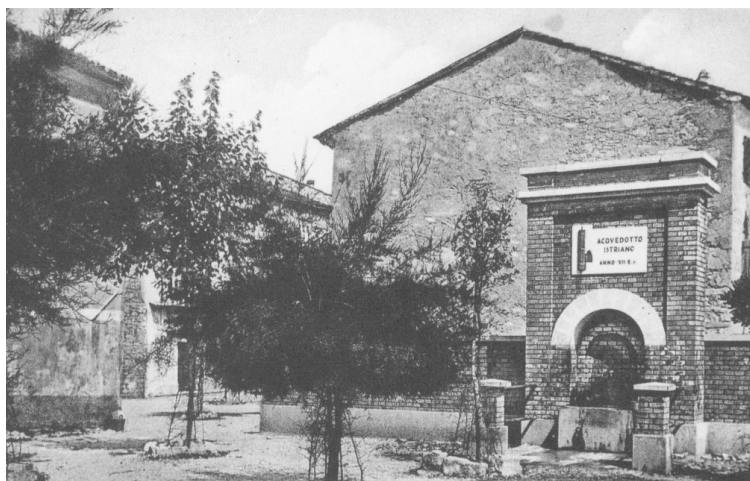
Predlaže se, u turističke svrhe, iskoristiti i nekadašnje postojanje prvih teniskih terena na području Grada Umaga, a koji su funkcionirali u okviru hotela.

◆ *Vodospreme i javne fontane istarskog vodovoda*

Voda, je često razlog zašto se u njenoj blizini grade naselja ili imanja. Nekoć su rijeke i potočići bili su osnovno mjesto za uzimanje vode, a uz njih i sveprisutne lokve koje nalazimo na cijelom prostoru Grada Umaga. U Umagu postoji tzv. Potok, odnosno izvor vode koji prolazi kroz Špinel i spušta se u more. Građevinski objekti u vidu cisterna služili su za sakupljanje vode pa je u većim naseljima postojala je javna cisterna koja je uvijek krasila središnji trg i služila za opskrbu cijelog stanovništva. Javna cisterna u gradu Umagu smještena iza zvonika crkve, izgrađena je 1667., a u njoj se sakupljala voda koja je padala s krova crkve. Obnovljena je 1780. Obzirom da se problem vodoopskrbe smatrao jednim od osnovnih problema razvoja poljoprivrede kao i lošeg zdravstveno-higijenskih uvjeta življenja stanovništva, godine 1929. osnovan je odbor sa sjedištem u Kopru za izgradnju Istarskog vodovoda – *Acquedotto Istriano* za 39 općina. Krajem 1934.g. su bila završena dva, od tri ogranka, Dragonja i Mirna, tako da je do Umaga već tada došla voda. Vodovodom se tada još uvijek ne dovodi voda u kuće, već ponovno na trgove. Javne fontane su u Umagu i okolici bile načinjene ili od crvenih ciglica, četverokutnog oblika ili od kamena, imale su, s tri strane, špinu te dva popratna bazenčića, s jedne strane za pranje robe, a s druge za napajanje stoke. U gradu Umagu jedan se takav vodovod nekoć nalazio na Trgu Sv. Martina iznad nedavno pronađene srednjovjekovne crkve Sv. Martina.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Na području Grada Umaga postoji oko sedam sačuvanih javnih fontana za koje se preporuča njihovo redovito održavanje kao i, u postupcima njihove obnove, zadržavanje postojećih gabarita. Obzirom da se većina njih nalazi na javnim površinama, u postupcima uređivanja javnih površina, preporuča se zadržavanje njihovoga izvornoga smještaja. Preporuča ih se, obzirom da su karakteristične za prostor gdje su smještene (npr. u Materadi), zaštititi u okviru odredaba Prostornog plana, odnosno štiti ih stupnjem zaštite od lokalnoga značenja.

Umag, Trg Sv. Martina

Javne fontane na području Grada Umaga:

- 10. Barići / Barici (k.o Lovrečica)

- 11. Juricani / Giurizzani (k.o Materada)

- 12. Fratrici / Fratrizzi (k.o Umag)

- *13. Materada / Matterada (k.o. Materada)*

- *14. Kmeti / Metti (k.o. Umag)*

- *15. Koreniki / Coronichi (k.o. Lovrečica)*

- *16. Stara Savudrija / Salvore (k.o. Savudrija)*

◆ 17. Bašanija / Bassania (k.o. Umag) – Svjetionik

Svjetionik je smješten na najzapadnijem rta Istre, na *Punti delle Mosche*. Njegova je gradnja započeta je u svibnju 1817. te dovršena u travnju 1818. Sagrađen je po projektu inženjera i graditelja Pietra de Nobila, građevnog upravitelja u austrijskoj službi u Trstu od 1807. - 1818.g. Cilindričnog oblika, sagrađen je od kamenih kvadara s terasom na vrhu, dok me je krov pokriven teškim crjepovima koje ne smeta ni jaka bura. Visine je 36 m. Bio je prvi svjetionik u Europi koji je za rasvjetu koristio plin dobiven destilacijom ugljena dopremanog s Labinštine. U podnožju svjetionika stoji natpis koji govori da ovaj svjetionik služi kao putokaz noćnim moreplovcima kao i to da je podignut prema želji cara Franje I. U blizini svjetionika nekad se nalazila radioantena visoka čak 60 metara. Puštena je u pogon 1934. po zapovijedi talijanske ratne mornarice. Razmontirana je 1949. Svjetionik su 1945. Nijemci, ali je spašen u zadnji čas. Svjetionik je ujedno i najstariji svjetionik u R Hrvatskoj koji je još uvijek u funkciji.

- ***Svjetionik je upisan u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara R Hrvatske. Katastarske čestice obuhvaćene zaštitom su 13, 14, 15 i 16 k.o. Umag. Broj Registra je Z-874.***

⇒ ***SMJERNICE ZAŠTITE***

Savudrijski svjetionik kao najstariji svjetionik u R Hrvatskoj, a koji je još uvijek u funkciji potrebno je održavati kao i nastaviti s njegovom prezentacijom u kulturno turističku svrhu jer je i sam svjetionik postao jedan od zaštitnih znakova cijelog područja Savudrije. Zaštićen je kao kulturno dobro R Hrvatske pod brojem Z-874. U slučaju bilo kakovih radova, za iste je potrebno ishoditi posebne uvjete i odobrenje Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 18. Savudrija / Salvore – Bašanija / Bassania – Molovi s drvenim dizalicama za čamce

Riječ je o karakterističnom načinu vađenja čamaca iz mora. Potreba da se mali čamci koji nemaju vez u sigurnoj luci, objese na ovakav način proizlazi iz opasnosti da se ne oštete u slučaju nevremena. Čamci se dižu iznad morske površine sistemom konopa i kolotura. Potporni stupovi koji su nekoć bili isključivo od drva, danas mogu biti i željezni.

Iste takve molove nalazimo i u Moeli u Umagu i u Lovrečici.

Savudrija

Lovrečica

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Molovi s drvenim dizalicama za čamce u Savudriji bili su upisani na Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske, sukladno članku 12. i 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, do 30. lipnja 2003. godine, broj registra je P-415. Registracija preventivno zaštićenoga kulturnoga dobra istekla je 2006. god.

Molove s drvenim dizalicama za čamce, (one u Savudriji, u Umagu – Moela i u Lovrečici) kao jednu od glavnih karakteristika obalnog dijela Grada Umaga potrebno je održavati te nastaviti s njihovom kulturno turističkom prezentacijom. Preporuča se ponovno pokretanje pitanja zaštite molova s drvenim dizalicama te pokretanje postupka zaštite te njihovo upisivanje u Registar kulturnih dobara R Hrvatske. Također se predlaže, do provedbe gore navedene zaštite, zaštita molovo s drvenim dizalicama na lokalnoj razini, odnosno odredbama Prostornoga plana. U slučaju bilo kakvih radova vezanih za molove s drvenim dizalicama za čamce, preporuča se ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

◆ 19. Parenzana (Ferrovio Trieste – Parenzo – Canfanaro, TPC)

Uskotračna željeznička pruga koja je povezivala, preko nekoliko kolodvora, Trst s Porečom. Funkcionirala je od 1902. do 1935. god. I bila je duga 123,1 km. Trasa pruge i danas je većim dijelom sačuvana, kao i veći broj popratnih objekata, mostova, vijadukata i tunela. Dio stare pruge preuređen je u biciklističke i pješačke staze, dok se pojedine dionice obnavljaju i u turističke svrhe. Za vrijeme Mussolinijeve vladavine, vlasti su demontirale tračnice i otpremile ih brodom u svoju nedavno okupiranu koloniju Abesiniju (Etiopiju). Brod nikad nije došao do odredišta, jer je potonuo u Sredozemnom moru. Na području Savudrije, željeznica se zaustavljala na postaji Savudrija, unutar duguljastog pojasa kraškog terena u obliku klina što se proteže od obale između Bašanije i Savudrije. Trasa je i danas vidljiva kao i kućica tamošnje postaje u naselju Cupilija / Zupellia, udaljena oko 6 km od naselja Savudrija. Postaja koja je nastanjena (privatno vlasništvo) i koja je u dobrom stanju još uvijek nosi, na pročelju, izvornu ploču s nazivom stanice „Salvore“.

Revitalizacija trase stare željezničke pruge Parenzane projekt je Istarske županije i Grada Kopra, pod nazivom „Parenzana – Put zdravlja i prijateljstva“, kojim se predlaže izgradnja mosta preko Istarskog ipsilina na mjestu čvora Umag – Kaštel.

Parenzana, trasa od savudrijske tzv. Kostijere, preko Markovca (Mazurije) do Kaldanije (ROSELLI, 2002.)

Trasa Parenzane od Trsta do Poreča

Stanica Parenzane u Cupiliji / Zupellia danas

Izvorna ploča s nazivom stanice

⇒ **SMJERNICE ZAŠTITE**

Dio trase Parenzane koja se nalaze na području Grada Umaga nalazi se unutar projekta „Parenzana – put zdravlja i prijateljstva“. Prema projektnom planu, potrebno je revitalizirati i dokumentirati cijelu trasu te je iskoristiti u turističke svrhe. U sklopu projekta, preporuča se i iskorištavanje i kućice tadašnje postaje smještene nedaleko Cupilije uz obavezu čuvanja izvornoga stanja i očuvanje temeljne graditeljske osnove te zadržavanje postojećih gabarita izgradnje.

Preporučava se njihova zaštita odredbama Prostornog plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

SKULPTURE U PROSTORU

Na području Grada Umaga nalazi se nekoliko skulptura u prostoru, djela umjetnika koji su, tijekom prošlog stoljeća, obilježili kulturno umjetničku scenu Grada Umaga

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Skulpture smještene samostalno u prostoru preporuča se održavati te očuvati na postojećem mjestu prema postojećem stanju. U postupcima revitalizacije javnih površina predlaže se pronaći odgovarajuća rješenja kojima će se istaknuti njihova prisutnost u prostoru. Preporučava se njihova zaštita odredbama Prostornog plana tj. stupanj zaštite od lokalnog značenja.

◆ 20. Juricani (k.o. Materada) – Aleksandar Rukavina, Spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora, 1978.

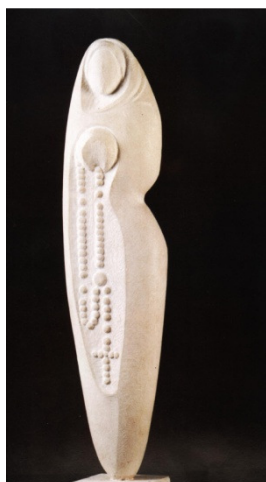
Spomenik je postavljen uz cestu u Juricanima, a sastoji se od kamenom popločenog prostora koji omeđuje valovito postavljen zid od kamenih kvadrata. Na njegovu plaštu smješteni su u nizu okrugli bakreni reljefi i ploča s imenim palih boraca i žrtava fašizma, kao i ploča postavljena u povodu otkrivanja spomenika. Na sedam bakrenih reljefa autor je izveo sedam scena koje sadržavaju simboliku prošlosti šireg područja Materada – od nađenih prvih spomenika pisanih glagoljicom preko otpora fašizmu, NOBa do razvoja Materaštine u vremenu nako II. svj. Rata.

Rukavina, Spomenik palim borcima, detalj

◆ 21. Ladin Gaj (k.o. Lovrečica) – Aleksandar Rukavina, „Lada“ 1984.

Skulptura Lada (kamen, visina 2,80 m), postavljena na otvorenom prostoru autokampa Ladin Gaj. Ženska figura kao simbol proljetnoga buđenja života, vedrine te skladnosti i privlačnosti ljepote.

Rukavina, Lada

◆ 22. Umag (k.o. Umag) – Janez i Aleši Pirnat

- 22. Skulptura na Novoj Obali

- 22B. Skulpture iza Pučkog učilišta Umag

10. **INDUSTRIJSKE GRAĐEVINE (KARTA 8.)**

◆ 1. Umag / Umago - Podravka – nekoć tvornica Arrigoni - **DIMNJAK**

Tvornica za konzerviranje ribe Arrigoni otvorena je 1910. god. Proizvodne pogone tvornice podignulo je dioničko društvo Manzutto. Već 1912. počinje s proizvodnjom koncentrata rajčice. Od nekadašnje tvornice još uvijek je ostao sačuvan dimnjak tvornice građen od cigle kao svojevrsni simbol grada Umaga. Tvornica je u vlasništvu Podravke, a izgled dimnjaka je nagrđen postavljenjem antena na sam vrh.

◆ 2. Umag / Umago - Poljoprivredni Kombinat UMAG, OOUR Podrumi Umag - **VINARIJA**

Kao radna organizacija, PIK Umag osnovan je 1954., dok je vinarska zadruga postojala i ranije. Industrijski objekat (*zadruga, vinarija*) na današnjoj Novoj obali sagrađen je poč. 50ih godina 20. st. (gradnja započinje 1949, a 1952. je već sagrađen) na lokaciji na kojoj se pretpostavlja postojanje benediktinskog samostana Sv. Stjepana. Postrojenje koje se sastoji od jednog većeg i nekoliko manjih objekata građeno je u bunjato tehnici i predstavlja jedinstven primjer poslijeratne industrijske gradnje na području Istre. Početkom 90ih godina 20 st. ukidanjem PK Umag, pri čemu dolazi do privatizacije određenih poduzeća, industrijska građevina je izgubila svoju funkciju vinarije te je napuštena i propada. U privatnome je vlasništvu.

⇒ *SMJERNICE ZAŠTITE*

Unutar područja grada Umaga nalaze se dvije značajne građevine industrijske spomeničke baštine. Prva je predočena putem samostalnog ciglenoga dimnjaka nekoć tvornice Arrigoni, jedne od prvih tvornica u Umagu koja počinje s proizvodnom djelatnošću već na samome početku 20. st., dok je druga industrijski objekt većih dimenzija, vinarija građena početkom 50ih godina 20. st. a, koja se sastojala od cijeloga sklopa potrebnoga za proizvodnju vina i drugih proizvoda od grožđa – vrionicu, vinarnicu te popratne stambene zgrade. U slučaju obnove potrebno se držati postojećih gabarita te koristiti primjerene materijale u skladu s prethodnim. Oba objekta potrebno je valorizirati (dokumentirati) te istaknuti njihovu kulturno povijesnu vrijednost na nivou Grada Umaga. Predlaže se pokretanje postupka zakonske zaštite, te njihovo upisivanje u Registar kulturnih dobara. Prije bilo kakvih radova na objektima, predlaže se ishodovanje mišljenja i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

Područje industrijskog objekta, vinarije, ujedno je i područje evidentirano kao arheološki lokalitet od velikoga značaja za Grad Umag (sklop benediktinskog samostana i crkva Sv. Stjepana) te je, u slučaju bilo kakvih radova na cijeloj površini vinarije (danas ograđeno žičanom ogradom) preporuča ishodovanje mišljenja i uvjeta Konzervatorskog odjela u Puli. Industrijski objekt, vinariju, preporuča se također zaštititi kao kulturno dobro R Hrvatske te je u slučaju izvedbe građevinskih radova na objektu također potrebno ishoditi mišljenje i uvjete Konzervatorskog odjela u Puli.

11. VIZURE / POGLEDI (KARTA 9.)

Zaštita vizura podrazumijeva očuvanje svih kvalitetnih i karakterističnih elemenata i dijelova objedinjenih u prostoru i doživljaju cjeline. Karakteristični elementi prostora važni u doživljavanju slike naselja se očituju kroz krajolik i reljef, zelenilo okoliša, tokove povijesnih komunikacija i osobitosti prateće izgradnje te siluete naselja, povijesne simbole i akcente kao i vrijedna kulturna dobra.

Sve dolje navedene opisane su u sklopu teksta o navedenim lokacijama.

- ◆ 1. Stara Savudrija – ruralna sredina (str. u tekstu 210.)
- ◆ 2. Valfontane – prirodni krajolik s crkvom Sv. Lovre (str. u tekstu 100.)
- ◆ 3. Velika Stancija / Stancija Grande (str. u tekstu 159.)
- ◆ 4. Crveni Vrh – Prapovijesna gradina s sklopom samostana i crkve Sv. Petra (str. u tekstu 48.)
- ◆ 5. Romanija – Prapovijesna gradina (str. u tekstu 56.)
- ◆ 6. Sipar – arheološki lokalitet (str. u tekstu 33.)
- ◆ 7. Katoro – Arheološki lokalitet Katoro – Rt Tiola (str. u tekstu 19.)
- ◆ 8. Ungerija – Prapovijesna gradina (str. u tekstu 35.)
- ◆ 9. Umag – Povijesna gradska jezgra (str. u tekstu 205)
- ◆ 10. Seget – Stancija obitelji de Franceschi (str. u tekstu 181.)
- ◆ 11. Sv. Ivan Kornetski – ruralna sredina (str. u tekstu 221.)
- ◆ 12. Lovrečica – ruralna sredina (str. u tekstu 222.)

12. BIBLIOGRAFIJA I IZVORI

ALBERI, D.

2001. – *Istria, storia, arte, cultura*, Trieste

BEKIĆ, L.

2008. – Zaštitno iskapanje i probno sondiranje na području Crvenog vrha, *Hrvatski arheološki godišnjak 4/2007*. Zagreb, 243-245.

BENEDETTI, A

1973 – *Umago d'Istria nei secoli*, Trst

BOJIĆ-MILOŠEVIĆ

2010.- *Patina vremena*, katalog, Umag

BOLŠEC-FERRI, N.

2004 – Zaštitno arheološko istraživanje unutar crkve sv. Roka u Umagu. IX-X. Labin, 11-13.

2006. – Izvještaj o arheološkom nadzoru u Lovrečici, HAG 3/2006. Zagreb

2009 – Zaštitno arheološko istraživanje na Trgu Slobode u Umagu, *Bujština – MH Umag*, Umag, 61-65.

BRALIĆ, V. – KUDRIŠ BURIĆ, N.

2006. – *Slikarska baština Istre – Djela štafelajnog slikarstva od 15. do 18. stoljeća na području Porečko – pulske biskupije*, Zagreb,

BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ

2009. – Prapovijesne i antičke komunikacije, *Histria Antiqua* br. 17., Pula

CIGUI, R.

1993. – I nomi locali del territorio di Salvore, *Atti e Memorie della Società Istriana di archeologia e storia patria*, vol. XXIII, 269-295. Rovinj.

1997. – L'antico cimitero di S. Andrea a Umago, *La Ricerca n 18*, Unione Italiana, centro di Ricerche Storiche di Rovigno, 3-4., Rovinj

ČUKA, M.

2009. – Izvješće o arheološkom rekognosciranju plinovoda Vodnjan – Umag, AMI Pula

ČUČKOVIĆ, Z.

2007. - Terenski pregled područja Grada Umaga, 2007, HAG 4/2007., Zagreb

DE FRANCESCHI, C.

1879. – *L'Istria. Note storiche*, Poreč

DEGRASSI, A.

1962.- *Scritti vari de antichita*.

DEMONJA, D.

2007. – *Romaničke crkve u Istri*, Zagreb.

GIRARDI-JURKIĆ, V.

2005.- *Duhovna kultura antičke Istre*, Zagreb

GRAVISI, G.

1930. - Toponomastica del Comune di Umago, *Atti e Memorie della Società Istriana di archeologia e storia patria*, vol. XLVII, II, 409-429., Rovinj.

GRUBER, D.

1924.- *Povijest Istre*, Zagreb.

FACHIN, N.

1998.- *Pozdrav iz Umaga – Saluti da Umago*, Umag.

2002. – *Umag – Savudrija*, Umag.

2009.- *Il comune di Umago*, Trieste

JELINIĆ, S.

1997. – Sakralno bogatstvo Umaga i okolice, Umag

JURIŠIĆ, M.

2007. – Izvještaj o istraživanju u pličini Buje, HAG 3/2006. Zagreb

KANDLER, P.

1864. – *Codex diplomaticus istrianus*, Trst.

KARAMAN, Lj.

1949. – O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre, *Historijski zbornik II*, 1-4., Zagreb, 115-130.

KONCANI-UHAČ, I.

2009.- Podvodna istraživanja u uvali Zambratija Histria Antuqua 17., Pula

MALEZ, M.

1986. – Pregled paleolitičkih i mezolitičkih kultura na području Istre, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 11/1986, Zagreb, 3 – 47.

MARCHESETTI, C.

1981. – *I castellieri di Trieste e della regione Giulia* (pretisak), Trieste

MARUŠIĆ, B.

1958. – Djelatnost srednjovjekovnog odjela Arheološkog muzeja Istre u Puli 1947.-1955., *Starohrvatska prosvjeta*, III, 6, Zagreb, 211-226.

1963. - Djelatnost srednjovjekovnog odjela Arheološkog muzeja Istre u Puli 1956-1958., *Starohrvatska prosvjeta*, ser. 3, sv. 8-9, Split, str. 253.

1972. – Monumenti Istriani dell'architettura sacrale alto medievale con le absidi inscritte, *Arheološki vestnik SAZU*, XXIII, Ljubljana, 266-288.

1974. – Istarska grupa spomenika s upisanom apsidom, *Histria Archaeologica*, V, 1-2, Pula.

1987. – Materijalna kultura Istre od 9. do 12. st., Izdanja HADa br. 1, Zagreb.

MATIJAŠIĆ, R.

1986. – Topografija antičke ruralne arhitekture na obalnom području sjeverne Istre, *Izdanja HADa*, br. 2/11. Zagreb

1986 – Dva nova nalaza antičkih epigrafskih spomenika u Istri, *Jadranski zbornik 13*, Pula – Rijeka, 53-73.

MIHOVILIĆ-BARADA-KOMŠO

2004.- Arheološka reambulacija područja Crveni vrh, *Izvještaj AMI* Pula.

NIKOČEVIĆ, L.

1996. – Tradicijska kuća Buzešćine i Ćićarije, *Buzetski zbornik 22*, Buzet, 93-101.

OSTOJIĆ, I.

1965. – *Benediktinci u Hrvatskoj*, III, Split.

ROSELLI, G.

2002. – *Draga Parenzana! Sjećanja, slike i spisi željeznice Trst – Poreč*, Trst.

UHAČ, M.

2003.

Brodolom na rtu Savudrija, Zadar.

VUJEVIĆ, I.

2006. - Rariteti šumske vegetacije, *Bujština 2006.*, Umag, 119-124.

IZVORI:

Izvještaji Arheološkog muzeja Istre u Puli:

1. 1962., br. 274.
2. 1964., br. 399.

3. 1966., br. 437.
4. 1966., br. 448.
5. 1966., br. 451
6. 1967., br. 478.
7. 1969., od 17. 05.
8. 1970., br. 588.
9. 1971., br. 639.
10. 1973., br. 724.
11. 1973., br. 729a.